176 Nvi. 11.

SEBASTIANI SCHMIDI,

SS. Theol. Doct. & Profeſſ. Ordinarii,
& Conventus Eccleſiaſtici Præſidis,

COLLECTANEORUM TALMUDICORUM

LIBRI DUO.

Qvorum prior de Sabbatho, poſterior de Commixtis, Miſchnas & Commentarios ad illas præcipuorum Rabbinorum cum Verſione Latinâ exhibet.

LIPSIÆ,
Sumptibus Hæredum FRIDERICI LANCKISII,
Typis JOHANNIS ERICI HAHNII,
Anno M DC LXX.

Digitized by Google

Digitized by Google

VIRO

Magnifico, ſummè Reverendo, Ampliſſimo, & Excellentiſſimo,

DN. SEBASTIANO SCHMIDIO,

SS. Theol. Doctori Celeberrimo, ejusdemqve in Academiâ Argentoratenſi Profeſſori Primario, Facultatis Theologicæ Seniori, Summi Templi Eccleſiaſtæ, & Conventus Eccleſiaſtici Præſidi venerando,

Domino, Patrono, Præceptori & in CHRISTO Patri æterno animi cultu obſervando.

REdeunt jam denuò ad TE, VIR CELEBERRIME, bini Codices Talmudici, שבת & עירובין, qvorum verſionem cum Majmonidis & Bartenoræ commentariis itidem latinitate donatis ante hoc novennium ad me, ut publici juris fierent, rogatu meo transmiſeras. Feci, qvod potui, & ipſum Miſchnæ textum Hebræum cum qvatuor diverſis editionibus collatum addidi, ſiq; varietas lectionis alicubi obveniebat, diligenter, ut vides, annotavi. Et codicum

qvidem illorum, qvibus in enarrando textu uſus ſum, primus & facilè princeps eſt *Venetus* ille celebris ac ſplendidus, qvi Danielis Bombergi operâ, circa annũ ſuperioris ſeculi vigeſimum cum Raſchi, Toſephos, Rambam, & Rabbenu Aſcher prodiit, & Gemaram Miſchnæ immixtam exhibet. Huic alter ſuccedit, nobis *Amſtelodamenſis* dictus, qvem annis abhinc viginti qvatuor Immanuel ben Beniſti è Veneto Juſtinianéo ſic expreſſit, ut omnes illius paginas, & paginarum columnas, & columnarum lineas eo, qvo illic offenderat, loco & ordine cum plurimis tamen acceſſionibus redderet. Reliqvi duo, *Pragenſis* & *Menaßianus*, minorum gentium ſunt, & Gemarâ deſtituti; non contemnendo tamen ſtudio, ille qvidem cum Bartenorâ & Toſephos Jom Tobh Anno currentis ſeculi decimo qvinto, hic cum brevi Peruſch hammillos ſaros anno tertio & trigeſimo Amſtelodami excuſus, textum Talmudicum ſiſtunt.

Qvan-

Qvanqvam verò inde ab hoc tempore plures mihi acceſſerunt codices, è qvibus lectionum varietas inſigniter potuiſſet augeri, qvoniam tamen ea res plus laboris, qvàm utilitatis habet, ſuperſedere illâ ſatius duxi, cùm fidem noſtrã jam ſatis prior illa collatio teſtetur. Tu modò, VIR CELEBERRIME, æqvo recipias animo, qvod Tuum eſt; ſed nec ſiniſterius, ſcio, inſcio TE licèt palliatum hoc modo librum Tuum interpretaberis, ſi rationes, qvæ me huc adegerunt, familiariori epiſtolâ Tibi privatim expoſuero. Vale & bono Eccleſiæ ac rei literariæ diu perenna. Scribebam Lipſiæ, pridie Nonarum Martii, Anno reparatæ Salutis MDCLXX.

Summè Reverendæ Tuæ Magnificentiæ

æternùm devotus

in CHRISTO *filius*

JO. BENEDICTUS CARPZOV,
SS. Th. Lic. Ling. S. Prof. Ordinar.
& Eccleſiaſtes,

Digitized by Google

Sequuntur duæ Epiſtolæ Excellentiſſimi Autoris, quarum unâ priorem librum ſummo beatæ recordationis Viro, *Dn. D. Jacobo Wellero à Molsdorf*, Hæreditario in Karsdorf, Potentiſſimi Saxoniæ Electoris Concionatori Aulico Primario, Confeſſionario, & Conſiliario Eccleſiaſtico: alterâ poſteriorem Venerando illius hodiè Succeſſori, *Dn. D. Martino Geiero*, tum temporis in Academiâ Lipſienſi SS. Theologiæ Profeſſori Ordinario, Canonico Cizenſi, Electoralis Ducalisque Conſiſtorii Aſſeſſori, ad D. Thomæ Paſtori & totius Diœceſeos Superintendenti, ſacros eſſe olim voluit.

EPISTOLA I.

AD D. JACOBUM WELLERUM,

VIR MAXIME REVERENDE,

MIrabuntur, credo, non pauci; miraberis verò fortè ipſe, quomodo in animum mihi venerit, & unde tantum audaciæ ſumſerim, ut tractatum hunc de Sabbatho Talmudicum Tibi dedicem. Tibi namque Tuoque Nomini eum hâc ipsâ compellatione dedicatum & traditum obſervantiſſimè, & cum eâ, quæ me decet, atq; quâ tu dignus es, animi mei devota reverentia, volo; à Te verò benevolè acceptari impenſiſſimè exopto. Verum enimverò, omnem admirationem, ſpero, eximere, Tibi maximè, ſimulq; aliis quibusvis, me poſſe; ſi inſtituti mei occaſionem partim, partim dedicationis cauſas breviter expoſuero. Vertere Miſchnas Talmudicas non jam primùm cœpi; ſed initium ante annos octodecim feci, cum Studioſus in noſtrati Univerſitate Argentinenſi viverem, & Hebraica ſtudia non parum amarem. Primus omnium tractatuum fuit Tractatus de Sabbatho: alter, Erubin. Placuerat namque initium facere ab eo Seder, quem vocant Hebræi, vel ab eo Tomo, qui iisdem Möed, h.e. de Feſtis & ſtatis temporibus agit; propterea, quod de iis

tracta-

tractare rebus viſus eſt, de qvibus hodieqve in Eccleſiâ Chriſti docetur, diſputaturqve, atqve adeò præ reliqvis tractatibus ii, qvi dicto Tomo comprehenduntur, ſuum apud nos uſum habere poſſunt. Habemus enim & noſtrum Sabbathum, noſtra feſta ſolennia: inter qvæ atqve Veteris Eccleſiæ ſub Veteri Teſtamento non inutilis comparatio inſtituitur. Scripturæ qvoq; interpres, cùm qvæ de Sabbatho feſtisq; Veteris Teſtamenti in divinis literis habentur, interpretanda ſunt, ex Talmudicis iſtis tractatibus, qvæ in uſum ſuum transferat, ſine dubio venari poteſt. Hæc ratio erat, qvare tum Seder Möed præ reliqvis placuit. At nondum alterũ tractatum, Erubin, abſolveram, qvum animus ad Theologiæ ſtudium magis ſeriò applicandus erat: unde factum, ut per tempus ſatis longum ad Hebraica amplius non redirem. Qvia tamen ſtudium iſtud Hebraicum ſubindè animum meum ad ſe trahere conabatur, novusqve ejus ſemper amor pullulabat, Studio Theologico temporis aliqvid qvaſi ſuffuratus ſum, qvod inprimis Miſchnis Talmudicis, olim cœptis, darem transferendis. Ita factum eſt, ut octodecim Tractatus (tot enim adhuc invenio) abſolverem, qvi duos Sedarim, Moëd & Naſchim, exceptis paucis, conſtituunt. Neq; tamen tum qvoqve ulterius laborem proferre conceſſum eſt, & conatus meus Patronis deſtitutus ipſi mihi diſplicere incipiebat. Sic per multos annos de pluribus tractatibus vertendis ne cogitavi qvidem; tantum abeſt, ut qvicqvam eorum in lucem edere conſtituerim. Accidit verò ſuperiori anno, ut, cùm ad elegantiſſimum Juvenem Dn. M. Johannem Benedictum Carpzovium, Lipſienſem, qvi mihi ante aliqvot annos in noſtrâ Univerſitate Argentinenſi commoratus innoteſcere intimiùs cœpit, aliqvid literarum darem, eum de ſtudio Hebraico, qvod apud nos impenſiſſimè amaſſe ſciveram, admonerem, qvidve in eo ageret, expiſcarer, extimulaturus ingenium, qvod ad ejusmodi propè natum dixerim. Inter alia (ſerione magis, an per jocum, neſcio) de Miſchnis Talmudicis transferendis mentionem feci: optandum eſſe, ut tandem aliqvando operi & labori manum admoveret juvenis, cujus ætas abſolvendo ſufficeret, vel labor in plura capita diſtribueretur: me omnes, qvas olim vertiſſem, tractatus, ſi qvid ejusmodi ſuſcepturus eſſet, donaturum. Apprehenſum id eſt à

Carpzo-

Digitized by Google

Carpzovio, ultra omnem profectò ſpem atqve opinionem meam, avidiſſimè: ſed ita, ut laborem in me revolveret, rogaretqve, ut, qvod olim cœpiſſem, continuarem. Promiſit ſimul ſuam aliqvam operam: additurum, ſi transmitterem, Miſchnarum verſioni textum Hebraicum, proſpecturum de prelo, corrigendi laborem ſuſceptu-rum. Neſcio priusne mihi ſcripſerit iſta, an de procurandis, qvæ promiſerat, ſolicitus fuerit. Sanè cum Typographo Lipſienſi jam prope tranſegerat, qvum revidendæ verſioni meæ animum nondum applicuiſſem. Qvid facerem? ut Carpzovium ſimul & Typographum fallerem, meqve vel imparatum planè, vel à re averſum prætexerem, pudor prohibebat. Cogitabam ſimul, qvòd tàm diu id fieri à pluri-mis exoptatum eſſet, qvod à me peteretur. Sperabam, ſi aliqvid conaremur, ſaltem à prudentibus rei æſtimatoribus non improbatum iri. Qvare Miſchnas olim translatas tractatus hujus Schabbath revidi, cum revidendas certum eſſet, utpote tum, qvùm minus exercitatus in ſtylo Talmudico eſſem, verſas. Obſervabam autem ſimul, brevitatem & obſcuritatem Miſchnarum vix ulli ſine Commentario gratam fore. Unde conſtitui aliqvem addere: qvem verò, dubitabam. Viſus eſt ille neceſſarius, qvi apud Lectorem autoritatem haberet non exiguam, tanqvam Autoris rerum Judaicarum ſatis gnari. Qvis verò hîc interpretibus Hebræis præferri poterat? Ex illis itaqve elegi Rabbi Moſen Majemonidem, tantæ apud Judæos ubiqve autoritatis, ut ſimilis illi vix reperiatur. Sed cui tamen adjiciendus omninò videbatur Obadias de Bartenora, qvemadmodum jam Judæi olim hos conjunxerunt, qvandoqvidem ſupplere conatus eſt ea, qvæ à Majemonide omiſſa aut præterita ſunt. Ita cum bono DEO operi initium, hactenus qvidem felix, datum eſt. Atqve hæc inſtituti occaſio atqve cauſa. Tibi veró, Vir Reverende maximè, Tuoqve nomini, qvod hunc tractatum de Sabbatho, qvem omnium primum edimus, dedicare conſtitui, ratio non una eſt. Reverentiam nominis Tui ſuprà indicavi, qvæ qvùm Te Wittebergæ Profeſſorem celeberrimum, admodum qvidem adoleſcens, audirem, primùm in animo ſedem ſibi ſuam occupavit, nec hactenus eandem deſeruit; aucta verò potius eſt magis magisqve, poſtqvam ſummo in Eccleſiâ Chriſti loco conſtitu-

ſtitutus tot tantosqve labores pro gloriâ DEI Eccleſiâqve ſubiiſti, & merita tua apud omnes æterna facta ſunt. Exiſtimavi porrò, qvod Patronus mei propoſiti & laboris omninò lubens futurus eſſes; cum is ſis, qvi in Academiâ celeberrimâ Hebraica ipſe magnâ cum laude aliqvandiu profeſſus ſis. Nulla mihi ergò ſuſpicio de favore Tuo erga conatum meum ſupereſſe debuit. Si alii ſiniſteriùs de meo propoſito judicaturi ſint, qvod meliora & Profeſſioni meæ Theologicæ demandatæ propria ſuſcipere debuerim, qvàm in ejusmodi occupari, qvæ vel nullius, vel exigui uſus ſint, aut, ſi aliqvid emolumenti inde expectandum, aliis potiùs relinqvenda: Tuum ſine dubio judicium Tuusqve favor patrocinabitur. Qvod & obſervantisſimè rogo. Qvin etiam non hunc tantùm tractatum de Sabbatho Tuo Nomini dedicare, ſed totum etiam Laborem operis univerſi Talmudici Miſchnis, harumqve Commentariis impendendum, Tibi commendare volui. Tædioſus & longus labor erit, qvem tamen intra paucos annos, inter alios qvoqve officii mei labores, abſolvi poſſe ſpero; ſi Fautores Promotoresqve, ſi promptam Typographiam expertus fuerit. Inter ejus itaqve Fautores Promotoresqve ſi tu eſſe non dedignaberis, animum profectò meum ſic extimulabis, ut haud ſegnis, contemtâ omni moleſtiâ, laborem perſecuturus ſim, cujus alioqvin tœdium, ſi non ſpe illâ, qvod doctis non ingratus futurus, & qvod ſuos Patronos Fautoresqve habiturus ſit, abſtergatur, facilè à propoſito dejicere hominem etiam laborioſisſimum posſit. Certum eſt, me, ſi Favorem Tuum, aliorumqve impetravero conatui, in ſubſeqventibus tractatibus majorem etiam diligentiam adhibiturum, &, ſi qvid in hoc errorum ſive per inadvertentiam, ſive per feſtinationem (intra namqve paucas ſeptimanas & Miſchnas olim verſas revidi, & commentarios Majmonidæ ac Bartenoræ tranſtuli) commiſſum ſit, correcturum eſſe. Tandem etiam Carpzovium, ejusqve egregia ſtudia commendare Tibi auſus ſum: Licèt ei jam pridem favere cœpiſſe nullus dubitem. Si qvid apud Te commendatio mea valitura eſt', is ille eſt, qvem ultrò commendare obſtrictus ſum: adeò namq; gratam hactenus in edendo hoc tractatu operam animo promtisſimo præſtitit. Juvenis hic ad magna mihi natus, ſive Philologiæ ſtudio inhærebit, ſive ad Theolo-

giam potiùs tranſiturus eſt, eſſe videtur. Ejùsmodi ingenia elegantia ut tandem emergant, in Patronis & Promotoribus multum ſitum eſſe, ipſe optimè noſti. Eos illi nunqvam deeſſe velim, & exoptaverim. Verùm prolixiori compellatione non videris, Vir maximè Reverende, inter cumulatiſſima gravisſimaqve negocia Tua, diutiùs detinendus eſſe. Hoc ſub finem iterum iterumqve rogo, compellationem audaciamqve meam ſic interpreteris, ut ingratam non fuiſſe ſentiam. Dabam è Muſæo meo Argentorati, d. XXIV. Auguſti, A.C. M DC LXI.

EPISTOLA II.

AD D. MARTINUM GEIERUM.

VIR PLURIMUM REVERENDE ET AMPLISSIME,

QVid nuper adeò cum Carpzovio tuo conatus ſim, Te non latet: dum ego verſionem Miſchnarum Talmudicarum, commentariorumqve ad eas à magni nominis Rabbinis Moſe Majmonide, & Obadia de Bartenorâ ſcriptorum; ille reliqvum in addendo textu, corrigendis, qvæ imprimerentur, aliisq; ſubeundis moleſtiis, laborem ſuſcepimus. Comperi Te verò ſimul tantum conatui noſtro favere, ut non parùm gaviſus ſim, & promtiùs omnem laboris moleſtiam, qvæ ſanè exigua non eſt, hucusq; ſuperaverim. Vehementer namq; erexit animum, non diſplicere inſtitutum Theologo tanto, Philologo ſcriptis adeò claro; de qvo certisſimus ſum, ſi qvid inconſiderati, cujusq; nullum emolumentum expectandum foret, ſuſceptum eſſet, in tempore dehortaturum fuiſſe, ne labor tempusqve fruſtrà impenderentur. Sed & hoc cogitare cœpi, ſi noſtris viribus major labor, & id, qvod hactenus in eo præſtitimus, parum ſive probandum ſive laudandum eſſet, pro eâ animi integritate, qvæ in Te excellens eſt, non celaturum fuiſſe. Licèt namq; certum ſit, qvod inter tot tamqve graves, qvibus propè obrueris, labores, perlegere omnia, qvæ prelo hactenus ſubjecimus, non potueris: nullus tamen dubito,

qvin

qvin tot pagellas percurreris, ut judicium de reliqvis ferre potueris. Judicium verò id Tuum qvanqvam tranſcriptum non eſt: nihilominus tot favoris Tui indubia indicia habeo, ut pro me iſtud interpretari audeam. Valebit verò id non apud me tantùm plurimùm; ſed & apud alios ubiq; locorum; qvo Nominis Tui celebritas pervenit. Obligatum me tanto Tuo favore eſſe pridem jam exiſtimavi, ut grati animi viciſſim indicium ederem. Unde verò iſtud, non perſpexi. Tandem itaq; conſtitutum eſt, cum aliud non haberem, in tractatus hujus Talmudici, Erubin dicti, dedicatione exhibere. Qvod nunc facio, Tuumq; hunc ipſum tractatum eſſe volo. Trado verò eum cum eâ animi erga Celeberrimum Nomen Tuum reverentiâ, qvâ tu dignisſimus es. A multis annis te colui, & nonnunqvam confidentiores ad Te Epiſtolas mittere, tùm Lindaviâ, tùm Argentorato auſus ſum. Erit iſte animi cultus apud me qvoq; ſemper conſtantiſſimus: Tibi fortè nunqvam ingratus. Magis verò magisq; favorem tuum mihi conciliavit Clariſſimus Carpzovius noſter: qvem qvantoperè diligam, Te credo non latere. Eundemq; niſi commendatione apud Te Affinem, qvem pro Parente habet, opus non habere ſcirem, enixiſſimè commendarem. Cæterùm qvibus de cauſis, qvâve occaſione ego cum Carpzovio Miſchnarum Talmudicarum cum Commentariis editionem ſuſceperim: prolixiùs apud Te exponere nolo, qvi ultrò exiſtimas. De hoc neſcio, num apud Te aliqvid mentionis faciendum ſit; nullâ me virium mearum aut eruditionis in rebus ſcriptisq; Hebræorum comparatæ fiduciâ tantum laboris ſuſcepiſſe. Sat ſcio, eſſe in noſtrâ ipsâ Germaniâ magnos viros, qvi feliciùs præſtituri forent, qvod ego aggreſſus ſum. Sed exiſtimavi, vel majoribus vacare malle, & unde plus laudis conſeqvantur, vel ab aliis neceſſariisq; magis laboribus avocari. Crediderim, nonnullos qvoq; laborem hunc in transferendo merè occupatum eorum potius eſſe, qvi in eruditione Hebraicâ inferiora ſubſellia occupant, putare. Obſervo namqve in Belgio maximè magnos viros juvenilia ſua ſtudia unius alteriusve tractatus Talmudici verſione commendare aliis voluiſſe qvidem; virilem verò laborem non exiſtimaſſe. Ita namq; interpretor, qvòd tam citò deſierunt illi etiam, qvi multos annos ſupervixerunt. Qvare hoc te, aliosq;

 exiſti-

Digitized by Google

exiſtimare velim, me eum elegiſſe laborem, qvi aliis parùm placuerit, aut à qvo per graviora abſtenti fuerint. Hinc neqve hâc ſum opinione, aut futurus unqvam ſum, qvaſi nullibi ſive in duobus Tractatibus, qvos hactenus edidi, Schabbath & Erubin, impegerim, ſive in ſubſeqventibus impingere poſſim. Abſit à me tanta arrogantia. Nam ſi utiqve ea mihi virium confidentia foret, ut me, ſi attentiori animo ſemper eſſem, omnem devitare errorem poſſe crederem: meminiſſe tamen deberem, multa eſſe, qvæ debitam labori tanto attentionem impedire & diminuere qveant. Mihi ſanè ejusmodi obtingere, qvivis prudens facilè ſibi perſvadebit; Ego verò ſatis ſuperqve experior. Nam cùm Profeſſio Theologica alios labores à me ſubinde poſtulet, cùm Eccleſiaſticis qvoqve ſatisfaciendum ſit, qvomodo conſtanter Hebraicis inhærere poſſim? Circumſpiciendum ſubinde mihi eſt tempus, qvod furtim qvaſi illis impendam. Sæpè nihilominus etiam contingit, ut, cum animum maximè intendi, attentio ejus interrumpatur, egoqve ad alia negocia avocer. Qvî ergo fieri poſſit, ut nullibi in ejusmodi inprimis labore, qvi ſummam animi attentionem oculorumqve reqvirit (cujusmodi eſſe eum, qvem ſubii nuper, & hactenus qvalitercunqve ſuſtinui, fatebuntur omnes, qvi in ſimilibus imperiti non ſunt) erretur: Mihi inſuper, qvi à prelo longiſſimè abſum, ubi ſemel transmiſi, vel nulla vel exigua relegendi datur copia. Propter iſta tamen non deterreor; qvi eo animo ſum, ut errores qvoscunqve, qvos vel ipſe deinceps obſervavero, vel de qvibus ab aliis admonitus fuero, non agniturus tantùm, ſed promtiſſimè correcturus ſim. Qvem in finem qvoqve omnibus viris doctis & in Hebraicâ literaturâ verſatis hanc fiduciam facio, ut, ſive in ſuperiori, ſive in inferiori Germaniâ vivant, confidenter me de erroribus admoneant; cætera verò, ut conatibus meis faveant, rogo. Si operæ pretium fuerit, non dubitabo, ſingulis, ubi completi, Sedarim ſeu Tomis ea, qvæ corrigenda vel mihi vel aliis viſa fuerint, ſub finem ſubnectere: ut vel hâc ratione omnibus ſatisfaciam, ſi modò ullo modo ſatisfieri poſſit. Facerem verò iſtud ſtatim, & ad ſingulos tractatus, ſi id relegendorum tempus, qvod ſufficere poſſet, concederetur. Tu interim, Vir plurimùm Reverende, hujus mei tractatus dedicationem in opti-

optimam interpretaberis partem, eum honoris cultum, qvem per eam tibi exhibere, ut debui, ita volui, exiſtimabis, & labori meo porrò favebis. Ita ſpero; ita rogo. Vale, Vir plurimùm Reverende, optimè diutiſſimeqve. Dabam Argentorati, d. XXIIX. Auguſti, A. C. M DC LXI.

CORRIGENDA.

in Libro I.

p.2.l.15. pro *cœperit* leg. *cœperint.*

p.3.l.3.à fin. pro שילקוט leg. שיקלוט

p.8.l.3.à fin. pro *ponunt q. cò* leg. *auffe-runt q. inde*

p.9.l.7.à fin. pro חכםם leg. חכמים

l.4.à fin. pro *per* leg. *pro.*

p.10.l.12. pro *cutellam* leg. *ſcutellam.*

p.11.l.4. pro *ficuum* leg. *olivarum.*

l.14.à fin. dele *&.*

p.13.l.14. pro הזכרום leg. הזכרים

p.14.l.6. pro *pannulo* leg. *panniculo.*

p.19.l.3.à fin. pro *Et Jehuda* leg. *R. Jeh.*

p.21.l.14. pro *obſtruendum* leg. *faciendum.*

l.24. poſt *promovendum* adde *eò.* Senſus eſt: *ad ponendum eò capillos, & faciendũ tempora.*

l.26. poſt *illinendum* adde *infra.*

p.22.l.6. poſt *vola* adde: *(aut fortè ſcutella) cæmentarii.*

p.23.l.14. Unde eſt, qvod &c. Locus ambiguus. Secundùm Bartenoram ita habebit: *Unde eſt, qvod in areola ſex palmorum ſuper ſex palmis (qvadratorum) ſerant qvinq; ſemina: qvatuor in qvatuor ventos (ſeu plagas) & unum in medium? Qvia dicitur &c.*

p.24.l.12. pro *lene* lege *leve.*

l.6. poſt *librorum* adde *(legis.)*

l.13. pro *adduxerunt* leg. *eduxerunt.*

p.35.l.5.& 4.à fin. Qvare ergò? Hic enim ſimilis eſt claudenti. Vel: *Cui hic ſimilis eſt? claudenti &c.*

p.36.l.7.à fin. poſt *Hyſſopum* adde *Græcum.*

p.46.l.4.à fin. pro *ut ligent* leg. *& ligant.*

p.49.l.10. poſt *die feſto,* adde *(circumcidendus eſt.)*

p.55.l.1. pro *& manu hauriunt (è rivulis fontis,)* leg. *& manum ducunt (ſuper corpus hominis.)*

l.3. pro סתררין leg מתגרדין

p.56.l.4. dele *(menſæ.)*

p.58.l.5.à fin. pro *coram beſtiâ &c.* leg. *coram beſtia ſive magnâ ſive parvâ (ſive in majuſculas partes, ſive in minutiores.) R. Jehudah concedit ſiliqvas (in minutiores diſcindi) pro parvâ (beſtia.)*

p.59.l.17. pro *adfuerit* leg. *fuerit.*

p.67.l.10.& p.69.l.8.à fin. pro *&* leg. *eſt.*

p.72.l.9.à fin. pro *ſi* leg. *qvi.*

p.74. l.11. à fin. pro יבהילין leg. יהבילין

p.78. l.6. à fin. pro *qvi* leg. *qvod.*
p.86. l.1. pro *coqve* leg. *coqvere.*
p.87. l.14. pro בםרך leg. בםרך
p.89. l.4. pro *infra* leg. *intra.*
p.93. l. 8. à fin. pro *orationis* leg. *arationis.*

in Libro II.

p.1. l.14. pro צריך } leg. צריך
l.18. pro עריך }
p.4. l.9. pro טבחים leg. טפחים
p.5. l.9. à fin. pro גופהן leg. גובהן
p.7. l.19. pro (*niſi ciſterna*) leg. *niſi ciſterna, & frutex & ſpelunca.*
p.8. l.17. pro מצאת leg. מצאתי
l.27. poſt *de cibo* adde (*non comedendo.*)
p.12. l.23. Comedetur autem &c. Senſus bonus eſt, ſed verſio ſimplicior hæc erit: *ſi comeſtio fuerit* (*mixtura ejus*) *primo* (*die,*) *tum* (*iſta*) *mixtum ejus erit pro primo; non autem erit mixtum pro ſecundo.*
p.13. l.9. à fin. pro *Qvo* leg. *Qvi.*
p.15. l.5. à fin. pro *Ribbi* leg. *R. Jehudah.*
p.16. l. antepen. pro *dua extrema cum intermediá &c.* leg. *duo extrema cum intermedio, hoc licitum erit utriqve, viciſſimq; utrumq; iſti; ſed tamen duo extrema prohibita ſunt.*
p.17. l.18. pro *eſt* leg. *fuerit.*
p.19. l.9. pro מערבין leg. מעברין & in verſione pro *miſcent.* leg. *gravidant.*
p.21. l.6. pro (*Si ex duobus &c.* lege: (*Si inter duos menſores*) *amplius qvid dedit alter uni loco, & minus alter loco alteri: attendunt, cui amplius qvid datum ab altero.*
p.28. l.3. poſt *prohibitum*, adde: *Si dederint mixturam ſuam in loco uno, & oblitus fuerit unus, ſive ex interiori, ſive ex exteriori, ut non miſceat, utrumq; prohibitum* (*iterum*) *erit.*
l.10. pro (*ulnas*) & (*ulnis*) leg. (*palmos.*)
pag. 29. lin. 4. à fin. pro מערבין leg. מערבין
p.30. l.8. à fin. pro *ſin addita fuerint illis,* leg. *ſi additi fuerint* (*homines*) *ad iſtos.*
p.31. l.9. pro *autem* leg. *enim.*
p.33. l.7. pro *percuſſi* leg. *percuſſâ.*
p.44. l.7. pro *immundum* leg. *inventum.*

Reliqva errata typographica benevolus Lector, ſi qva fortè obvenient, ipſe corriget.

משניות

In Editione Talmudis Veneta Danielis Bombergii Anno רפ״ לפ״ק *h. e. CHRISTI MDXX. cum quâ nupera Amſtelodamenſis Immãuelis Benbeniſti Anno* ת״ח לפ״ק *h. e. Chriſti 1645. convenit, reperies miſchnas paginis illis, & columnis, quæ heic adnotatæ ſeqvuntur.*

משניות

מסכת שבת

Id eſt

TRACTATUS TALMUDICI DE SABBATHO

TEXTUS CUM LATINA VERSIONE.

CAP. I. — פרק א

MISCHNA I. — מתניתא א

fol. II col. I.

EDuctiones Sabbathi duæ ſunt, qvæ ſunt qvatuor, intq; Et duæ, qvæ ſunt qvatuor, foris. Qvomodo? (Sit) pauper ſtans foris, & pater familias intus. Si extẽderit pauper manum ſuam introrſum, & dederit (aliqvid) in manũ Patrisfamiliâs; aut ſumſerit (aliqvid) ex illa, & eduxerit: tum pauper eſt reus; pater autem familiâs liber. Sin extenderit pater familiâs manum ſuam extrorſum, & dederit (aliqvid) in manum pauperis: aut ſumſerit (aliqvid) ex illâ, & introduxerit: tum pater familias eſt reus; pauper autem liber. Sin extenderit

pau-

יציאות השבת
שתים שהם
ארבע בפנים
ושתים שהם ארבע בחוץ
כיצד העני עומד בחוץ
ובעל הבית בפנים
פשט העני את ידו לפנים
ונתן לתוך ידו של בעל
הבית או שנטל מתוכה
והוציא העוני חייב ובעל
הבית פטור פשט בעל
הבית את ידו לחוץ ונתן
לתוך ידו של עני או
שנטל מתוכה והכניס
בעל הבית חייב
והעני פטור פשט העני

A

את

את ידו לפנים ונטל
בעל הבית מתוכה או
שנתן לתוכה והוציא שניהם
פטורים פשט בעל הבית
את ידו לחוץ ונטל העני
מתוכה או (a) שנתן לתוכה
והכניס שניהן פטורין:

מתנ׳ ב

fol. IX. col. 2. לא ישב אדם לפני
הספר סמוך למנחה עד
שיתפלל לא יכנס אדם
למרחץ ולא לבורסקי
ולא לאכול ולא לדין ואם
התחילו אין מפסיקים
מפסיקים (b) לקרות קש׳
ואין מפסיקים לתפלה:

מתנ׳ ג

fol. XI. col. 1. לא יצא החייט במחטו
סמוך לחשכה שמא ישכח
ויצא ולא הלבלר
בקולמוסו (c) ולא יפלה
את (d) כליו ולא יקרא
לאור הנר באמת אמרו
החזן רואה היכן תנוקות
קראים אבל הוא לא
יקרא כיוצא בו לא
יאכל

pauper manum introrſum, & ſumſerit pater familiâs (aliqvid) ex illa; aut dederit in illam, qvod (iſte) educat: uterq; liber eſt. (Sic) ſi extenderit pater familias manũ ſuã extrorſum, & ſumſerit pauper (aliqvid) ex illa; aut dederit in illam, qvod introducat; uterq; (etiam) liber eſt.

MISCH. II.

Non ſedebit homo coràm tonſore propè ante ſacrificium veſpertinũ, donec preces peregerit. Neq; balneum neq; officinam coriariorũ ingredietur. Neq; comedere neq; judicare incipiet. Si cœperit (ex his qvicqvam) non abrumpunt. Abrumpunt ad lectionem g̃ ſchema i. e. ſectionis, Audi Iſraël &c. ad preces autem non interrumpunt.

MISCH. III.

Propè Crepuſculum Sartor cum acu ne egreditor: ne obliviſcatur, & exeat, (poſtqvã tenebræ obortæ.) Neq; ſcriba cum Calamo ſuo (exibit.) Ne expurgato veſtes (qvisqvam) ſuas, aut legito ad lumen lucernæ. Veriſſimum tamen eſto, qvod dixerunt (Rabb. noſtri) licere Lectori Eccleſiæ videre, ubi Pueri (craſtino Sabbatho) legere debeant: ipſe tamen nihil legat. Cui ſimile eſt (hac in parte,) qvod fluxu

(a) Menaſſ. שנטל vitiosè, qvippe & ſenſus & reliqvi Codices diſſvadent. (b) Menaſſ. מפסיקין לקרות שמע (c) Amſtelod. רא ſine præf. (d) Pragenſ. כילין

Digitized by Google

fluxu laborăti(viro) non licet cum (fœmina)fluxu laborante comedere, ne tranſgreſſioni(coitus cum eâ) aſſuefiat.

יאכל הזב עם הזבה
מפני (e) הרגל עבירה:

MISCH. IV.

מתנ׳ ד

Hæ(qvæ dictæ)ſunt de halachoth ſive Conſtitutionibus,qvas in Conclavi Chananiæ f. Geronis, ad qvem viſitandum aſcenderant, dixerunt; ubi, qvum numerarentur, Scholaſticos Hillelis Scholaſtici Schammai numero ſuperarunt. Eo autem die octodecim res(ſive controverſias) deciderunt(jam dictas.)

fol. XIII. col. 2.

ואלו מן ההלכות
שאמרו בעליית חנניה
(f) בן גורון (g) כשעלו
לבקרו נמנו ורבו בית
שמאי על בית הלל
וי״ח דברים גזרו בו ביום:

MISH. V.

מתנ׳ ה

Schola Schammai dicit: non macerant atramentum, aut colores (materiam atramenti aut colorũ,) aut viciam, niſi ut macerentur(maceratio perficiatur)dumadhuc exiſtit dies. Schola autem Hillelis conceſſit.

fol. XVII. col. 2. & fol. XVIII. col. 1. Et Miſchna qvidem V. VI. VII. VIII atq; IX. connexa ibi.

בית שמאי אומרים
אין שורין דיו (h) וסממנים
וכרשינים אלא כדי
שישורו מבעוד יום
ובית הלל מתירין:

MISCH. VI.

מתנ׳ ו

Schola Schammai dicit: Non ponunt faſciculos lini in fornacem, niſi incaluerint, qvum dies eſt, (ut albeſcant:) nec lanam in ahenum (ollam tinctoriam)niſi colorem recęperit. Schola Hillelis(utrũq;)permittit. Schola Schammai dicit: Non ten-

בית שמאי אומרים
אין נותנין אונין של
פשתן לתוך התנור אלא
כדי שיהבילו מבעוד
יום ולא את הצמר ליורה
אלא כדי שילקוט העין
ובית הלל מתירין בית
שמאי (i) אומר אין
פורשין

(e) Menaſſ. מפני שהוא הרגל עבירה (f) Sic Venet. & Amſtelod. ſed Prag. & Menaſſ. חנניה בן חזקיה בן גורון & in Prag. h. l. notatur סא (g) Venet. & Amſtel. שעלו (h) Venet. & Amſtelod. וסמנים (i) Amſtel. & Menaſſ. אומרים

פורשין (k) מצודות חיה
ועופות ודגים אלא
כדי שיצודו מבעוד יום
ובית הלל מתירין:

tendunt retia feris, avibus, aut piſcibus, niſi ut lucente adhuc die capiant. Schola Hillelis liberum facit.

מתנ׳ ז

בית שמאי אומרים
אין מוכרים (l) לנכרי
ואין טוענין עמו ואין
מגביהין עליו אלא כדי
שיגיע למקום קרוב ובית
הלל מתירין:

MISCH. VII.

Schola Schammai dicit: Nihil vendunt alienigenæ, nec cum eo (beſtias) onerant, neq; ſuper eum levant (onus in humeros) niſi in locum propinqvum perrexerit. Schola Hillelis permittit.

מתנ׳ ח

בית שמאי אומרים
אין נותנין עורות לעבדן
ולא כלים לכובס (m) נכרי
אלא כדי שיעשו מבעוד
יום וככולן בית הלל
מתירים עם השמש:

MISCH. VIII.

Schola Schammai inqvit: Non tradunt pelles Coriario, aut veſtes fulloni infideli, niſi interdiu parentur. At Schola Hillelis omnia concedit cum Sole, (dum adhuc oritur ſol.)

מתנ׳ ט

אמר רשב״ג נוהגין היו
בית אבא שהיו נותנין
כלי לבן לכובס נכרי
ג׳ ימים קודם לשבת
ושוין אלו ואלו שטוענין
קורת בית הבד ועגולי
הגת:

MISCH. IX.

R. Schimeon fil. Gamalielis ait: Domi Patris mei ſoliti fuerunt, ut veſtem albam fulloni tribus ante Sabbathum diebus darent. Invicem ſibi largiuntur (Scholæ Schammai & Hillelis: vel inter eos convenit) licere onerare trabem trapetis & aſſeres rotundos torcularis.

fol. XIX. col. 2. annexa ibi huc & XI. Miſchna.

מתנ׳ י

אין צולין בשר בצל
וביצה

MISCH. X.

Non aſſant carnem, cepam, aut ovum

(k) Venet. & Amſtel. פורסין (l) Amſtel. לגוי (m) Amſtelod. גוי

ovum, niſi ut aſſentur intra diem. Panem fornaci non indunt ſub tenebras, nec placentam ſuper prunas (ponunt,) niſi ſuperior pars (facies) corticem contrahat intra diem. R. Elieſer inqvit, niſi inferior (pars) corticem adſciſcere poſſit.

(n) וביצה אלא כדי שיצולו מבעוד יום אין נותנין פת לתנור עם חשכה ולא חררה על (o) גב גחלים אלא כדי שיקרמו פניה מבעוד יום רבי אליעזר אומר כדי שיקרום התחתון שלה:

Misch. XI.

Immittunt fornaci Peſach ſub tenebras: At ignem in pyra culinæ ſanctæ (templi Hieroſolymitani) ſuccendere licet (etiam obortis tenebris:) at in (reliqvis locis) finibus (cogebantur ignem ſuccendere,) ita ut, intra diem, potiorem partem (lignorum) arriperet. R Jehuda dicit; Prunas ſuccendunt, etiam minima exparte (ſeu, qvatulumcunq; ſit, qvod ignis apprehendat.)

מתני׳ יא

משלשלין את הפסח בתנור עם חשכה ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולין כדי שתאחז האור (p) ברובן רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא:

Cap. II.

פרק ב

Misch. I.

Qvonam (Lucernas) accendunt? Et qvonam non accendunt? Non accendunt, neq; muſco, neq; lino impexo, neq; cortice bombycis (ſive ſerico,) neq; filo ſalicis neq; filo deſerti, neq; muſco (ſive aurigine,) qvi & ſuper aqvis: neq; pice

מתני׳ א

במה מדליקין ובמה אין מדליקין אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן ולא בכלך ולא בפתילת האידן ולא בפתילת המדבר ולא בירוקה שעל פני המים (q) ולא בזפת

fol. XX. col. 2.

A 3

(n) Sic Menaſſ. Prag. & Amſtelod. ſed Venet. שיתבשלו (o) Menaſſ. על גבי (p) Venet. & Amſtelod. ברובו (q) Menaſſ. לא ſine ו.

בזפרת ולא בשעוה
ולא בשמן קיק ולא בשמן
שרפה ולא באליה ולא
בחלב. נחום המדי אומר
מדליקין בחלב מבושל
וחכמים אומרים אחד
מבושל ואחד שאינו מבושל אין מדליקין בו:

pice, neq; cera, neq; oleo kik, neq; oleo combuſtionis (profanato,) neq; cauda (adipoſa,) neq; adipe. Nachum Medus, accendunt, inqvit, cocto adipe. At Sapientes ajunt: ſive coctus ſit, ſive non coctus, non ſuccendunt eo.

מתנ' ב

fol. XXIV. col. 2.

אין מדליקין בשמן (r)שרפה
ביום טוב רבי ישמעאל
אומר אין מדליקין בעטרן
מפני כבוד השבת וחכמים
מתירין בכל השמנים
בשמן (s) שומשמין בשמן
אגוזים בשמן צנונות
בשמן דגים בשמן פקועות
בעטרן (t) ובנפט רבי טרפון
אומר אין מדליקין אלא
בשמן זית בלבד:

MISCH II.

Non accendunt oleo Combuſtionis (profanato) die feſto. R. Iſmaël ait: Non accendunt reſina propter honorem Sabbathi. At ſapientes permittunt omnia olea (ſeqventia:) oleum ſeſumorum, oleum nucum, oleum raphanorum, oleum piſcium, oleum Colocynthidum (juxta Raſchi; at juxta Ramb. abſinthii) reſinam, & naphtam. R. Tarphon inqvit: non accendunt niſi ſolo oleo olivarum.

מתנ ג

fol. XXVII. col. 2.

כל היוצא מן העץ אין
מדליקין בו אלא פשתן
וכל היוצא מן העץ (u)
אינו מטמא טומאת אהלים
אלא פשתן * פתילת הבגד
שקיפלה ולא הבהבה רבי
אליעזר אומר טמאה (x) ואין
מדליקין בה רבי עקיבא
אומר טהורה (y) ומדליקין בה:
מתנ

** fol. XXVIII. col. 2.*

MISCH. III.

Qvicqvid ex arbore naſcitur (ſive ligno,) eo non accendunt, niſi lino: & qvicqvid ex ligno egreditur, non impurum redditur impuritate tentoriorum, niſi linum. Filum ex veſte, qvod homo duplicavit (ſive convolvit,) & non uſtulavit, R. Elieſer dicit, immundum eſſe, nec ſuccendere illo. R. Akiba ait: mundum eſt, & ſuccendunt illo.

MISCH.

(r) Amſtelod. שריפה (s) Venet שומשמין (t) Amſtel. בנפט (u) Venet. אין
(x) Venet. & Amſtel. טמאה היא (y) Venet. Amſtel. & Menaſſ. טהורה היא

Digitized by Google

MISCH IV.

Ne perforato qviſqvam teſtam ovi, eamq; oleo impleto, & ſuper os lucernæ ſuſpendito, ut deſtillet: qvamvis etiã fuerit teſta figulina. At R. Jehuda permittit. Qvod ſi tamen figulus ab initio hanc effinxit, licet; qvia vas aliqvod eſt. Ne impleto homo ſcutellam olei, ut ad latus lucernæ ponat: nec indito ipſi Caput ellychnii, ut hauriat (oleum.) R. Jehudah permittit.

MISCH. V.

Qvicunq; lucernam extinguit propterea, qvod à gentilibus timet, aut à latronibus, aut propter malum ſpiritum, aut propter ægrotum qvi dormit, innocens eſto: ſi (facit) tanqvam lucernæ parcens, aut oleo parcens, aut parcens Ellychnio, reus. R. Joſe omnia hæc libera permittit, excepto Ellychnio, qvia hoc prunulam facit (qvum extingvitur.)

MISCH. VI.

Obtria peccata mulieres tempore partus moriuntur: qvando non cautæ ſunt in ſeparatione menſtrua ſua, placenta, & accenſione lucernæ (Sabbathicæ.)

מתנ׳ ד

fol. XXIX. col. 2.

לא יקוב אדם שפופרת של ביצה וימלאנה שמן ויתננה על פי הנר בשביל שתהא מנטפת אפילו היא של חרס ורבי יהודה מתיר אבל אם חברה היוצר מתחילה מותר מפני שהוא כלי אחד (z) ולא ימלא אדם את הקערה שמן ויתננה בצד הנר ויתן ראש הפתילה בתוכה בשביל שתהא שואבת ורבי יהודה מתיר:

מתנ׳ ה

ibid.

המכבה את הנר מפני שהוא מתירא מפני גוים (a) מפני ליסטי׳ מפני רוח רעה (b) מפני החולה שיישן פטור כחס על הנר כחס על השמן כחס על הפתילה חייב (c) ורבי יוסי פוטר בכולן חוץ מן הפתילה מפני (d) שהיא עושה פחם:

מתנ׳ ו

fol. XXXI. col. 2.

על שלש (e) עברות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זהירות בנדה ובחלה ובהדלקת הנר׳

MISCH. מתנ׳

(z) Venet. & Amſtelod. קערה של שמן לא ימלא אדם (a) Venet. ומפני
Amſtelod. ומפני לסטים (b) Prag & Menaſſ. מפני רוח רעה ואם בשביל
החולה שישן (c) Venet. & Amſtel. רבי (d) Prag & Menaſſ. שהוא. (e) Amſtelod.
עבירות.

Digitized by Google

מתנ׳ ז

fol. XXXIV col. 1. שלשה דברים צריך אדם לומר בתוך ביתו ערב שבת עם חשכה עשרתם ערבתם הדליקו את הנר ספק חשכה ספק (f) אין חשכה אין מעשרין את הוודאי ואין מטבילין את הכלים ואין מדליקין את הנרות אבל מעשרין את הדמאי ומערבין וטומנין את החמין׃

MISCH. VII.

Tria verba unicuiq; in Veſpera Sabbathi domi ſuæ dicenda ſunt oborientibus tenebris: Decimaſtiſne? Paraſtiſne mixtionem ciborum? Accendite lucernam. Si dubium fuerit, obortæ ſint tenebræ; nec ne? non decimare amplius licet, qvod decimatum nondum eſſe conſtat, nec vaſa eluere, nec lucernam accendere: ſed tamen decimare dubium, & miſcere mixturam (atriorum,) & calidas aqvas abſcondere (licet.)

פרק ג

CAP. III.

מתנ׳ א

fol. XXXVI col. 2. כירה שהסיקוה בקש ובגבבא נותנים עליה תבשיל בגפת ובעצים לא יתן עד שיגרוף או עד שיתן את האפר בית שמאי (g) אומרים חמין אבל לא תבשיל ובית הלל אומרים חמין ותבשיל בית שמאי אומרים נוטלין אבל לא מחזירין ובית הלל אומרים אף מחזירין׃

MISCH. I.

Kiræ, qvam ſuccendunt (ad fervendum) palea aut ſtipula, coctile indunt: ei, qvam fracibus aut ligno (ſuccendunt) ne indito qvis, donec everrerit (ex ea prunas,) aut (fracium & ligni prunis) cinerem inſperſerit. Schola Schammai inqvit: (Licet ponere eò) calidas (aqvas;) non autem coctile. Schola Hillelis: Calidas aqvas & coctile. Schola Schammai dicit: ponunt qvidem eò, ſed non reponunt. Schola Hillel pergit: Etiam reponunt.

מתנ Misch.

(f) Amſtel. אינו (g) Venet. אומר & ſic qvater in hâc Miſchnâ, pro qvo in Prag. Amſtel. & Menaſſ. אומרים

MISCH II.

Si qvem furnum ſuccendunt palea & ſtipula, nihil nec in eum, nec ſuper eum ponunt. Kuppach Furnulus (unius ollæ,) qvem incendunt palea & ſtipula, eſt idem cum Cirajim h. e. foculo duarum ollarum. (Et licet ut ſupra Miſch. præced.) at qvem fracibꝰ & ligno, idem cum furno habetur, (ſive idem jus cum furno habet.)

מתנ׳ ב

fol. XXXIIX. col. 2.

תנור שהסיקוהו בקש ובגבבא לא יתן בין (h) מתוכה בין מעל גביו כופח (i) שהסיקוהו בקש ובגבבא הרי (k) זה ככירוים בגפת ובעצים הרי הוא כתנור :

MICSH. III.

Non licitum eſt ovum in latus calefactorii ponere, ut ex parte aſſetur. Nec involvere id ſudariis. R. Joſe hoc concedit. Nec in arena aut pulvere viarum abdunt, ut aſſetur.

מתנ׳ ג

Ibidem una cum parte ſeqventis Miſchna.

אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ולא יפקיענה בסודרין ור׳ יוסי מתיר ולא יטמיננה בחול ובאבק דרכים בשביל שתצלה:

MISCH. IV.

Factum, qvod Cives Tiberiadis fecerunt. Hi adduxerunt canalem frigidæ in foſſam calidarum. Dixerunt iis ſapientes: Si in Sabbatho (adducitur frigida,) pro calidis habetur, qvæ in Sabbatho calefactæ ſunt, & prohibitæ ſunt ad lotionem & potum: Sin in die feſto, per calidis feſto die calefactis, qvæ prohibitæ ſunt ad lotionem, non ad potum. Ex Vaſe, Muljar dicto, terſo, in Sabbatho bibunt.

מתנ׳ ד

מעשה שעשו אנשי טבריא והביאו סלון של צונן לתוך אמה של חמין אמרו להן חכמם אם בשבת כחמין שהוחמו בשבת (l) אסורין ברחיצה ובשתייה (m) ביוט כחמין שהוחמו ביוט (n) אסורי ברחיצה ומותרין בשתיה *סולאר הגרוף שותין הימנו

** fol. XLI. col. 1.*

B

(h) Venet. Amſtel. Menaſſ. מתוכו (i) Venet. שהסיקוהו vitioſe (k) Amſtelod. & Menaſſ. הרי הוא (l) Venet & Amſtel ואסורין (m) Amſtel. אם ביט Menaſſ. ואם ביום טוב (n) Venet. & Amſtelod ואסורין

חימנו בשבת אנטיכי אף על פי שגרופה אין שותין (o) ממנה:

bibunt. * Ex Antichi dicto, etiamſi terſo, non bibunt.

מתנ' ה

ibid. המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו· אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי *fol. XLII. col. 1.* להפשירן· האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין לא יתן לתוכן תבלין אבל נותן הוא לתוך הקערה או לתוך התמחוי רבי יהודה אומר לכל הוא נותן חוץ מדבר שיש בו חומץ וציר:

MISCH. V.

In calefactorium, qvod evacuaverit (ex parte,) (nemo) ſuffundat frigidam, ut calefaciat hanc: ſuffundere tamen licet vel in illud, vel in calicem, ad tepefaciendum. Sartagini & ollæ, qvas amovêre (ab igne) ferventes, condimenta non injiciunt: ſed injiciunt (condimenta) in cutellam aut catinum. R. Jehudah inqvit: In qvodcunq; qvis dare poteſt, excepto, in qvo acetum fuerit aut muria.

מתנ' ו

ibid. col. 2. אין נותנין כלי תחת הנר לקבל (p) בו את השמן ואם (q) נותנו מבעוד יום מותר ואין ניאותין ממנו *fol. XLIV. col. 1.* לפי שאינו מן המוכן· מטלטלין נר חדש אבל לא ישן רבי שמעון אומר כל הנרות מטלטלין חוץ מן הנר הדולק בשבת *fol. XLVII. col. 2.* · נותנין כלי תחת הנר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה:

MISCH. VI.

Non ſubjicere licet vas lucernæ, ad excipiendum oleum. Licet tamen, ſi interdiu ſubjectum fuerit; ita verò ne inde uſum percipiant; qvia ad hoc præparatum non eſt. Transportant lucernam novam: non autem vetuſtam. R. Schimeon ait: omnes lucernas transportare poſſunt, excepta lucerna, qvæ in Sabbatho ardet. Supponere licet lucernæ vas, ad excipiendas ſcintillas; ne tamen in id aqvam infundat: hic enim (qvi hoc facit) extinguit.

(o) Tò ממנה abeſt in Venet. & Amſtelod. (p) בו abeſt in Venet. (q) Venet. & Amſtel. נתנוה·

CAP. IV. — פרק ד

MISCH. I. — מתנ׳ א

Ibidem.

Qvo condunt? & qvo non condunt? Non condunt, neq; in fecibus ficuum, neq; in fimô, neq, in ſale, neq; in calce, neq; in arena, ſive humidis, ſive ſiccis, neq; in palea, neq; in corticibus uvarum, neq; in molli (lanâ) neq; in herbis, cum hæc ſucco plena ſunt; condunt tamen in his, ſi arida ſunt. Condunt in veſtibus, in fructibus, in alis columbinis, & in ſcobe fabrorum, & in ſtuppâ lini tenui. R. Jehuda tenui interdicit, & craſſam permittit.

במה טומנין ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת ולא בזבל לא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחים בין יבשים (r) לא בתבן ולא בזגים ולא במוכים ולא בעשבים בזמן שהן לחים אבל טומנין בהן כשהן יבשין * טומנין בכסות ובפירות בכנפי יונה ובנסורת של חרשים ובנעורת של פשתן דקה רבי יהודה אוסר בדקה ומתיר בגסה:

*fol. XLIX. col. 1.

MISCH. II. — מתנ׳ ב

ibid.

Condunt in pellibus, & has transferunt (ſive amovent:) & in ſectis lanis, ſed non transferunt (ſive removent.) Qvid ergo facit (qvi condit, ut ſumat ollam?) aufert operculum, ut decidant. R. Elieſer filius Aſariæ dicit: Vas (licet ei) inclinare in latus ſuum, & ſumere; ne fortè ſumat, & non poſſit reponere. Sapientes autem dicunt: ſumit, & reponit (ſi poſſit.) Si non texerit, qvum dies adhuc eſt, non poterit tegere, ubi tenebræ obortæ fuerint. Si texerit, & retectum fuerit, licet id tegere.

טומנין בשלחים ומטלטלין אותן בגיזי צמר ואין מטלטלים אותן כיצד הוא עושה (s) נוטל את הכסוי והן נופלות רבי אליעזר בן עזריה אומר קופה מטה על צדה ונוטל שמא יטול ואינו יכול להחזיר וחכמים אומרים נוטל ומחזיר * לא כסהו מבעוד יום לא יכסנו משתחשך כסהו ונתגלה מותר לכסותו

*fol. LI. col. 1.

(r) Venet. & Amſtel. ולא (s) pro נוטל in Venet. נוער

ממלאה את הקיתון ונותן לתחת הכר או תחת הכסת:

Poteſt vero etiam replere urceum (frigidæ) & ſub pulvillum aut pulvinar maj9 ponere (etiã in Sabbatho.)

פרק ה

Cap. V

מתנ׳ א

ibid. col. 2. במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה יוצא (t)הגמל באפסר ונאקה בחטם ולובדקים בפרומביא וסוס בשיר וכל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר ומזין עליהן וטובלין במקומן:

Misch. I.

Cum qvo beſtia exit (è ſtabulo;) & cum qvo non exit? Camelus cum Capiſtro, & Camelus fœmina cum annulo, & aſinus Lydius cum freno, & eqvus cum catena, & omnes (beſtiæ) catenari ſolitæ cum catena (vel retinaculo) exeunt, & cum catena trahuntur, & aſpergunt ſuper eas (catenas ſive retinacula) in loco ſuo, & lavant eas in loco ſuo.

מתנ׳ ב

fol. LII. col. 2. חמור יוצא במרדעת בזמן שהיא קשורה (u) לו זכרים יוצאין לבוכין רחלות יוצאות שחוזות כבולות וכבונות העזים יוצאות צרורות רבי יוסי אוסר בכולחוץ מן הרחלין הכבונות רבי יהודה אומר עזים יוצאות צרורות ליבש אבל לא לחלב:

Misch. II.

Aſinus cum clitellis exit, tempore, qvo ei alligatæ fuerint. Arietes copulati exeunt. Oves, ligatæ ad dorſum, ligatæ deorſum & circumligatæ exeunt. Capræ ligatæ (circa ubera) exeunt. R. Joſe prohibet omnia, exceptis ovibus circumligatis. R. Jehudah, capræ, inqvit, exeunt ligatæ, ad exiccandum, ſed non ad mulgendum.

מתנ׳ ג

fol. LIV. col. 1. ובמה אינה יוצאה לא יצא גמל (x) במטוטלת לא עקור ולא רגול וכן

Misch. III

Cum qvo autem non exeunt (beſtiæ?) Non exibit Camelus cum panno caudæ alligato, neq; manu ad pedem, aut manu (ſive anteriore pede) compeditus

Sic

(t) Venet. גמל ſine ה ẽmph. (u) Amſtel. בו (x) Venet. & Amſtel. במטולטלת

Digitized by Google

Sic reliqvæ beſtiæ omnes. Camelos alterum cum altero non colligat, & trahit: Sed funes in manum ſuam ſumit, & ſic trahit; dum non convolverit.

וכן שאר כל הבהמות לא יקשור גמלים זה בזה וימשוך. אבל מכניס חבלים לתוך ידו (y) וימשוך ובלבד שלא יכרוך:

MISCH. V.

מתנ׳ ד

Aſinus cum clitellis, niſi alligatæ ei fuerint, non exit; neq; cum tintinnabulo, etiamſi obturatum eſt; neq; cum ligno, qvod eſt in collo ejus: neq; cum loro, qvod eſt in pede ejus. Neq; galli cum filis aut loris, qvæ in pedibus eorum ſunt, exeunt. Neq; arietes cum vehiculo exeunt; qvod eſt ſub cauda eorum; neq; oves, herbam in naribus habentes, exeunt. Neq; vitulus cum jugo exit; neq; vacca cum pelle kophar, neq; cum loro, qvod inter cornua ejus eſt. Vacca R. Elieſeris f. Aſariæ exiit cum loro inter cornua ejus: Sed invitis Sapientibus.

אין חמור יוצא במרדעת (z) בזמן שאינה קשורה לו ולא בזוג אף על פי שהוא פקוק ולא בסולם שבצוארו (a) ולא ברצועה שברגלו ואין התרנגולין יוצאין בחוטין ולא ברצוע׳ שברגליהם. ואין הזכרים יוצאין בעגלה (b) שתחת האליה שלהן ואין הרחלים יוצאות חנונות ואין העגל יוצא בגימון ולא פרה בעור הקופר ולא ברצועה שבין קרניה פרתו של רבי אלעזר בן עזריה היתה יוצאת ברצועה שבין קרניה שלא ברצון חכמים: Ibid. col. 2.

CAP. VI.

פרק ו

MISCH. I.

מתנ׳ א

Cum qvo mulier exit: Et cum qvo non exit? non exit mulier cum tæniis, laneis & lineis; neq; cum lorulis

במה אשה יוצאה ובמה אינה יוצאה לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן (c) לא ברצועות fol. LVII. col. 1.

(y) Venet. משואר׳ן (z) Tò בזמן abeſt in Amſtelod. (a) Amſtel. שצוארן (b) Pragenſ. שתחא (c) Amſtel. ולא

ברצועות שבראשה ולא תטבול בהן עד (d) שתרפה ולא בטוטפת ולא (e) בסנבוטין בזמן שאינן תפורין ולא בכבול לרשות הרבים ולא בעיר של זהב ולא בקטלא ולא בנזמים ולא בטבעת שאין עליה חותם ולא במחט שאינה נקובה ואם יצאת אינה חייבת חטאת׃

lorulis (ſive filis,) qvæ ſuper capite ejus ſunt. Neq; cum his lavabit, donec laxaverit ea. Neq; cum frontalibus: neq; cum genarum ornamentis, qvando non ſunt aſſuta : neq; cum pannulo ſubfrontali, in publicum : neq; cum civitate aurea : neq; cum fibula : neq; cum inauribus : neq; cum annulo, in qvo non eſt ſigillum : neq; cum acu, qvæ non eſt perforata ; ſi tamen exiverit (cum his,) peccati non erit rea.

מתני׳ ב

fol. LX. col. 1.

לא יצא האיש בסנדל המסומר ולא ביחיד בזמן שאין ברגלו מכה ולא בתפילין ולא בקמיע בזמן (f) שאינו מן המומחה ולא בשריון (g) ולא בקסדא ולא במגפיים ואם יצא אינו חייב חטאת׃

MISCH. II.

Non exibit Vir, cum ſoleis, qvæ clavis plenæ: ne qvidem cum Una, niſi in pede ejus plaga fuerit: neq; cum Thephillin : neq; cum amuleto, niſi à probato viro acceperit : neq; cum lorica : neq; cum caſſide : neq; cum tibialibus ferreis. (Cum his tamen omnibus) ſi exierit, non erit reus.

מתני׳ ג

fol. LXII. col. 1.

לא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר׳ מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון׃

MISCH. III.

Non exibit mulier cum acu perforata ; neq; cum annulo, in qvo eſt ſigillum : neq; cum peplo (ſive ſyndone :) neq; cum globulo balſami : neq; cum vaſculo balſami (aut Myrrhæ. Ramb.) Qvod ſi exierit (cum his) peccati rea erit. Sunt verba R. Meir : Sapientes tamen concedunt (exire.) Cum globulo & vaſculo balſami.

מתנ MISCH.

(d) Venet. & Menaſſ. שתרפם Amſtel שתרפם. (e) Venet. & Amſtelod. בסרביטין
(f) Menaſſ. שאינה (g) Venet. & Amſtelod. ſine præf. לא

Digitized by Google

MISCH. IV.

on exibit Vir cum gladio, neq; arcu, neq; cum ſcuto, neq; funda, neq; cum lancea. Qvod ıerit: peccati reus erit. R. Elie- vidē dicit: ornamenta hæc ſunt At Sapientes dicunt: non hoc i, niſi turpitudo: qvia ſcri- n eſt: Et contundent gladios in Ligones, & haſtas ſuas in fal- ›utatorias: neq; tollet gens con- ;entem gladium, neq; docebunt ›lius bellum. Periſcelis mun- ſt, & in Sabbatho cum ea egre- ıtur. Compedes immundæ : & in Sabbatho cum iis non ꞉diuntur.

מתנ׳ ד

fol. LXIII, col. 1.

לא יצא האיש לא בסיף ולא בקשת ולא בתריס ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת ר׳ אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכמים אומרים (h) אינו אלא לגנאי שנאמר וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה בירית טהורה ויוצאין בה בשבת כבלים טמאין ואין יוצאין בהן בשבת:

MISCH. V.

꞉xit mulier cum filis comæ, ſuæ, vel alius (Mulieris,) vel ꞉iæ: & cum frontalibus & gena- ı Ornamentis, cum aſſuta fue- ꞉: cum panno ſub frontalibus, & n angulo alieno, in atrium: cum ›lli, qvod in aure ejus, & cum ›lli, qvod fluxui menſtruo para- : cum pipere aut grano ſalis, & ıni re, qvæ ori ejus inditur. Dum- ›do non indiderit primum (ſive novo) in Sabbatho: nec ſi deci- ꞉it, repoſuerit. Dentem alienige- m, & dentem aureum Ribbi per- ꞉ttit: Sapientes autem vetant.

מתנ׳ ה

fol. LXIV. col. 2.

יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חבירתה בין משל בהמה ובטוטפת (i) ובסנבוטין בזמן שהן תפורין בכבול ובפאה נכרית לחצר במוך שבאזנה ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה בפילפל (k) ובגרגיר מלח (l) וכל דבר (m) שתתן לתוך פיה ובלבד שלא תתן לכתחלה בשבת ואם נפל לא תחזיר שן תותפת (n) ושן של זהב רבי מתיר וחכמים אוסרים:

MISCH. מתנ

(h) Prag. & Menaſſ. אינן (i) Venet. & Amſtelod. ובסרביטין (k) Venet. & Amſtelod. ובגלגל מי (l) Menaſſ. ובכל (m) Venet. & Amſtel. שנותן (n) Venet. & Amſtelod. ſine copula שן

fol. LXV. col. 1. ibidemq; huic ſeqvens miſchna annexa.

מתנ׳ ו

יוצאה בסלע שעל הציכית
הבנות קטנות יוצאות
בחוטין ואפילו בקיסמין
שבאזניהם ערביות יוצאות
רעולות ומדיות פרופות וכל
אדם אלא שדברו
חכמים בהווה:

MISCH. VI.

Egreditur (item Mulier) cum moneta ſuper puſtula (vel clavo.) Filiæ parvæ egrediuntur cum filis (circa collum,) etiamq; cum ornamentis (filis) in auribus ſuis. Arabes exeunt tremulè (tectis faciebus Raſch.) Medæ exeunt compoſitæ (colligatis aut convolutis veſtibus.) Et ſic omnis homo (omnis mulier in ſuo loco.) Niſi qvod ſapientes locuti ſunt de ſuo tempore (& de eo, qvod fiebat plurimum.)

מתנ׳ ז

פורפת על האבן ועל
האגוז ועל המטבע בלבד
שלא תפרוף לכתחלה
בשבת:

MISCH. VII.

Convolvunt autem ſuper lapidem, aut nucem, & ſuper monetam: modò non ab initio in Sabbatho convolvat (aliqva) ſuper moneta.

Ibid. col. 2. lin. ult. & fol. LXVI. col. 1.

מתנ׳ ח

הקיטע יוצא בקב שלו
דברי רבי מאיר ורבי
יוסי אוסר ואם יש לו
בית קיבול כתותים
טמא סמוכות שלו טמאין
מדרס ויוצאין (o) בהן
בשבת ונכנסין בהן בעזרה
כסא וסמיכות שלו טמאין
מדרס ואין יוצאין (p) בהן
בשבת ואין נכנסין בהן
בעזרה (q) אנקטמין טהורים
ואין יוצאין בהן:

MISCH. VIII.

Mutilus exit cum fulcro ſuo: Verba ſunt R. Mëir. at R. Joſe prohibet. Et ſi eſt ei Receptaculum paniculorum mollium, impuratur, Fulcimenta ejus calcatione impurantur. Exeunt tamen cum his in Sabbatho, & ingrediuntur cum his in atrium (templi.) Solium & fulcra ejus non tantum polluuntur calcatione, ſed etiam cum illis in Sabbatho non exeunt, nec atrium ingrediuntur. Grallæ mundæ ſunt; ſed non egrediuntur cum his (in Sabbatho.)

(o) Amſtelod & Venet בר[illegible] (p) Tò בהן abeſt in Menaſſ. (q) Venet. & Amſtel לוקטמין qvomodo & in Baſileenſ. notante Cl. Buxtorf. Lex. Talm. fol. 148.

Digitized by Google

MISCH. IX.	**מתנ׳ ט**
ilii exeunt cum corrigiis alliga- & filii Regum cum tintinnabulis. ſic omnis homo (puer;) niſi od Sapientes de ſuo tempore lo- intur (& de eo, qvod freqventius i ſolebat.)	הבנים יוצאים בקשרים ובני מלכים בזוגין וכל אדם אלא שדברו חכמים בהווה׃ *fol. LXVI. col. 2.*
MISCH. X.	**מתנ׳ י**
Exeunt cum ovo locuſtæ, & cum nte vulpis & cum clavo de ſu- nſo, Medicinæ gratia. Verba ſunt Meir. At ſapientes perhibent, am in profeſto, propter mores norræorum.	יוצאין בביצת החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה (r) דברי רבי מאיר וחכמים (s) אוסרים אף בחול אסור משום דרכי האמורי׃ *fol. LXVII. col. 1.*

CAP. VII.

פרק ז

MISCH. I.	**מתנ׳ א**
Regulam magnam (& notabi- m) dixerunt (R. N.) de Sabbatho: ſicunq; obliviſcitur fundamen- um Sabbathi, & (ſic) facit opera multa in Sabbathis multis: non t reus, niſi peccati unius. Qvi- unq; ſcit fundamentum Sabbathi, t facit opera multa in Sabbathis multis, reus eſt de unoqvoq; Sabba- ho. Qvi ſcit, qvod ſit Sabbathum, & acit opera multa in Sabbathis mul- is, reus eſt de omni primario opere, Qvi facit opera multa unius ſpeciei operis	כלל גדול אמרו בשבת כל השוכח עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת היודע עיקר שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל שבת ושבת היודע שהוא שבת ועשה מלאכות הרבה בשבתות הרבה חייב על כל אב מלאכה ומלאכה העושה מלאכות הרבה מעין מלאכה *Ibid. col. 2.*

C

(r) Additur in Pragenſ. & Menaſſ. נ״א דברי רבי יוסי ור״מ אוס׳ (s) Pragenſ. אוסרים perperam.

Digitized by Google

מלאכה אחת אינו חייב אלא חטאת אחת:

operis, non eſt niſi unius peccati reus.

מתנ׳ ב — Misch. II.

Fol. LXXIII. col. 1.

אבות מלאכות ארבעים חסר אחת הזורע והחורש והקוצר והמעמר הדש והזורה הבורר הטוחן והמרקד והלש והאופה הגוזז את הצמר המלבנו והמנפצו (t) והצובעו והטונה והמיסך והעושה שתי בתי נירין והאורג שני חוטין והפוצע שני חוטין הקושר והמתיר והתופר שתי תפירות הקורע על (u) מנת לתפור (ב׳ (x) תפירות) הצד צבי השוחטו והמפשיטו המולחו והמעבד את עורו והמוחקו והמחתכו הכותב שתי אותיות והמוחק על מנת לכתוב שתי אותיות הבונה והסותר המכבה והמבעיר המכה בפטיש המוציא מרשות לרשות הרי אלו אבות מלאכות ארבעים חסר אחת:

Patres operum (ſive principalia opera) ſunt qvadraginta uno minus: Serens, arans, metens, manipulans, (ſive colligens in manipulos,) triturans, ventilans, purificans, molens, cribrans, pinſens, coqvens, tondens lanam, dealbans eam, & excutiens eam, & tingens (eam,) nens, & ſtamen ſubtegens, & inducens duo (fila) in ſpatium filorum, & texens fila duo, & rumpens fila duo, ligans, & ſolvens, & ſuens duas ſuturas, diſſecans eo fine, ut conſuat, venans capream, mactans eam, & decorians eam, ſaliens eam, & parans pellem ejus, & radens eam, & diſcindens eam, ſcribens duas literas, & delens, ut ſcribat duas literas, ædificans, & deſtruens, extingvens, & accendens, percutiens malleo, educens rem è poteſtate in poteſtatem (i. e. è loco privato in locum publicum, & contra.) Hi ſunt patres operum qvadraginta uno minus.

מתנ׳ Misch.

(t) Amſtelod. וצובע (u) Menaſſ. מנת (x) Omiſſæ ſunt duæ hæ dictiones in Venet. & Amſtel. qvæ tamen repetuntur in Pragenſ. & Menaſſiano Codd.

MISCH. III.

Adhuc regulam aliam dixerunt: qvid dignum ad recondendum, recondunt (vulgò) ei ſimile; duxerit verò qvis in Sabbatho; reus eſt ob libo peccati. Si qvid non eſt dignum ad recondendum, & ei ſimile non recondere ſolent; eduxerit verò qvis in Sabbatho: non & reus, niſi recondens illud.

MISCH. IV.

Qvi promit paleam, plenitudinem oris vaccæ (i. e. qvantum os vaccæ capit;) fœnum (vel paleam: Ramb.) Leguminum, plenitudinem oris Cameli: gramen, plenitudinem oris agni: herbas, plenitudinem oris hœdi: folia allii & folia ceparum viridia (vel ſucco plena,) in qvantitate caricæ: Arida, plenitudinem oris hœdi (ſc. reus eſt.) Sed non additur unum alteri: qvia non ſunt ejuſdem menſuræ. Si qvis promit cibos (homini in cibum cedentes, Raſch.) in qvantitate caricæ: reus eſt. Et (cibus) alter alteri additur: qvia æqvales ſunt in menſura ſua: Exceptis corticibus eorum, & granis eorum, & petiolis eorum; & furfuraceo & glumoſo. Et Jehudah dicit: Exceptis lentium Corticibus, qvia cum iis coqvuntur (atq; adeò adduntur.)

מתני׳ ג

ועוד (y) כלל אחר אמרו כל הכשר להצניע ומצניעין כמוהו והוציאו בשבת (z) חייב עליו חטאת וכל שאינו כשר להצניע ואין מצניעין כמוהו והוציאו (a) בשבת אינו חייב אלא (b) המצניעו: *fol. LXXV. col. 2.*

מתני׳ ד

המוציא תבן כמלא פי פרה עצה כמלא פי גמל עמיר כמלא פי טלה עשבים כמלא פי גדי עלי שום ועלי בצלים לחים כגרוגרת יבשים כמלא פי גדי ואין מצטרפין זה עם זה מפני שלא שוו בשיעוריהן *fol. LXXVI. col. 1.* * המוציא אוכלים כגרוגרת (c) חייב ומצטרפין זה עם זה מפני ששוו בשיעוריהן חוץ (d) מקליפיהן וגרעיניהן ועוקציהן וסובן ומורסנן רבי יהודה אומר חוץ מקליפי עדשים (e) שמתבשלות עמהן: ** fol. eod. col. 2.*

CAP. פרק C 2

(y) Venet עוד ſine Copulâ. (z) Venet & Amſtelod. חייב חטאת עליו (a) Tò בשבת abeſt in Amſtelod (b) Venet & Amſtelod. למצניעו (c) In Veneto dictio חייב abeſt (d) Venet. מקליפיהן Amſtel. מקליפתן (e) Menaſſ. שממבשלות

פרק ח

CAP. VIII.

מתני׳ ד

Ibidem. המוציא יין כדי מזיגת הכוס חלב כדי גמיעה דבש כדי ליתן על הכתית שמן כדי לסוך אבר קטן מים כדי לשוף בהם את הקילור ושאר כל המשקין ברביעית וכל השופכין ברביעית רבי שמעון אומר כולן ברביעית ולא אמרו כל השיעורין הללו, אלא למצניעיהן :

MISCH. I.

Qvicunq; promit vini tantum, qvantum in poculo miſcetur: lactis tantum, qvantũ uno hauſtu abſorbetur: mellis tantum, qvantum contuſioni (cameli atq; Eqvi; vel manus & pedis hominis, Raſch. vel vulneris, Ramb.) imponitur: olei tantum, qvanto membrum parvum inungitur; aqvæ tantum, qvanto abluitur oculorum pigmentum; & qvorumcunq; reliqvorum potuum qvartale: itemq; qvorumcunq; liqvidorum, (aqvarum putreſcentium. Raſch. ad miſcendum lutum. Gemara) (reus eſt.) R. Schimeon dicit omnium qvartale; nec perſcripſerunt (R. N.) omnes has menſuras, niſi iis, qvi ejuſmodi recondunt.

מתנ׳ ב

fol. LXXVIII. col. 1. & 2 ubi hæc una Miſchna cum ſeqq. III. & IV. המוציא חבל כדי לעשות אזן לקופה גמי כדי לעשות תלאי לנפה (f) ולכברה רבי יהודה אומר כדי ליטול ממנו מדת מנעל לקטן נייר כדי לכתוב עליו קשר מוכסין והמוציא קשר מוכסין חייב נייר מחוק כדי לכרוך על (g) צלוחית קטנה של פלויטון :

MISCH. II.

Qvicunq; promit funem, ut anſam urceo ex eo faciat: Juncum, ut ſuſpenſorium cribro aut vanno (vel cribro minori & majori. Ram.) faciat: R. Jehudah dixit: ut inde menſuram calcei pro minorenni (vel puero) ſumat: Papyrum ad ſcribendum ſuper eam ſignaturam publicanorum; & qvi promit ſignaturam publicanorum: reus eſt. (Qvi promit) papyrum deletam, ad volvendum circa vaſculum parvum balſami. (Moſci, Ramb.)

מתני׳ Miſch.

(f) Pragenſ. וכברה (g) Pragenſ. & Menaſſ. על פי צלוחית

Misch. III.

ellem, ad faciendum amule-
: pergamenum, ad ſcribendum
:dam Meſuſa: Membranam
us ſpeciei pergamenũ,) ad ſcri-
dum ſuper eam ſectionem mi-
ram, qvæ eſt in Thephyllin; &
Audi Iſraël: Atramentum, ad
endum duas literas: fucum,
fucandum oculum unum.

מתנ׳ ג

עור כדי לעשות קמיע (דוכסוסטוס כדי לכתוב מזוזה) (g) קלף כדי לכתוב עליו פרשה קטנה שבתפילין שהיא שמע ישראל דיו כדי לכתוב ב׳ אותיות כחול כדי לכחול עין אחת:

Misch. IV.

Gluten, ad dandum ſuper caput
ndinis aucupatoriæ: Picem &
hur, ad obſtruendum foramen:
am, ad dandum ſuper os fora-
nis parvi: lutum, ad faciendum
ollæ aurifabrorum, (in qvod
is immittitur: Raſch.) R. Jehu-
dicit, ad faciendum Tripoda,
pedem ollæ, Ramb.) Furfures,
dandum ſuper os ollæ aurifa-
: Calcem, ad linendum mini-
m filiarum: R. Jehudah inqvit,
promovendum nutritionem ca-
orum; R. Nehemias dicit, ad
endum tempora: (reus eſt.)

מתנ׳ ד

דבק כדי ליתן בראש (h) השבשבת זפת וגפרית כדי לעשות נקב שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב רבי יהודה אומר כדי לעשות פיטפוט סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב סיד כדי (i) לסוד קטנה שבבנות רבי יהודה אומר כדי לעשות (k) כלכול רבי נחמיה אומר (l) כדי לעשות אנדיפי:

Misch. V.

(Qvi promit ſive effert,) terræ
tum, qvantum ſigillum Marſu-
rum eſt. Verba ſunt R. Akibæ:
Sapientes dicunt: tantum qvantum eſt ſigillum literarum:

מתנ׳ ה

אדמה כחותם המרצופין דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כחותם האיגרות: *fol. LXXX. col. 2.*

(g) Parentheſi incluſa abſunt in Codd. Pragenſi & Menaſſiano. (h) Venet. & Amſtelod. בלבל השפ Conf. Cl. Buxt. Lex. Talm. fol. 2505. (i) Pragen. כדי לסוך (k) Venet & Amſtel. כדי לסוך אנדיפי Menaſſ. כדי לסוד אונרפי enet. & Amſtelod.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

זבל וחול הדק כדי לזבל קלח של כרוב דברי רבי עקיבא וחכמים אומרים כדי לזבל כרישא חול הגס כדי ליתן על מלא כף סיד קנה כדי לעשות קולמוס ואם היה (m) עבי או מרוסס כדי לבשל בו ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה באילפס:

Fimum aut arenam minutam, ad ſtercorandum caulem braſſicæ; Verba ſunt R. Akibæ: At ſapientes dicunt: ad ſtercorandum porrum: Arenam majorem, ad injiciendum calcis tanto, qvantum vola capit: Calamum, ad faciendum calamum ſcriptorium; aut ſi fuerit craſſior vel contuſus, ad coqvendum eo ovum ovorum (coctu) facilimum (i. e. gallinaceum,) fractum, & ſcutellæ inditum: (reus eſt.)

מתני׳ ו

Misch. VI.

fol. LXXXI col. 1. עצם כדי לעשות תרווד רבי יהודה אומר כדי לעשות ממנו חף זכוכית כדי לגרור בו ראש הכרכר צרור או אבן כדי לזרוק בעוף ר׳ אליעזר בן יעקב אומר כדי לזרוק בבהמה:

(Efferens) Os, ut cochlear faciat; R. Jehudah inqvit, ut faciat ex eo dentem clavis ligneæ: Vitrum, ad radendum eo caput radii textoris: ſcrupulum aut lapidem, ut in aves ſpargat (ſive jaciat;) R. Elieſer f. Jacob dicit: ad jaciendum in pecudem: (reus eſt.)

מתני׳ ז

Misch. VII.

fol. LXXXII. col. 1. חרס כדי ליתן בין פצים לחברו דברי רבי יהודה ר׳ מאיר אומר כדי לחתות בו את האור רבי יוסי אומר כדי לקבל (n) בו רביעית אמר רבי מאיר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר (o) ולא ימצא במכתתו חרס לחתות אש מיקוד אמר לו רבי יוסי משם ראיה (p) ולחשוף מים מגבא:

(Efferens) teſtam, ut detur inter poſtem unum &(poſtem) alterum; ſunt verba R. Jehudæ: R. Meir dicit: ut eâ ignem accipiat; R. Joſe dicit: Ut accipiat qvartale (liqvidorum;)(reus eſt.) Dixit R. Meir: etiamſi rei huic deſit probatio, eſt tamen indicium (Eſa. XXX. v. 14.) Non invenietur in contuſione ejus teſta ad accipiendum ignem è foco. Dixit ei R. Joſe: Hinc verò eſt probatio, ad hauriendum aqvam è foſſa (eod. v. 14. Cap. 30. Eſa.)

פרק Cap.

(m) Venet. & Amſtelod. עבה. (n) בו abeſt in Venet. (o) Menaſſ. שנאמר ולא. (p) Venet. לחשוף ſine ו.

CAP. IX. פרק ט

MISCH. I. מתנ׳ א

. Akiba dixit: Unde eſt (di-
r & probatur,) qvod idolum in-
et, ut menſtruata, per onus?
dictum eſt (Eſa. XXX. v. 22.)
erges ea, ſicut menſtruatam:
lices ei. Qvid menſtruata? Per
inqvinat. (Ergo) etiam ido-
per onus inqvinat.

אמר ר׳ עקיבא מנין לעבודה (q) זרה שמטמאה במשא כנדה שנאמר תזרם כמו דוה (r) צא תאמר לו מה נדה מטמאה במשא אף עבודה (s) זרה מטמאה במשא: *Ibidem.*

MISCH. II. מתנ׳ ב

nde eſt, qvod navis pura ſit?
dicitur (Prov. XXX. v. 19.) vi-
avis in medio maris. Unde eſt,
Areola ſit ſex palmorum (ſu-
x palmis) (qvadratorũ?) Qvia
it in eam qvinq; ſemina: qva-
in qvatuor ventos (ſive plagas)
æ, & unum in medium. Di-
enim (Eſa. LXI. v. 11.) Qvia ſic-
rra profert germen ſuum, &
hortus germinat ſemina ſua.
ſemen ſuum, non eſt dictum; ſed זרועיה ſem ina ſua.

מנין לספינה שהיא טהורה שנאמר דרך אניה בלב ים. מנין לערוגה שהיא ששה על ששה טפחים שזורעין בתוכה (t) חמשה זרעונין ד׳ על ד׳ רוחות הערוגה ואחד (u) באמצע שנאמר כי כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח זרעה לא נאמר אלא זרועיה: *fol. LXXXIII. col. 2.* **fol. LXXXIV. col. 2.*

MISCH. III. מתנ׳ ג

nde eſt, qvod evomens con-
um ſeminis tertio die, im-
da ſit? Qvia dictum eſt; (Exod.
v. 11.) Et ſint parati in tertium
(tres dies.) Unde eſt, qvod
it circumciſionem (i. e. membrum circumciſum)
tertio ביום

מנין למפלטת שכבת זרע ביום השלישי (x) שהיא טמאה שנאמר היו נכונים לשלשת ימים מנין שמרחיצין את המילה ביום *fol. LXXXVI. col. 1. ubi hac Miſchna ſeqventi annexa.*

(q) Menaſſ. רעא (r) pro צא in Amſtelod. תצא priorem tamen Lectionem confirmat ſcriptura hoc Prophetæ loco. (s) Menaſſ. עא (t) Pragenſ. בר׳ ד׳ (u) Amſtelod. ואחת Amſtel. & Venet. שתהא

ביום השלישי (y) שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים מניין שקושרין לשון של זהורית בראש שעיר המשתלח שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו:

tertio die, qvamvis in Sabbathum inciderit? Qvia dicitur: (Gen. XXXIV. v. 25.) Et factum eſt die tertio, qvum dolerent. Unde eſt, qvod particulam coccinei hirco emiſſario alligent? Qvia dictum eſt: (Eſa. I. v. 18.) Etiamſi erunt peccata veſtra ſicut coccineum, ſicut nix albeſcent.

מתנ׳ ד

MISCH. IV.

מניין לסיכה שהיא כשתייה ביום הכפורים אף על פי שאין ראיה לדבר זכר (z) לדבר שנאמר ותבא כמים בקרבו וכשמן בעצמותיו:

Unde eſt, qvod unctio ſit ſicut bibitio die propitiationis? Qvamvis rei nulla demonſtratio, indicium tamen ei eſt (in Pſalm. CIX. v. 18.) Et veniet, ſicut aqvæ, in medium ejus, & ſicut oleum in oſſa ejus.

מתנ׳ ה

MISCH. V.

fol. LXXXIX. col. 2.

המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה תבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה (a) קליפי אגוזין קליפי רמונים (b) איסטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן פי (c) סבכה מי רגלים נתר ובורית קמוליא ואשלג (d) כדי לכבס (e) בגד קטן פי (f) סבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר (g) את הכתם:

Qvi effert ligna, ut coqvat ovum leve (gallinaceum:) condimentum, ad condiendum ovum lene (gallinaceum) (reus eſt:) & additur unum alteri: Cortices nucum, cortices citriorum, crocum & rubiam ad tingendum iis veſtem minimam (panniculum minimum) oris galeæ: Urinam, nitrum, ſaponem, cimoliam & aſchleg, ad eluendum veſtem minimam oris galeæ: R. Jehuda dicit, ad expungendam maculam (ſangvinis dubii, an forte menſtruus ſit:) (reus eſto.)

מתנ׳

MISCH.

(y) Sphalma heic in Menaſſ. שתל (z) Tò שנאמר abeſt in Venet (a) Omiſſa hæc ſunt in Prag. ſaltim dicitur קליפת רמונים (b) pro איסטים eſt in Venet. & Amſtel סטים (c) ita Venet. & Amſtel. ſed Prag. & Menaſſ. בססבכה (d) Abeſt in Venet. Tò כדי (e) Prag. & Menaſſ. לכבס בהן בגד (f) Iterum heic in Prag. & Menaſſ. בססבכה (g) Prag. & Menaſſ. על הכתב

MISCH. VI.

'iper qvantulumcunq; ſit,&Reſi-m qvantulacunq; ſit, ſpecies aro-atum', & ſpecies metallorum, antulæcunq; ſint, & de lapidibus aris, & de pulvere altaris, & blat-n librorum & blattam tegumen-rum eorum, qvæcunqve ſint, mo-ea ad aſſervandũ condant (qvi-nq; effert: reus eſto.) R. Jehudah qvit: Etiam de iis, qvibus utun-r ad Idololatriam, qvæcunq; ſint, i adduxerit (reus eſt.) Qvia ſcri-um eſt (Devt.XIII.v.17.) Non ad-erebit in manu tua qvicqvam de voto, (ſeu anathemate.)

מתני׳ ו

פלפלת כל (h) שהוא ועטרן כל שהוא מיני בשמים ומיני מתכות כל שהן מאבני המזבח ומעפר המזבח מקק ספרים ומקק מטפחותיהם כל שהוא שמצניעים אותן לגונזן ר׳ יהודה אומר אף המוציא המשמשי עבודה (i) זרה כל שהוא שנאמר לא ידבק בידך מאומה מן החרם:

fol. XC. col. 1

MISCH. VII.

Si qvis promit pyxidem Pharma-polarum, licet fuerint in illa ſpe-es variæ, tamen non reus erit, niſi ccati unius. Sic ſi ſemina horti, inora carica: R. qvidẽ Jehudah f. thiræ dicit: Qvinq; (grana.) item, ſi) ſeminis cucumerum uo (grana;) cucurbitarum duo grana;) ſeminis fabæ Ægy-tiacæ duo. (Porro ſi promit) lo-uſtam vivam mundam, qvantula-unq; ſit; mortuam, in qvantitate aricæ: (aut) aviculam vinearum qvod locuſtæ genus eſſe putant) ve vivam, ſive mortuam, qvantu-acũq; fuerit, qvam qvidem recon-lunt in Medicinam: (reus eſt.) Rabbi Jehudah licet dixerit: Etiam, qvi

מתני׳ ז

המוציא קופת הרוכלין אעפי שיש בה מינין הרבה אינו חייב אלא חטאת אחת זרעוני גינה פחות מכגרוגרות. רבי יהודה בן (k) בתירא אומר חמשה זרע קישואין שנים זרע דילועין שנים זרע פול המצרי שנים חגב חי טהור כל שהוא מת כגרוגרת ציפורת כרמים בין חיה בין מיתה כל שהוא שמצניעין אותה לרפואה רבי יהודה אומר אף

fol. eod. col. 1. & 2.

המוציא

(h) Qvoties in hac Miſchna eſt שהוא toties in Venet. & Amſtel. legitur שהן ſine א

(i) Menaſſ. עֲ״א (k) Venet. & Amſtel. & Menaſſ. בתירה

המוציא חגב חי טמא כל שהוא שמצניעין אותו לקטן לשחוק בו:

qvi promit locuſtam vivam, immundam, qvantulacunq; fuerit: qvum recondant illam pueris, ut ludant cum illa.

פרק י

CAP. X.

מתנ' א

MISCH. I

fol. eod. col. 2. fin.

המצניע לזרע ולדוגמא ולרפואה והוציאו בשבת חייב בכל שהוא וכל אדם אין חייב עליו אלא כשיעורו חזר והכניסו אינו חייב אלא כשיעורו:

Qvicunq; (aliqvid ſeminis) recondit,in ſemen,ſpecimen,autMedicinam (ante Sabbathum,) & in Sabbatho promſerit: reus eſto: qvantulumcunq; ſit. Qvamvis qvicunq; (reliqvorum) hominum non ſit propter hoc reus; niſi ſecundum menſuram ejus: Nec, ſi(idem ille) rurſus repoſuerit, ſit reus, niſi ſecundum menſuram ejus.

מתנ' ב

MISCH. II.

fol. XCI. col. 2.

המוציא אוכלין ונתנן על האסקופה בין שחזר והוציאן בין שהוציאן אחר פטור מפני שלא עשה מלאכתו בבת אחת קופה שהיא מליאה פירות ונתנה על איסקופה החיצונה אף על פי שרוב (l) הפירות מבחוץ פטור עד שיוציא את כל הקופה:

Si qvis promit cibos, eosq; ponit ſuper limen; ſive ipſe reverſus eduxerit,ſive alius: inſons eſt: qvia non fecit una vice opus ſuum. Urceum (vel dolium)fructibus plenum,qui ſuper limen extremum poſuerit, etiamſi potior fructuum pars exterius fuerit: inſons eſt: donec totum dolium eduxerit.

מתנ' ג

MISCH. III

fol. XCII. col. 1.

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו או על (m) כתיפו חייב שכן משא

Qvi exportat ſive dexterâ ſive ſiniſtra ſua, in ſinu ſuo, aut ſuper humero ſuo: reus eſt: qvia ſic porta-

(l) Venet. & Amſtelod. ſine ה Emph. פירות (m) Amſtel. כתפין

Digitized by Google

ortabant Kahathæi. (Qvi expor-
t verò) averſa manu ſua, pede
o, ore ſuo, axilla ſua, aure ſua,
ma ſua, cingulo ſuo, cujus os de-
ſum verſum, inter cingulum &
duſium ſuum, & ore induſii ſui,
lceo ſuo, ſoleâ ſua: inſons eſt:
ia non exportat more exportan-
um.

משא בני קהת (n) כלאחר
ידו ברגלו בפיו ובמרפקו
באזנו ובשערו . ובפונדתו
ופיה למטה בין פונדתו
לחלוקו ובשפת חלוקו
במנעלו בסנדלו פטור
שלא הוציא כדרך
המוציאין:

MISCH. IV.

מתנ׳ ד

fol. eod. col. 2.

Qvi propoſuit ſibi exportare
te ſe, ſed venit poſt eum: liber eſt.
i voluit exportare) poſt ſe, ſed ve-
t ante eum: reus eſt. Veriſſimum
t, qvod dixerunt: Mulier adſtrin-
ns (aliqvid) in ſuccinctorio ſive
ſt ſe, ſive ante ſe: rea eſt: qvia
cumire ſolet. R. Jehuda dicit:
iam accipientes tabellas (ſive pu-
llares,) (rei ſunt.)

המתכוין להוציא לפניו
ובא לו לאחריו פטור
לאחריו ובא לו לפניו
חייב באמת אמרו האשה
החוגרת בסינר בין מלפניה
ובין מלאחריה חייבת שכן
ראוי להיות חוזר רבי
(o) יהודה אומר אף מקבלי
פתקין:

MISCH. V.

מתנ׳ ה

ibid.

Qvi educit maſſam in locum pu-
icum: reus eſto. Si eduxerint
o: inſontes ſunto. Si unus edu-
re non poterat, & duo eduxe-
nt: Rei ſunto. Licet R. Schimeon
ſolvat. Qvi exportat cibos mi-
ores, qvam menſura eorum eſt,
vaſe: liber eſt, etiam ſuper vaſe,
ia vas acceſſorium ei eſt. Vivum
lecto (qvi educit:) liber eſt,
etiam

המוציא ככר לרשות
הרבים חייב הוציאוהו
שנים פטורין לא יכול אחד
להוציאו והוציאוהו שנים
חייבין ורבי שמעון פוטר
* המוציא אוכלין פחות ** fol. XCIII. col. 2.*
מכשיעור בכלי פטור אף
על הכלי שהכלי טפילה
לו את החי במטה פטור
אף

(n) Menaſſ. לאחר (o) Spahlma hçic Typogr. in Menaſſ. יהורה

Digitized by Google

אף על המטה שהמטת טפילה לו את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכזית מן הנבלה וכעדשה מן השרץ חייב ורבי שמעון פוטר׃

etiam ſuper lecto : Qvia lectus acceſſorius eſt. Mortuum (qvi exportat) in lecto: reus eſt. Et ſic (qvi exportat) ſicut olivam (in qvantitate olivæ) de mortuo, aut ſicut olivam de cadavere, & ſicut lentem de reptili: reus eſt, licet R. Schimeon liberum faciat.

מתנ׳ ו

MISCH. VI.

fol. XCIV. col. 2.

הנוטל צפורניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות *התולש מעציץ נקוב חייב ושאינו נקוב פטור ורבי שמעון פוטר בזה ובזה׃

**fol. XCV. col. 1.*

Qvicunq; ungues ſuos minuit, alterum altero, aut dentibus ſuis; ſic comam ſuam; ſic ſuum myſtacem; ſic barbam ſuam : item qvæ implicat (crines ſuos;) ſic qvæ ſe fucat; qvæ diſcernit crines ſuos: R. Elieſer qvidem reos pronunciat; ſed (melius) Sapientes ex ſtatuto Sabbathico prohibent. Evellens (aliqvid) ex vaſe hortenſi perforato: reus eſt. (Ex eo) vero, qvod perforatum non eſt: liber. R. licet Schimeon in utroq; liberum pronuntiet.

פרק יא

CAP. XI.

מתנ׳ א

MISCH. I.

fol. XCVI. col. 1.

הזורק מרשות היחיד לרשות הרבים מרשות הרבים לרשות היחיד חייב מרשות היחיד לרשות היחיד ורשות הרבים באמצע רבי עקיבא מחייב וחכמים פוטרין׃

Qvi ſpargit (vel jacit) (aliqvid) ex privato loco in publicum; (aut) ex publico in privatum : reus eſt. Si (qvi ſpargit) ex loco privato in locum privatum, ut locus publicus in medio ſit (interſit:) R. Akifa qvidem reum peragit; at Sapientes abſolvunt.

מתנ׳ MISCH.

Digitized by Google

MISCH. II. | מתנ׳ ב

Qvomodo? Si duæ trabes, altera ſus alteram, in loco publico, ſive :rexerit qvis, ſive ſparſerit ex al- a in alteram: liber eſt. Si utraq; tabulato uno fuerit: qvi porre- it, reus erit; at qvi ſparſerit: li- :. Tale enim fuit miniſteriũ Le- arum: ſtantibus ſc. duobus cur- us in loco publico, altero poſt erum, porrexerunt aſſeres ex c in illum; non autem ſparſe- nt. Si fundum foveæ, aut petra cem (palmos) alta & qvatuor la- fuerint: tum qvi ex illis aliqvid fert (in locum publicum) aut ſu- :r illa ponit (ex loco publico,) reꝰ to. Si his minora fuerint: liber to.

כיצד שתי גזוזטראות זו כנגד זו ברשות הרבים המושיט והזורק מזו לזו פטור היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב והזורק פטור שכך היתה עבודת הלוי שתי עגלות זו אחר זו ברשות הרבים מושיטין הקרשים מזו לזו אבל לא זורקין *חולית הבור (p) והסלע שהן גבוהים עשרה ורחבן ארבעה הנוטל מהן והנותן על גבן חייב פחות מכן פטור:

pars hujus Miſchna annexa præcedenti.

* *fol. XCIX. col. 1.*

MISCH. III. | מתנ׳ ג

Qvi ſpargit (ſive jacit) per qva- or ulnas in parietem, ſupra de- :m palmos (à ſolo,) eſt ſicut ja- ens in aëre (i.e. liber:) infra verò ɛcem palmos, eſt ſicut jaciens in erra. Jaciens autem in terra qva- ıor ulnas reus eſt. Si qvis jacit intra vatuor ulnas: involvitur autem :es) ultra qvatuor ulnas: liber eſt. in (jacit) ultra qvatuor ulnas, & evolvitur (in aëre à vento) intra vatuor ulnas: reus eſt.

הזורק ארבע אמות בכותל למעלה מעשרה טפחים כזורק באויר למטה מעשרה טפחים כזורק בארץ הזורק בארץ ארבע אמות חייב * זרק לתוך ארבע אמות ונתגלגל (q) חוץ לד׳ אמות פטור חוץ לד׳ אמות ונתגלגל לתוך ד׳ אמות חייב:

fol. C. col. 1.

* *ibid. sed poſt interpoſitam Gemaram.*

(p) Pragenſ. וסלע (q) Mcoaſſ. לחוץ

מתנ׳ ד

fol. eod. col. 2. הזורק בים ארבע אמות פטור אם היה רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק לתוכו ארבע אמות חייב וכמה הוא רקק מים פחות מעשרה טפחים רקק מים ורשות הרבים מהלכת בו הזורק בתוכו ארבע אמות חייב:

MISCH. IV.

Qvi jacit in mare ad qvatuor ulnas: liber eſt. Si fuerit lacuna aqvarum, & via publica per eam tranſiverit: tum qvi jecerit in medium ejus qvatuor ulnas, reus erit. Qvantæ autem profunditatis eſſe debet lacuna aqvarum? (ſi inqvam) pauciorum, qvam decem palmorum, fuerit lacuna aqvarum, & via publica tranſiverit per eam, qvi jecerit in medio ejus qvatuor ulnas, reus eſto.

מתנ׳ ה

ibid. הזורק מן הים ליבשה ומן היבשה לים ומן הים לספינה ומן הספינה לים ומן הספינה לחבירתה פטור ספינות קשורות זו בזו מטלטלין מזו לזו אם אינן קשורות אף על פי שמוקפות אין מטלטלין מזו לזו:

MISCH. V.

Qvi jacit ex mari in aridam, ex arida in mare; item ex mari in navem, & ex navi in mare, & ex navi in navem: liber eſt. Si naves copulatæ fuerint altera cum altera, ex altera in alteram aliqvid transferunt: ſi non copulatæ, etiamſi fuerint circumdatæ, ex altera in alteram nihil transferunt.

מתנ׳ ו

fol. CII. col. 1. הזורק ונזכר (r) מאחר שיצתה מידו קלטה אחר קלטה כלב או שנשרפה פטור זרק לעשות חבורה בין באדם ובין בבהמה ונזכר עד שלא (s) נעשה חבורה פטור זה הכלל כל חייבי חטאות אינן חייבין עד שתהא תחילתן

MICSH. VI.

Si qvis jecerit, & poſtqvam (res jacta) è manu ejus exiit, recordatus fuerit (qvod Sabbathum ſit:) ubi recepit eam alius (homo,) (vel) recepit eam canis, aut combuſta eſt: liber eſt. Si jecerit ad infligendum vulnus ſive homini, ſive beſtiæ, & recordatus fuerit, anteq. vulnus inflictum ſit: liber eſto. Regula hæc eſt (univerſalis:) Qvicũq; peccati rei fiunt, non fiunt rei priusqvam initium

(r) Pragenſ. לאחר (s) Monaſſ. נעשית

initium & finis eorum erunt erroris. Si itaq; initium eorum ex errore, & finis eorum ex propoſito: aut initium eorum ex propoſito, ex errore autem finis eorum: liberi ſunt: donec initium eorum & finis eorum ex orrore fuerit.

תחלתן וסופן שגגה תחלתן שגגה (t) וסופן זדון תחילתן זדון וסופן שגגה פטורין עד שתהא תחילתן וסופן שגגה:

CAP. XII.

פרק יב

MISCH. I.

Qvi ædificat, qvantum ædificabit, ut fiat reus? Qvi ædificat, qvicqvid ſit; qvi complanat; qvi malleo percutit aut ſecuri; qvi forat, qvicqvid ſit: reus eſt. Hæc regula eſt: Quicunq; ſit, qvi opus durabile facit in Sabbatho: reus eſt. Eqvidem R. Schimeon f. Gamaliel inqvit; etiam qvi malleo ſuper incudem percutit tempore operis, reus eſt: propterea, qvod ſimilis ſit ei, qvi opus expolit.

מתנ׳ א

fol. eod. col. 2.

הבונה כמה ובנה ויהא חייב הבונה כל שהוא והמסתת והמכה בפטיש ובמעצד הקודח כל שהוא חייב זה הכלל כל העושה מלאכה ומלאכתו מתקיימת בשבת חייב (u) רבי שמעון בן גמליאל אומר אף המכה בקורנס על הסדן בשעת (x) מלאכה חייב מפני שהוא כמתקן מלאכה:

MISCH. II.

Arans, qvicqvid fuerit; fodicans, & putans, & amputans, qvicqvid ſit: reus eſt. Colligens ligna ſive ad purgandum, qvæcunq; ſint, ſive ad accendendum, ut coqvat vel ovum gallinaceum; colligens herbas, ſive ad purgandum, qvæcunq; ſint, ſive pecudi, ad plenitudinem oris hœdi: reus erit.

מתנ׳ ב

fol. CIII. col. 1.

החורש כל שהוא המנכש (y) והמקרס והמזרד כל שהוא חייב המלקט עצים אם לתקן כל שהן אם להיסק כדי לבשל ביצה קלה המלקט עשבים אם לתקן כל שהוא אם לבהמה כמלא פי (z) הגדי:

MISCH. מתנ׳

(t) Malè heic in Prag. omiſſa dictio שגגה (u) Venet. & Amſtel. וכן רשבג (x) Menaſſ. מלאכה (y) Prag. Amſtelod. & Menaſſ. חמקרסס (z) Menaſſ. פי גדי

Digitized by Google

Ibid.

מתנ׳ ג

הכותב ב׳ אותיות בין בימינו בין בשמאלו בין משם א׳ בין מב׳ שמות בין מב׳ (a) סמניות בכל לשון חייב אמר רבי יוסי לא חייבו שתי אותיות אלא משום רושם שכך (b) היו כותבין על קרשי המשכן לידע איזו בין זוגו אמר רבי (c) יהודה מצינו שם קטן משם גדול שם משמעון ושמואל (d) נח מן נחור דן מדניאל גד מגדיאל :

MISCH. III.

Qvi duas literas ſcribit, ſive dextera ſive ſiniſtra ſua; ſive de nomine uno (duo Aleph aut duo Beth R.) ſive de nominibus duobus (unam Aleph, alteram Beth. R.) ſive de duabus ſignaturis, (unam atramento, alteram minio) cujuscunq; lingvæ: reus eſt. R. Joſe dicit: Non damnarunt (R. N.) duas literas, niſi nomine ſignantis: Nam ita ſuper aſſeres tentorii ſcripſerunt, ad cognoſcendum, qvi cujus ſocius (ſive proximus.) R. Jehudah dixit: Invenimus nomen parvum naſcens (decerptum) ex nomine magno: (e. g.) שם Schem, (nomen Viri proprium, vel appellativum) ex שמעון Schimeon, vel שמואל Schemuel; נח Noach, ex נחור Nachor; דן Dan (vel judicans) ex דניאל Daniel; גד Gad, ex מגדיאל (ideò prohibuerunt.)

מתנ׳ ד

fol. CIV. col. 2.

הכותב שתי אותיות בהעלם אחד חייב כתב בדיו בסם בסיקרא בקומוס ובקנקנתום ובכל דבר שהוא רושם על שני כותלי זויות ועל שני (e) לוחי פינקס והן נהגין זה עם ·

MISCH. IV.

Qvi ſcripſerit duas literas in Ignorantia una: reus eſt. Si qvis ſcripſerit atramento, auripigmento, rubrica, gummi, chalcantho, aut qvacunq; re, qvæ ſignat; ſuper duos parietes angulares, aut ſuper duas pagellas pugillarium, ut qvadret altera (litera) alteri,

(a) Prag & Menaſſ. סממניות (b) Tò היו abeſt in Amſtelodam. (c) In Pragenſ. & Menaſſ. Tò יהודה omiſſum (d) Venet. & Amſtel. ומשמואל (e) Venet. & Amſtel. לוחי

alteri, (& cum ea legi poſſit:) reus eſt. Qvi ſuper carnem ſuam ſcripſerit: reus eſt. Si qvis lineam ſuper carnem ſuam ducit: R. Elieſer eum damnat peccati; at Sapientes eum abſolvunt.

עם זה חייב הכותב על בשרו חייב המסרט על בשרו רבי אליעזר מחייב חטאת (f) וחכמים פוטרין :

MISCH. V.

Qvi ſcribit in potus, in aqvas fructuum, in pulverem viarum, in pulverem ſcribarum, aut qvamcunq; rem non ſolidam: liber eſt. Si manu averſa, pede, ore, axilla: (aut ſi) ſcripſerit literam unam propè ſcripturam; aut ſcripſerit ſuper ſcripturam; voluerit ſcribere Cheth, & ſcripſerit duo Sain; unam (literam) in terram, & unam in trabem; ſi ſcripſerit ſuper duos parietes domus, ſuper duas paginas (ſive folia) pugillarium, ut non qvadret altera alteri, (nec legi ſimul poſſint:) liber eſt. (ſi qvis) ſcripſerit unam literam Notaricam; R. Jehoſchea f. Bathira damnat eum; at Sapientes abſolvunt.

מתנ' ה

Annexa hæc Miſchna præcedenti.

כתב במשקין במי פירות באבק דרכים באבק (g) הסופרים ובכל דבר שאינו מתקיים פטור לאחר ידו כפיו ברגלו ובמרפיקו כתב אות אחת סמוך לכתב וכתב על גבי כתב נתכוון לכתוב חית וכתב ב' (h) זיינין אחד בארץ ואחד בקורה כתב על ב' כותלי הבית על שני דפי פנקס ואין נהגין זה עם זה פטור כתב אות אחת נוטריקון רבי יהושע בן בתירא מחייב וחכמים פוטרין :

MISCH. VI,

Si qvis ſcribit duas literas in duplici ignorantia, unam manè, alteram à meridie; R. Gamaliel eum damnat; at Sapientes eum abſolvunt.

מתנ' ו

fol. CV. col. 1.

הכותב (i) שני אותיות בשתי העלמות אחת שחרית ואחת בין הערבים רבן גמליאל מחייב וחכמים פוטרין :

(f) Sic Venet. & Amſtelod. ſed omiſſa hæc וחכמים פוטרין in Pragenſ. & Menaſſ. & ejus loco: ורבי יהושע פוטר (g) Amſtel. ſine ה Emph. סופרים (h) Menaſſ. זיינין (i) Menaſſ. שתי

פרק י״ג — CAP. XIII.

Ibid.

מתני׳ א

רבי אליעזר אומר האורג שלשה חוטין בתחלה ואחת על האריג חייב וחכמים אומרים בין בתחילה בין בסוף שיעורו שני חוטין :

MISCH. I.

R. Elieſer inqvit: Qvi texit tria fila ab initio (ſive de novo, ſive ut ſit initium telæ. Raſch:) & unum ſuper telam cœptam, reus eſt. At Sapientes dicunt: ſive ab initio, ſive in fine fuerit, menſura ejus eſt duorum filorum.

Annexa hac Miſchna præcedenti.

מתני׳ ב

העושה שתי בתי נירין בנירין בקירוס בנפה בכברה ובסל חייב והתופר שתי תפירות והקורע על מנת לתפור שתי תפירות :

MISCH. II.

Qvi facit duas Commiſſuras filorum, in licio, in cortina, in cribro, vanno, aut corbe: reus eſt: Item, qvi ſuit duas ſuturas; & qvi, ut duas ſuturas ſuat, diſſuit.

fol. CV. col. 2.

מתני׳ ג

הקורע בחמתו ועל מתו וכל המקלקלין פטורין והמקלקל על מנת לתקן שיעורו כמתקן :

MISCH. III.

Qvi in ira ſua, aut propter mortuum, rumpit (veſtes,) & qvicunq; (aliqvid) corrumpunt: liberi ſunt. Qvi verò corrumpit ea conditione, ut reficiat: ejus menſura eſt, ſicut (ſive, eadem qvæ) facientis.

Hac præcedenti adhæret.

מתני׳ ד

שיעור המלבן והמנפץ והצובע והטווה כמלא רחב הסיט כפול והאורג ב׳ חוטין שיעורו כמלא הסיט :

MISCH. IV.

Menſura dealbantis, & excutientis, & fingentis, & nentis, latitudo plena duplicatæ Sith. Qvi verò texit duo fila, ejus menſura eſt unius Sith.

מתני׳ — MISCH.

Digitized by Google

MISCH. V.

Rabbi Jehuda dicit : Qvi venaıs fuerit avem(& egerit)in turrim vel aviarium magnum,)& Capre-m in domum: reus erit. At Saientes dicunt : avem in turrim, & apream in hortum vel atrium, vel ivarium. R. Schimeon f. Gamael dicit: Non omnia vivaria æqvaa ſunt. Regula hæc eſto: Vivaium ſi careat capturis (animalibus aptis;)liber erit: ſi non caret; reus. (qvod ibi difficulter caiatur; hîc facilè.)

מתנ׳ ה

fol.CVI.col. 1.

רבי יהודה אומר הצד צפור למגדל וצבי לבית חייב וחכמים אומרים צפור למגדל וצבי (k) לבית ולחצר ולביברין רשבג אומר לא כל הביברין שוין זה הכלל (l) מחוסר צידה פטור שאינו מחוסר צידה חייב:

MISCH. VI.

Si caprea ingreſſa domum fuerit, & unus(aliqvis) ante eam (januam) clauſerit : reus eſt. Si duo lauſerunt; liberi ſunt. Si unus non otuit claudere & duo clauſerunt; ei ſunt. R.Schimeō qvidē abſolvit.

מתנ׳ ו

fol.eod.col. 2.

צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין לא יכול א׳ לנעול ונעלו שנים חייבין ורבי שמעון פוטר:

MISCH. VII.

Si unus conſedit in oſtio, hocq; ıon implevit; aſſedit verò alter, ıt hoc impleret;(iſte)alter reus eſt. Si prior conſedit in oſtio,hocq; implevit; venitq; alter & lateri ejus aſſidet,qvamvis prior ſurrexerit: & abiverit ſibi,idem(tamen)prior reus eſt,& alter liber.Qvare ergo?Hic enim (alter) ſimilis eſt claudenti domum ſuam, ad cuſtodiendum eam: cum jam cuſtodienda caprea in eâ inveniatur:(Sed prior venatus eſt, adeoq; reus.)

מתנ׳ ז

Ibidem.

ישב האחד על הפתח ולא מילאהו ישב הב׳ ומילאהו השני חייב ישב הראשון על הפתח ומילאהו ובא השני וישב בצידו אף על פי שעמד הראשון והלך לו הראשון חייב והשני פטור הא למה זה דומה לנועל את ביתו לשומרו ונמצא צבי שמור בתוכו:

(k) pro לבירת legitur in Amſtelod. לגינת (l) Menaſſ. כל המחוסר

פרק יד

CAP. XIV.

Fol. CVII. col. 1.

מתנ׳ א

שמנה שרצים האמורים בתורה הצדן והחובל בהן חייב ושאר שקצים ורמשים החובל בהן פטור הצדן לצורך חייב שלא לצורך פטור חיה ועוף שברשותו הצדן פטור והחובל בהן חייב:

MISCH. I.

Octo reptilia: qvæ in lege dicuntur, ſi qvis venatus fuerit aut vulneraverit: reus eſt. Reliqva verò abominabilia & reptantia qvi vulneraverit, liber eſt. Qvi verò venatus fuerit, ſi in uſum, reus eſt: Si non in uſum, liber. Beſtiam aut avem poteſtatis ſuæ qvi venatus fuerit, liber eſt: qvi vulneraverit, reus.

Fol. CVIII. col. 1. lin. ult. & col. 2.

מתנ׳ ב

אין עושין הילמי בשבת אבל עושה הוא את מי המלח וטובל בהן פיתו ונותן לתוך התבשיל אמר רבי יוסי והלא הוא הילמי בין מרובה ובין מועט ואלו הן מי מלח המותרין נותן שמן (m) בתחלה לתוך המים או לתוך המלח:

MISCH. II.

Non faciunt muriam in Sabbatho. Facere tamen (qvis) poteſt aqvas ſalis, & bolum ſuum in has intingere, aut coctili injicere. Dixerit licet R. Joſe: annon verò muria eſt, ſive parum, ſive multum fuerit? Hæ itaq; ſunt aqvæ ſalis licitæ: primò infundit oleum in aqvas, aut in ſalem, (& deinde addit ſalem aut aqvas.)

Fol. CIX. col. 2.

מתנ׳ ג

אין אוכלין (n) איזוביון בשבת לפי שאינו מאכל בריאים אבל אוכל הוא את יועזר ושותה (o) אבובראה כל האוכלין אוכל אדם לרפואה וכל המשקין שותה חוץ ממי

MISCH. III.

Non comedunt Hyſſopum in Sabbatho: qvia non eſt cibus ſanorum. Poteſt tamen (aliqvis) comedere pulegium, & bibere fiſtulam paſtoris, (ſive potum ejus.) Omnes cibos poteſt edere homo pro medicina, & omnes potus, præter aqvas

(m) Venet. & Amſtelod. לכתחלה (n) Venet. & Amſtelod. איזביון (o) Pragenſ. אבוב רועי Menaſſ. אבוברועה

aqvas palmarum, & poculum radicum, propterea qvod ſunt Medicina pro aurigine. Poteſt tamen aqvas palmarum ob ſitim bibere, & oleo radicum ſe ungere ſine medicina.

ממי דקלים וכוס עיקרים
מפני שהן לירוקה אבל
שותה הוא מי דקלים
לצמאו וסך שמן עיקרין
שלא לרפואה:

MISCH. IV.

מתנ׳ ד

Qvi dentibus laborat, non abſorbebit in illos acetum. Intingere verò poteſt (buccellam in acetum,) pro conſvetudine ſua: & ſi ſanatur, ſanetur. Qvi laborat lumbis, non unget ſe vino & aceto. Ungere verò poteſt ſe oleo: non tamen oleo roſarum. Filii Regum qvidem oleo roſarum ſe ungere ſuper plagis ſuis poſſunt; qvia in profeſto ſic facere ſolent. R. Schimeon dicit: omnes Iſraëlitæ ſunt filii Regum.

fol. CXI. col. 1.

החושש בשיניו לא
יגמע בהן את החומץ
אבל מטבל הוא כדרכו
ואם נתרפא נתרפא החושש
במתניו לא יסוך יין
וחומץ אבל סך הוא את
השמן ולא שמן ורד בני
מלכים סכין שמן ורד
על מכותיהן שכן דרכם
לסוך בחול רבי שמעון
אומר כל ישראל בני
מלכים (p) הם:

CAP. XV.

פרק טו

MISCH. I

מתניתא א

Hi ſunt nodi, propter qvos rei fiunt; nodus Camelariorum & nodus nautarum. Et qvemadmodum (qvis) ob horum intorſionem fit reus: ſic ob eorundem ſolutionem reus fit. R. Meir: Qvicunq;, inqvit, nodus una manu ſolvi poteſt, ob eum non fit reus (homo.)

fol. eod. col. 2.

אילו (q) קשרין שחייבין
עליהן קשר הגמלים
וקשר הספנין וכשם
שהוא חייב על קישורו
כך הוא חייב על היתרו
רבי מאיר אומר כל קשר
שהוא יכול להתירו באחת
מידיו אין חייבין עליו:

(p) Tò הם abeſt in Veneto. (q) Venet. ואילו Amſtelod. ואלו

מתני׳ ב	MISCH. II.
Ibidem. יש לך קשרים שאין חייבין עליהן כקשר הגמלין (r) וקשר הספנין קושרת אשה מפתח (s) חלוקה וחוטי (t) סבכא ושל פסיקיא ורצועות מנעל וסנדל ונודות יין ושמן וקדרה של בשר רבי אליעזר בן יעקב אומר קושרין לפני הבהמה בשביל שלא תצא *קושרין **fol. CXIII, col. 1.* דלי בפסיקיא אבל לא בחבל רבי יהודה מתיר (u) כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו:	Sunt nodi, propter qvos non fiunt rei, ſicut propter nodum Camelariorum, & nodum nautarum. Colligat (ſc.) mulier os induſii, & fila reticuli, & faſcias, & corrigias calcei aut ſoleæ, & utrem vini vel olei, & ollam carnis (in qva caro eſt, Raſchi: Aliqvando enim veſtimentum circa os ejus ligant.) R. Elieſer f. Jakob dicit: nectunt etiam ante pecus (funem, Raſch.) ne exeat. Alligant etiam ſitulam per faſciam: non autem per funem. R. Jehudah permittit, ex regula ſua, qvam dixit (ipſe) R. Jehudah: Qvicunq; nodus non eſt perpetuus, ob eum non fiunt rei.
מתני׳ ג	MISCH. III
Ibidem. מקפלין את הכלים אפילו ארבע וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת רבי ישמעאל אומר מקפלין את הכלים ומציעין את המטות מיה לשבת וחלבי שבת קריבין ביה (x) רבי עקיבא	Complicant veſtes qvater aut qvinqvies: & ſternunt lectos à nocte Sabbathi pro Sabbatho; ſed non à Sabbatho pro exitu Sabbathi (i.e. pro die Sabbathum ſeqventi.) R. Iſmaël inqvit: complicant veſtes, & ſternunt lectos à die Kippurim pro Sabbatho; & adipes Sabbathi offeruntur in die Kippurim (de jugi ut comburantur.) R. Akiba

(r) Amſtelod. & Menaſſ. ובקשר (s) Venet. חלוק (t) Amſtel. סבכה (u) Amſtel. מכלל (x) Prag. Amſtel. & Menaſſ. וחלבי שבת קריפין ביה אבל לא של יוה״כ בשבת רבי עקיבא וכו׳

Digitized by Google

kiba dicit: neq; (adipes) Sabbathi offeruntur) in die Kippurim, neq; adipes) diei Kippurim offeruntur in Sabbatho.

עקיבא אומר לא של שבת קריבין ביה ולא של יה קריבין בשבת:

CAP. XVI.

פרק יו

MISCH. I.

Omnes Scripturas ſanctas eripiunt (die Sabbathi) ab igne (ſive incendio:) ſive in illis legant (qvæ ſunt Lex & Prophetæ) ſive in illis non legant (qvæ ſunt Hagiographi libri.) Et qvamvis in qvacunq; lingva ſcriptæ fuerint, recondi debent. Qvare autem in iis non legunt? Propter intermiſſionem Synagogæ. Eripiunt (ab igne) thecam Bibliorum cum Bibliis, & thecam Thephillin cum thephillin: qvamvis pecuniæ in ea fuerint. Qvousq; autem ſalvant ea? usq; ad introitum non apertum. Ben Bathira inqvit: etiam ad apertum.

מתני׳ א

fol. CXV. col. 1.

כל כתבי הקדש מצילין אותן מפני הדליקה בין שקורין בהן ובין שאין קורין בהן ואף על פי שכתובים בכל לשון טעונים גניזה ומפני מה אין קורין בהם מפני ביטול בית המדרש * מצילין תיק הספר עם הספר ותיק התפילין עם התפילין ואף על פי שיש בתוכן מעות ולהיכן מצילין אותן למבוי שאינו מפולש בן בתירא אומר אף למפולש:

** fol. CXVI. col. 2.*

MISCH. II.

Eripiunt cibum trium Menſarum, convenientem homini, pro homine; & convenientem beſtiæ, pro beſtia. Qvomodo? ſi accidit incendiũ in nocte Sabbathi (ante cœnam;) eripiunt librum trium Menſarum: manè (ſi accidit ante prandium;) eripiunt duarũ Menſarum: ſub juge (ſeu veſperam;) unius. R. Joſe

מתני׳ ב

fol. CXVII. col. 2.

מצילין מזון ג׳ סעודות הראוי לאדם לאדם הראוי לבהמה לבהמה כיצד נפלה דליקה בלילי שבת מצילין מזון שלש סעודות (y) בשחרית מצילין מזון ב׳ סעודות במנחה מזון סעודה אחת רבי יוסי

(y) Venet. שחרית ſine præfix.

Digitized by Google

יוסי אומר לעולם מצילים מזון שלש סעודות:

Joſe dicit: ſemper eripiunt cibum trium Menſarum.

fol. CXX. col. 1.

מתנ׳ ג

מצילין סל מלא ככרות ואף על פי שיש (z) בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומרים לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין (a) אותן לחצר המעורבת בן בתירא אומר אף לשאינה מעורבת:

MISCH. III.

Eripiunt corbem plenam tortis panis, qvamvis centum fuerint in illa menſæ; Et orbem ficuum, & dolium vini. Poteſt etiã (qvi patitur incendium) dicere aliis: intrate & eripite vobis: qvi ſi fuerint prudentes (& juſti,) ineunt cum eo rationem poſt Sabbathum. Qvo autem eripiunt hæc? In atrium Sabbathicè mixtum. Ben Bathira dicit; etiam in id, qvod non eſt Sabbathicè mixtum.

• Adhæret hæc Miſchna præcedenti.

מתנ׳ ד

ולשם מוציא כל כלי תשמישו ולובש כל (b) מה שיכול ללבוש ועוטף כל (c) מה שיכול לעטוף רבי יוסי אומר שמונה עשר כלים וחוזר ולובש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי:

MISCH. VI.

Eò etiam educit omnia vaſa uſus ſui: Et induit, qvantum induere poterit: Et circumjacit, qvantum circumjacere poteſt. R. Joſe dicit: octodecim veſtimenta; & induit reverſus, & educit. Et aliis dicit: intrate & eripite mecum.

Ibidem.

מתנ׳ ה

רבי שמעון בן ננס אומר פורסין עור של גדי על גבי שידה תיבה

MISCH. V.

R. Schimeon F. Nunos inqvit: Extendũt pellem hœdi ſuper capſam, arcam

(z) Tò בו abeſt in Venet. (a) Amſtel. אותן (b) מה abeſt in Venet. (c) Et h. l. Tò כל abeſt in Venet.

Digitized by Google

arcam, & turrim (theſauri ligneam: aliis, armarium.) qvæ ignis apprehendit: propter qvod (illa) aduritur (tantum) non autem comburitur. Et faciunt interſtitium per vaſa qvæcunq;, ſive plena ſive vacua, cum in finem, ut incendium non tranſeat. R. Joſe prohibet vaſa argillacea nova, aqvarum plena; qvia ignem ſuſtinere neqvunt, ſed diſſipantur, & incendium extingvunt.

תיבה ומגדל שאחז בהן את האור מפני שהוא מחרך ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאים בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר בכלי חרש חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה:

Misch. VI.

מתנ' ו *fol. CXXI. col. 1.*

Alienigena (ſive Gentilis) ſi venerit ad extinguendum: non dicunt ei, extingue; ſed neq;, non extingue: Qvia qvies ejus non incumbit ipſis (Judæis: nec coguntur rationem pro illo reddere.) Sed ſi minorennis venerit extinctum: non permittunt ei; qvia qvies ejus incumbit ipſis.

נכרי (d) שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה מפני שאין שביתתו עליהן אבל קטן שבא לכבות אין שומעין (e) לו מפני ששביתתו עליהן:

Misch. VII.

מתנ' ז *Ibidem.*

Invertunt ſcutellam ſuper lumen, ne trabem apprehendat; & ſuper excrementa infantis; & ſuper ſcorpionem, ne mordeat. Dixit R. Jehudah: Factum (ejusmodi) venit ante Rabban Juchananem F. Saccai in Arab (eſt nomen loci, Raſch:) Sed dixit (R. Juchanan:) dubito circa ipſum, (qvi invertit ſuper ſcorpionem) de peccato: (qvia Scorpio eum non fuit inſectatus, & potuiſſet evadere; neſcio an reus ſit peccati, nec audeo dicere. Raſch.)

כופין קערה על גבי הנר בשביל שלא תאחוז בקורה ועל צואה של קטן ועל עקרב שלא תישך אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת:

(d) Amſtelod. pro נכרי ſubſtituit גוי (e) Venet. בן pro qvo reliqvi Codd. לו

מתנ׳ ח

fol. CXXII. col. 1.

נכרי (f) שהדליק את הנר משתמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות (g) בהמתו משקה אחריו ישראל אם בשביל ישראל אסור עשה (h) כבש לירד בו יורד אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו באין בספינה ועשה (i) גוי כבש לירד בו (k) וירדו בו רבן גמליאל וזקנים:

MISCH. VIII.

Si alienigena (ſive Gentilis,) accendit lucernam, poteſt ejus lumine Iſraëlita uti. Si tamen propter Iſraëlitam: prohibitum eſt. Si hauſit aqvas, ad aqvandum beſtiam ſuam: poteſt poſt eum Iſraëlita aqvari. Sin propter Iſraelitam: prohibitum. Si facit gradum ad deſcendendum in eo: deſcendit poſt eum Iſraëlita. Sed ſi propter Iſraëlitam: prohibitum. Hiſtoria de Rabban Gamaliele & Senibus: Hi venerunt navi, & fecit Gentilis gradum ad deſcendendum in eo; tum & ipſe Rabban Gamaliel & Senes in eo deſcenderunt.

פרק יז

CAP. XVII.

מתנ׳ א

fol. eod. col. 2.

כל הכלים ניטלין בשבת ודלתותיהם עמהן אף על פי שנתפרקו (l) בשבת שאינן דומין לדלתות הבית לפי שאינן מן המוכן:

MISCH. I.

Omnia vaſa auferuntur in Sabbatho & Januæ eorum (e. g. capſarum, arcarum, turris theſauri ligneæ. Raſch.) cum iis: qvamvis ſeparatæ fuerint: in Sabbatho (in qvam, auferuntur: Ramb.) qvia januis domus non ſunt ſimiles; Siqvidem hæ (januæ domus) non ſunt deſtinatæ (ad transferendum.)

מתנ׳ ב

Præcedenti hac Miſchna adjuncta eſt.

נוטל אדם קורנס לפצע בו את האגוזים (m) וקורדום לחתוך

MISCH. II.

Aufert homo malleum ad frangendas nuces: ſecurim ad

(f) Amſtelod. גוי (g) Pragenſ. בהמתן (h) Pragenſ. & Amſtel. עשה גוי כבש Menaſſ. עשה עא׳ כבש (i) pro גוי Menaſſ. ſubſtituit עא׳ (k) In Venet. tantùm: וירדו בו זקנים: (l) Tò בשבת abeſt in Venet, (m) Venet & Amſtel. קרדום לחתוך בו את וכו׳

ad ſcindendam palatham: Serram ad ſerrandum caſeum: ſcopas, ad converrendas caricas: palam & fuſcinulam, ad dandum ſuper eam minorenni: Colum & verriculum, ad figendum (hoc) in iſtud: Acum manus, ad extrahendum (ſpinam, qvæ manui infixa:) & (acum) ſaccariorum, ad aperiendum eâ januam, (ſi qvis clavem amiſit. Raſch.)

לחתוך (n)את חרבילת מגירה (o)לגור בה את הגבינה מגריפה לגרוף בה את הגרוגרות את הרחת ואת (p)המולג להת עליו לקטן את הכוש ואת הכרכר לתחוב בו מחט של יד ליטול בו את הקוץ ושל סקאים לפתוח בו את הדלת:

MISCH. III.

מתנ' ג

fol. CXXIII. col. 2.

Arundo (ſive baculus) olivarum, ſi fuerit nodus in capite ejus accipit immunditiem: ſin, non accipit immunditiem: ſive iſtud ſive hoc (fuerit,) aufertur tamen in Sabbatho.

קנה של זתים אם יש קשר בראשו מקבל טומאה ואם לאו (q) אין מקבל טומאה (r) בין כך ובין כך ניטל בשבת:

MISCH. IV.

מתנ' ד

Ibidem.

R. Joſe dicit: Omnia vaſa auferuntur, excepta ſerra majori; (qva ligna majora, ut trabes, ſecantur, Raſch.) Et vomere aratri. Omnia vaſa ſumuntur ſive in uſum, ſive non in uſum. R. Nehemias qvidem dicit: non auferuntur, niſi in uſum.

רבי יוסי אומר כל הכלים ניטלין חוץ מן המסר הגדול ויתד של מחרישה * כל הכלים ניטלין לצורך ושלא לצורך רבי נחמיה אומר אין ניטלין אלא לצורך:

**fol. CXXIV. col. 1.*

MISCH. V.

מתנ' ח

fol. eod. col. 2.

Omnium vaſorum, qvæ auferre in Sabbatho licet, fragmenta etiam cum iis auferuntur: dummodo cum iis aliqvid operis (ſi maximè non ſit de ſpecie prioris, Raſch.) fecerint. Fragmenta ſc. mulctralis, ad tegendum

כל הכלים הניטלין בשבת שבריהן ניטלין (s) עמהן ובלבד שיהו עושין מעין מלאכה שברי עריבה לכסות

(n) Menaſſ. hic ſimiliter בו addit. (o) Menaſſ. pro לגור habet לגרור ſenſu eodem, & fortè meliùs. (p) Ita nos cum Prag. & Menaſſ. ſed Venet. & Amſtel. המלגז (q) Menaſſ. אינה (r) Prag. בין ובין כך Sphalma Typogr. (s) Additur ad marginem in Pragenſi סא לג

בהן (t) את פי החבית שברי זכוכית לכסות בהן (u) את פי הפך רבי יהודה אומר (x) ובלבד שיהו עושים מעין מלאכתן שברי עריבה לצוק לתוכן מקפה (y) ושל זכוכית לצוק לתוכן שמן׃

iis dolium: Fragmenta vitri; ad tegendum iis Lecythum. R. Jehudah dicit: dummodo fecerint aliqvid ſui operis: fragmenta mulctralis ad infundendum in illa coagulum; & vitri, ad infundendũ in illa oleum.

מתני׳ ו

MISCH. VI.

fol. CXXV. col. 1.

האבן שבקירויה אם ממלאים בה (z) ואינו נופלת ממלאין בה ואם לאו (a) אין ממלאין בה זמורה שהיא קשורה בטפיח ממלאין בה בשבת׃

Lapis, qvi in urceo fuerit, ſi haurire cum eo poſſunt, ut non excidat, hauriunt cum eo: ſin, non hauriunt cum eo. Lenticula, ſi malleolus vitis alligatus fuerit, hauriunt in Sabbatho.

מתני׳ ז

MISCH. VII.

Annexa eſt hæc præcedenti, col. 2.

פקק החלון רבי אליעזר אומר בזמן שהוא קשור ותלוי פוקקין בו ואם לאו אין פוקקין בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך פוקקין בו׃

Operimento (ſive velo) feneſtræ, R. Elieſer inqvit, qvo tempore alligatum & ſuſpenſum eſt, operiunt: ſin, eo non operiunt. Sapientes verò dicunt: ſive hoc ſive iſtud fuerit, operiunt eo.

מתני׳ ח

MISCH. VIII.

Miſchna hæc præcedenti etiam annexa in Cod. Venetiano, ubi tamen in Amſtelodamenſi omiſſa, qvippe in utroqve ſeorſim repetitur fol. CXXVI. col. 2.

כל (b) כיסוי כלים שיש להם בית אחיזה ניטלים בשבת אמר רבי יוסי במה דברים אמורים (c) בכסוי קרקע אבל בכיסוי כלים בין כך ובין כך ניטלים בשבת׃

Omne operculum vaſorum, cui eſt manubrium, aufertur in Sabbatho: R. Joſe inqvit: de qvibus rebus hæc dicuntur? De operimento immobilium; ſed qvod ad operculum vaſorum, utra fuerint, tolluntur in Sabbatho.

פרק CAP.

(t) Venet. את החבית (u) Venet. את הפך (x) Amſtelod. בלבד שיהו (y) Menaſſ. ושברי זכוכית (z) Menaſſ. ואינה (a) Tò אין abeſt à Pragenſ. (b) Menaſſ. Venet. כיסויי הכלים (c) Menaſſ. בכיסויי הקרקעות אבל בכיסויי הכלים Veneta Lectio fol. CXXV. col. 2. expreſſa eſt in Textu; ſed fol. CXXVI. col. 2. ubi ſeorſim ponitur hæc Miſchna, ſe ita habet, ut & in Amſtel. בכיסוי קרקעות אבל בכיסוי הכלים וכו׳

Digitized by Google

CAP. XVIII.

פרק יח

MISCH. I.

Expurgant etiã qvatuor aut qvinq; areas paleæ & proventuum propter viatores & propter intermiſſionem Synagogæ (h.e. ſi indigeat loco earum ad ſuſcipiendum viatores diſcubituros: aut diſcipulos Sapientum concionaturos, Raſch.) Sed non totum theſaurum qvi conditus in iis erat. Expurgant etiam thrumam mundam, & dubium, & decimas primas, de qvibus Thruma ſumpta eſt, & decimas ſecundas, & ſanctum, qvæ redempta ſunt; Item lupinum aridum, qvia eſt cibus caprarum. Sed non fructus, qvi decimati non ſunt: neq; decimas, qvarum Thruma ablata non eſt: neq; decimas ſecundas aut ſanctum, qvæ redemta non ſunt: neq; Luph (eſt ſpecies ceparum, Ramb. aut Leguminis, Raſch.) neq; ſinapi. R. Schimeon f. Gamaliel permittit Luph, qvia cibus corvorum ſit.

מתנ׳ א

fol. CXXVI. col. 2.

מפנין אפילו ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מפני האורחים ומפני בטול בית המדרש אבל לא (d) האוצר מפנין תרומה טהורה ודמאי. ומעשר ראשון שניטלה תרומתו ומעשר שני והקדש שנפדו והתורמוס היבש מפני שהוא מאכל (e) לעזים אבל לא את (f) הטבל ולא (g) את מעשר שלא נטלה תרומתו ולא את מעשר שני והקדש שלא נפדו ולא את הלוף ולא (h) החרדל רבי שמעון בן גמליאל מתיר בלוף מפני שהוא מאכל עורבין׃

(d) Menaſſ. את האוצר (e) ſic Menaſſ. & Amſtelod. Venet. verò & Pragenſ. לעניים ut cibus pauperum denotetur. (f) In Pragenſ. & Venet. abeſt Tò את (g) Prag. ולא מעשר ראשון שלא וכו׳ (h) Amſtel. & Menaſſ. את החרדל

Part hujus præcedenti adhæret.

מתנ׳ ב

חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדים אם (i)התקינו למאכל בהמה מטלטלין אותן ואם לאו אין מטלטלין אותן * כופין את הסל לפני האפרוחים כדי שיעלו וירדו תרנגולת שברחה דוחין אותה עד שתכנס מדדין עגלין וסייחין (k) ברשות הרבים אשה מדדה את בנה אמר רבי יהודה אימתי בזמן שהוא נוטל (l) אחת ומניח אחת אבל אם היה גורר אסור:

** fol. CXXVIII. col. 2.*

MISCH. II.

Faſciculos item ſtipularum, & faſciculos lignorum, & faſciculos ramorum, ſi qvidem in pabulū beſtiarum eos pararunt, transferunt: ſin, non transferunt eos. Invertunt corbem ante pullos gallinaceos, ut aſcendant & deſcendant. Gallinam, qvæ fugit, tamdiu urgent, qvoad ingreſſa fuerit. Manu ducunt vitulos & pullos aſininos in publico. Mulier manu ducit filium ſuum. Dixit R. Jehudah: Qvando? Tempore, qvo tollit (vel tollere jam valet) unum (pedem,) & ſiſtit alterum: ſed ſi traxerit, prohibitum.

Ibidem.

מתנ ג

אין מילדין את הבהמה ביום טוב אבל מסעדין ומילדין את האשה בשבת וקורין לה חכמה ממקום למקום ומחללין עליה את השבת וקושרין את הטיבור רבי יוסי אומר אף חותכין וכל צורכי מילה עושין בשבת:

MISCH. III.

Non obſtetricantur beſtiæ in die feſto: adjuvant tamen. At obſtetricantur fœminæ in Sabbatho, & prudentem (hujus rei mulierem) de loco in locum ei advocant, & profanant propter eam Sabbathum, ut ligent umbilicum. R. Joſe inqvit: Etiam abſcindunt, & omnia ad Circumciſionem neceſſaria peragunt.

פרק CAP.

(i) Pragenſ. & Menaſſ. התקינן (k) ברשות הרבים abſunt in Amſtelodam.
(l) Menaſſ. ניטל אחד ומניח אחד

Digitized by Google

CAP. XIX. פרק יט

MISCH. I. מתנ׳ א

fol. CXXXI. col. 1.

R. Elieſer dicit: Si non attulit inſtrumentum (novaculam ad circumcidendum, Raſch.) pridie Sabbathi, affert in Sabbatho: retectum qvidem; aut ſi periculum fuerit, tegit illud, conſciis teſtibus, (Qvod novaculam præceptam adferat. Raſch.) Porro dixit R. Elieſer: Succidunt ligna, ut faciant carbones, & ut faciant inſtrumentum ferreum, (novaculam ad circumciſionem.) Regulam (enim) dixit R. Akiba: Omne opꝰ, qvod fieri poteſt pridie Sabbathi, Sabbathū non pellit: ſed circumciſio, qvæ pridie Sabbathi fieri non poteſt, Sabbathū pellit.

רבי אליעזר אומר אם לא הביא כלי מעש מביאו בשבת מגולה ובסכנה מכסהו על פי עדים : ועוד אמר רבי אליעזר כורתים עצים לעשות פחמין ולעשות (m) כלי ברזל כלל אמר רבי עקיבא כל מלאכה שאיפשר לעשותה מעש אינה דוחה את השבת (n) ומילה שאי איפשר לעשותה מערב שבת דוחה את השבת :

MISCH. II. מתנ׳ ב

fol. CXXXIII. col. 1.

Faciunt omnia ad circumciſionem neceſſaria: circumcidunt, nudant, & exugunt, & ſuper eam (circumciſionem ſive locum circumciſum) emplaſtrum ponunt & cyminum: qvod (cyminum) ſi pridie Sabbathi non contudit (qvis,) mandit dentibus ſuis, & imponit. Si non miſcuit Vinum & oleum pridie Sabbathi, imponetur unumqvodq; ſeorſim. Sed non faciunt induſium ei (circumciſioni i. e. circumciſo) de novo: ſed involvit eam panniculo. Si non

עושין כל צרכי מילה (o) מוהלין ופורעין ומוצצין ונותנין (p) עליה איספלנית וכמון אם לא שחק מעש לועס בשיניו ונותן אם לא טרף יין ושמן (q) מערב שבת ינתן זה בעצמו וזה בעצמו ואין עושין לה חלוק (r) לכתחילה אבל כורך עליה סמרטוט אם לא

(m) Venet. ולעשות ברזל (n) In Venet. Prag. & Menaſſ. abeſt dictio מילה tantum legitur: ושאי איפשר (o) Prag. & Menaſſ. addit heic בשבת (p) Tò עליה abeſt in Amſtelod. (q) מערב שבת abſunt in Venet. (r) Menaſſ. בתחילה

Digitized by Google

לא התקין מערב שבת כורך על אצבעו ומביא (e) ואפילו מחצר אחרת:

non præparavit (panniculum) pridie Sabbathi, circumvolvit digito ſuo, & affert, etiam ex atrio alio (ſi opus fuerit.)

fol. CXXXIV. col. 2.

מתנ׳ ג

MISCH. III.

מרחיצין את הקטן בין לפני המילה ובין לאחר המילה ומזלפין עליו ביד אבל לא בכלי רבי אליעזר בן עזריה אומר מרחיצין את הקטן ביום השלישי שחל להיות בשבת שנאמר ויהי ביום השלישי בהיותם כואבים ספק ואנדרוגינוס אין מחללים עליו את השבת ורבי יהודה מתיר באנדרוגינוס:

Infantem lavant, tum ante circumciſionem, tum poſt circumciſionem; & effundunt (ſive aſpergunt) ſuper eum manu; non autem vaſe aliqvo. R. Elieſer f. Aſariæ dixit: Lavant infantem die tertio, qvi in Sabbathum incidit: qvia dictum eſt: Et factum eſt die tertio, qvum dolerent. Propter dubium & ἀνδρόγυνον profanant Sabbathum. R. Jehuda de ἀνδρογύνῳ permittit.

fol. CXXXVII. col. 1.

מתנ׳ ד

MISCH. IV.

מי שהיו לו שתי תינוקות אחד למול אחר השבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של אחר השבת בשבת חייב אחד למול בערב שבת ואחד למול בשבת ושכח ומל את של ערב שבת בשבת רבי אליעזר מחייב חטאת ורבי יהושע פוטר:

Cui fuerint duo infantes, qvorum unus poſt Sabbathum, alter in Sabbatho circumcidendus: ſi oblitus fuerit, & circumciderit eum, qvem deberet poſt Sabbathum, in Sabbatho; reus eſt. Si unus circumcidendus pridie Sabbathi, alter circumcidendus in Sabbatho, oblitqq; fuerit, & circumciderit eum, qvem deberet veſperi Sabbathi in Sabbatho: R. Elieſer damnat (eum,) peccati; at R. Jehoſchea abſolvit.

מתנ׳ MISCH.

(e) Pragenſ. אפילו ſine ו

MISCH. V. | מתני׳ ה

Ibidem.

Infans circumcidi poteſt ad octo, ad novem, ad decem, & poſt undecim, atq; duodecim (dies:) non plures, nec pauciores. Qvomodo ergò? More ſuo, ad octo. Si natus fuerit inter veſperas; circumciditur ad novem. Si inter veſperas pridie Sabbathi (natus fuerit,) circumciditur ad decem. Si die feſto poſt Sabbathum: ad undecimum circumciditur. Si in diebus duobus principii anni; circumciditur ad duodecimum. Infantem ægrotum non circumcidunt, donec revaluerit.

קטן נימול לשמונה (t) לתשעה ולעשרה ולאחד עשר ולשנים עשר לא פחות ולא יותר הא כיצד כדרכו לשמנה נולד לבין השמשות נמול לתשעה בין השמשות של ערב שבת נמול לעשרה יט לאחר (u) השבת נימול לאחר עשר שני ימים (x) של ראש השנה נימול לשנים עשר קטן החולה אין מוהלין אותו עד שיבריא:

MISCH. VI. | מתני׳ ו

Ibid. in fine, & ſub initium col. 2.

Hæc ſunt fila, qvæ circumciſionem remorantur: caro, qvæ tegit majorem partem coronæ. Et (qvi ſic circumciſus eſt,) non comedere poteſt de Thruma. Si fuerit (infans) magnæ carnis, rectificat eum, propter aſpectum oculi. Si circumciderit (qvis,) & non denudaverit, idem eſt, ac ſi non circumcidiſſet.

אלו הן ציצין המעכבין את המילה בשר החופה את רוב העטרה ואינו אוכל בתרומה ואם היה בעל בשר מתקנו מפני מראית (y) העין מל ולא פרע את המילה כאילו לא מל:

CAP. XX. | פרק כ

MISCH. I. | מתני׳ א

Fol. CXXXVII. col. 1.

R. Elieſer dicit: Suſpendunt ſaccũ colatoriũ in die feſto, & in ſuſpenſũ infundũt in Sabbatho. At Sapientes dicunt:

רבי אליעזר אומר תולין את המשמרת ביום טוב ונותנין לתלויה בשבת וחכמים אומרים

G

(t) Menaſſ. ולתשעה (u) Prag. לאחר שבת (x) Prag. & Menaſſ. שני ימים טובים של ראש השנה (y) Menaſſ. מראות עין

אומרים אין תולין את המשמרת ביום טוב ואין נותנין לתלויה בשבת אבל נותנין לתלויה ביום טוב׃

dicunt: non ſuſpendunt ſaccum colatorium in die feſto, neq; in ſuſpenſum qvicqvam infundunt in Sabbatho: Sed die feſto in eum infundunt.

מתנ׳ ב — MISCH. II.

fol. CXXXIX. col. 2. נותנין מים על גבי השמרים (z) בשביל שיצלו ומסננין את היין בסודרין ובכפיפה מצרית ונותנין ביצה במסננת של חרדל ועושין (a) אנומלין בשבת רבי יהודה אומר בשבת בכוס ביום טוב בלגין ובמועד בחבית רבי צדוק אומר הכל לפי האורחין׃

Fundunt aqvas ſuper feces, ut clareſcant: & colant vinum ſudariis, & corbe viminoſa: & indunt ovum in cribrulum ſinapi; & faciunt ὀινόμελι in Sabbatho. R. Jehudah dicit: Sabbatho in calice, die feſto in lagena, & in feſto (ſolenni) annuo in dolio. R. Zadok inqvit: omnia ſecundum viatores.

מתנ׳ ג — MISCH. III.

fol. CXL. col. 1. אין שורין את (b) החילתית בפושרין אבל נותן לתוך החומץ ואין (c) שולין את הכרשינין ולא שפין אותן אבל נותן לתוך הכברה או לתוך הכלכלה אין כוברין את התבן בכברה ולא יתננו על גבי מקום גבוה בשביל שירד המוץ אבל נוטל הוא בכברה ונותן לתוך האבוס׃

Non macerant laſerpitium (in Sabbatho) in calidis; ponit (qvis tamen) in acetum. Neq; injiciunt in aqvas viciam, (ut purgent à rejectamentis: Raſch.) neq; terunt eam (manu:) ſed dare (qvis) poteſt in cribrum, aut in menſuram. Non cribrant paleam cribro, neq; ſuper locum altiorem jaciunt, ut gluma deſcendat: accipit tamen cribro, & præſepi immittit.

מתנ׳ MISCH.

(z) Menaſſ. גבי שמרים (a) Venet. אנומלית (b) Prag. החילתית Venet. verò החילתי abbreviatè, ut poſſis utrumq; legere. Melior tamen omninò ea eſt lectio, qvæ in Textu expreſſa. Conf. Cl. Buxtorf. Lex. Talm. fol. 779. (c) Prag. & Menaſſ. שורין

Digitized by Google

MISCH. IV.

Verrunt (præſepe, Raſch.) ante altilem bovem; & removent (pabulum) ad latera, propter fimum (ne polluatur eo. Raſch.) Verba ſunt R. Duſæ. At Sapientes vetant. Auferunt ante beſtiam hanc (Aſinum) & dant ante beſtiam aliam (bovem) in Sabbatho.

מתנ׳ ד

fol. cod. col. 2.

גורפין מלפני הפטם (d) ומסלקין לצדדין מפני הרעי דברי רבי דוסא וחכמים אוסרים נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו בשבת:

MISCH. V.

Stramen, qvod eſt ſuper lecto, non commovebit (qvisqvam) manu ſua: Corpore tamen ſuo movere poteſt. Qvod ſi fuerit cibus beſtiæ; aut pulvinar vel ſindon ſuper eo fuerint, movet id manu ſua. Prælum Patrumfamilias ſolvunt; Sed non ſubigunt: fullonum autem non tangat (qvisqvam.) R. Jehudah dicit: Si fuerit ſolutum (ex parte) pridie Sabbathi, ſolvit totum, & evacuat illud (ſeu inclinat, ut exeat, qvod ſub eo eſt.)

מתנ׳ ה

fol. CXLI. col. 1.

הקש שעל גבי המטה לא (e) ינענענו בידו אלא מנענעו בגופו ואם היה מאכל בהמה או (f) שהיה עליו כר או סדין מנענעו בידו מכבש של בעלי בתים מתירין אבל לא כובשין ושל (g) כובשין לא יגע בו רבי יהודה אומר אם היה מותר מערב שבת מתיר את כולו (h) ושומטו:

CAP. XXI.

פרק כא

MISCH. I.

Tollit homo Filium ſuum, etiamſi lapis in manu ejus fuerit; item corbem, & lapidem in ea. Et transferunt Thrumam immundam cum mundâ, & cum profanis (juxtà exiſtentem. R. Jehudah inqvit: etiam æſtimant mixtum cum Thruma in unam & centum (ſeas aut partes: ut inde ſeparent Thrumam.)

מתנ׳ א

fol. cod. col. 2.

נוטל אדם את בנו והאבן בידו וכלכלה והאבן בתוכה ומטלטלין תרומה טמאה עם הטהורה ועם החולין רבי יהודה אומר אף מעלין את המדומע באחד ומאה:

MISCH. מתני G 2

(d) Amſtel. ומסלקן (e) Prag. ינענעו (f) Prag. Menaſſ. & Amſtel. שהיה (g) Sic in Veneto. Sed Prag. Amſtel. & Menaſſ כובסין (h) Menaſſ. ושומטן מתיר את כילוו In Parentheſi tamen noſtram qvoq; lectionem adducit, qvam & Amſtel. retinet, ſaltim pro ושומטן ſubſtituis ושממרה

מתני׳ ב

fol. CXLII. col. 2. האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת היתה בין (i) החביות (k) מגביה ומטה על צידה והיא נופלת מעות שעל הכר (l) נוער את הכר והן נופלות היתה עליו לשלשת (m) מקנחה בסמרטוט היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה:

Misch. II.

Si lapis fuerit ſuper ore dolii, inclinat hoc (dolium) in latus ejus, ut decidat (lapis.) Si verò fuerit (dolium) inter duo dolia (alia:) tollit (id ipſum dolium,) & (poſtea) in latus ejus inclinat, ut decidat (lapis.) Si fuerint nummi ſuper pulvinari; excutit pulvinar, ut decidant. Si fuerit ſuper eo ſtercus: abſtergit id linteo (vetuſto.) Si pelliceum fuerit: affundunt ſuper id aqvas, donec conſumatur (abluatur.)

מתני׳ ג

fol. CXLIII. col. 1. בית שמאי (n) אומר מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין וב״ה (o) אומר (p) נוטל את הטבלה כולה ומנערה מעבירין מלפני השולחן (q) פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין (r) בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך נוטל בשבת ואינו מקבל טומאה:

Misch. III.

Schola Schammai dicit: tollunt (manu, Raſch.) è menſa oſſa & folliculos, (leguminum.) At Schola Hillelis dicit: tollit (qvis) tabulam totam, & excutit eam, removent ante menſam micas, olivâ minores, & ſiliqvam cicerum, & ſiliqvam lentium; proptereà, qvod beſtiarum cibus ſint. Spongiæ ſi fuerit (anſula) manubrium ex corio, abſtergunt ea; ſi non; non abſtergunt ea. Sapientes autem dicunt: ſive talis ſive talis fuerit, ſumit (qvis) eam in Sabbatho, neqꝫ (ea) accipit impuritatem.

(i) Amſtelod. החבית (k) Menaſſ. מגביהה (l) Amſtel. מנער (m) Prag. מקנחת Menaſſ. מקנחו (n) Prag. Amſtel. & Menaſſ. אומרים (o) Iidem ſic & h. l. (p) Amſtelod. נטל ſubſtituit מסלק (q) Menaſſ. מעל השלחן (r) בו deeſt in Venet.

Digitized by Google

CAP. XXII. | פרק כב

MISCH. I. | מתנ׳ א

Dolium ſi confractum fuerit in bbatho: eripiunt ex eo alimen-m trium menſarum: & poteſt cere aliis: intrate & eripite vo-s: dummodo non extergat (qvis.) on exprimunt fructus ad educen-im ex iis potum. Imò ſi exierunt otus) à ſeipſis, prohibiti ſunt. Jehudah dicit: Si ſunt (repoſiti) cibum: tum qvod exit ex iis, li-tum eſt. Si autem in potus: tum od ex iis exit, prohibitum eſt. acentulas mellis. Si qvis à veſpera ſcidit (vel confringit) Sabbathi, ierunt q; à ſeipſis (liqvores ea-m,) prohibiti ſunt. R. Elieſer onceſſit.

חבית שנשברה מצילין (s) הימנה מזון שלש סעודות (t) ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורים ורבי אליעזר מתיר: *fol. eod. col. 2.*

MISCH. II. | מתנ׳ ב

Qvicqvid coctum fuerit in ve-ſpera Sabbathi in aqvis calidis, id citum eſt iterum macerare in a-vis calidis in ipſo Sabbatho: qvod erò non fuit coctum in aqva ca-da ante Sabbathum; id lavant in qvis in Sabbatho, excepto ſalſa-nento vetuſto, & piſciculis ſalitis arvis, etiã culia Hiſpano: qvia lo-io eſt perfecta ipſorum præparatio.

כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחים אותו בחמים בשבת חוץ מין המליח הישן (u) ודגים מלוחים קטנים וקוליים האוספנים שהדחתן זו היא גמר מלאכתן: *fol. CXLV. col. 2.*

(s) Prag הימנו Venet. הימנה (t) Menaſſ. אומר fine ו (u) Deſunt in nonnullis codd. hæc verba ודגים מלוחים קטנים

מתנ׳ ב

fol. CXLII. col. 2. האבן שעל פי החבית מטה על צדה והיא נופלת היתה בין (i) החביות (k) מגביה ומטה על צידה והיא נופלת מעות שעל הכר (l) נוער את הכר והן נופלות היתה עליו לשלשת (m) מקנחה בסמרטוט היתה של עור נותנין עליה מים עד שתכלה:

MISCH. II.

Si lapis fuerit ſuper ore dolii, inclinat hoc(dolium) in latus ejus, ut decidat (lapis.) Si verò fuerit (dolium) inter duo dolia (alia:) tollit (id ipſum dolium,) & (poſteà) in latus ejus inclinat, ut decidat (lapis.) Si fuerint nummi ſuper pulvinari; excutit pulvinar, ut decidant. Si fuerit ſuper eo ſtercus: abſtergit id linteo (vetuſto.) Si pelliceum fuerit: affundunt ſuper id aqvas, donec conſumatur (abluatur.)

מתנ׳ ג

fol. CXLIII. col. 1. בית שמאי (n) אומר מגביהין מן השלחן עצמות וקליפין ובית (o) אומר (p) נוטל את הטבלה כולה ומנערה מעבירין מלפני השולחן (q) פירורין פחות מכזית ושער של אפונין ושער עדשים מפני שהוא מאכל בהמה ספוג אם יש לו עור בית אחיזה מקנחין בו ואם לאו אין מקנחין (r) בו וחכמים אומרים בין כך ובין כך נוטל בשבת ואינו מקבל טומאה:

MISCH. III.

Schola Schammai dicit: tollunt (manu; Raſch.) è menſa oſſa & folliculos, (leguminum.) At Schola Hillelis dicit: tollit (qvis) tabulam totam, & excutit eam, removent ante menſam micas, olivâ minores, & ſiliqvam cicerum, & ſiliqvam lentium; propterea, qvod beſtiarum cibus ſint. Spongiæ ſi fuerit (anſula) manubrium ex corio, abſtergunt ea; ſi non; non abſtergunt ea. Sapientes autem dicunt: ſive talis ſive talis fuerit, ſumit (qvis) eam in Sabbatho, neq; (ea) accipit impuritatem.

(i) Amſtelod. החבית (k) Menaſſ. מגביהה (l) Amſtel. מנער (m) Prag. מקנחת Menaſſ. מקנחו (n) Prag. Amſtel. & Menaſſ. אומרים (o) Iidem ſic & h. l. (p) Amſtelod. pro נוטל ſubſtituit מסלק (q) Menaſſ. מעל השלחן (r) בו deeſt in Venet.

CAP. XXII. פרק כב

MISCH. I.

olium ſi confractum fuerit in
ɔatho: eripiunt ex eo alimen-
trium menſarum: & poteſt
re aliis: intrate & eripite vo-
lummodo non extergat (qvis.)
. exprimunt fructus ad educen-
ex iis potum. Imò ſi exierunt
us) à ſeipſis, prohibiti ſunt.
hudah dicit: Si ſunt (repoſiti)
bum: tum qvod exit ex iis, li-
n eſt. Si autem in potus: tum
l ex iis exit, prohibitum eſt.
entulas mellis. Si qvis à veſpera
dit (vel confringit) Sabbathi,
runtq; à ſeipſis (liqvores ea-
,) prohibiti ſunt. R. Elieſer
eſſit.

MISCH. II.

ɔvicqvid coctum fuerit in ve-
Sabbathi in aqvis calidis, id
ım eſt iterum macerare in a-
calidis in ipſo Sabbatho: qvod
non fuit coctum in aqva ca-
ante Sabbathum; id lavant in
s in Sabbatho, excepto ſalſa-
to vetuſto, & piſcieulis ſalitis
is, etiã culia Hiſpano: qvia lo-
ſt perfecta ipſorum præparatio.

מתנ׳ א

חבית שנשברה מצילין (s) הימנה מזון שלש סעודות (t) ואומר לאחרים באו והצילו לכם ובלבד שלא יספוג אין סוחטין את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו מעצמן אסורין רבי יהודה אומר אם לאוכלין היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן אסור חלות דבש שריסקן מערב שבת ויצאו מעצמן אסורים ורבי אליעזר מתיר:

fol. eod. col. 2.

מתנ׳ ב

כל שבא בחמין מערב שבת שורין אותו בחמין בשבת וכל שלא בא בחמין מערב שבת מדיחים אותו בחמים בשבת חוץ מין המליח הישן (u) ודגים מלוחים קטנים וקוליים האספנים שהדחתן זו היא גמר מלאכתן:

fol. CXLV. col. 2.

(s) Prag. הימנו Venet. הימני. (t) Menaſſ. אומר ſine ו (u) Deſunt in nonnullis hæc verba ודגים מלוחים קטנים

מתנ׳ ג

fol. CXLVI. col. 1.

שובר אדם את החבית לאכול (x) הימנה גרוגרות ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי ואין נוקבין מגופה של חבית דברי רבי יהודה (y) וחכמים מתירין ולא יקבנה מצדה ואם היתה נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שהוא ממרח אמר רבי יהודה מעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב ואמר חוששני לו מחטאת:

MISCH. III.

Poteſt homo frangere dolium, ut comedat ex eo caricas; dummodo non cogitet ex eo vaſculum facere. Non autem perforant operculum dolii: Verba ſunt R. Jehudæ. Sapientes tamen permittunt. Neq; perforabit id à latere ejus. Neq; ſi perforatum fuerit, imponet ſuper id ceram: Sic enim eſt oblinens. Dixit R. Jehudah: Factum venit ante Rabban Juchanan fil. Saccai in Arab (nomen loci aut urbis eſt. R.) qvi dixit: Timeo ego ei à peccato.

מתנ׳ ד

fol. eod. col. 2.

נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל (z) שיצנן (a) ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם:

MISCH. IV.

Collocant coctile in medium foveæ, ut conſervetur: & aqvas bonas in malas, ut refrigeſcant: & aqvas frigidas in calidas, ut calefiant. Cui vaſa ſua (veſtes ſuæ) exciderunt in via in aqvas: is pergit cum iis, & non curat qvicqvam. Ubi venerit in atrium exteri9, (intra urbem: R.) expandit ea in Sole; ſed tamen coram populo.

מתנ׳ ה

fol. CXLVII col. 1.

הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאים אותן בידן:

MISCH. V.

Qvi laverit in aqvis Mearæ (calidis) aut in thermis Tiberiadis, & abſtergit ſe, decem licet linteis: non tamen afferet ea, in manu ſua. Verum decem homines abſterſi linteo uno, facies, manus, pedesq; afferunt ea (id) in manu ſua.

מתנ׳ MISCH.

(x) Amſtel. הימנו (y) In qvibusdam eſt: ורבי יוסי מתיר teſte Menaſſ. (z) Amſtelod. שיצננו (a) Menaſſ. את הצונן בחמין

Misch. VI.

Ungunt ſe; & manu hauriunt(è rivulis fontis:) dum non laſſentur aut fricentur. Non deſcendunt in Kurdemam(nomen fluvii: Raſch. Foveæ aqvarum. Ramb.) neq; faciunt vomitoria in Sabbatho, neq; extergunt (exornant Ramb.)infantem: neq; reſtituunt rupturam; Sed cui eſt manus aut pes luxatus, non indet ea aqvæ frigidæ, ſed ex more lavabit: Et ſi ſanabitur, ſanetur.

מתנ׳ ו

סכין וממשמשין (b) (בבני מעים) אבל לא מתעמלים ולא מתגררין אין יורדין (c) לקורדימא ואין עושין (d) אפיקטוזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו (e) ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא׃

Anneẋa hæc præcedenti.

Cap. XXIII.

פרק כג

Misch. I.

Qvilibet poteſt petere à ſocio ſuo (proximo ſuo) cados vini aut cados olei: dum non dixerit: Mutua mihi. Sic mulier à proxima ſua panes. Qvod ſi ei non crediderit: poteſt apud eum pallium ſuum relinqvere, & à Sabbatho rationem cum eo inire. Sic in Veſpera Paſchatis, qvod in Sabbathum incidit, Hieroſolymis relinqvit pallium ſuum apud eum, & ſumit Peſach ſuum; rationem autem cum eo init poſt diem feſtum.

מתנ׳ א

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן (f) ובלבד שלא יאמר לו הלויני וכן האשה מחבירתה ככרות ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלם שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב׃

fol. CXLVIII col. 1.

Misch. II.

Numerat homo viatores ſuos & bellaria ſua ex ore ſuo, non autem ex ſchedula. Sortitur homo, cum filiis & cum domeſticis ſuis, ad menſam: dum non ſtuduerit facere

מתנ׳ ב

מונה אדם את אורחיו ואת פרפרותיו מפיו אבל לא מן הכתב (g) ומפיס עם בניו ועם בני ביתו על השלחן ובלבד שלא

fol. eod. col. 2. fin.

(b) Parentheſi incluſa deſunt in Amſtel & nonnullis Codd. aliis, teſte Prag. in margine h.l. (c) Menaſſ. לקורדימה (d) Venet. & Amſtel אפיקטוריזין (e) Menaſſ. או רגלו (f) Venet, בלבד ſine ו (g) Venet, מפיס Amſtelod מפיס אדם עם בניו

שלא יתכוין לעשות מנה גדולה כנגד (h) קטנה (i) ומטילין חלשים על הקדשים ביום טוב אבל לא על המנות:

facere partem parte majorem. Et jaciunt ſortes ſuper ſancta in die feſto: non autem ſuper partes (menſæ.)

fol. CL. col. 1.

מתנ׳ ג

MISCH. III.

לא ישכור (k) פועלים בשבת (l) ולא יאמר אדם לחבירו לשכור לו פועלים אין מחשיכין על התחום לשכור (m) פועלים ולהביא פירות אבל מחשיך הוא לשמור ומביא פירות בידו כלל אמר אבא שאול כל שאני זכאי באמירתו רשאי אני להחשך עליו:

Qvisqvam operarios ne conduxerit in Sabbatho; neq; dixerit qvisqvam proximo ſuo, ut conducat ſibi operarios in Sabbatho. Non expectant tenebras prope terminos (Sabbathi) ad conducendum operarios, aut ad adducendum fructus: ſed expectare tamen poterit tenebras (qvis) ad cuſtodiendum; & adducere fructus manu ſua. Regulam dixit Abba Schaul: Qvodcunq; præcipere mihi licet; propter id ego poſſum expectare tenebras.

fol. CLI. col. 1.

מתנ׳ ד

MISCH. IV.

מחשיכין על התחום לפקח על עיסקי כלה ועל עיסקי המת להביא לו ארון ותכריכין (n) גוי שהביא חלילין בשבת לא יספוד בהן ישראל אלא אם כן באו ממקום קרוב עשו לו ארון וחפרו לו

Ad veſperam commorantur ſuper termino, ad curandas res ſponſæ; & ob neceſſitates mortui; (ſc:) ad adducendum ei capulum & involucra. Ethnicus ſi fiſtulas adduxerit in Sabbatho; Iſraelitæ his non plangunt, niſi ex loco propinqvo (intra terminum Sabbathicum) venerint. Si fecerint alicui (Gentili, vel ad vendendum. Raſch.) arcam, aut ſepulcrum ali-

(h) Amſtelod. כנגד מנה קטנה (i) Prag. & Menaſſ. כנגד קטנה משום
לא (l) Prag. ſine ו præfix. ישכר אדם פועלים (k) Amſtelod. קביא ומטילין וכו׳
(m) Amſtel: לשכר לו פועלים (n) pro גוי habet Menaſſ עא״ז i. e. Idololatra.

alicui foderint: ne ſepeliatur in eo Iſraëlita. Qvod ſi propter Iſraëlitam: non ſepelietur in eo in æternum.

לו קבר (o) לא יקבר בו ישראל ואם בשביל ישראל לא יקבר בו עולמית:

Misch. V.

Omnia neceſſaria mortuo peragunt; ungunt eum & abluunt eum, dummodo membrum in eo non moveant. Abripiunt pulvinar, qvod ſub eo; eumq; in (arenam) reponunt, ut duret, (nec putreſcat.) Alligant maxillam, non ut aſcendat, ſed ut non addat (aperiri ſive demitti.) Sic trabem, qvæ fracta eſt, ſuffulciunt ſella aut lecti feneſtellis (vel fulcris,) non ut aſcendat, ſed ut non pergat (deſcendere.) Non claudunt oculos mortui in Sabbatho, neq; in profeſto, cum exitu animæ. Nam qvi claudit oculos cum exitu animæ; Ecce hic eſt effuſor ſangvinis (homicida.)

מתנ׳ ה

Ibid. fin. & col. 2.

עושין כל צורכי המת סכין ומדיחין אותו ובלבד שלא יזיזו בו אבר שומטין את הכר מתחתיו ומטילין אותו על החול בשביל שימתין *קושרים את הלחי לא שיעלה אלא שלא יוסיף וכן קורה שנשבר׳ סומכין (p) אותה בספסל או בארובות המיטה לא שתעלה אלא שלא תוסיף * אין (q) מעמצין את המת בשבת ולא בחול עם יציאת נפש (r) והמעמץ עם (s) יציאת נפש הרי זה שופך דמים:

** Ibidem interpoſitâ Gemarâ.*

CAP. פרק H

(o) Sic Codex Amſtelodam. ſed in Venet. Pragenſ. & Menaſſ. Tò לא abeſt, ut prorſus ſit in his contrarius ſenſus, atqve adeò permittatur Iſraëlita ſepeliri in ſepulchro facto Gentili die Sabbathi; hautqvaqvam verò, ſi pro Iſraëlita iſtud foderint. (p) Pragenſ. אותו (q) Venet. & Amſtelodam. מעצמין (r) Venet. & Amſtelodam. והמעצים (s) Amſtelod. עם יציאות הנפש

פרק כד — CAP. XXIV.

מתנ׳ א

fol. CLIII. col. 1. מי שהחשיך בדרך נותן (s) כיסוי לנכרי (t) ואם אין עמו נכרי מניחו על החמור הגיע לחצר החיצונה נוטל את הכלים הניטלין בשבת (u) ושאינן ניטלין בשבת מתיר (x) חבלים והשקים נופלין מאיליהם:

MISCH. I.

Qvemcunq; tenebræ obruerunt (in Sabbathi veſpera) in via: dare poteſt marſupium Ethnico. Si Ethnicus cum eo non fuerit: imponit aſino. Ubi ad atrium (urbis) exterius pervenerit: tollit (manu ſua, Raſch.) vaſa, tam in Sabbatho tolli ſolita, qvam non ſolita in Sabbatho tolli: Mox ſolvit funes, ut ſacci (à ſeipſis) ultrò decidant.

מתנ׳ ב

fol. CLV. col. 1. מתירין פקיעי עמיר לפני בהמה ומפספסים את הכיפין אבל לא את (y) הזירין אין מרסקין לא את השחת ולא את החרובין לפני בהמה בין דקה ובין גסה רבי יהודה מתיר (z) בחרובין לדקה:

MISCH. II.

Solvunt manipulos fœni coram beſtia: & faſciculos conterunt (ita Rambam; at Raſchi: diſſolvunt, ſeu ſpargunt:) non autem ramuſculos cedri. Non diſcindunt, neq; pabulum neq; ſiliqvas, coram beſtia; ſive in majuſculas partes, ſive in minutiores. R. Jehudah concedit ſiliqvas in minutiores (partes diſcindi.)

מתנ׳ MISCH.

(s) Amſtelodam. & Menaſſ. וכיסו (t) Tò ואם abeſt in Venet. (u) Menaſſ. ואינן (x) Pragenſ. & Menaſſ. מתיר את החבלים (y) Venet. & Amſtelodam. הזירין (z) Venet. בחרוב

Digitized by Google

MISCH. III.

Non ſaginant camelum, neq; infigunt cibum gutturi; ſed manu guſtandum offerunt. Neq; infundunt lac vitulis: ſed manu guſtandum offerunt. Ingerunt bolos gallinis, & dant aqvam contuſis: non autem pinſunt. Nec dant aqvam ante apes, & ante columbas, qvæ in columbario ſunt. Sed dant ante anates, & gallinas, & ante columbas altiles.

מתני׳ ג

fol. cod. col. 2.

אין אובסין את הגמל ולא דורסין אבל מלעיטין ואין (a) ממרים את העגלין אבל מלעיטין ומהלקטין לתרנגולין ונותנין מים למורסן אבל לא גובלים ואין נותנין מים לפני דבורים ולפני (b) יונים שבשובך אבל נותנין לפני אווזין ותרנגולים ולפני יוני הרדיסיות ׃

MISCH. IV.

Diſcindunt cucurbitas coram beſtia, & cadaver coram canibus. R.* Jehudah dixit; niſi cadaver à veſpere Sabbathi adfuerit, erit prohibitum: qvia non eſt de præparato.

מתני׳ ד

fol. CLVI. col. 2.

מחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן ׃

MISCH. V.

Reſcindunt vota in Sabbatho: & interrogant de votis (Sapientem,) qvæ fuerint circa neceſſitatem Sabbathi: & obturant lumẽ (ſolarem:) &

מתני׳ ה

fol. CLVII. col. 1.

מפירין נדרים בשבת ונשאלין (c) לנדרים שהן לצורך השבת פוקקין את המאור ומודדין

H 2

(a) Venet. & Amſtelod. מאמירין (b) Venet. & Amſtelod. יוני (c) Prag. לדברים

ומודדין את המטלית (d) ואת המקוה ומעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לאו ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת:

& menſurant fruſtulum panni: ac receptaculum aqvarum. Factum eſt in diebus Patris R. Zadoki, & in diebus Abba Schaul filii Bitnit, ut (qvidam) obturaverint lumen urceo (ex luto, Raſch.) Itaq; alligarunt tabulam junco, ad cognoſcendum, eſſetne in labio apertura palmi; annon? Ex his eorum verbis didicimus, qvod obturent, & menſurent, & ligent in Sabbatho.

(d) Venet. ומודדין את המקוה

נשלמה מסכת שבת׃

Abſolutus eſt Tractatus Talmudicus de Sabbatho.

RABBI

Digitized by Google

RABBI MOSIS BEN MAIEMON

פירוש

hoc eſt

COMMENTARIUS

IN

MISCHNAS TALMUDICAS MASSECHES SCHABBAS.

EX VERSIONE

SEBASTIANI SCHMIDI.

Digitized by Google

Digitized by Google

PERUSCH SIVE COMMENTARIUS RABBI MOSIS BEN MAIEMON VULGO RAMBAM DICTI IN MISCHNAS TRACTATUS SCHABBAS

Ut verba Textus evolvi commodius poſſent, viſum fuit, heic notare paginas, ad qvas reſpiciunt ſingula annotationes.

ANNOTATIO I. PROOEMIALIS.

ANteqvam incipiam commentationem, præmittam præcognoſcenda, qvibus inſiſtere oportet qvemq;, ut planæ evadant ipſi res hujus tractatus, ut & tractatus, qvi hunc ſeqvitur (*i.e. Erubin.*) Ex illis eſt, qvod diſcrimina locorum, qvoad obſervantias Sabbathi, ſunt qvatuor, vocanturq; רשויות שבת *Reſchujoth Schabbath, (h.e. poteſtates ſeu dominia Sabbathi.)* Primum illorum eſt, qvod vocatur רשות הרבים *Reſchuth ha-rabbim*, poteſtas multorum *(locum publicum dixeris:)* eſtq; locus, ubi ambulat univerſus populus: modò non ſit contignatus: (*Hebr.* קרוי*, qvod contignatum reddo; vel, qvi habet trabem miſcentem: de qva in tract. Erub.*) ſit autem præterea latitudo ejus ſedecim cubitorum, aut amplius: neq; ſit intra portas aut murum Urbis. Nam qvando urbs aliqva eſt circumdata muro, & portæ ejus clauduntur, non eſt locus publicus; ſed habet alias obſervantias, qvas infra exponemus Cap. V. tract. Erubin. Verum enimverò locus publicus ſunt e. g. deſerta, & ſylvæ, & viæ publicæ, & qvæcunq; aperta ſunt. Alterum eſt רשות היחיד Reſchuth ha-jachid, Poteſtas unius (*locum privatum vocabimus.*) Eſt autem locus, in qvo non ambulant plures. Et ejusmodi eſſe debet, ut ſit altitudo ejus decem palmorum; & longitudo ejus qvatuor pal-

palmorum: latitudo etiam ejus qvatuor palmorum; aut ultra iſtas menſuras. Verùm ſi fuerit minor iſtis menſuris, qvoad latus (aliqvod) ex tribus lateribus; non erit locus privatus. Cæterum non eſt diſcrimen, ſive ſit columna ſtans in ſuperficie terræ in iſta menſura; ſive fovea in terra, cui ſit longitudo & latitudo, & profunditas, cujusmodi definivimus; ſive locus circumdatus parietibus, e g. domus, & habitationes: omnes namq; vocantur locus privatus: modo ſit altitudo parietum decem palmorum, ſicut expoſuimus, & area intra illas qvatuor (*palmorum*) ab omni latere; aut amplius. Tertium vocatur כרמלית Karmelith; Et eſt locus, in qvô non perfectè implentur conditiones loci publici, nec loci privati; Deſcriptio ejus eſt, ut dicam. Nimirum: Omnis locus, qvi habet qvatuor palmos in longitudine, & qvatuor palmos in latitudine, aut amplius, ſed altitudo ejus eſt [illegible]um (*tantum*) palmorum. (*is, inqvam,*) eſt Karmelith. Sive ſit fovea in terra, ſive columna ſtans in ſuperficie terræ, perinde erit. Qvod ſi fuerit columna ſtans alta novem palmos præciſè; tum vocatur locus publicus. Nam homines demittere ſolent ſuper ejusmodi (*columnas*) res ſuas, aut adjuvantur illis, qvando tollunt onera in humeros ſuos. At ſi ſit (*columna*) infra novem palmos, usq; ad tres, eſt Karmelith. Similiter ſi ſit ultra novem usq; ad decem, ita ut adæqvet decem palmos, erit locus privatus; propterea qvod implentur in eo conditiones ejus (*ſc. loci privati.*) Nec non, ſi fuerit infra tres palmos, eſt locus publicus. Qvandoqvidem eſt Regula apud nos: Per totam legem, qvicqvid minus eſt tribus (*palmis,*) eſt qvaſi appendix alicujus. Id tamen cum hac conditione; ut ſit in loco longitudo (*ſeu, ut locus habeat longitudinem*) qvatuor palmorum, & latitudo qvatuor palmorum. Qvia (*iterum*) Regula eſt apud nos; Non eſt Karmelith minor qvatuor (*palmis.*) Similiter verò loca, qvæ habent tres parietes, ſed latus qvartum vergit (*apertum*) verſus locum publicum, ſunt Karmelith: ſi tamen in eo ſint qvatuor ſuper qvatuor (*h. e. qvadratum qvatuor palmorum æqvilaterum.*) Qvartum eſt מקום פטור Locus liber. Cujusmodi eſt omnis locus, cujus altitudo excedit tres palmos, etiam usq; ad Cœlum: ſed latitudo ejus minor eſt iſta menſura Hic (*inqvam*) locus liber appellatur. Licet verò fuerit longitudo ejus qvatuor palmorum, & Latitudo ejus qvatuor palmorum, infra tamen Latitudinem juſtæ menſuræ ſuæ; & altitudo ejus à tribus palmis usq; ad Cœlum: nihil ominus erit locus liber. Nec refert hîc, ſive ſit columna ſtans in ſuperficie terræ, ſive fovea in terra; qvibus fuerit iſta menſura. Modò non ſit columna ſtans (*ſeu erecta*) novem palmorum præciſè: qvippe qvæ locus publicus, ex ratione, qvam (*ſupra*) diximus: Nec curamus

ramus longitudinem ejus aut latitudinem ejus. Obſervantiæ autem (*ſeu jura*) iſtorum locorum ita habent. Qvod qvidem attinet locum privatum & locum publicum; Qviſqvis eduxerit ex uno illorum in alterum in Sabbatho: reus eſt lapidationis, ſi ex malitioſo animo fecerit; aut peccati, ſi ex errore. Idq; ideò, qvia eſt opus è numero eorũ, qvæ אבות מלאכות Patres operum, hoc eſt, principalia opera, vocantur: qvemadmodum (*ſuo loco*) exponemus. (*Porrò verò:*) Qviſqvis eduxerit ex uno iſtorum in Karmelith; aut ex Karmelith in unum iſtorum; reus eſt flagellationis; ſi animo malitioſo fecerit: qvod ſi ex errore, non eſt reus ullo modo. Propterea qvod inter omnia præcepta, qvæ habemus, non ſit ullum præceptum, qvo errans reus fiat flagellationis; niſi de ancilla deſponſata ſola: ubi flagellatur etiã propter errorem; qvemadmodũ exponemus ſuo loco. Verum qvod ad locum liberum; licitum eſt educere ex illo in qvemcunq; trium (*reliqvorum*) locorum; rurſusq; ex his in illum. Eſt namq; licitus ſimpliciter: qvare etiam vocatur locus פטור Patur, liber. Verum enimvero, Karmelith ſic appellatur propter ſimilitudinem ejus, (*qvam habet*) cum muliere vidua, qvæ nec Virgo eſt nec maritata. Eadem enim ratione iſta loca non ſunt loca publica; neq; tamen etiam in illis implentur conditiones loci privati. Ut adeò verum nomen eſſet כארמלית h. e. ſicut-vidua. Jam porrò ſcito, qvod omnis qvidem יציאה Jeziah, Exitus, ſit etiam introitus, in Comparatione (ſeu reſpectu) ad locum, in qvem educunt aliqvam rem. Et contra omnis הכנסה hachnaſch, introitus ſit etiam exitus, in comparatione ad locum, ex qvo educunt aliqvam rem. Nihilominus hic eſt modus loqvendi Miſchnicus, ut motus rei è loco privato in locum publicum vocetur הוצאה Hozaah, Eductio: translatio autem rei è loco publico in locum privatum הכנסה Hachnaſch, Introductio. Et juxta hunc loqvendi modum dicere ſolent, מכניס ומוציא Introducentem, aut Educentem, in omni hoc negotio.

Præterea ſcito, qvod qvocunq; loco in hoc tractatu (*Schabbath*) dicunt פנים Panim, Intus, aut, חוץ chuz, Foris, velint iſtis ſignificare locum privatum, & locum publicum.

Item: Ubicunq; dicunt חייב Chajiab, Reus eſt, notatur lapidatio; ſi qvidem fuerit (*homo*) malitioſus: aut munus pro peccato, ſi fuerit errans.

Qvocunq; loco dicunt פטור Patur, Liber eſt, qværcunq; etiam res ſit de juribus Sabbathi: volunt dicere, qvod liber ſit à morte: reus autem (*interim*) flagellationis neceſſariò erit, ſi fuerit malitioſus. In certis tamen Conſtitutionibus, in qvibus dicitur פטור Patur, Liber eſt, id fit per permuta-

mutationem vocum: licet res ipſi licita (*reverà fuerit:*) de qvibus verò plura monebimus, qvando recenſebimus eas.

Qvare verò dicitur, העני hæ-ani, pauper, & בעל הבית & Baal ha-bbajith, Paterfamiliâs: & non potius, vir aliqvis ſtans in loco publico, &, vir aliqvis ſtans in loco privato? (℞:) Factum hoc eſt brevitatis gratia. Nam dicendum fuiſſet, vir aliqvis ſtans in loco publico, pro eo, qvod dicitur, עני Pauper. Qvare ſignificat nobis vox unica totam rem, qvam (*alias*) ſignificant qvatuor voces.

Jam qvod conſtituerunt incipere à jure eductionis è loco in locum; cum tamen recenſeatur in fine principalium operum, Educens è loco in locum: Ratio prima eſt, qvod hoc opus inveniatur freqventius, & in eo impingant homines plerumq; ; propterea, qvod non indigent in eo ulla re. Ratio verò altera eſt, ad docendum nos, qvod (*omninò*) opus ſit, qvamvis non videatur eſſe opus. Debuit itaq; priori loco commemorari, qvia interpretatur id, qvod ſeqvitur: ſicut explicabimus.

Inſuper, ratio, qvare coacti ſunt dicere יציאות השבת Jezioth ha-ſchſchabbath, exitus Sabbathi, cum non dixerint הכנסות השבת Hachnaſoth ha-ſchſchabbath, introitus Sabbathi; eſt, qvod omnis exitus ſit etiam introitus: ut (*ſupra*) expoſuimus. Præterea ſecuti ſunt conſvetudinem Scripturæ. Nam qvod attinet educentes è loco in locum, diſcimus de illis ex Verbis Dei benedicti, qvando dixit (*Exod. XXXVI. v. 6.*) Vir & mulier ne faciant ultra opus ad oblationem ſanctitatis: & prohibitus eſt populus מהביא ab adferendo. Diſcimus (*inqvam*) qvod הבאתם habaatham, allatio eorum, qvoad illud, qvod attulerunt, vocetur opus. Atqvi attulerunt è tentoriis ſuis in Caſtra Levitarum; qvod eſt, è loco privato in locum publicum. Hæc verò eſt הוצאה Hozaah, Eductio: qvemadmodum expoſuimus. Hinc dictus eſt exitus Sabbathi. Qvod ſi objiceris & dixeris: Qvare Ergo prohibita eſt introductio, cum tamen non diſcamus ex Scriptura niſi Eductionem? Iſtam objectionem pridem formarunt in Gemara, & reſponderunt, ſufficiens eſſe. Qvid, inqvit Gemara, mihi eſt introductio? Qvid mihi eſt Eductio? Ubi Gemara hoc vult, qvod dictum iſtud legis de hoc probabile argumentum ſubminiſtret; inde qvod Introductionis & Eductionis eadem ſit ratio: qvemadmodum ſupra expoſuimus. Hoc eſt, qvod præfari hoc loco viſum eſt. Nunc verò ego commentari incipiam. Et dico;

CAP.

Digitized by Google

CAP. I.

ANNOTATIO II. AD MISCH. I.

שתים שהן ארבע וכו

pag. 1.

Duæ ſunt qvæ ſunt qvatuor &c.

DUæ ſunt, qvæ ſunt qvatuor, intus: & duæ ſunt, qvæ ſunt qvatuor, foris. Vult per hoc, qvod duæ ſint ſpecies introductionis è loco publico in locum privatum; & Eductionis è loco privato in locum publicum: In qvibus duabus ſpeciebus ſint octo partes (*momenta.*) qvatuor ſuſpenſæ ab homine ſtante in loco publico, & qvatuor ſuſpenſæ ab homine ſtante in loco privato. Hic namq; ſenſus & ejus, qvod dicunt: qvatuor בפנים intus, & qvatuor בחוץ foris. Cæterum qvod qvatuor ſpecies attinet, qvæ ſuſpenſæ ſunt à patre familiâs (*i.e. ſtante in loco privato,*) per duas earum reus ſit; & in duabus liber eſt. Similiterq; habent qvatuor ſuſpenſæ à paupere (*h.e. ſtante in loco publico:*) ut phraſi Miſchnæ utar. Verum enimverò fundamenta, qvibus hæc Miſchna ſuperſtructa eſt, tria ſunt: qvæ ſi intellexeris: tum cognoſces, qva de cauſa conſtituerint de patrefamiliâs, modo qvod reus fiat, modo, qvod liber ſit: ut & de paupere.

Primum de illis eſt, qvod nullus homo reus conſtituatur eſſe mortis, ſive malitioſè patraverit peccatum, ſive erraverit, propter Eductionem ſuam è loco in locum, niſi qvando moverit rem aliqvam è loco publico, & poſuerit in loco privato: aut contra. Sed ſi movit è loco privato, nec tamen poſuerit in loco publico: aut poſuit, non autem movit: tum liber eſt.

Fundamentum alterum eſt, qvod, qvando inchoavit homo opus in Sabbatho, ſed non abſolvit illud; Venit autem homo alius, & perficit opus illud, eo qvidem modo, ut ſi prior (*ita*) perfeciſſet illud, foret opus perfectum; Uterq; liber ſit, propterea, qvod opus perfectum ſit ab ambobus, nec ullus ex ipſis fecerit opus perfectum. Atq; hoc eſt, qvod Gemara dicit: Unus ſi fecerit illud, reus erit: ſi duo, liberi ſunt. Indicium de hoc eſt in dicto Dei benedicti (*Levit IV. v.26.*) Qvum fecerit אחת Unum. Ubi dicunt (*Doctores noſtri:*) Qvi facit totum; non autem qvi facit partem ejus. Exemplum de hoc eſto: Si Simeon ſcripſit א Aleph, in die Sabbathi; Ruben autem ſcripſit ב Beth: etiamſi conficiatur Nomen

(*ſc.* אב *Pater*) ex utroqve ſimul: idq; duarum literarum, qvæ eſt menſura ſcribentis: qvamvis, inqvam, ita ſe res habeat, uterq; tamen liber eſt.

Fundamentum tertium eſt, qvod non fiat reus qvi moverit (*qvid*) è loco, & poſuerit in loco alio: niſi moverit è loco, qvi habeat qvatuor (*palmos*) ab omnibus lateribus: itidemq; in loco poſuerit, qvi habeat qvatuor (*palmos*) ab omnibus lateribus; aut excedat. Qvicqvid enim iſta menſura minus eſt, in eo non deponunt res, qvæ poni ſolent; neq; conſiſtere poſſunt, niſi res eæ minutæ ſint. Qvandoqvidem tamen in manum hominis ponunt res etiam magnas, inq; ea eſt facultas contrahendi ſe, & extendendi, & apprehendendi: ideo eam reputamus, qvaſi eſſet locus, in qvo ſunt qvatuor (*palmi*) ab omnibus lateribus. Hinc ſi qvis dederit aliqvid in manum hominis, (*idem facit*) ac ſi poſuiſſet illud in ſolo loci, in qvo homo ille ſedet.

Cæterum, Qvoniam fundamenta iſta certa fuerunt per veriſſimam traditionem: (*ideò*) dictum eſt, qvod ſi pauper dederit (*qvid*) in manum patris familiâs, reus fiat pauper: propterea (*ſcil.*) qvia dimovit è loco publico, & poſuit in loco privato. Et ſimiliter, ſi pauper ſumſerit (*qvid*) è manu patrisfamilias, & eduxerit, pauper reus fit: idq; qvia dimovit è privato loco, & poſuit in loco alio. Jamjam enim tibi fundamentum ſubminiſtravi, qvod qvicqvid venerit in manum hominis, idem ſit ac ſi poſitum eſſet in ſolo loci, in qvo eſt ipſe ille homo. At ſi immiſerit pauper manum ſuam, & ſumſerit paterfamiliâs (*qvid*) ex illa: ambo liberi ſunt: ideo, qvod unus tranſtulit è loco publico, qvi eſt pauper; & alter poſuit in loco privato, qvi eſt paterfamilias. Eâdem ratione, ſi dederit paterfamiliâs rem in manum pauperis, & eduxerit eam pauper, uterq; liber eſt: propterea qvod paterfamilias movit è loco privato; ſed pauper poſuit in loco publico. Hæc ſunt qvatuor illa, qvæ foris ſunt.

Juxta autem eandem hanc diſtinctionem ſentiendum etiam eſt de qvatuor, qvæ intus ſunt. Verum, ſi durum tibi videbitur, qvod dicitur: Qvatuor, qvæ foris ſunt; qvare attribuantur qvatuor ſpecies iſtæ pauperi; qvare etiam dixerimus, qvod ſuſpenſæ ſint ab illo: cum tamen ille non reus fiat, niſi per duas illarum tantum? qvemadmodum expoſuimus: (*Scito fieri*) propterea, qvia reliqva duo illi attribui poſſint, æqvè ac patrifamilias; cum ambo liberi ſint. Planum hoc eſt, nec difficile. Nam pauper eſt, qvi manum ſuum extendit introrſum. Unde ipſi adſcribitur actio: atq; adeò ſunt qvatuor ſpecies ſuſpenſæ ab illo; licet reatus ipſi & patrifamilias in duabus communis ſit. Idem reſpondendum eſt de eo, qvod dicitur: Qvatuor, qvæ ſunt intùs. Nam paterfamiliâs extendit manum

Digitized by Google

manum extrorſum: ideò adſcribitur ipſi actio: licet uterqve liber ſit.

Tandem, ſupra notum feci tibi in præfatione commentationis meæ, qvod ubicunq; dicunt in conſtitutionibus ſabbathi, פטור Liber eſt, dicere velint, Liberum eſſe à morte; reum tamen eſſe flagellationis. Hoc itaq; etiam intendunt, qvando hic dicunt: Liber eſt: qvod ſc. nihilominus interdictum ipſi. Veruntamen loci ſunt, de qvibus promiſimus, qvod monituri eſſemus de illis, qvum recenſendi fuerint. Ex his itaq; locis eſt, qvod dicitur: Pauper reus eſt, & paterfamiliâs liber. Nam paterfamiliâs non eſt reus ullo modo; qvandoqvidem non fecit opus, h. e. qvia non extendit manum ſuam, niſi qvod accepit rem & manſit, ſicut erat, i. e. non dimovit, neq; poſuit. Eodem modo ſe habet, qvando dicitur: Pauper liber eſt: qvia liber eſt ex toto: cum ille ſimiliter nec dimoverit, nec poſuerit. Verum, qvando dicitur: ambo liberi ſunt; Liber qvidem eſt (*uterq;*) interim interdictum ipſi; qvandoqvidem qvilibet eorum fecit partem operis, ſicut expoſuimus.

ANNOTATIO III. AD MISCHN. II.

pag. 2.

לא ישב אדם וכו'

Ne ſedeat homo &c.

ספר ſappar, Tonſor (*qvis ſit*) notus eſt. Sed בורסקי Burſeki eſt locus, in qvo præparant pelles. Et Minchah, cujus h. l. fit mentio, denotat etiam Mincham magnam; qvantò vero magis Mincham parvam, cujus tempus brevius eſt? qvemadmodum expoſuimus in tractatu Berachoth.

Cæterum ratio prohibitionis tonſuræ propè horam precum, eſt, ne fortè frangatur forpex, aut caſus, ne contingat aliqvid in aliqvo inſtrumento tonſuræ, poſtqvam incepit tonderi, ut neceſſe ſit reparare inſtrumentum illud; interea verò prætereat tempus precum.

Ratio etiam prohibitionis ingreſſus balnei & à Caſu, ne deficiat fortè animo.

Sed & ratio prohibitionis ingreſſus in officinam Coriariam; etiam ad videndum tantum pelles, eſt caſus; ne fortè videat in illis aliqvid corruptionis, & emittat manum ſuam ad movendum illas, commoreturq; in opere ſuo, donec tranſeat tempus precum.

Et ratio prohibitionis comeſtionis, etiam rei exiguæ, eſt, qvod etiam bibere ſolebant inter comedendum: ideò prohibuerunt omnia. Con-

tingere namq; poteſt, ut fortè immoretur in comeſtione & in bibitione, & prætereat tempus precum.

Similiterq; non judicant prope tempus precum Minchæ, & ne qvidem pronunciando ſententiam, poſtqvam jam audiverunt argumenta partium litigantium, contuleruntq; inter ſe ſententias judices de cauſa, ut nihil ſuperſit niſi pronunciatio ſententiæ tantum. Nihilominus (*inqvam*) non decet judicem decidere litem propè tempus precum; ob caſum, ne forte obſervet judex rem novam in lite, & cogatur incipere ab initio litem, argumentaq; petat à partibus litigantibus ambabus, trahaturqve negotium, donec prætereat tempus. Verum enimverò ſi inchoaverunt judicium, non abrumpunt illud, donec abſolvatur. Cæterum qvod dicunt: Interrumpunt ad lectionem τȣ̃ Audi &c. ſed non interrumpunt ad preces, non hoc vult, qvaſi judicium interrumpant ad lectionem τȣ̃ Audi &c. Ipſum autem non interrumpat preces; ſed interpretatio rei hæc eſt, qvod, qvando homines legant in lege, adveniatq; tempus lectionis τȣ̃ Audi, abrumpant, & legant lectionem τȣ̃ Audi: ſin adveniat tempus precum, non abrumpant. At in judicio, ſi (*illud*) jam inceperunt, non abrumpunt ullo modò.

Non minus ſi incepit (*qvis*) tonſuram, aut comeſtionem, aut lotionem, aut ingreſſum in officinam Coriariam, non interrumpet ullo modo.

Circumſcriptio (*ſeu determinatio*) autem temporis initii tonſuræ eſt, ex qvo induit linteamentum notum apud tonſores ſuper humores ejus (*qvi tondendus eſt,*) & præparavit ſe ad tondendum: juxta phraſin Sapientum (*Talmudicorum*) vocatur מעפורת Maaphoreth.

Initium autem lotionis eſt, ex qvo exuerit (*qvis*) veſtem adjacentem carni ipſius. Item, initium (*ingreſſus*) officinæ Coriariæ; ex qvo accinxit ſe ſuccinctorio ſuo, & incepit movere pelles. Et tempus comeſtionis eſt, ex qvo laverit manus ſuas. Tempus autem initii judicii eſt, ex qvo diſpoſuerunt ordinem ſeſſionis eorum (*Judicum,*) & (*hi*) conſederunt ad judicium; ſi maximè diſpoſuerunt ſeſſionem ſuam ab initio diei, & immorati ſunt judicio, ex qvo partes litigantes inceperunt producere argumenta ſua.

Verum enimverò hæc Miſchnah loqvitur de Sanctis magnis, diſcentibus legem jugiter, ſicut Rabban Schimeon filius Jochai, & collegæ ejus. Sed de Sapientibus Gemaricis dicunt, qvod interruptionem fecerint tum ad lectionem τȣ̃ Audi, tum ad preces; qvantò ergo magis alii? Deniqve qvare venit (*poſita eſt*) Miſchnah hæc hîc; cum tamen in illa qvicqvam non ſit de Sabbatho? (℞.) Factum hoc eſt, duabus de cauſis. Prior eſt: qvod ſit è numero octodecim rerum, qvas deciderunt uno eodemqve die; ſicut

Digitized by Google

ſicut infra exponemus. Altera verò: qvod ſit ſimilis Miſchnæ: לא יצא וכו׳ Non exibit Sartor cum acu ſua, qvæ agit de Sabbatho. Qvia itaqve neceſſe fuit dicere, qvod non exire debeat Sartor cum acu ſua: Voluerunt etiam ponere omnia, qvæ illi ſimilia ſunt, inter decreta. At ratio, qvare præmiſerint hanc Miſchnam (*Miſchnæ:*) Non exibit ſartor, dubia eſt: fortè tamen juxta hunc ordinem facta ſunt decreta illo die.

ANNOTATIO IV. AD MISCHN. III. & IV.

לא יצא החייט וכו׳ ואלו מן ההלכות וכו׳ pag. 2. pag. 3.

Non exibit Sartor &c. Et hæ ſunt de conſtitutionibus &c.

חייט Chajiat, Sartor, eſt nomen notum opificis in ſarciendo. Et מחט Machat, acus, eſt nomen inſtrumenti ſarciendi. לבלר Lablar autem, eſt ſcriba. At קולמוס Kolemos, Calamus, notus eſt. Hic qvoq; caſus decidit; ne fortè obliviſcatur.

Et ne expurgato veſtes ſuas: nimirum ad removendum pediculos è Veſtibus ſuis. Ob caſum; ut forte adornet Lucernam: etiamſi Lucerna fuerit in ſumma altitudine ſua (*h.e. in plena luce.*)

Sic etiam interdictum eſt legere ad lumen lucernæ, niſi fuerit cum ipſo homo alius, ad obſervandum illum, ne adornet lucernam.

Lector Eccleſiæ videt: hoc eſt, qvod permiſerunt docenti pueros; ut accipiat (*ſc.*) in manum ſuam Codicem (*legis,*) & videat ad lumen lucernæ initium Paraſchæ (*ſeu ſectionis,*) h.e. ut incipiat cum diſcipulis ſuis duas voces aut tres: propterea, qvod in tantilla menſura (*numero vocum*) non errabit, ut adornet lucernam. Ubi autem viderit initium Paraſchæ (*ſeu ſectionis,*) omittet codicem, & dabit illum diſcipulis, ut legant in eo ad lumen lucernæ: qvandoqvidem ipſe obſervat illos (*nimirum ne adornent lucernam.*) Non autem decet docentem, ut legat cum diſcipulis in codice ad lumen lucernæ. Atqve hoc eſt, qvod dicit (*Miſchnicus:*) ſed ipſe non leget. Cæterum qvod concluſimus permittere diſcipulis, ut legant ad lumen lucernæ, & ut Doctor obſervet illos; cum tamen non permiſerimus Doctori, ut legat, ita ut obſervent eum diſcipuli: ejus ratio eſt, qvod ipſe imperet illis; illi vero non imperent ipſi. Debet itaqve reverentia ipſius manere ſuper illis.

Propter aſſuefactionem transgreſſionis: h.e. ne aſſvefaciant ſe ipſos Vir fluxum patiens, & mulier fluxum patiens, qvando comederint ſimul. Forte enim inter comedendum cogitabit (*qvid de coitu,*) aſpicietqve illam.

&

Digitized by Google

& congredietur cum illa: qvod incurrit exciſionis pœnam, ex ſententia legis. Hinc itaqve prohibuerunt comeſtionem fluxum patientis cum uxore ſua fluxum patiente ſimul: licet ambo immundi ſint.

Chananias filius Chiskijæ, filii Geron, p. m. fuit ex ſapientisſimis Viris, & magnus in generatione ſua. Perplexi autem redditi ſunt ſapientes generationis ipſius in libro Ezechielis. Ille itaqve excusſit ſinum ſuum, ad interpretandum contenta in eo. Solitarius autem ſedebat in Cœnaculo ſuo, ad componendum Commentarium ſuum. Tum ſapientes, ſuper qvos ſit pax, viſitare ſolebant eum jugiter, qvamdiu ille occupatus erat in iſto opere. Aliqvando autem viſitaverunt illum, congregatusq; eò eſt cœtus magnus ex diſcipulis Schammæi, & ſcholæ Hillelis: nec relictus in generatione illa ullus, qvi idoneus fuit ad dicendum ſententiam ſuam, qvi non adfuerit in iſto conventu. Cum tamen numerarentur, plures fuerunt è ſchola Schammai. Jam vero Deus dixit, (*Exod. XXIII. v. 2.*) Poſt multos ad pervertendum (*ſc. non reſpondebis in cauſa.*) Cujus rei fundamentum dedimus in præfatione noſtri hujus operis. Scholaſtici itaqve Schammai univerſi conſenſerunt in has conſtitutiones de rebus octodecim illo die. Factum itaqve ita eſt, ut deciderent res octodecim. Præterea autem conſenſerunt Scholaſtici Schammai, & Scholaſtici Hillelis eodem die in octodecim Conſtitutiones: nec fuit inter illos diſſenſus, vel in unica. Sed & diſſenſerunt in octodecim conſtitutionibus: neq; annumerati ſunt ſuper illis juxta ſententiam plurium: aut fortè numerati ſunt, ſed plures facti ſunt Scholaſtici Hillelis: nam fortè unus (*atq; alter*) ex diſcipulis Schammai ſtatuit juxta ſententiam Scholaſticorum Hillelis. Aut (*contra etiam*) ex diſcipulis Scholæ Hillelis ſtatuit (*unus atq; alter*) juxta ſententiam ſcholæ Schammai.

Jam qvod dicit (*Miſchnah:*) Hæ ſunt de conſtitutionibus, qvas dixerunt; vult dicere, qvod ſint de conſtitutionibus, in qvas conſenſerunt ita, ut non incideret in illis ullus diſſenſus. Hic autem eſt numerus earum. Exitus (*ſeu Eductiones*) Sabbathi duo ſunt, ſi ſunt qvatuor, intus; & duo, qvi ſunt qvatuor, foris. Nam hæ ſunt octo conſtitutiones; qvarum diſtinctiones jam (*ſupra*) præmiſi. Nona porrò eſt: Non ſedebit homo coram tonſore. Decima: neq; in balneum. Undecima: neq; in officinam Coriariam. Duodecima: neq; ad judicandum. Decima tertia: neq; ad comedendum. Decima qvarta: neq; exibit Sartor cum acu ſua. Decima qvinta: neqve Scriba cum calamo ſuo. Decima ſexta: neqve expurgabit veſtes ſuas. Decima ſeptima: & non leget ad lumen lucernæ. Decima octava: non comedet Vir fluxum patiens cum Uxore fluxum patiente.

Sed

Digitized by Google

Sed & octodecim res (*alias*,) qvas deciderunt eodem die, ego recenſebo tibi, licet non expoſitas; qvoniam omnes explicabuntur ſuo loco inter Miſchnas. Prima itaq; eſt: Qvi comedit cibum primum. Altera: qvi comedit Cibum ſecundum. Tertia: qvi bibit potus immundos. Qvarta: qvi immergitur, ut caput ejus & major pars ejus ſint in aqvis hauſtis. Qvinta: Mundus, ſuper cujus caput & majorem partem effuſi ſunt tres Logi aqvarum hauſtarum. Sexta: Qvi attingit Codicem. Septima: Manus. Octava: Cibi & Vaſa. Nona: Qvi ponit Vas ſub Canalem. Decima: Omnes transferentes adferunt immunditiem per craſſitiem ſtimuli. Undecima: Qvi vindemiat in torcular, rectè ſe habet. Duodecima: qvæ naſcuntur ex Thruma. Decima tertia: Si qvem nox obruit in Via. Decima qvarta: Bolus Kuthæi. Decima qvinta: Odium eorum. Decima ſexta: Vinum eorum. Decima ſeptima: Solitudo filiarum eorum. Decima octava: Qvod ſit infans Kuthæus immundum reddens fluxu.

Octodecim Conſtitutiones, in qvibus diſſenſerunt eodem die, explicabuntur in hoc ipſo Capite. Prima eſt: non macerant atramentum. Secunda: Colores. Tertia: Viciam. Qvarta: Faſciculos lini. Qvinta: Lanam in ahenum. Sexta: Retia ferarum. Septima: Retia avium. Octava: Retia piſcium. Nona: Non vendunt alienigenæ. Decima: Non imponunt onus cum eo. Undecima: non levant ſuper eum. Duodecima: Non dant pelles. Decima tertia: Neq; veſtes fulloni alienigenæ. Decima qvarta: Non commodabit ipſi. Decima qvinta: Non vendet ipſi. Decima ſexta: Non mutuo dabit ei. Decima ſeptima: Non dabit dono. Decima octava: Non mittet epiſtolas.

Verum enimverò revertamur ad abſolvendam expoſitionem hujus Conſtitutionis. Qvod itaqve addidit: & ſimile huic, cum dicturus eſſet: non comedet fluxum patiens vir cum uxore fluxum patiente: (*id ideò factum eſt*,) qvod iſtud juris conſeqvitur ex contentis hoc Tractatu. Itaq; qvando dixit: Non ſedebit homo coram tonſore, & ſubnexum ipſi eſt, qvod non pertinet ad Sabbathum, factum hoc eſt, propter rationem. Ratio autem hujus, qvod non ſedere debeat homo, & reliqvi dicti totius; (*Ratio inqvam*,) in omnibus iſtis eſt, qvod nos præcavemus ingreſſum cujuscunqve temporis, ut: non exibit Sartor cum acu ſua: ubi ſimiliter præcavemus ingreſſum temporis. Qvod ad illud verò: non comedet vir fluxum patiens cum uxore fluxum patiente, non eſt ad præcavendum in illo ingreſſum temporis. Atqve ideò dictum eſt: וכיוצא בו Et ſimile huic. Cujus ſenſus eſt: qvod unum ſimile ſit alteri, ſimilitudine tamen non adeò forti, aliisqve modis. Nimirum, qvum dixerunt: non ſedere

Digitized by Google

debet homo &c. non præmiſerant qvicqvam ejusdem conditionis, ut diceretur cum illo, Et ſimile huic; ſed cum jam dicunt: non comedet vir fluxum patiens cum uxore fluxum patiente, præmiſerant illi aliqvid ejusdem conditionis; ideò conveniens fuit, ut dicerent cum illo: Et ſimile illi. Significatio τῦ לבקרו ad viſitandum illum, nota eſt. Eſt autem vox Hebræa elegans (*pura.*) Non יבקר diſcriminabit inter bonum & malum: (*Levit. XXVII. v. 33.*) Non יבקר reqviret Sacerdos (*Levit. XIII. v. 36.*)

ANNOTATIO V. AD MISCHN. V.

pag. 3. בית שמאי אומרים וכו

Scholaſtici Schammai dicunt &c.

שורין Schorin, Macerantes, notum eſt, ſed דיו, Dejó, Atramentum, eſt nomen rei, qvâ ſcribunt. Jam qvod hic dicunt: non macerant atramentum, hoc notat, qvod non macerent mixturam pulverum atramenti. Porrò סם Sam, eſt nomen radicis cujusvis, qvæcunq; etiam ſit de ſpeciebus radicum. Et habet in plurali numero סממנין ſammanin. כרשינין eſt vicia (*vel ſpelta: hanc ideò memorat h.l.*) qvia ab initio macerant illam, & deinde comedendam præbent bobus.

ANNOTATIO VI. AD MISCHN. VI.

pag. 3. בית שמאי אומרים וכו

Scholaſtici Schammai dicunt &c.

אונין ſunt faſciculi lini, qvos יבהילו h. e. calefaciunt tamdiu, donec aſcendat ex illis הבל Vapor: Nam Calor (*vel vapor*) in lingua Sapientum (*Thalmudicorum*) eſt הבל Habal. Cæterùm ſolent, qvi torrent linum, calefacere clibanos, & injicere in illos faſces (*vel fila*) lini poſt macerationem eorum in aqvis & cinere. Poſtea contegunt illud veſtibus, donec albeſcat, יורה eſt olla tinctoria. In hôc non conſentiunt ſcholaſtici Hillelis, niſi ſub duabus conditionibus. Prior eſt; ut olla transferatur è loco, & non ſit ſub illa ignis: ne fortè accipiat prunas. Poſterior; ut ſit olla oblita h. e. ut os ejus ſit obturatum. Ob caſum: ne fortè moveat colorem in Sabbatho. Τῦ לקלוט את העין interpretamentum hoc eſt, ut recipiat Colorem. Senſus autem ut incipiat colorari.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO VII. AD MISCHNAM eandem.

בית שמאי אומרים וכו

pag. 3. lin. ultima & initio pag. 4.

Scholaſtici Schammai dicunt &c.

Hæc particula per ſe perſpicua eſt (*intelligitur.*)

ANNOTATIO IIX. AD MISCHN. VII.

בית שמאי אומרים וכו

pag. 4.

Scholaſtici Schammai dicunt &c.

טוענין Onerant cum eo: Hæc eſt levatio oneris cū eo in dorſum beſtiæ. Sed מגביהין עליו Levant ſuper ipſum, notat Elevationem oneris ſuper humerum ipſius. Locus verò propinqvus hoc vult, ut perveniat alienigena in domum ſuam, aut locum habitationis ſuæ, ante introitum Sabbathi. Contra Scholaſtici Hillelis dicunt: ut exeat extra oſtium domus ipſius tantum.

ANNOTATIO IX. AD MISCHN. VIII.

בית שמאי אומרים וכו

pag. 4.

Scholaſtici Schammai dicunt &c.

עבדן eſt, qvi elaborat (*ſeu preparat*) pelles. כובס autem eſt, qvi lavat cortinas veſtium lini (*Fullo:*) qvi vocatur in lingva Sapientum (*Thalmudicorum*) קצר: & ſimiliter in lingva Arabica קצאר.

ANNOTATIO X. AD MISCHN. IX.

אמר רבן שמעון בן גמליאל וכו

pag. 4.

Dixit Rabban Schimeon Filius Gamalielis &c.

Veſtes albæ indigent lotione (*Fullonis*) magis, qvam coloratæ. Ideò veſtes coloratas licet dare fulloni, etiam in veſpera Sabbathi; & qvidem etiam juxta Rabban Schimeonem filium Gamalielis. Pro qvo verò non eſt deciſio; ſed pro Schola Hillelis, qvæ permiſit dare Veſtem, qvæcunqve illa ſit, fulloni cum ſole: modo cum illo determinet mercedem. Trabs domus torcularis (*trapetis*) eſt trabs torcularis. Senſus autem eſt, qvod lapidem torcularis demittant ſuper ficus, & (*ſic*) relinqvant eum, ut premantur & exprimantur per totum Sabbathum. Sic etiam circumducunt

 funes

funes ſuper uvas calcandas (*torculari exprimendas*) eò usqve, donec exprimantur, & fluant per totum Sabbathum. עגול eſt nomen, denotans omnem rem rotundam apud ipſos (*Talmudicos.*) Licet itaqve omnia iſta facere cum tenebris, (*cum tenebræ ingruunt veſpertinæ.*)

ANNOTATIO XI. AD MISCHN. X.

pag. 4. lin. ult. & init. pag. 5.

אין צולין בשר בצל וכו

Non aſſant carnem, cepam &c.

חררה eſt placenta. יקרמו פניה Cruſtam contrahunt facies ejus: h.e. ut cruſtam contrahant, indurenturqve facies (*exterior pars*) placentæ, qvæ obvertuntur aëri clibani (*h.e. qvæ ſuperior eſt pars.*) Rabbi Elieſer qvidem exiſtimavit, qvod ſi vel maximè nihil de die ſuperſit, niſi qvod ſufficiat, ut contrahant cruſtam facies ejus, adhærentes luto (*hoc eſt ſolo*) clibani; qvæ indureſcunt citius, qvam facies, qvæ obvertuntur aëri clibani (*res ſit licita.*) Sed non eſt deciſio juxta R. Elieſerem. Qvando dicunt כדי ita ut aſſentur, (*hoc volunt*) כבדי ſufficienter, ut poſſint comedi, licet non planè abſoluta fuerit coctura eorum.

ANNOTATIO XII. AD MISCHN. XI.

pag. 5.

משלשלין את הפסח וכו

Suſpendunt Paſcha &c.

משלשלין, id eſt, ſuſpendunt (*ſuſpendentes ſunt*) cum tenebris, (*cum obtenebreſcit*) qvando incidit decima qvarta (*dies*) in Niſan in veſperam Sabbathi (*diem Veneris.*) Neqve caſum timemus, ne forte accipiat prunas, ad feſtinandam coctionem: Nam filii Societatis (*hoc eſt, qvi ſocietatem fecerunt ad comedendum Paſcha*) ſunt viri induſtrii (*promti ad obſervanda præcepta.*) Τὸ מאחיזין apprehendere faciunt ignem, ſignificat, accendere aut ſuccendere: qvod initium fiat ab apprehenſione ignis. מדורה idem eſt ac יוקדה aut יקוד hoc eſt Focus, ſed בית המוקד domus foci explicata eſt in Tractatu Thamid. Et eſt conclave, qvod vocarunt domum foci: fuitqve ibi focus ignis, ardens jugiter. Unde etiam appellatum eſt iſtud conclave domus foci. Neceſſaria autem illa fuit, qvia notum fuit per Traditionem, qvod impoſſibilis eſſet, ſine accenſione ignis ſuper altari omni die: licet ibi eſſet ignis de cœlo. Et hoc eſt, qvod dicunt (*Rabbini noſtri,*) Præceptum eſt (*nobis,*) ut adferatur ignis à Vulgari. Permiſerunt itaqve ſuccendere ignem in capitibus lignorum in iſto foco cum tenebris. Nec curamus, ſi forte emittat manum ſuam

ad

Digitized by Google

ad protrudendum ligna verſus ignem, ut planè comburantur, qvum jam ingreſſum eſt Sabbathum, & nondum abſoluta eſt combuſtio: propterea qvod Sacerdotes ſunt induſtrii (*ſc. ad facienda præcepta.*) Verùm in aliis locis non debent ſuccendere focum, niſi ita, ut accendatur ignis majori ex parte. Et ſic dicunt, ut accendatur ignis majori ex parte, ante (*ſc.*) ingreſſum Sabbathi. Qvod tum cognoſcitur, qvando flamma aſcendit à ſeipſa, ſine adjumento aut ſufflatione, & allatione lignorum exiguorum ſub eum. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Jehudam, qvi dixit, qvod apprehendere debeat (*tantum*) ignis capita carbonum cum tenebris, nec opus ſit (*apprehendere*) majori ex parte.

CAP. II.

ANNOTATIO XIII. AD MISCHN. I.

במה מדליקין ובמה וכו — pag. 1.

Per qvid accendunt, & per qvid &c.

לכש Muſcus, eſt lana, qvæ naſcitur in arbore Cedri. חוסן eſt linum, qvod non eſt pexum. כלך eſt ſericum. פתילת האירן Filum ſalicis, eſt qvaſi ſpecies lanæ, qvæ naſcitur in ſpecie qvacunqve de ſpeciebus ligni (*arborum.*) פתילת המדבר Filum deſerti, ſunt folia herbæ, qvæ (*homines*) educunt, (*plantant*) ut ſuccendant illis. ירוקת Aurigo, qvæ eſt in ſuperficiebus aqvæ, eſt qvaſi ſpecies lanæ, qvæ naſcitur in lateribus navium, qvando dies multos in aqvis commorantur. Cæterum poſtqvam abſolvit (*Miſchnah*) jus qvoad fila, qvibus prohibitum eſt, accendere in nocte Sabbathi: incepit commemorare olea, qvibus (*etiam*) prohibitum eſt, accendere in nocte Sabbathi. Ubi זפת Pix, nota eſt. שעוה itidem nota eſt: Cera enim eſt. שמן קיק Oleum Kik eſt (oleum) ſeminum herbarum oleoſarum, vocanturqve in lingva Arabica כרוע. Oleum autem hoc eſt valdè craſſum. שמן שריפה oleum combuſtionis, eſt oleum Thrumæ, qvæ immunda facta eſt. Vocatur autem ita propterea, qvod non liceat illud comedere, atqve adeò non uſui eſt, niſi ut comburatur, ſicut expoſuimus in tractatu Thrumoth cap. ultimo. Ratio autem qvare prohibita eſt accenſio per fila iſta, eſt hæc, qvod ignis non apprehendit illa. Sic etiam olea iſta non attrahuntur per fila (*ellychnia*) attractione juſta. Unde lumen lucernæ erit infirmum, & obſcurum; qvin deſtituet illam, & extinguetur. Id verò illicitum eſt. Nam eſt regula apud nos: Accenſio lucernæ in Sabbatho eſt (*res*) præcepti. Ratio porrò pro-

prohibitionis olei combuſtionis reſpicit diem feſtum, qvi incidit in veſperam Sabbathi; cum accenſio Lucernæ non debet fieri, niſi dum adhuc dies eſt. Hîc itaqve deprehenditur urens oleum combuſtionis in die feſto: qvod vero prohibitum eſt. Siqvidem non eſt licitum urere ſancta, qvæ obnoxia facta ſunt combuſtioni propter immunditiem, aut propter rem aliam, in die feſto: propterea qvod non permiſit Deus benedictus in die feſto, niſi cibum animæ (*hominis*) tantum. Inſuper dixit: Et reſiduum de illa (*pecude paſchali Exod. XII. v. 10.*) usqve ad manè igne comburetis. Ubi dicunt (*Doctores:*) Venit, (*id eſt voluit*) ſcriptura dare illis manè ſecundum ad Combuſtionem; hoc eſt, ut combureretur poſtridie diei feſti, non in die feſto. Et deciſio eſt juxta Sapientes, Thoſiphtha addit: Omnia iſta, qvæ diximus, (*hoc volunt,*) qvod non accendant illis (*lucernam*) in Sabbatho: interim facere poſſunt ex illis focum in Sabbatho. Sive ut calefiant coram illo, ſive ut utantur eo loco luminis, ſive etiam (*faciant*) ſuper ſolo, ſive ſuper candelabro. Nam non ſunt prohibita, niſi ſi facere velint filum (*ellychnium*) lucernæ.

ANNOTATIO XIV. AD MISCHN. II.

pag. 6. אין מדליקין בשמן וכו׳.

Non accendunt per oleum &c.

Jam (*ſupra*) expoſuimus rationem, propter qvid prohibuerint accenſionem olei combuſtionis in die feſto. עטרן Reſina, nota eſt. Egreditur verò ex arboribus, ex qvibus etiam egreditur pix. Prohibuerunt porrò illam, qvia odor illius malus eſt. שומשמין ſeſama (*itidem*) nota ſunt. Eſt autem ſemen exiguum & dulce. שמן אגוזים oleum nucum, ſimiliter notum eſt. Nec non צנונות Raphanorum. פקועות in lingva Arabica vocantur עלקם: hoc verò עלקם, in lingva Hebræa eſt abſinthium. נפט Naphtha eſt ex ſpeciebus picis: niſi qvod alba eſt. Deciſio verò eſt juxta Sapientes, exceptis duobus oleis, qvibus prohibitum eſt accendere in Sabbatho. Prius oleum eſt opobalſamum: idqve propter præſtantiam ſuam; ne forte ſe ungat (*qvis*) illo: cum tamen prohibitum nobis ſit diminuere qvicqvam de oleo, qvi eſt in lucerna; propterea qvod feſtinat tempus extinctionis ejus. Nam regula apud nos eſt: Qvicqvid in cauſa eſt extinctionis, prohibitum eſt. Alterum oleum eſt Naphtha alba; qvâ accendere propterea prohibitum eſt, qvia volat & comburitur (*hoc eſt celerrimè comburitur.*) Unde (*qvaſi*) aufugit ab illa (*lucerna,*) & (*hac*) extinguitur.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XV. AD MISCHN. III.

כל היוצא מן העץ וכו׳
Qvicqvid exit è ligno &c.

pag. 6.

Immunditiees tabernaculorum eſt hæc, qvando polluitur ipſum per mortuum, qvi mortuus eſt in illo: Jam dixit Deus: Et ſparget ſuper tabernaculum *(Num. XIX. v. 18.)* Qvod expoſuerunt Sapientes *(Talmudici;)* docuit *(ſeu intelligi voluit hoc)* de tabernaculo illo, qvod polluitur per mortuum. Atqvi non polluitur qvodcunqve tabernaculum per mortuum; ſi fuerit enim tabernaculum ex lignis, aut ex lapidibus, aut extructum ex luto, non polluitur. Sed polluitur tabernaculum, ſi fuerit illud ex re aliqva texta, aut ex pellibus; qvemadmodum exponitur in Cap. XXVII. tract. Kelim. Nulla namq; nobis res eſt, qvæ egreditur è ligno, & polluitur, qvando fuerit tabernaculum mortui; niſi ſolum linum. Scimus hoc ex dicto ipſius *(Dei,)* de immunditie mortui: & aſperget ſuper Tabernaculum: qvoniam *(alibi 2. Sam. VII. v. 6.)* dicitur, במשכן in habitaculo. Ubi expoſuit אהל Tabernaculum, per משכן habitaculum. Jam verò ſcis, qvod אהל המשכן Tabernaculum habitaculi *(Moſaicum)* fuerit ex יריעות פשתים Cortinis lini, & cortinis pilorum textis, & pellibus: ut ipſa lex loqvitur. Qvod autem vocamus Linum עץ lignum, illud vox legis *(Scriptura eſt:)* qvando dicit *(Joſ. II. v. 6.)* Et abſcondit illos בפשתי העץ inter lina ligni. Amplius exponetur tibi in capite XXVII. tract. Kelim, qvod veſtis *(pannus)* ſi fuerint ſuper illa tres digiti ſuper tres digitos *(hoc eſt, in qvadratum)* aut ultra hos; qvod *(inqvam)* hæc polluatur per mortuum: nec minus polluatur per plagas *(lepræ:)* qvod ſi minor ſit tribus digitis ſuper tres digitos, munda ſit, nec polluatur ulla re ex ſpeciebus immunditierum. Cæterum hoc fruſticulum veſtis *(panni,)* qvod convolvunt, faciuntqve ex illo filum *(ellychnij,)* circa qvod diſſentiunt hic, eſt trium digitorum ſuper tres digitos præciſorum. Qvando itaqve convolvit *(qvis)* hanc veſtem, & facit ex illa filum *(ellychnij)* R. Elieſer dicit, qvod iſta convolutio nihil qvicqvam detraxerit illi, atq; polluatur per plagas & per mortuum; qvemadmodum fuit ante convolutionem. Sed R. Akiba putat, qvod iſta convolutio exemerit illam, & liberaverit à lege vaſis; ideoq; illa non polluatur per plagas: neq; etiam per mortuum. Ratio diſſenſus utriusq; circa accenſionem fili *(ellychnij)* dicti in Sabbatho, eſt caſus de die feſto, qvi incidit eſſe in veſpera Sabbathi. Ratio *(inqvam)* diſſenſus eorum eſt, accenſio per illud in die feſto, qvi incidit eſſe in Ve-

Digitized by Google

ſpera Sabbathi: Qvia regula (*ſeu hypotheſis*) apud nos eſt: Combuſtionem Vaſorum in die feſto licitam eſſe, ſed combuſtionem fruſtorum Vaſorum prohibitam eſſe; propterea qvod ſint (מוקצה) ſeparatum qvid: qvemadmodum exponetur in tract. Beza. Qvin & alia nobis eſt regula (*ſ. hypotheſis*) qvod accenſio lucernæ in Sabbathis & in diebus feſtis reqvirat, anteqvam accendant ea, ut uſtulent partem eorum, nimirum filorum (*ellychniorum*,) & tunc debeant accendere ea. Nam per hanc uſtulationem (*fiet, ut*) luceant lucernæ magis. Hinc R. Elieſer, qvi ſtatuit, eſſe vas, concludit, qvod, qvando combuſſerit (*qvis*) particulam illorum, futura ſint (*inter*) fruſta vaſorum. Jam verò non licere accendere per fruſta vaſorum. Verùm R. Akiba dicit, qvod non ſit vas apud ſe, ſed (*qvaſi*) lignum vulgare: adeò, ut, qvando accendat illud (*qvis*,) lignum vulgare accendat: qvoniam convolutio exemerit illud. Et (*ſanè*) non & deciſio juxta R. Elieſerem.

ANNOTATIO XVI. AD MISCHN. IV.

ולא יקוב אדם וכו׳

pag. 7.

Non perforabit homo &c.

שפופרת של ביצה est Cortex ovi, nimirum Cortex ſuperior durus (*teſta*.) Ratio autem qvare Sapientes prohibuerunt illas tres res, ſc. teſtam ovi, & ollæ, & ſcutellam, eſt caſus dabilis, ut fortè utatur oleo illo, & ſit extingvens (*hoc eſt, ſit in cauſa extinctionis lucernæ*.) R. Jehudah qvidem permiſit hoc: ideò, qvod ipſe fecerat ejusmodi qvid coram Sapientibus, & hi non oppoſuerunt (*qvicqvam*) adverſus facta ejus. Unde putavit, qvod eſſet licitum, facere iſtiusmodi ſimpliciter, & ideò non prohibuiſſent illud ipſi. Non autem ſe ita res habebat, ſed qvod tacuerunt, (*factum eſt*) propterea, qvod non poterat fieri ab illo, ut emitteret manum ſuam in oleum lucernæ: nam illi viſuri fuiſſent eum. Aberat itaq; ratio prohibitionis in iſto conventu: & ideo non oppoſuerunt adverſus illum (*qvicqvam*.) Hoc porrò eſt, qvod reqvirebatur à Doctore, ut probaret nobis diſſenſum illorum in tribus iſtis rebus. Siqvidem non ſufficit nobis cognitio diſſenſus in uno illo; ſed in omnibus tribus. Si probaret nobis diſſenſum circa teſtam ovi tantum: diceremus, qvod qvoad teſtam ovi magis fieri poſſit, ut homo utatur de oleo ejus; & ideò circa illam diſſenſerint Sapientes, cum non diſſenſerint in (*teſta*) ollæ. Item, ſi probaret nobis diſſenſum circa [*teſtam*] ollæ: diceremus ſimiliter, qvod hæc ſola ſit, qvam permiſerit R. Jehudah; propterea qvod oleum ejus ſit impurum & reprobum, nec ullus homo ungatur illo; nihilominus teſtam

ovi

Digitized by Google

qvi prohibitam eſſe. Item, ſi probaret nobis diſſenſum circa iſta duo, diceremus: hic permiſit R. Jehudah, qvod non ſit inter illa & lucernas affinitas: nihilominus ſcutella, inter qvam & lucernas eſt aliqva affinitas fili (*ellychnij,*) prohibita eſt. Qvare demonſtrare nobis debebat, qvod diſſenſerint in omnibus. Deciſio interim eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO XVII. AD MISCH. V.

המכבה את הנר וכו

Qvi extingvit Lucernam &c.

pag. 7.

רוח רעה Spiritum malum vocant omnes ſpecies morborum, qvi vocantur in Arabica (*lingva*) מלקוניא (*Melancholia.*) Nam eſt ſpecies ex morbis dictis, (*qvæ facit,*) ut ægrotus fugiat, & abalienetur à natura humana in mediocri ſtatu conſtituta, qvando videt lumen, aut qvando in converſationem hominum venit: contra delectetur ipſe, & acqvieſcat anima ipſius, in tenebris, & in ſolitudine tempore paroxysmi. Et res hæc deprehenditur multum in viris virtutibus præditis (*Hebr.* בעלי המדות *qvod etiam de hominibus magnæ ſtaturæ accipi poſſit. Sed iſtud malim; qvia melancholicus Spiritus multos egregios viros, laboribus & ſtudiis defatigatos vexat.*) Cæterum ſenſus hujus Miſchnæ ita ſe habet. Propter alienigenas. propter latrones, (*&*) propter ſpiritum malum פטור, liber eſt; ſed ſi propter ægrotum, qvi dormit; מותר licitum ipſi. Propterea autem dixit פטור liber eſt, loco מותר liciti, qvod deciſio in fine Miſchnæ eſt, חייב Reum eſſe. Jam verò non conveniens eſt, ut excidat è conditione מותר liciti, in conditionem חייב Rei. Porrò ægrotus hic eſt, qvi lethaliter ægrotat. Et conditio (*obſervanda eſt,*) ſi non poſſit eum transferre in locum alium, aut abſcondere lumen ab illo. Qvando verò dicitur: ſicut parcens lucernæ, ſicut parcens oleo, ſicut parcens filo (*ellychnio;*) Reus eſt: Rabbi Joſe abſolvit in omnibus, excepto filo (*ellychnio*) qvando itaqve dicitur, חייב Reus eſt, ea eſt ſententia R. Jehudæ, qvi ſtatuit, per opus, qvod non neceſſarium ſit qvoad ſeipſum, reum (*hominem*) fieri. Atqve ideò (*hic*) dixit, Reum eſſe: qvandoqvidem non intenderit extinctionem lucernæ; niſi ideò, ut non combureretur teſta lucernæ, aut, ut non conſumeretur oleum. At R. Joſe ſtatuit, in opere, qvod non eſt neceſſarium qvoad ſe ipſum, liberum eſſe (*hominem.*) Atqve hinc ille abſolvit in omnibus, excepto filo (*ellychnij:*) Cum hâc tamen conditione, ut conſtitutum habeat uſtulare, qvod combuſtum eſt de illo, ut luceat melius, qvando accenſurus eſt eam (*lucernam*) ſecunda vice. Tunc enim erit opus

Digitized by Google

qvod neceſſarium eſt, qvoad ſeipſum, ſed deciſio non eſt ſecundum R. Joſe.

ANNOTATIO XIIX. AD MISCH. VI. & VII.

Pag.7.&8.

על שלש עבירות וכו Ob tria peccata &c.

שלושה דברים צריך וכו Tribus ſuper rebus debet &c.

ודאי eſt טבל Non-decimatum: qvod eſt res, de qva decimæ datæ non ſunt, neqve detraxerunt ab illa ſtatutum inter ſtatuta Dei, ſed דמאי eſt res, de qva dubitatur: detraxerintne ab illa decimas; an verò non detraxerint? Cæterum præmiſſa ſunt jam hæc omnia jura in tractatu Demaj cap.1. Et (*nos*) expoſuimus in cap.2. tract. Thrumoth, qvod prohibitum ſit detrahere Thrumoth, & decimas, nec (*permittatur*) ablutio vaſorum, in Sabbatho: qvod amplius, & ratio ejusdem, explicabitur tibi in tractatu Beza. Atqve hinc (*etiam*) prohibitum, facere illa intra ſoles; propterea qvod hoc (*tempus*) ſit dubium. Et hoc eſt, qvod dicunt hic: Fortè ſunt tenebræ, forte non ſunt tenebræ. Porrò עירוב Mixtura hæc, de qva dicitur, qvod licitum ſit, eam ſuſcipere intra ſoles, eſt mixtura atriorum. Verum mixturam terminorum ſuſcipere tempore dubio, prohibitum eſt; ſed (*fieri debet*) dum adhuc dies eſt. Idqve ideò, qvod conditio ejus ſit graviter (*majoris momenti:*) ſicut exponemus in (*tract.*) Erubin. Permiſerunt verò ſimiliter abſconſionem calidarum, h.e. aqvarum calidarum intra ſoles; qvia ne qvidem prohibuerunt abſconſionem (*ſeu contectionem earundem*) in ipſo Sabbatho: qvantò ergo minus intra ſoles? Niſi forte propter caſum: ut infra exponemus. Qvi tamen caſus revera in Sabbatho (*datur:*) non autem intra ſoles. Tandem ſcito, qvod poſt occaſum ſolis, donec appareat ſtella (*una*) de ſtellis mediæ magnitudinis, vocetur (*adhuc*) dies. Ex qvo autem apparuit ſtella una, usqve dum appareant duæ; itidem (*adhuc*) dies eſt. Sed ex qvo apparuerunt duæ, usqve dum appareant tres, eſt tempus intra ſoles. Qvando deniqve apparuerint tres, nox eſt ſine dubio. Jam regula (*ſ. hypotheſis*) eſt apud nos, qvod intra ſoles ſit (*tempus*) dubium. Sed (*alibi*) magis explicabuntur hæc jura.

CAP.

Digitized by Google

CAP. III.

ANNOTATIO XIX. AD MISCHN. I. & II.

כירה שהסיקוה בקש וכו׳ Pag. 1.

In Kiram, qvam ſuccenderunt palea &c.

תנור שהסיקוהו בקש וכו׳ Pag. 2.

Furnus, qvem ſuccenderunt palea &c.

Indunt illi; volunt dicere: indunt à veſpera Sabbathi, ut maneat in illa usqve ad craſtinum (*Sabbathum.*) Cæterum Scholaſtici Hillelis permittunt aſſervare in olla modo dicta calidas (*aqvas*) & coctile (*ſeu pulmentum.*) At Scholaſtici Schammai prohibent aqvas tantum. Scholaſtici Hillelis dicunt: Reponunt (*licitè*) in Sabbatho ſuper everſam aut cinere conſperſam (*Kiram: qvæ qvid ſit, infra dicetur:*) ſive ſit Kirah, qvam ſuccenderunt palea, ſive (*qvam*) ſtipula. Sed Scholaſtici Schammai dicunt: non reponunt ullo modo. Qvod tamen dicunt Scholaſtici Hillelis, reponere; (*eſt intelligendum*) cum hac conditione, ut non reqvieſcat olla ſuper ulla re, ſed ſit in aëre, donec effundat (*aliqvid*) ex illa, & tunc reponat illam. Qvod præterea dixerunt Scholaſtici Hillelis, qvod prohibitum ſit, ſervari coctile (*ſeu pulmentum*) ſuper (*vel in*) Kederah, (*fortè, Kirah*) olla, niſi ſit ſuccenſa palea, aut ſtipula; aut ſi ſit everſa vel cinere conſperſa: id (*accipiendum eſt*) de coctili, qvod coctum eſt ſemiplenâ coctione ſua: propter qvod damus caſum, ne fortè accipiat (*qvis*) prunas ad perficiendam coctionem ejus. At ſi non coctum ſit ulla ex parte, adeò ut deſperent de coctione ejus usqve ad manè: aut ſi non perfici poteſt coctio ejus eo usq; ut non opus ſit Igne, & ignis potius corrumpit illud; tum licitum eſt, ſervari illud ſuper prunis, nec opus ignem removere. Atqve hoc eſt, qvod dicunt: donec converrerit. Qvin nec opus (*tum*) eſt, injicere cinerem ſuper prunas, ut extinguantur. Hoc eſt, qvod dicunt: donec dederit cinerem. Vocant autem hanc (*Kiram*) קטומה Ketumah. Nam Chaldaicè רשן dicitur קטמא Kitma. Hic autem (רשן) eſt Cinis. Qvando verò (*coctile*) cogitur, ut ſit coctum, & non ſit coctum (*hoc eſt, ut nec coctum nec non coctum vocari poſſit,*) injiciunt illi tempore abſconſionis rem crudam, e. g. carnem aut olus: atqve tum erit licitum, ſervari illud ſuper prunis, propterea qvod animum ſuum avocavit (*homo.*)

קש eſt palea. גבבא eſt fimus agrorum (*res inutilis agrorum, ut ſtipula, qvæ non prodeſt, niſi ad ſtercorandos agros.*) גפת ſunt feces olivarum, relictæ poſt egresſionem earum, & extractionem olei earum. כופח eſt, cujus ignis eſt minor, qvam ignis furni; major tamen, qvam ignis Kiræ. כירה eſt locus extructus in terra, ad diſponendum in illo duas ollas, ita ut ponant ignem ſub duabus ollis in Kirah una. At כופח eodem qvidem modo extruitur in terra; ſed eſt locus, in qvem diſponunt [*tantum*] unam ollam, ſub qvam ponant ignem. Atqve ideò major eſt calor Kophachi, qvam Kiræ; propterea qvod ignis dividatur ſub duas ollas in Kirah.

ANNOTATIO XX. AD MISCHN. III.

Pag. 9. אין נותנין ביצה יכו׳

Non dant ovum &c.

מיחם eſt nomen Vaſis, in qvo calefaciunt aqvas. Eſtq; factum ex Ære aut ferro plerumq;, ut relinqvatur calidum [*diu*,] poſtqvam removerint illud ab igne. Tò תתגלגל alias eſt תתערב commiſcetur. Denotat autem, qvod coctum ſit ſemiplena coctione. סודר eſt veſtis [*aliqva*; *ſudarium*.] Cujus pluralis eſt, סודרים. Cæterum qvum fuerit ſudarium calidum, & calefactum [*qvidem*] in ſole; non ſemiplenè coqvitur in eo ovum. Non itaqve diſſentit R. Joſe circa ſudarium, qvod calefactum eſt ad ignem, qvod interdictum ſit, aſſare per illud: ſiqvidem omnes confitentur de omni [*Calore*] qvi ab igne proficiſcitur, qvod prohibitus ſit. Sed diſſenſus eſt circa id, qvod Calefactum eſt in ſole. Doctores prohibent illud [*ovum*] ne [*fortè etiam*] ſemiplenè coqvatur, per Calorem ab igne profectum. Sed R. Joſe non admittit hanc caſus ſolicitudinem, ſic etiam R. Joſe non diſſentit circa arenam & pulverem viarum, qvod prohibitum ſit abſcondere [*contegere*] ibi ovum ad coqvendum; ſed non ideo [*prohibitum putat*,] qvod Calefacta ſint á ſole, ſed propter tranſlationem [*ſ. remotionem*] pulveris, qvæ prohibita eſt juxta omnium ſententiam. Non tamen eſt deciſio juxta R. Joſe.

ANNOTATIO XXI. AD MISCH. IV.

Pag. 9. מעשה שעשו אנשי וכו

Factum, qvod fecerunt viri &c.

סלון eſt Canalis rotundus, qvi factus eſt è luto, aut plumbo, aut aliis rebus; Thermæ autem Tiberiadis notæ ſunt [*hactenus*,] qvod aqvæ earum omnes fuerint balnea calida per naturam ſuam. אמה eſt nomen

foſſæ

Digitized by Google

foſſæ aqvarum, qvas deducunt ex illa, & canali illius. Fuerunt autem Canales immerſi in aqvas Balneorum, & calefiebant: atqve aqvæ, qvæ deducebantur per ipſos canales, calidæ fuerunt. Sapientes itaqve reputarunt aqvas has calidas in Sabbatho, ſicut aqvas calidas, qvæ calefiunt in Sabbatho, qvæ ſunt prohibitæ in Sabbatho, ſive ad bibendum, ſive ad lavandū in illis etiā membrum minimum [*unum*] ex membris Corporis. At in die feſto, [*reputarunt*] ſicut aqvas calidas, qvæ calefiunt in die feſto, qvæ licitæ tàm ad bibendum, qvam ad lavandum faciem, manus, aut pedes ſuos; prohibitum tamen, lavare illis totum Corpus ſuum. Scito verò, qvod aqvæ calidæ, qvæ calefactæ ſunt à veſpera Sabbathi, licitæ ſint in Sabbatho, ad lavandum illis faciem, manus & pedes ſuos. Sic etiam aqvæ calidæ, qvæ calefactæ ſunt à veſpera diei feſti, ſunt licitæ in die feſto, ad lavandum illis totum corpus ſuum.

מוליאר Eſt vas ex ære, intra qvod accendunt ignem, circa ignem autem eſt aqvæ ductus foris, qvem implent aqvis. Qvando itaqve removent ignem ex Muliar in veſpera Sabbathi, tum licitæ ſunt aqvæ iſtæ, ad bibendum illas in Sabbatho, licet etiam calidæ fuerint. At אנטיכי Antichi, qvando removerint ignem ab illò latere, in qvo ſunt aqvæ calidæ, in Sabbatho; tùm calefiet æs, & continuabit calorem ſuum, ac ſi eſſet ignis ſub eo in Sabbatho. Hinc erunt aqvæ calidæ, qvæ calefactæ in Sabbatho: atqve ideò prohibitæ ſunt ad bibendum; qvemadmodum eſt apud nos hypotheſis. Sed Muliar non ita ſe habet: ſiqvidem latera ejus tantum calida ſunt; cum Antichij fimbriæ ſint calidæ. Deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO XXII. AD MISCHN. V.

·המיחם שפנהו וכו pag. 10.

In Calefactorium, qvod evacuavit &c.

Non vult per hoc, qvod dicit, פנהו qvod evacuavit, qvod non reliqverit in eo qvicqvam de aqvis: ſed hoc vult dicere, qvod aliqvid ſumſerit [*vel diminuerit*] de aqvis, & reliqverit ibi aqvas calidas [*qvaſdam.*] Hinc itaqve prohibitum ipſi, addere ad iſtas aqvas parum aqvæ, ut omnes fiant calidæ. Interim licet ipſi addere aqvas plures, donec omnes reddantur tepidæ. Atqve hoc eſt, qvod dicit: ſed dat in illas calicem [*Miſchna habet: in illud vel in Calicem*] ad tepefaciendum illas.

אלפס Sartago, & קדירה Olla, ſunt vaſa, in qvæ dant coctile ut coqvatur. Jam verò prohibitum eſt injicere condimenta in vaſa Co-

 ctionis,

ctionis, [*ſeu in qvibus coqve ſolent,*] qvando fervent: qvandoqvidem [*tum*] condimenta coqvuntur in illis. Sed ſi coctile dederit [*qvis*] in ſcutellam, ſi maximè hæc fuerit fervens, licitum eſt injicere in eandem condimenta: ideo, qvod coctile, qvum fuerit in ſcutella, Calorem ejus imminuit, ut non coqvat id, qvod injecerint in illud. Cæterum R. Jehudah dicit, qvod licitum ſit injicere condimenta in ollam ferventem; modo non ſit in eadem olla acetum, aut muria: propterea, qvod hæc feſtinent coctionem. Hæc verò omnia de condimentis [*intelligenda ſunt.*] Sed de ſale omnes conſentiunt, qvod licitum ſit, injicere illum in ollam ferventem: qvia ſal non coqvitur, niſi donec vicerit ignis illum. Interim deciſio non eſt juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO XXIII. AD MISCHN. VI.

אין נותנין כלי וכו׳.

Non ſubjiciunt vas &c.

par. 10.

Ratio, propter qvam prohibuerunt ſuppoſitionem vaſis ad excipiendum in illo oleum in Sabbatho, eſt, qvod oleum illud deſtillans ex lucerna prohibitum ſit, ad utendum illo in Sabbatho; qvum ad iſtud, [*ad iſtum uſum*] paratum non fuerit: ſiqvidem jam deſtinavit ad accenſionem [*lucernæ.*] Qvumqve itaqve fecerit iſtud deſtinatum [*qvid,*] prohibita eſt tranſlatio vaſis [*de loco in locum*] propter ipſum illud oleum, qvod in ipſo eſt; qvippe qvod transferre prohibitum eſt; propterea, qvod deſtinatum [*qvid*] ſit. Regula namqve [*ſ. hypotheſis*] apud nos eſt: Non eximunt vas ab uſu, cui paratum eſt in Sabbatho.

Porrò Ratio prohibitæ tranſlationis lucernæ veteris eſt, qvod ſit reprobum [*qvid*]. Hæc itaqve vocatur deſtinatum [*qvid*] propter reprobationem. R. Schimeon autem non curabat [*ullam*] ſpeciem ex ſpeciebus rei deſtinatæ. Ideoqve permiſit omnes lucernas, exceptis lucernis urentibus, ob caſum, ne fortè extinguat [*qvis eas.*] Ellychnium qvoqve licitum eſt apud ipſum, ad transferendum illud; qvamvis eſſet prius prohibitum. Sed non eſt deciſio juxta illum: qvod ad lucernam, qvam accenderunt in Sabbatho. Siqvidem eſt Regula [*ſeu hypotheſis*] apud nos, qvod, qvicqvid deſtinatum eſt intra Soles, nec licitum eſt transferre illud eadem hora; qvod [*inqvam*] prohibitum ſit transferre illud per totum Sabbathum. Atqve hoc eſt qvod dicunt: Propterea qvod deſtinatum eſt intra ſoles, deſtinatum eſt per totum diem. Reliqvarum autem lucerna-

cernarum conditio ſe habet juxta R. Schimeonem: propterea qvod ex regula noſtra de Sabbatho [*decidendum eſt*] juxta R. Schimeonem, qvum dicit, non eſſe deſtinatum [*qvid.*]

Tandem, qvod dicunt: Subjiciunt vas ſub lucernam, ad excipiendum ſcintillas; id [*etiam intelligendum eſt*] de Sabbatho. Nam iſtæ ſcintillulæ non tanti æſtimantur, ut prohibeatur translatio vaſis propter illas. Atqve hoc eſt, qvod dicunt: In ſcintillulis nihil eſt ſolidi. Et prohibuerunt ſuperinfundere aqvas, etiam in veſpera Sabbathi; qvantò verò magis in Sabbatho: propterea, qvod feſtinat extinctionem ſcintillarum [*iſtarum.*] Eſt verò regula: Cauſatio [*eſſe in cauſa*] extinctionis prohibita eſt: qvemadmodum tibi expoſui.

CAP. IV.

ANNOTATIO XXIV. AD MISCHN. I.

במה טומנין את וכו׳.

Per qvid abſcondunt &c.

pag. 11.

גפת Fraces, ſupra expoſuimus, qvod ſint feces olivarum, qvæ exeunt ſub trabe domus torcularis, poſtqvam exivit inde oleum. Sic etiam feces ſeſamorum. סיד Calx; nota eſt. זגין Sagin autem ſunt Cortices uvarum: & חרצנים Charzannim ſunt acinacei. Utrumqve eſt id, qvod remanet de uvis poſt calcationem & expreſſionem earum in torcularibus. מוכין mollia porro ſunt lana & veteramenta veſtium, & his ſimilia: qvibus implent pulvinaria & pulvillos, atqve id genus alia. Porrò qvando dicit: Tempore qvo adhuc ſunt ſuccoſa: non per iſtud vult [*intellectas*] herbas ſolas; ſed refertur ad omnia; nimirùm, paleam & cortices uvarum, & muchin [*mollia*] & herbas. Neqve tamen, qvando dicit, ſuccoſa, vult, ut ſint macerata in aqvis; ſed hoc vult, qvum fuerit in iis ſuccus naturalis. Poteſt autem hic [*etiam*] eſſe in lana, ſi fuerit hæc [*detonſa* inter femora pecoris, & ex [*partibus*] cauda vicinis. Ibi namq; eſt ſuccus naturalis.

נעורת ſtuppa eſt nomen rei, qvæ decidit de lino, qvando excutiunt illud. נסורת ſegmentum opificum eſt feſtuca parva, qvæ decidit de ligno, qvando ſecant illud ſerra. Id v. qvod prohibet Rabbi Jehuda, eſt ſtuppa. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Jehudam. Cæterum ratio prohibitæ abſconſionis [*contectionis,*] qvoad coctile, in iſtis rebus enumeratis,

ratis, eſt, qvod augeat Calorem rei abſconditæ [*ſeu contectæ*] in illis, & coctionem ejusdem. At res, qvibus permiſerunt fieri contectionem, ſunt [*ejusmodi*] ut conſervent [*tantum*] ipſum contectum in Calore ſuo, ut erat, ſine incremento. Scito autem de hac contectione, qvod [*Miſchnæ textus*] loqvatur de illa [*ita,*] ut prohibuerint illam [*fieri*] qvoad aliqvas res; permiſerint autem eandem, qvoad res aliqvas, qvomodo commemoravit, qvantum ad veſperam Sabbathi. Verum enimverò de die Sabbathi non permiſerunt contectionem rei [*ullius*] calidæ: Sed in Sabbatho contegunt tantum coctile frigidum; ſicut exponitur in hoc ipſo Capite. Eqvidem probabilitèr concluditur, contectionem in Sabbatho per rem, qvæ non auget [*calorem,*] eſſe licitam. Et res iſtæ ſunt illæ ipſæ, de qvibus dicit Miſchna, qvod, ſi condant illis, licitum ſit. Nihilominus prohibuerunt illas propter caſum, ne fortè contegat [*qvis*] per רמץ, qvi eſt Cinis calidus. Licet enim hic non augeat Calorem; tamen prohibemus contectionem per cinerem calidum, ob timorem noſtrum, ne ſit in eo pruna ignis parva, & qvo tempore movent cinerem, accipiat [*qvis*] prunas. Hinc itaqve non permiſerunt contectionem in Sabbatho, etiam per rem, qvæ non auget [*calorem,*] ob caſum ſc. Cineris calidi: Habet enim Cinis calidus caſum, ut fortè accipiat [*qvis*] prunas. Verum enimverò fortè objicies regulam, qvæ eſt apud nos: Non decernunt decretum poſt decretum: ut nimirum decernant domus judicii [*judicii Aſſeſſores*] rem aliqvo tempore, qvodcunqve inter tempora ſit, & poſtea rurſus decernant decretum pro eodem decreto. [*Reſpondeo:*] Id qvidem non faciunt. Attamen, ſi facienda ſunt duo decreta eodem tempore, Poteſtas eſt in manibus eorum [*licet ipſis.*] Qvæ res ſit perpetuò. Et hoc ſignificatur, qvando dicitur: Omne [*decretum*] unum decretum. Qvo volunt dicere, qvod, ſi qvis aliqvod decretum facit, videtqve, non conſtitutum eſſe illud decretum, niſi per decretum aliud, qvod confirmet illud, & ſuffulciat illud; ideo decernat duo decreta ſimul. Scito ſimiliter, qvod per res, per qvas [*fieri*] non permiſerunt contectionem, qvæ enumeratæ ſunt hoc loco; per has [*inqvam*] non permiſerint contectionem, etiam in veſpera Sabbathi. Eqvidem opinativè concluditur, qvod ſit contectio per illa licita, etiam in Sabbatho: propterea qvod non prohibuerint [*Doctores*] in Sabbatho ſive augmentum Caloris, ſive calorem ab initio ſuo, niſi qvoad ea, qvæ ab igne proficiſcuntur: Iſta autem non eſſe ex iis, qvæ ab igne proficiſcuntur. Sed nihilominus prohibuerunt illa in Sabbatho, propter caſum, ne forte efferveſcere faciant. Sed & [*tum*] concludere aliqvis etiam poſſet: Qvemadmodum licitum eſt augmentum Caloris in contectione; ſic idem lici-

Digitized by Google

licitum erit ſuper igne: qvomodo deveniretur in reatum caloris ſuper igne in Sabbatho. Qvare prohibuerunt in Sabbatho contectionem per rem, qvæ auget (*calorem,*) imo verò etiam qvum adhuc dies fuerit, majoris cautelæ gratiâ. Nihilominus permiſerunt contectionem infra ſoles, qvæ eſt permisſio dubii de tenebris; ſive (*illa fiat*) per rem augentem, ſ. per rem, qvæ non eſt augens (*calorem.*) Ubi qvidem de hoc tempore non cauſabimur caſum, ne fortè contegat per cinerem calidum, & effer-veſcat. Siqvidem ſimpliciter ollæ, inter ſoles, ferventes ſunt, ab ipſa veſpera Sabbathi. Neqve enim nobis prohibitum eſt, augere coctionem in Sabbatho. Nonne enim vides, qvod coctile, cujus coctio non eſt conſummata, licitum ſit, ut commoretur ſuper igne, ut coqvatur tota nocte? qvemadmodum expoſuimus in Cap. præcedente. Interim prohibuerunt hoc propter caſum, ne fortè contegat per rem augentem à veſpera Sabbathi, & effervеſcat olla poſt ingreſſum Sabbathi, per aliqvid, qvod excitat calorem; ſitqvè neceſſe aperire ollam propter fervorem, donec reqvieſcat fervor ejus; Deinde verò reponat in ollam id, qvod extraxerat ex illa; qvomodo deprehenderetur contegens per rem, qvæ auget (*calorem*) in Sabbatho. Sed inter ſoles licitum eſt contegere per rem, qvæ auget (*calorem:*) qvia olla, poſtqvam conſummatus eſt fervor ejus, non effervеſcet poſtea; & qvum ventum erit intra ſoles, jamjam conſummatus erit fervor omnium ollarum. Atqve hoc eſt, qvod dictum eſt in expoſitione cauſæ circa hanc rem: ſimpliciter ollæ intra ſoles ferventes ſunt. En! planum erit tibi ex hoc, qvod, qvoad rem augentem (*calorem,*) cujusmodi ſunt res enumeratæ, non contegant illis; dicere volo, qvod non contegant illis, qvum adhuc dies fuerit: nihilominus licitum ſit intra ſoles, ex eâ ratione, qvam diximus. At per rem, qvæ non auget (*calorem,*) contegunt qvovis tempore, ſive ſit intra ſoles, ſive dum adhuc dies eſt: nec prohibitum eſt, niſi in Sabbatho tantum; ſicut expoſuimus. Ecce expoſita tibi eſt materia hujus Capitis expoſitione accurata. Tu itaq; adverte ad illam, & obſerva iſta jura; ſiqvidem non exponitur ex Gemara, niſi poſt inſpectionem diligentisſimam in locis diverſis.

ANNOTATIO XXV. AD MISCHN. II.

טומנין בשלחין וכו .

Contegunt pellibus &c. pag. 11.

שלחין ſunt pelles. Nam Chaldaica verſio ע׳ והפשיט Et detrahet pellem holocauſto, eſt, וישלח (*Lev.I. v.6.*) At גיזי צמר vellera

lera lanæ, nota ſunt. Et eſt (*vox*) pluralis numeri: Cujus ſingularis eſt, גז Vellus pecoris tui (*ut dicitur Deut. XIIX. v. 4.*) vel גזה (*vellus itidem.*) Cæterum qvod dicitur: Non transferunt illa: hoc (*verum eſt,*) qvando non ſeparavit (*qvis*) illa pro contectione. Sed ſi præparavit illa ad contegendum illis, licitum eſt transferre illa. Imponit autem tegumentum; h.e. imponit ori ollæ fruſtum Veſtis (*panni*) & deinde imponit eidem fruſtum vellerum. Jam qvando dicitur: aufert veſtem, (*ſc.*) qvæ eſt ſuper ore ollæ, & decidunt vellera de illo; h.e. translatio ex parte; ſed tamen licita eſt. Cæterum omnes conſentiunt, qvod qvando mutatur ordo, qvo ſunt poſitæ res, qvibus contegunt, prohibitum ſit reponere calida in iſto loco. Exemplum dico: Si qvis contexit ollam palea, & qvum amovit ollam, obrutus eſt locus, & conturbatæ ſunt paleæ, prohibitum ipſi eſt reponere ollam in iſtam paleam; qvia locus ejus obrutus eſt & conturbatus, ut oporteat ollam ſibi ipſi facere (*aliqvem*) locum in palea, qvando repoſiturus eſt illam. Ubi deprehenditur qvaſi qvi contegit in Sabbatho. Non itaqve eſt diſſenſus in hoc; Sed diſſenſus hic eſt, qvod R. Eleaſar filius Aſariæ vidit, qvod obligatus eſſet, cavere & attendere tempore ablationis ollæ, ex reconditorio, in qvo contexit illam, ut non perturbet locum ollæ, & reponat eam, poſt turbationem loci (*ejus*) atqve ideò dixit, ut mutet locum reconditorii, & inclinet illud, ne turbetur locus ollæ, qvando extraxerit illam: tunc verò aperiat illam, & extrahat illam. Contra Sapientes non adegerunt eum (*hominem*) ad iſtud, ſed dixerunt, (*potius,*) ut auferat pro more ſuo, & reponat: ſi tamen obruta ſit fovea, non reponat.

Qvod porrò dicunt: Si non contexit illud (*coctile,*) dum adhuc dies eſt, non contegit illud, ex qvo tenebræ obortæ ſunt, (*ideò dixerunt,*) ne contegat in Sabbatho, ex ratione, qvam (*ſuprà*) memoravimus. Qvando verò dicunt: Implet urceum, & ponit ſub pulvinar, volunt dictum de Sabbatho; nam contectio aqvæ in Sabbatho, ad iſtum modum licita eſt. Eſt autem כר Veſtis plena mollibus, aut plumis, aut ſimilibus rebus, qvam ponunt ſub caput, qvando homo cubat. Et כסת eſt ejusdem generis, niſi qvod majus eſt. Tandem deciſio eſt juxta Sapientes.

CAP.

Digitized by Google

CAP. V.

ANNOTATIO XXVI. AD MISCHN. I.

בםה בהמה יוצאה וכו pag. 12.

Cum qvo beſtia exit. &c.

אפסר eſt funis, qvem ligant ſuper ora Camelorum. חוטם autem eſt lamina ferri, qvam alligant ſuper maxillas. Et in lingua Hebraica (*dicitur*) פח Pach: (*Exod. XXXIX. v. 3*) פחי ארץ laminas auri. Qvod autem diſtinctè de נאקה camela alba loqvitur, (*factum eſt ideò*) qvia robuſtior eſt, & indiget cuſtodia diligentiori. לובדקא eſt ſpecies aſinorum, qvi non ſunt aſſvefacti. Eſtqve medius (*ejusmodi aſinus*) inter aſinum ſylveſtrem & inter aſinum domeſticum. פרומביא eſt frenum ferreum שיר eſt retinaculum. Senſus porrò ejus, qvod dicitur, exeunt cum retinaculo, & trahuntur cum retinaculo, eſt, qvod exeant beſtiæ, qvibus retinacula eſſe ſolent, ut vaſa eorum ſint obvoluta circa colla earum: Trahunturqve cum retinaculo, qvod licitum ſit trahere eas retinaculo earum. Et aſpergunt illa: vult dicere, retinacula illa, qvando polluta ſunt in tabernaculo mortui. Porrò dicitur: & lavant in loco ipſorum; id verò cum hac conditione, ut non ſint partes illorum retinaculorum impulſa aliæ ſuper alias, ſitqve ſpatium inter illas nonnullum, ne faciant diſcrimen (*aliqvod.*) Præterea ſcito, qvod ſit regula apud nos, qvod qvicqvid ex ornamentis beſtiarum eſt, non accipiat immunditiem: qvemadmodum exponemus in tractatu Kelim. Qvod itaqve dictum eſt hîc, qvod retinaculum & ſimilia recipiant immunditiem; id fit, qvia ſunt ex vaſis hominis, tempore eqvitationis: qvandoqvidem ille regit eo beſtiam, atq; adeò eſt ex illis, qvæ inſerviunt homini. Hinc recipit immunditiem.

ANNOTATIO XXVII. AD MISCHN. II.

חמור יוצא במרדעת וכו pag. 12.

Aſinus exit cum clitellis &c.

Qvod dicit (*Miſchnicus Doctor:*) alligata ſunt ipſi, vult dictum de veſpera Sabbathi, ſed ſi transgreſſus fuerit (*Sabbathum*) homo, & ligaverit ſuper illum (*aſinum*) clitellas, prohibitum eſt exire cum illis in Sabbatho. לבובים Copulati, hoc vult, qvod alligent pelles ſuper membra brachii

chii marium, ut non aſcendant ſuper fœminas, & *(ba)* non imprægnentur. שחוזרת nudatæ autem *(hoc vult,)* qvod alligent caudas fœminarum ſuper dorſa earum, ut aſcendant ſuper eas mares per vim, & imprægnentur. Sed כבולות Contrarium ejus eſt. Et hoc vult; qvod alligent caudas earum pedibus, ut non aſcendant ſuper illas mares. Porrò כבונות ſignificat cuſtoditas. Et hoc vult, qvod circumligent veſtem *(pannum)* ſuper lanam earum, ut non polluatur pulvere, & ut permaneat in ſucco ſuo & mollitie ſua. Faciunt autem hoc in ovibus tantum *(fœminis,)* qvia lana earum magis tenera eſt, qvam lana marium. צרורות Vinctæ deniqve ſunt, qvibus ubera obligata ſunt, ut non effluat ex illis lac. Jam diſſenſit R Jehudah circa hoc, & dixit, qvod prohibitum ſit educere illas obligatas propter lac, h. e. ut ſit intentio in obligatione uberum, ut cohibeatur lac, & non effluat, *(eum in finem,)* ut emulgeant ex illis lactis multum. Licitum interim ſit, educere illas obligatas ad exiccandum *(h. e.)* ſi ſit intentio, exiccare lac, ex uberibus omninò. Verum deciſio eſt juxta R. Joſe: & non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO XXVIII. AD MISCHN. III.

pag. 12.

ובמה אינה יוצאה וכו׳

Et cum qvo non exit. &c.

מטולטלת Eſt fruſtum Veſtis *(panni)* alligatum Caudæ beſtiæ in ſignum aut indicium peculiare alicujus rei. *(Diſſentiunt: vid. Raſchi h. l.)* עקוד ſignificat colligationem manus & pedis ſimul. Sed רגול eſt, qvando incurvant manum ſuper armum, & alligant illi. Sæpè autem hoc faciunt in Camelis. Non enim alligant Camelum Camelo, ut trahat *(alter alterum,)* ſi maximè alligentur à veſpera Sabbathi: ne videatur eſſe, ſicut qvi ducit eos in locum fori beſtiarum. Porrò qvod dicitur: modo non convolvat, non ſuſpenſum à Sabbatho tantum eſt *(non refertur tantum ad Sabbathum,)* ſed à Sabbatho & reliqvis diebus. Ratio namqve ejus eſt ex Kilajim ſeu Heterogeneis *(deſumta.)* Eaq; hæc eſt, qvod, qvando funes, qvibus ducit beſtiam, fuerint partim ex lana, partim ex lino, partim ex junco, tunc prohibitum illi ſit, ut liget, aut obvolvat, aut ducat eam illis. Qvod verò permiſit, qvoad reliqvos funes in Sabbatho, cum conditione *(accipiendum eſt,)* ut capita funium non dependeant, & exeant infra manum ejus ad terram, palmum aut amplius; ne ſimilis ſit illi, qvi portat funes ſuppenſas è manu ſua.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XXIX. AD MISCHN. V.

אין חמור יוצא וכו׳

Non exit Aſinus &c.

pag. 13.

(*Non exit, ſc.*) qvando ipſi alligatæ non ſunt à veſpera Sabbathi: qvemadmodum ſupra expoſuimus. זוג eſt tintinnabulum; qvod ſuſpendunt à collo beſtiæ, ut audiatur ſonus ejus tempore curſus ejus. Prohibitum verò eſt educere illam cum tintinnabulo, qvod ſimilis ſit ei, qvi educit eam in forum. פקוק obturatum, eſt, qvando implent tintinnabulum lana (*beſtiæ,*) aut lana vitis, aut ſimili aliqva re, ut non audiatur ſonus ejus. סולם ſcala, qvæ in collo ejus, ſignificat ligna, qvæ faciunt in forma crucis ſuper collum Aſini, ut non reducat caput ſuum ſuper dorſum ſuum ad ſcabendum vulnus ſuum, ſi ibi ſit vulnus aliqvod; qvomodo non permitteret ſanari. רצועה Lorum, qvod eſt in pede ejus, eſt corium, qvo ligant pedem ejus, qvando ungula ejus diffoſſa eſt, donec coaleſcat. תרנגור Gallus notus eſt. Eſt nimirum nomen maris. Nomen autem fœminæ eſt תרנגולת Gallina. Sed nomen generale omnium eſt תרנגולין (*plurale q.d.*) Genus Gallinaceum. חוטים Fila, qvæ in pedibus horum ſunt, ſunt fila, circumligata pedibus, ita ut non dependeant ex illis ab ulla parte. Fiunt autem in ſignum, ut non commiſceantur. רצוערן Lorum verò, eſt illud lorum qvod dependet ex pede. Cæterum eſt ex ovibus ſpecies (*aliqva,*) cui eſt cauda magna; ejusmodi ſunt oves, qvæ in Ægypto reperiuntur. Nam his ſunt caudæ magnæ, (*&*) tam graves, qvam eſt inſignis (*aliqva*) pars corporis earum. Iſtis caudis faciunt vehicula, ut non inſigantur (*adhæreant*) terræ, & detrahant ipſis cutem. Tò חנונות eſt deductum à nomine alicujus herbæ. Nomen enim ejus יחנון. Iſtam autem herbam indunt naribus fœminarum de grege, ut ejiciant vermes, qvi ſunt in cerebro earum. Qvâ mares non opus habent; propterea qvod feriant capitibus alter alterum, ut excidant vermes. Porrò גמי גימון מחרישה jugum orationis eſt ex junco: qvod imponunt illi (*vitulo,*) ut incurvet illum, diſcatq; arare. Conjugatum eſt (*Eſa. LIIX. v. 5.*) An incurvare כאגמון ſicut juncum, caput ſuum? עור קופר Pellis Ericii, eſt pellis (*alicujus*) reptilis (קופר *Ericius, dicti,*) plena ſpinis. Hanc alligant ſuper ubera vaccæ, ut non exugant eam ſerpentes, qvando dormit noctu. Qvando itaqve veniunt ad exugendum, feriunt eos ſpinæ, qvæ in pelle ſunt, fugiuntqve ab illis. Tandem qvod dicitur: Vacca R. Elieſeris filii Aſariæ; hoc vult, qvòd ille deciſionem

Digitized by Google

nem hanc dederit mulieri, vicinæ illius. Sed non eſt deciſio juxta illum: propterea qvod ſit qvaſi onus. Ex qva etiam ratione prohibuerunt, qvicqvid (*hoc loco*) prohibuerunt.

CAP. VI.

ANNOTATIO XXX. AD MISCHN. I.

במה אשה יוצאה וכו

Cum qvo mulier exit &c.

pag. 13.

Qvod dicitur: Non lavabit cum illis, donec laxaverit ea, illud rationem (*continet*) prohibiti exitus ejus cum illis filis in Sabbatho: qvandoqvidem timemus, ne opus habeat lotione in Sabbatho, cogaturqve removere ea à capite ſuo, & à fronte ſua, ut non diſſeparentur; & transferat ea qvatuor ulnas per locum publicum. Iſta namq; fila ſuper capite ſunt. Sed cum filis colli licitum eſt (*illi*) lavare. Inde eſt, qvod exit cum illis in Sabbatho. Porrò טוטפות Frontalia ſunt Lamina, qvam ligant ſuper frontem ab aure usqve ad aurem סנבוטין vocantur in Idiotismo Sapientum (*Thalmudicorum.*) לחיים h. e. maxillæ, ſuntqve ex generibus ornamentorum, dependent autem à Lamina, & ſuper tempora, ſuperqve maxillas. Unde & dictæ ſunt לחיים maxillæ. Cæterum qvando dicunt: qvo tempore ſunt aſſutæ. hoc volunt, aſſutæ frontali. כבול eſt fruſtum veſtis, inſtar cidaris, qvod ligant ſupra frontem, imponuntqve illi laminam, ut lamina frontem non lædat. Eſtqve per ſeipſum, ſine (*etiam*) laminâ, ornamentum. Qvod addunt: In locum publicum; reſpicit omnia, qvæ memorata ſunt. Nam ratio prohibitionis eorundem eſt caſus, ne fortè decidant in loco publico, tollatqve ea, & portet in manu ſua. Porrò; עיר זהב Urbs auri, eſt corona auri in forma Hieroſolymæ; fuitqve apud eos (*Veteres*) ornamentum (*aliqvod.*) At קטלא (*ſignificat*) ſtrangulantem. Fueruntqve fila, in qvibus diſponere ſolebant grana auri, & alligare illa ſuper collum arctè, ſicut homo, qvi ſeipſum ſtrangulat. Unde etiam vocata eſt חונקת ſtrangulans: & in lingva Arabica מכנקא. Jam qvod dicitur: non eſt rea peccati, (*dicitur*) ideò, qvod annulus, ſuper qvo non eſt ſigillum, ſit aliqvod ornamentum, licet non ſit inter ornamenta mulierum abſolutè. Tandem per acum, qvæ non eſt perforata, poteſt dividere mulier crines capitis ſui. Unde erit inter ornamentorum illius ſpecies. Hinc qvoq; non eſt rea peccati.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XXXI. AD MISCHN. II.

לא יצא האיש בסנדל וכו׳

Non exibit vir cum Sandalio. pag. 14.

סנדל Sandalium eſt undiqvaqve plenum clavis; ſiqvidem facta ſunt ad durabilitatem. Ratio prohibitionis ejus eſt, qvod tempore cujusdam perſecutionis inter perſecutiones congregati fuerunt (*Judæi*) ad preces, & lectionem ℣ Audi, in ſpeluncis; qvumqve audirent ſonum multitudinis, putarentq;, qvod hoſtes eos exploraſſent, impulerunt alter alterum, & conculcarunt alter alterum ipſis ſandaliis, qvæ clavis plena erant, ut morerentur de illis plurimi. Hinc prohibuerunt exire cum ſandaliis, qvæ clavis plena, in Sabbatho & die feſto: qvod hi ſint dies congregationis & cœtus ſolennis. Qvod ſi fuerit (*alicui*) in pede ipſius plaga, egredi poteſt cum ſandalio unico in pede ipſius ſano. Qvod dicunt מומחה Momchæh, eſt concretum ab abſtracta forma (*dedectum*;) deficitq; ſubjectum pro more; q. d. מארם מומחה. Eſtq; מומחה is, qvi probatus & exploratus eſt tribus vicibus, & verificata eſt probatio (*deprehenſum eſt, verum eſſe, propter qvod probatur.*) Erit itaq; vir probatus, qvando amuleto ſuo ſanavit tribus vicibus. שריון Lorica nota eſt. (*Sic 1.Sam. XVII. v.5.*) שריון קשקשים Lorica ſqvamarum. At קסדא eſt caſſis ferrea. מגיפים eſt indumentum ferreum, qvo tegitur homo tempore belli, ne feriant illum, cadatqve.

ANNOTATIO XXXII. AD MISCHN. III.

לא תצא אשה וכו׳

Non exibit Mulier &c. pag. 14.

Poſtqvam abſolvit recenſere res, cum qvarum aliqvâ ſi exiverit, non reus (*homo*) fit peccati juxta ſententiam omnium: incepit commemorare res, cum qvarum aliqvâ ſi exiverit, reus fit peccati. Propterea conjunctæ non ſunt hîc prioris generis res. כוליאר eſt inſtar annuli, circumdatq; caput totum. In Idiotiſmo Sapientum (*Thalmudicorum*) vocant סבכתא. וכובלת eſt vas exiguum ex argento vel auro, cui indunt ungventum (*oleum*) pretioſum, qvo delectantur mulieres. פוליטון eſt myrrha, qvâ ſuffitur, & qvicqvid ei ſimile eſt ex ſpeciebus aromatis. Deciſio verò eſt juxta Sapientes.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XXXIII. AD MISCH. IV.

לא יצא האיש וכו׳

Non exibit Vir. &c.

תריס eſt מגן ſcutum. אלה eſt Clypeus ex ligno. Non eſt autem diſcrimen inter מגן ואלה ſcutum & clypeum, niſi qvod המגן ſcuti figura qvaſi triangularis eſt: at אלה Clypei figura rotunda: ambo autem ex ligno. בירית eſt periſcelis in cruce. כבלים ſunt compedes in forma periſcelidis, inter qvas interpoſuerunt (*ad connectendum*) catenulas. His compedibus ornabant ſe virgines, ut non incederent paſſu magno, contingeretqve ipſis damnum in Virginitate ſua. Qvod dicitur de mundis & immundis, non referendum eſt inter jura Sabbathi; ſed dictum eſt iſtud propterea, qvod mentio facta eſt hic compedum. Docuit itaqve nos (*occaſione iſta*) jus aliud; nimirum, qvod עכסים faſciæ cruris non recipiant immunditiem; ideò, qvod non ſint ex vaſis metallorum, qvibus ſint nomina pro ſe ipſis (*ſeu proprium:*) כבלים Compedes autem recipiant immunditiem; propterea qvod ſint è genere vaſorum, qvibus ſunt nomina propria. Sed pluribus exponentur tibi iſtæ regulæ in tractatu Kelim. הכשיטים aliàs dicuntur עריה וחליה ornamentum. At גנאי interpretandum eſt juxta contextum ſuum. Eſt nimirum contrarium laudis. q. d. רוע turpitudo, vel כיעור Ignominia. Tandem deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO XXXIV. AD MISCHN. V.

pag. 15.

יוצאה אשה בחוטי וכו׳

Exit Mulier cum filis &c.

חוטי שער Fila comæ, ſunt fila, qvæ facta ſunt ex coma (*pilis.*) Neqve enim eadem ratio eorum eſt, qvæ ratio eſt filorum lanæ, aut filorum lini, de qvibus ab initio Capitis facta eſt mentiò. Nam fila comæ etiamſi nodus eorum ſupra fronte fuerit nodus (*probè*) conſtrictus, tamen non ſeparatur, aqvæ ſiqvidem illa penetrant. Qvandoqvidem itaqve licitum eſt cum illis lavare, licitum etiam eſt cum illis egredi in Sabbatho, ſicut ab initio Capitis expoſuimus. Cæterum ſi dixiſſet (*Miſchnicus*) שלה ipſius; dicturi fuiſſemus; Ipſius (*coma*) cui non ſunt abominationes, licita eſt; ſed alterius alicujus, cui ſunt abominationes; fortè namqve alteri alicui in Capite fuit morbus, qvi vocatur morbus vulpis,

Digitized by Google

vulpis, qvi eſt defluxio pilorum aut ſimilis qvis; prohibita eſt. Iterumqve ſi dixiſſet nobis: alterius alicujus, dicturi fuiſſemus: alterius alicujus, qvæ eſt ejusdem cum ipſa ſpeciei (*humanæ*,) licita qvidem eſt; ſed beſtiæ, qvæ non eſt ejusdem cum ipſa ſpeciei, prohibita eſt. Ideò (*expreſſè*) dixit nobis, qvod qvæcunqve (*illarum*) licitæ ſint. Porrò פאה נכרית Angulus alienus eſt inſtar tiaræ, in qvo connectunt crines pulchros & multos; ponitqve mulier illum ſuper caput ſuum accidentaliter (*prout caſus exigit*) ut ſe ornet crinibus. מוך eſt parum lanæ de lana vitis, aut ſimilibus rebus. Et ſi qvidem paravit Much (*molle qvid*) pro menſtruis ſuis, utitur illis omninò, licet non fuerit alligatum: idq; ideò, qvia, qvando deciderit, non tollit illud, nec ſecum portat, propter abominationem ejus. At cum molli, qvod in aure ejus, aut in calce ejus, non exibit, niſi fuerit alligatum nodo (*probè*) conſtricto, ad aurem aut ad calcem. Qvod indit mulier ori ſuo, piper aut ſal, aut ſimilia iſtis, id (*indit*) ad dispellendum odorem oris, ſi ſit in eo qvid fœtoris aut odoris ingrati. שן תותבת Dens inqvilinus, eſt dens alienus, qvem indit mulier ori ſuo loco dentis ſui, qvi excidit illi caſu aliqvo; & confirmat (*ſeu ſtare facit*) inter (*comprehenſionem*) anguſtias reliqvorum dentium. Dens auri ita habet: qvando dens (*aliqvis*) de dentibus ipſius (*propriis*) fuerit deformis ſpecie ſua, tum facit tegumentum ex auro in forma iſtius dentis, & imponit illud eidem, ad occultandam deformitatem ejus. Rabbi itaq; dicit, qvod, qvandoqvidem hoc faciat ad occultandam deformitatem ſuam, non ſit remotura illud (*tegumentum*) ad oſtendendum amicis ſuis (*ſ. aliis mulieribus:*) ſed Sapientes dixerunt, qvod (*fortè*) removeat & monſtret in loco publico; ideoq; prohibitum ſit, cum illo exire. Et (*ſanè*) deciſio eſt ſecundum Sapientes.

ANNOTATIO XXXV. AD MISCH. VI.

יוצאה בסלע שעל הציצית וכו׳ *pag. 16.*

Egreditur cum nummo, qvi eſt ſuper puſtula &c.

ציצית eſt ornamentum, qvod vocatur in Arabica (*Lingvâ*) סלעא: Sapientes (*Talmudici*) autem vocant בת ארעא Filiam terræ, propter craſſitiem ſingularem, & duritiem peculiarem. סלע eſt ſicut nummus ſculptus, ex argento aut ære aut re ſimili: nam ſignum vermis habet in ſculptura. חוטין ſunt fila ligata in collo; modo non ſint colorata. Nam ſi fuerint colorata, propter pulchritudinem eorum removebit

N

vebit illa de collo ſuo, & monſtrabit amicis ſuis (*mulieribus aliis*) in loco publico. רעלות ſunt ſicut tintinnabula aut campanulæ. Nam mulieres Arabicæ ſolebant exire cum campanulis; ſicut conſvetudo ipſis eſt exire perpetuo. Eſt autem ſpecies aliqva ex ornamentorum ſpeciebus; (*juxta Scripturam etiam Eſa. III. v. 19.*) Torqves, & armillas, והרעלות & campanulas: Et affine illi (*ſignificationi*) eſt (*qvod dicitur Nahum. II. v. 4.*) & abietes הרעלו horridè (*cum ſonitu*) movent ſc. hoc eſt, agitantur & commoventur, ut decidat fructus earum. קסמים qvæ in auribus earum, erant ligna exigua rotunda, qvæ ingredi faciebant foramina aurium ſuarum, ut non coaleſceret foramen (*aliqvod.*) פרופות idem eſt ac כריכות obvolutæ. Nam mulieres ſolebant colligere fimbrias veli & alas ejus ſimul ſuper aliqva re ſolida e. g. lapide, aut ligno, & connectere ſupra (*ſuperiori ex parte.*) Deinde dicitur, qvod qvibuscunq; mulieribus licitum ſit exire iſto modo. Qvod verò ſigillatim mentio fit Arabicarum & Medarum, propterea [*factum eſt,*] qvod hæ [*præ aliis*] notæ erant qvoad hoc factum, atqve hanc conſvetudinem.

ANNOTATIO XXXVI. AD MISCHN. VII.

pag. 16. פורפת על האבן וכו׳

Convolvunt ſuper lapidem.

Hæc convolutio eſt de Sabbatho [*accipienda:*] nam non fit in ea nodus, ſed convolutio fili tantum. Qvod verò dicitur: modo non convolvat ab initio [*ſimpliciter & de novo*] in Sabbatho, id refertur ad verbum poſtremum, cum dicitur, על המטבע ſuper monetam. Siqvidem translatio monetæ [*de loco in locum*] prohibita eſt in Sabbatho.

ANNOTATIO XXXVII. AD MISCHN. VIII.

pag. 16. הקטע יוצא בקב וכו׳

Mutilus exit cum fulcro ligneo &c.

בית קבול כתותין Domus Receptionis panniculorum mollium, hoc vult; qvando eit in iſto ligno, qvod eſt fulcrum mutili, inciſura, ut ingrediantur in illam extremitates carnis, adeò ut areſiat, & relinqvatur egrediens foras ex eo, cui amputarunt manum aut pedem; qvum inciſuram non attenderunt. Jam qvod dicitur: Polluitur, hoc vult, qvod recipiat immunditiem, etiamq; immunditiem מדרס calcationis [*qvam vocant:*] pro-

Digitized by Google

propterea qvod ſit vas receptionis [*receptaculum aliqvod*,] ſicut exponemus in tract. Kelim. Eſt autem immundities calcationis hæc, qvod qvicqvid idoneum ad cubile aut ſedem, qvando pondus [*corporis ſui*] fluxum patiens ſuper illud demiſerit, polluatur; etiamſi fuerint inter fluxum patientem & ſedem res intermediæ de lapidibus aut ſimilibus, ſed plenius exponetur hæc immundities in tractatu Sabim, [*de fluxum patientibus.*] Cæterum qvoniam mentionem fecit קב Kabi, fulcri, qvod eſt pes, qvem mutilus facit [*ſibi,*] mentionemqve aliam fecit fulcimentorum ejus [מסעריו.] qvod liceat exire cum illis in Sabbatho; propterea qvod firma ſint & valida; imò qvod poſſit ingredi cum illis in atrium [*Templi,*] nec ſit ignominioſum [*Templo,*] qvemadmodum ſandalium & calceus, cum qvibus prohibitum eſt aſcendere in montem ſanctum totum, qvemadmodum expoſuimus in fine [*tractatus*] Berachoth [*de benedictionibus:*] Loqvi ſimiliter voluit de fulcris ſedis, qvæcunqve etiam ſedes ſit. [*qvâ uſus eſt mutilus. Conf. Raſchi.*] De his verò dicit recipere immunditiem; Sed & exformis iſtorum fulcimentorum, qvæ fuerunt nota apud illos, [*veteres,*] cognoſcitur, qva de cauſa non debuerit [*qvis*] exire cum illis in Sabbatho; nimirum ob altitudinem diſtantiæ à pede. Siqvidem [*propter illam*] qvi incedebat cum illis, apparebat, qvaſi ipſe duceret aut traheret ea. לוקטמין Grallæ, ſunt inſtar calcei ex ligno Qvia verò non erant idoneæ ſive ad cubile ſive ad ſedile, neq; admittebant inceſſum cum illis, [*ideò*] non recipiebant immunditiem calcationis. Sed amplius explicabuntur omnia hæc fundamenta in tractatu Kelim. Deciſio eſt juxta Rabbi Joſe.

ANNOTATIO XXXVIII. AD MISCH. IX.

הבנים יוצאין בקשרין וכו

Pueri exeunt cum corrigiis &c. pag. 17.

Hæ Corrigiæ expoſitæ ſunt in Gemara. Hoc autem eſt, qvod illi (*Gemarici*) dicunt; qvod qvando puer aliqvis parvus maximum habet amorem erga Patrem ſuum, adeò, ut puer iſte non poſſit relinqvere patrem ſuum, qvin accidat illi aliqvid damni; qvod [*inqvam*] pater accipiat corrigiam calcei dexteri pedis, & alliget illam brachio ejus ſiniſtro, proſitqve illi ſingulariter. Atqve hæ ſunt corrigiæ. [*Lego namq;* קשרים *pro* קשוים.] Qvod dicitur: Et omnis homo, refertur ad id, qvod permiſſum eſt filiis Regum, ut exeant cum tintinnabulis.

Digitized by Google

ANNOTATIO XXXIX. AD MISCHN. X.

pag. 17.

יוצאין בביצת החרגול וכו
Exeunt cum ovo Canthari &c.

חרגול eſt ſpecies locuſtæ; *(de qva Levit. XI. v. 22.)* ואת החרגול & cantharum juxta ſpeciem ſuam. Prodeſt autem adverſus morbum dolorum femorum ſingulariter *(& inſigniter, ſeu per occultam qvalitatem.)* At dens vulpis facit ad ſomnum. Si qvis enim accepit dentem vulpis vivæ, & appenderit ei, cujus ſomnus nimis longus eſt: tum expergefaciet illum. Sed ſi ſumſerit (*dentem*) de vulpe mortua, operabitur contrarium. Sic qvoqve exiſtimant omnes occultarum qvalitatum ſcrutatores, qvod, qvando ſumatur clavus è ligno *(patibulo)* ſuſpenſi, & ſuſpendatur de collo ejus, qvi febrem tertianam habet, proſit illi. Cæterum deciſio eſt juxta Rabbi Joſe. Eſt enim hypotheſis apud nos: In qvacunqve re eſt aliqvid medicinæ, in eo non eſt (*reatus*) propter mores gentium (*Emoræorum.*:) neqve de eo Scriptura locuta eſt *(cum dixit Levit. XX. v. 23.)* Et non ibitis in ſtatutis gentium.

CAP. VII.

ANNOTATIO XL. AD MISCHN. I.

pag. 17.

כלל גדול אמרו וכו
Regulam magnam dixerunt &c.

Propterea datur Regula magna (*ſeu inſignis,*) qvod ſit Sabbathum (*mandatum*) ſub graviori pœna, qvam reliqvæ pœnæ ſunt. Eſt namqve (*mandatum*) ſub lapidatione. Porrò, qvando dicunt: Qvi obliviſcitur fundamentum Sabbathi, dicere volunt: licet fuerit ipſi notitia [*ejus*] prius. Qvod vox שוכח obliviſcens, docet. [*ſc. nemo aliqvid obliviſcitur, niſi prius noverit.*] Fit autem iſtud, qvando obliviſcitur, qvod Deus [*perpetuo*] exaltandus præceperit filiis Iſraël interdictum operis in Sabbatho, etiamſi credat, qvod dies ipſe in qvo opus facit, ſit Sabbathum. Hinc itaq; non obligatus eſt niſi ad munus unum: ſiqvidem non eſt ipſi niſi error unus de fundamento Sabbathi. Sed ſi ſcivit, qvod Deus benedictus prohibuiſſet opus in Sabbatho, cogitavit autem qvaſi hic dies non eſſet Sabbathum; obligatus eſt ad munus unum pro qvolibet Sabbatho: nam unus error fuit iſte pro toto die. Sed qvando novit, qvod dies Sabbathi eſſet, & opus

Digitized by Google

opus in eo prohibitum; ignoravit tamen id, qvod faceret, eſſe opus, prohibitumve eſſe, vel non eſſe; qvin potius exiſtimavit, non eſſe opus; item, ſi ignoravit, qvod eſſet [*prohibitum*] ſub anathemate, ſed cogitavit, qvod eſſet [*prohibitum*] ſub flagellatione; Ecce obligatus eſt ad munus pro unoqvoqve opere. Eſt namqve error de unoqvoqve opere. Qvod præterea dicunt, opera multa unius ſpeciei operis, hoc vult, qvod qvando faciat ex errore opus principale aliqvod ex principalibus operibus, cũ iis, qvæ inde oriunda ſunt, vocanturqve תולדות Generationes, non ſit reus, niſi unius peccati. Et Exempli loco dicitur [*additur,*] qvod, qvando qvis molit triticum ex errore, qvod verò principale opus eſt, de principalibus operibus; deinde ſecet lignum ſerra, ad accipiendum ſegmentum ejus; molat etiam fruſtum metalli, ad accipiendum molituram ejus; & hæc omnia in una eademqve ignorantia; [*qvod, inqvam,*] non ſit reus, niſi unius [*peccati:*] qvoniam hoc ſegmentum, & hæc molitura ſunt generationes molentis.

ANNOTATIO XLI. AD MISCHN. II.

אבות מלאכות ארבעים וכו

Principalia opera ſunt qvadraginta &c. *pag. 18.*

מעמר eſt, qvi coacervat העמרים manipulos, unum ſuper alterum. Nam עמיר eſt nomen manipuli tritici, aut hordei, aut qvorumcunqve aliorum, qvæ metunt homines. בורר eſt, qvi purgat & expurgat lapides, & ſcrupulos, & his ſimilia, è ſemine. מרקד eſt, qvi cribrat farinam, ad ſeparandum illam à furfuribus. מנפצן Qvi diſpergit illam (*lanam,*) baculo [*ſc.*] idem eſt cum חובטן eo, qvi baculo excutit. מסיך eſt, qvi ſubtegit ſtamen. Et hæc ſignificatio verbi הסיך deducta eſt ex [*Eſa. XXV. v. 7.*] המסכה הנסוכה, Velamen obductum. בתי נירין Domus liciorum ſunt fila dependentia alia ab aliis: & eſt ſpecies texturæ: illis namqve intertexit textor. Eſt verò nomen נירין Nirin, & res ipſa, nota apud Textores. והמולחו & ſallens illam: vult dicere, ſallens pellem. Et המעברו Eſt qvi dat in locum præparationis. מוחק eſt, qvi abradit pilos ex illa [*pelle.*] המחתך eſt is, qvi diſcindit pellem [*corium.*] סותר Eſt idem ac הורס deſtruens. Et percutiens בפטיש cum malleo: פטיש malleus eſt inſtrumentum, qvo utuntur aurifabri, & opifices ferri atqve æris [*fabri ferrarij & ærarii:*] & notum qvidem eſt; [*vel ex Jerem. XXIII. v. 29.*] וכפטיש Et ſicut malleus diſpergit petram. Cæterum, ſi qvis percutit malleo, etiam tempore conſummationis [*operis,*] opus eſt;

ſicut facere ſolent, qvi percutiunt malleis. Nam conſvetudo illorum eſt, ut incutiant ictus *(nonnullos)* ipſi incudi tempore pulſationis. Hinc omnis exornatio operis & conſummatio ejus, ut politio, & limatio, & *(alia)* ſpecies expolitionis, omnes ſunt generationes *(omnia ſunt conſeqventia)* ejus, qvi percutit *(ſeu pulſat)* malleo. Atqve hoc eſt, qvod dicunt: In qvocunqve eſt *(ſeu conſiſtit)* conſummatio operis, *(ob id)* reus eſt nomine pulſantis *(ſeu percutientis)* malleo. Hæc autem principalia opera omnia in exempla *(poſita ſunt.)* Ita qvidem, ut poſſimus *(conſeqventer)* dicere: Metens eſt inter principalia opera: ſimiliterqve, Evellens germen adnatum terræ, ſiqvidem intentio illius eſt *(directa)* in illam rem, qvam evellit; ut, ſi qvis decerpit ficus, aut vindemiat uvas, aut decutit olivas. De ſingulis ex iſtis operibus non dicimus, qvod ſint generationes *(conſeqventia)* ejus, qvi metit: ſed qvi decerpit ficus, aut vindemiat uvas, aut decutit olivas, eſt aliqvis qvi metit, per ſe. Qvemadmodum non dicimus de eo, qvi mactavit ovem, aut bovem, qvod ſit generatio *(ſeu conſeqvens)* ejus, qvi mactat; aut de eo, qvi coqvit coctile *(aliqvod)* de coctilibus, qvod ſit generatio *(ſ. conſeqvens)* האופה Piſtoris: qvin potius ipſe eſt aliqvis piſtor *(idem eſt ac Piſtor.)* Contra itaqve conſeqvens *(ſ. generatio)* eſt, qvicqvid participat cum ipſo opere, qvod numeratum inter principalia opera, in re tantum; ita qvidem, ut, ubicunqve deprehenderis iſtam rem, ſit conſeqvens illius principalis operis. Exemplum hujus rei eſto [*tibi,*] qvod [*ſupra*] diximus; qvod qvi molit, ſit ex principalibus operibus. Res ſc. ipſa in molitura, eſt contuſio rei magnæ & redactio ejus in partes minutiores. Hinc ſectio olerum in Sabbatho, aut ſectio ligni ad accipiendum ſegmentum ejus, aut molitio, limatio, ſectio metalli [*cujuscunq;*] ad accipiendum molituram ejus, aut fiſſio lignorum ad comburendum: omnia [*inqvam*] hæc ſunt conſeqventia molentis. Similiter: Res [*ſignificata*] coctionis eſt emollitio corporum durorum. Hinc, qvando qvis fundit aliqvod de metallis, aut calefacit illa, eſt conſeqvens coqventis; ſi vel maximè non ſuccendat ignem, aut urere faciat illum, ſed peragat fuſionem per ignem [*jam*] urentem, donec calefiat. Atq; hinc conjecturam facere potes, qvod res texturæ ſit collectio partium ſeparatarum, & connexio earundem, & immiſſio aliarum in alias. Item res præparationis pellium eſt conſolidatio rerum mollium, ut non corrumpantur facilè. Obſerva itaqve hanc rem, & retine eam, & memento ejus jugiter, qvandocunqve videris opus ex operibus. Conſidera conſeqvens qvoqve, cujus principalis operis [*conſeqvens*] ſit: & ne placeat tibi [*ullum*] opus, qvod fuerit principale opus ex principalibus operibus, cum conſeqvente [*ſuo:*] qvem-

Digitized by Google

qvemadmodum expoſui tibi. Porrò, qvando dicunt: qvi ſallit illam, & qvi præparat illam, non ſunt duo opera. Nam ſalitio pellis eſt ſpecies de ſpeciebus præparationis. Mentionem autem ejus fecit, ad docendum te, qvod ſalitio ſit præparatio *(aliqva.)* Concluditur autem *(aliàs)* numerus triginta & novem *(operum)* in opere linearum ductarum. Sed diverſum qvid fecit Doctor Miſchnicus *(hic)* in enumeratione ejus tempore ſcriptionis: Retulit enim eam inter res ſcribentis. Porrò dicit, qvòd ſint qvadraginta minus unum, & poſtea recenſuit illa, ut doceat nos, qvod qvisqvis fecerit omnia illa per errorem eundem, & in ignorantia eadem, reus ſit propter unumqvodqve *(opus;)* modo error ſit circa opus: qvemadmodum ab initio Capitis expoſuimus. Qvaſi dicat: qvod ſi qvis in his operibus erret omnibus per ignorantiam eandem, *[committat]* qvadraginta peccata, minus unum. Repetit verò *[eadem verba,]* poſtqvam enumeravit iſta principalia opera; ut exponeret, qvod non ſit reus duorum peccatorum, niſi propter duo opera, ex iſtis enumeratis. Qvare ſi fecerit principale opus cum minus principali *[conſeqvente,]* non erit reus, niſi unius. Similiterqve ſi fecerit minus principalia multa, ſi tamen fuerint minus principalia iſta omnia ſub uno eodemqve principali, non erit reus, niſi unius peccati. Jam qvod dixit *[Doctor Miſchnicus,]* & geminavit *[bis dixit,]* qvadraginta minus unum; *[factum eſt,]* ad refutandum Rabbi Jehudam, qvi annumeravit שובט & מרקדק operibus principalibus. Eſt autem שובט is, qvi percutit baculo aut calamo ſuper ſtamen, qvando contrahitur ſuper liciatorium textorum, eum in finem, ut ſeparet fila. At מרקדק eſt, qvi ſeparat fila manu ſua tempore texturæ. Contrà vero Sapientes dixerunt, qvod opera iſta, iisqve ſimilia, ſint omnia opera minùs principalia *[ſub operibus principalibus]* ſubtegentis ſtamen, & texentis: qvemadmodum ſupra expoſuimus. Omnia deniqve iſta opera, qvæ enumeravit, vocavit אבות Patres h. e. principalia opera, juxta uſum eorum in extructione tabernaculi *[Moſaici,]* ubi vocavit ea Scriptura nomine operis. At qvæcunqve res ab iſtis dependet aut ſimilis eſt uni iſtorum, vocatur תולדה Generatio, hoc eſt, opus minus principale, ſeu conſeqvens; ſicut diſtinximus.

ANNOTATIO XLII. AD MISCHN. III.

ועוד כלל אחר אמרו וכו׳

Et adhuc regulam aliam dixerunt &c. pag. 19.

כשר Rectum ad obſervandum illud, h. e. ראוי dignum ad aſſervandum & cuſtodiendum illud: Et eſt in illo utilitas. Hinc liberum ipſi

non

Digitized by Google

non eſt, ſi tollat. Et alii etiam aſſervant, qvemadmodum ille: . vult dicere; qvod conſvetudo ſit hominum, aſſervare illud. Sunt namqve res, qvas ſi aſſervarent, eſſent cuſtoditæ, [*ut diu durarent,*] nec perderentur: ſed non aſſervant illas, neqve cuſtodiunt illas [*homines,*] propter multitudinem, in qva inveniuntur in iſto loco, & vilitatem earundem ibidem. Jam qvando ſimul habebit res aliqva iſtas duas conditiones, tum qvisqvis exportaverit de ejusmodi rebus & mercibus in Sabbatho, in eâ qvantitate, qvam declarabimus, reus eſt. At qvando rei alicui deſunt iſtæ duæ conditiones, ut [*ſc.*] non ſit digna ad aſſervandum illam, & ut homines eam aſſervare ſoleant, iſte autem eò progreditur, ut aſſervet eam, tum ille, qvi aſſervavit illam, ſolus reus eſt; reliqvi verò homines liberi ſunt.

ANNOTATIO XLIII. AD MISCHN. IV.

pag. 19. המוציא תבן כמלא וכו'

Qvi exportat paleam, ſicut plenitudinem &c.

עצרן eſt palea leguminis, e. g. fabarum, & piſorum, & lupinorum, & ſimilium ex leguminibus.

קליפיהן ſunt folliculus ſuperior, qvi ſimilis eſt cuti beſtiæ. גרעיניהן ſunt grana dura, qvæ ſunt intra fructus. עוקצין ſunt illi petioli, ex qvibus fructus pendent in arboribus; e. g. petioli ficuum, & uvarum, & malorum Perſicorum, & Citrorum, & ſimilium. סובין ſunt furfures eorum, h. e. farina mediocris. מורסן eſt gluma eorum, h. e. folliculus ſuperior craſſior, qvi emergit in cribro primò. Porrò, poſtqvam dixit, qvod cibi omnes addantur alii aliis, & qvantitas eorum, qvod ad exportationem in Sabbatho, ſit ſicut carica qvæ eſt ficus aliqva mediocris; jam verò de cibis nonnulli ſunt, qvi habent folliculum [*ſ. corticem,*] nonnulli, qvi habent grana, & petiolos, & furfures: tum oſtendit, qvod nulla iſtarum rerum annumeretur cibo; adeò, ut qvod metimur juxta caricam [*ſ. caricæ qvantitatem,*] ſit de cibo optimè purgato, ab omnibus ſpeciebus iſtorum rejectamentorum. At R. Jehudah dixit, qvod lentes tantum metiantur cum folliculo [*ſive cortice*] tenuiori, qvi ſuper illis eſt: qvandoqvidem coqvantur integræ cum folliculis [*iſtis*] ſuis, & comedantur cum iſtis. Idemqve ſtatuit de fabis viridibus: propterea qvod comedantur cum folliculis ſuis, qvi ipſi cibo proximi ſunt. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

CAP.

Digitized by Google

CAP. VIII.

ANNOTATIO XLIV. AD MISCHN. I.

המוציא יין כדי וכו׳

Qvi promit vinum &c.

pag. 20.

כוס Calix, qvem intelligit hoc loco, eſt Calix benedictionis: & menſura ejus eſt qvartale. Jam verò expoſuimus aliqvoties, qvod menſura qvartalis ſint digiti duo ſuper digitis duobus, cum altitudine digitorum duorum & dimidii digiti, & qvinta parte digiti. Omnes autem menſuræ (*intelligendæ ſunt*) de גודל pollice, qvi בוהן (*dicitur*) in lingva Hebræa. Porrò miſcere ſoliti ſunt vinum ſuum ita, ut eſſet una pars vini, & qvatuor partes aqvæ. Qvod cum ita ſe habeat, mixtura calicis habebit qvartam partem qvartalis vini. גמיעה autem eſt, qvantum ſorbetur una vice, ſi ſit lac beſtiæ mundæ, qvod aptum ſit potui: ſed lactis beſtiæ immundæ menſura, qvoad in Sabbatho eductionem, eſt, qvantum ſufficit ad fucandum oculum unum. כתית eſt extremitas vulneris, h.e. ipſum (*qvaſi*) os (*apertura*) vulneris: Pluralis ejus eſt, כתיתין Pridem autem præmiſſa eſt expoſitio ejus. Qvum dicit: membrum parvum, vult intellectum membrum parvum hominis unum diem nati. Minimum autem membrum, qvod eſt in homine, eſt digitus minimus, qvi in pede eſt. (*Porrò cum dicit:*) לשוף ad abſtergendum pigmentum, menſura hæc eſt: ut liqvefiat per illam pigmentum; juxta ſignificationem ex qva vocatur in lingua Arabica שיאוף Collyrium. Hoc verò (*intelligendum eſt*) de aqvis fluvii tantum, qvæ ſunt bonæ oculis: Sed reliqvarum aqvarum menſura eſt, qvantum ſufficit ad lavandum faciem ejus, qvi verberatus eſt. שופכין ſunt res omnes, qvæcunqve effunduntur; dicere volo, qvæ fluidæ ſunt, ut ſunt omnes potus. Non autem eſt deciſio juxta Rabbi Simeonem.

ANNOTATIO XLV. AD MISCHN. II.

המוציא חבל כדי לעשות וכו׳

Qvi promit funem ad faciendum &c.

pag. 20.

גמי Eſt juncus. Et in Hebræa (*lingva dicitur*) תיבת גמא arcula junci. תלאי eſt idem atqve manubrium, unde dependet. נפה Cribrum, notum eſt. Eſt (*ſc.*) qvod exigua foramina habet. כברה autem eſt (*cribrum,*) qvod majuſcula foramina habet. קשר מוכסין eſt ſignum,

qvod ſcribunt, qvi accipiunt decimas, & publicani, ad docendum, qvod hic (*qvi habet ſignum*) ſolverit, qvod debuerat. Menſura autem ejus ſunt duæ literæ. Vocavit autem קשר Nodum (*vel ligamen*) eo modo, qvo homines noſtri ſeculi vocare ſolent ſigna & figuras, qvibus calculantur rationes (*h.e. calculos*) עקר אלרומי in lingva Arabica: qvod eſt in lingva Hebræa קשר רומיים nodus (*vel ligamen*) Romanorum. נייר Papyrus, (*ſeu charta*) nota eſt. נייר מחוק charta deleta, eſt inſtrumentum contractus chartaceum, qvod invalidum redditum eſt, nec per illud exigunt (*amplius*) debitum. פלייטון eſt מר דרור, h. e. Moſcus. Non eſt deciſio juxta R. Schimeon.

pag. 21.

ANNOTATIO XLVI. AD MISCHN. III.

עור כדי לעשות קמיע וכו׳

Pellem (Corium) ad faciendum amuletum &c.

Ad faciendum ex eo Amuletum: (*hoc eſt*) ad contegendum illo amuletum קלף Pergamenum notum eſt. Super Pergamenum autem ſcribunt Thephillin. Eſtqve Traditio Moſis è Sinai. Sectiones Thephillin ſunt IV. (*I*) Sanctitas mihi: (*II.*) Et erit, qvum perduxerit Te: (*III*) Audi. (*IV.*) Et erit, ſi audiendo. Supra etiam meminimus, qvod cera ſit שעוה.

pag. 21.

ANNOTATIO XLVII. AD MISCHN. IV.

דבק כדי ליתן וכו׳

Gluten, ad dandum. &c.

דבק Gluten, eſt res facta manibus hominum, qvam qvisqvis attingit, adhæret ei. שבשבת eſt juncus, cujus capiti addunt Gluten, alligantqve illum (*juncum*) arundini, & immittunt in nidos avium, ut extrahant inde pullos. חרסית eſt lutum ſapientiæ: notum verò eſt medicis. פי כור os ollæ, eſt labrum ollæ, per qvod infundunt. Eſtqve (כור) vox Hebræa, (*ut Eſa.XLIIX. v.1.*) probavi te in olla afflictionis. פטפוט eſt pes ollæ; Faciunt namqve illi pedes, qvando magna eſt. Et in tractatu Kelim (*habetur*) פטפוטי כירה Pedes ollæ. צורפי זהב Conflatores auri, (*ſeu Aurifabri*) noti ſunt. Eſt (צורף) vox Hebræa (*ſatis, ſeu Biblica, ut Jud.XVII. v.4.*) & dedit illud לצורף conflatori. סובין Furfures noti ſunt. Sic autem facere ſolent aurifabri: conjiciunt furfures

super

Digitized by Google

ſuper facies ollæ tempore fuſuræ. שיר Calx, Hebraicum eſt (*ſ. Biblicum, ut Devteron. XXVII. v.2.*) ושרת אותם בשיר Et abduces eos calce. Conficitur autem ex lapidibus combuſtis. Moris verò ipſis fuit, urgere illâ puellas ſuper univerſa carne earum, qvaſi veſtimento. Et intentio erat, adducere illis menſtrua, & feſtinare pubertatem, ſimulq; teneram reddere carnem. כלכול ſunt tempora. אנדיפי eſt frons. Deniqve deciſio non eſt ſecundum Rabbi Jehudam: nec eſt (*eadem*) deciſio juxta R. Nehemiam.

ANNOTATIO XLVIII. AD MISCHN. V.

ארמה כחותם המרצופין וכו'

Terram ſicut ſigillum Marſupiorum &c.

pag. 21.

ארמה eſt lutum rubrum, ex qvo faciunt ſigilla ſuper ſaccos, in qvos ponunt Mercatores pecuniam ſuam, qvi vocantur מרצופים Marſupia. Similiterq; faciunt ex illo ſigilla ſuper ſcripta inſtrumenta. קלח ſignificat Radicem. At ברושא eſt כרתיין Porrum: In lingva Hebræa (*Biblica*) חציר: (*Num. XI. v. 4.*) ואת החציר Et porrum. חול גס eſt arena craſſa. עבה (*ſ.* קנה) craſſus (*ſc. calamus, hoc eſt,*) ut ipſa ſubſtantia calami ſit craſſior, qvam ut aptus ſit ſcriptioni. Porrò qvòd dicit, קלה Leve, (*de ovo*) vult dictum, qvod feſtinanter coqvitur. Eſt autem (*illud*) ovum gallinæ. Tò טרופה ſignificat mixtum: vult dicere; qvod miſcent cum oleo, & motitant illud probè: propter hoc namqve feſtinanter coqvitur. Noli autem cogitare, qvaſi è genere menſuræ ſit id, in qvo caleſit ſine coctura e. g. cacabus & ſartago: nam non eſt; ſed menſura eſt, qvando torrent de ovo gallinæ in qvantitate caricæ. Atq; hoc eſt, qvod dicunt: ſicut Carica de ovo levi. Et erit ſartago jam calefacta calore mediocri. Non autem eſt deciſio juxta R. Akibam.

ANNOTATIO XLIX. AD MISCHN. VI.

עצם כדי לעשות תרווד וכו'

Os tantum, ut fiat inde Cochlear &c.

pag. 22.

תרווד Cochlear, eſt cochlear medicorum parvum. Et adhuc vocant illud תרוור: multaqve faciunt apud nos. חף autem eſt dens de dentibus clavis ligneæ. כרכר notum eſt. Barbarè טורטור Tourtour. Eſt autem verticulum.

Digitized by Google

ANNOTATIO L. AD MISCHN. VII.

pag. 22.

חרס כדי ליתן וכו׳

Teſtam ſufficientem ad dandum &c.

מצים eſt dimidiatus later. Qvando (*ſc.*) inter dimidiatos lateres eſt cavitas, tùm implent iſtam cavitatem teſtis & lapidibus parvis. Deciſio eſt juxta Rabbi Joſe.

CAP. IX.

ANNOTATIO LI. AD MISCH. I.

pag. 23.

אמר ר׳ עקיבא וכו׳

Dixit Rabbi Akiba &c.

Immundities oneris (*ſ. ex onere*) eſt, qvando eum, qvi aliqvid portat, qvod polluit per onus, etiamſi non attigerit illud, ſed fuerit inter ipſum & inter illud res intermedia, qvandoqvidem tamen gravabat ipſum res immunda; eum (*inqvam*) polluit (*res iſta.*) Cæterum in principio Seder Tohoroth explicabuntur res, qvæ polluunt per onus, & qvæ non polluunt: ibidemqve recenſebimus rationes omnes. Jam R. Akiba opinabatur, qvod, qvicunq; portat idolum, polluatur, ſi maximè fuerit in arca, aut ſimili aliqva re. Contra Sapientes dicunt: non polluit, niſi per contactum, ut, qvi tetigerit illud ipſum, (*demum*) polluatur. Rationem qvod attinet, qvam R. Akiba adduxit, pro eo, qvod polluat per onus, ex illa ipſa ratione dixerunt Sapientes, qvod non polluat membra. Atqve hoc eſt, qvod dicunt: Aſſimilavit illud miſericordiſſimus (*Deus*) menſtruatæ, qvæ non polluit membra. Qvemadmodum itaqve manus aut pes menſtruatæ, qvando abſciſſa ſunt, non polluunt nomine menſtruatæ; ſic etiam particula de figura Idoli non polluit; ſed ipſum totum polluit per contactum, ſicut reptile, qvod non polluit, niſi per contactum, qvemadmodum exponemus in principio Traditionum Tohoroth. Certè comparavit illud Scriptura cum reptili, qvando dixit (*Devt. VII. v. 26.*) deteſtando deteſtaberis illud, & abominando abominaberis illud, qvia eſt anathema. Ratio porrò, qvare Sapientes voluerunt immunditiem idoli leviorem reddere, eſt, qvod ſit à Doctoribus (*conſtituta.*) Jam regula eſt apud nos, qvod, qvicqvid à Doctoribus (*conſtitutum*) eſt, ita, ut poſſimus

ſive

Digitized by Google

ſive mitigare ſive gravius reddere, potius ſuſcipiamus mitigare. Deciſio itaq; eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LII. AD MISCHN. II.

מנין לספינה שהיא טהורת וכו׳ *pag. 41.*

Unde habemus de nave, qvod munda ſit &c.

Conſideravi phraſin ejus (*Scriptura, in Proverbiis c.XXX. v.19*) בלב ים in corde maris, qvod idem valeat, ac בים in mari. Qvemadmodum itaqve mare non polluit, ſic etiam qvicqvid eſt in medio ejus, non polluit; ſi vel maximè fuerit navis lutea, (*vel teſtacea*;) ſi maximè etiam onerata fuerit in arida, & (*poſtea demum*) dimiſerint eam in mare.

Areolam porrò ſex palmarum ſuper ſex (*h.e in qvadrati formam*) jam expoſuimus in Capite tertio (*tractatus*) Kilajin. Nihilominus repetemus tibi de illa hìc pauca qvædam, pro more noſtro. Nimirum incumbit nobis, ut inter ſementim, qvæcunqve illa ſit, & inter ſementim (*aliam*) ſit ſpatium palmi cum dimidio, ut non commiſceantur inter ſe per modum heterogeneorum. Qvod ſi tamen angulus fuerit juxta angulum, aut juxta latus loci ſementis alterius, non cogimur ſpatium relinqvere inter illas: nam diſterminatio angulorum oſtendet etiam diſterminationem illarum. Delineavimus autem jam in (*tractatu*) Kilajim figuras multas. Hic tamen (*etiam*) delineabo tibi unicam, ut exponatur (*melius*) mens hujus conſtitutionis, & qvomodo ſeminare poſſit homo qvinq; ſemina. Ratio autem ejus (*deſumitur*) ex voce זרועיה ſata ſua (*Eſa.LXI. v.11.*) qvæ docet pluralitatem. Licet non ſit demonſtratio, ſed ſit (*tantum*) levis probabilitas [*qvadam*] inſtar indicii. Si verò [*plenius*] cognoſcere deſideraveris jura areolæ, perpende verba noſtra in qvintum [*Caput tractatus*] Kilajim. Eſtqve res tota veriſſima; neqve enim ſolus R. Akiba [*ita opinatus eſt.*]

ANNOTATIO LIII. AD MISCHN. III.

מנין לפולטת שכבת זרע וכו׳ *pag. 43.*

Unde eſt, qvod evomens concubitum ſeminis &c.

Ex eo, qvod monuit (*Deus Exod.XIX. v.11.*) de concubitu mulieris ante lationem legis (*abſtinendum ab eo*) tribus diebus, demonſtratio [*deſumitur,*]

O 3

mitur,] qvod, qvando deciderit à muliere concubitus ſeminis intra tres dies à coitu illius, ipſa polluatur per iſtum concubitum ſeminis. Qvod ſi decidere fecerit concubitum ſeminis poſt tres dies, ecce munda erit: propterea qvod iſte concubitus ſeminis corruptus ſit, ut adeò non polluatur illo; Decidit itaqve conſtitutio [*hac,*] qvod evomens in tertio, immunda ſit. Sed amplius exponetur hoc in Cap. 8. [*tractat.*] Mikvaoth. Porrò, qvod dicitur [*à Scriptura Gen. XXXIV. v. 25.*] Qvum eſſent כואבים dolentes, argumento eſt, qvod dies tertius ſit moleſtus circumciſis: qvia [*nimirum*] humores defluunt & deſcendunt, & naſcitur ex illis aliqvod ulcus, adeò, ut augeantur dolores. Hinc permiſerunt, ut lavetur aqvis calidis in Sabbatho, ſi vel maximè calefactæ fuerint in Sabbatho: qvandoqvidem urget periculum animarum. Deniqve figuram diſponendi facti circa hircum emiſſarium plenius exponam in Cap. VI. tractatus Joma.

ANNOTATIO LIV. AD MISCHN. IV.

pag. 24.

מניין לסיכה שהיא וכו׳

Unde eſt, qvod unctio ſit &c.

Qvando dicit [*Doctor Miſchnicus:*] כשתייה ſicut bibitio, non hoc vult, qvaſi reus ſit ſuper illa [*unctione*] exciſionis, ſicut reus ſit ſuper bibitione. Sed ſententia hæc eſt, qvod ſit prohibita ſicut bibitio, & reus fiat ſuper illa flagellationis, qvemadmodum explicabimus in tract. Joma.

ANNOTATIO LV. AD MISCHN. V.

pag. 24.

המוציא עצים כדי לבשל וכו׳

Qvi affert ligna, ut coqvat &c.

Supra expoſuimus, qvod ovum leve ſit ovum gallinaceum; & תבלין ſint aromata e.g. piper, Zinziber, Belangan & Caſſia, & his ſimilia. Omnia autem inter ſe conjunguntur, propterea qvod effectus eorum idem eſt [*ſc. condire.*] איסטיס [*corcus nonnullis*] dicitur ביל in lingva Arabica; eſtqve res, qva tingunt juxta colorem expanſi [*h. e. ad dandum colorem cœli.*] פואה [*Rubia*] in lingva Arabica dicitur אלפוה: ſuntqve radices herbæ rubræ, qvâ tingunt rubrum [*ut ſit rubrum.*] סבכה eſt galea capitis, cui [*aliqvid*] faciunt in forma Ziz ſuper fronte, aut ſuper capite. נתר [*nitrum*] & בורית [*Smegma*] & קומליאה [*cimolia*] & אשלג [*Aſchleg*] omnia

Digitized by Google

omnia ſunt res, qvæ valdè abluunt, & dealbant. Nomina autem eorum in Arabica nota ſunt. כתם Macula, eſt macula ſangvinis, qvæ invenitur in veſte, ita ut dubium ſit, ſitne ſangvis meſtruatæ, annon? Lavant autem illam ſeptem rebus abſtergentibus & dealbantibus: è qvarum numero ſunt qvatuor iſtæ (*commemorata modò*;) ut exponemus in (*tractatu*) Niddah. Deciſio autem non eſt ſecundum R. Jehudam.

ANNOTATIO LVI. AD MISCHN. VI.

פלפלת כל שהוא וכו׳ pag. 25.

Piper qvantulumcunq; ſit &c.

עטרן Reſina, nota eſt. In lingva Arabica (*dicitur*) קטראן. Species autem Metallorum ſunt vaſa metallina, in qvibus contundunt aromata: propterea qvod ſint res duræ & validæ, adeò, ut particula (*qvævis*) minima de illis ſit idonea, ut faciant ex illa ſtimulum aut ſimile qvid. מקק Blatta, eſt res, qvæ conſumitur tota; corrumpitur namqve adeò, ut non relinqvatur de illa, niſi ſignum (*aliqvod.*) Vox autem Hebræa eſt, (*deducta ex verbo, qvod habetur Levit. XXVII. v. 39.*) Et vos ימקו contabeſcetis. Et R. Jehudah qvidem dicebat: qvandoqvidem etiam minima eorum, qvæ inſerviunt idolis, curant, & æqvum eſt, ut removeantur: utiqve rei erunt, ſi protulerint (*aliqvid*) de illis, qvantulumcunqve ſit, prout illud magni æſtimatur. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO LVII. AD MISCHN. VII.

המוציא קופת הרוכלין וכו׳ pag. 25.

Qvi educit pyxidem Pharmacopolarum &c.

הרוכלין ſunt Aromatarii. זרעוני גינה ſemina horti, ſunt ſemina, qvæ non ſunt idonea comeſtioni e.g. ſemen melopeponum, & ceparum, & raparum, & his ſimilia. Qviſqvis (*itaq;*) protulerit de una (*ſpecie*) illarum propè caricam (*qvantitatem caricæ*;) is reus erit. Eqvidem Rabbi Jehudah filius Bathira diſſentit circa hoc, & dicit, qvod, licet de iſtis ſeminibus non protulerit niſi qvinqve grana tantum, aut amplius, reus ſit. Atqve hîc finiuntur verba Rabbi Jehudæ filii Bathiræ: & deinceps incipiunt verba dicti ſecundi, qvod verba habet omnium (*conſentientia*) diciturqve, qvod, qviſqvis protulerit de ſemine cucurbitarum, aut cucurbitarum

Digitized by Google

bitarum Ægyptiacarum, aut ſabarum Ægyptiacarum, duo grana, reus ſit. Qvando autem dicitur, Locuſtam vivam, כל שהוא qvantulacunqve ſit, vult dictum: etiamſi fuerit exigua valdè. Verùm deciſio nec ſecundum Rabbi Jehudam filium Bathiræ, nec ſecundum Rabbi Jehudam (*alterum*) eſt.

CAP. X.

ANNOTATIO LVIII. AD MISCH. I.

המצניע לזרע ולדוגמא וכו

pag. 16.

Qvicunqꝫ recondit in ſemen, aut ſpecimen &c.

Senſus hujus Miſchnæ hic eſt: Qvisqvis reconderit ante Sabbathum in ſemen, & in ſpecimen, & in Medicinam, & oblitus fuerit, qvem in finem (*iſtorum*) reconderit, nihilominus promſerit in Sabbatho ſimplici, reus eſt ſuper illo, qvodcunq; etiam ſit [*eorum*,] qvod juxta mentem priorem produxit, Poſtqvam verò impleta eſt intentio ejus, & produxit illam rem, qvam reconderat, ſive in eum finem, ſive ſimpliciter, qvemadmodum expoſui aliqvoties, tum impleta eſt cogitatio illius. Et deinceps, ſi, poſtqvam produxit eam, reconderit iterum, reputanda eſt iſta res ipſi, qvemadmodum reputanda foret reliqvis hominibus. Et propterea ſi iterum reconderit illam, non erit reus, niſi juxta [*juſtam*] æſtimationem, [*ſeu qvantitatem*] ejus. Commemoratio autem [*iſtarum*] æſtimationum [*ſeu qvantitatum*] omnium præceſſit ſupra. דוגמא ſignificat exemplum & ſpecimen; vultqve dicere, qvod reconderit iſtam rem, ad exhibendum eam inſpectioni.

ANNOTATIO LIX. AD MISCHN. II.

המוציא אוכלין ונתנן וכו׳

pag. 16.

Qvi profert cibos, & poſuit eos &c.

אישקופה Vocatur Limen inferius ex liminibus domuum & habitationum, & ſi qva alia ſunt: qvemadmodum vocant limen ſuperius משקוף: אשקופה חיצונה limen inferius exterius eſt porticus; & eſt ante limen oſtiorum domuum. Vocatur autem exterius, propterea, qvod à parte loci publici eſt. Cæterum hoc limen, de qvo loqvitur hîc in

Digitized by Google

in conſtitutione, eſt Carmelith. Præmiſſi verò ſunt limites Carmelith & jura ejus, ab initio hujus tractatus. בבת אחת ſignificat, una vice: propterea qvòd non vocatur opus, niſi translatio è locô publico in locum privatum, aut è loco privato in locum publicum, ſiqvidem non interfuerit inter illos locus alius; qvemadmodum Regulam tradidimus ab initio verborum noſtrorum in hunc tractatum.

ANNOTATIO LX. AD MISCHN. III.

המוציא בין בימינו וכו׳ *pag. 26.*

Qvi profert ſive dextra ſua &c.

Eductio Filiorum Kahath arcæ præſtita eſt humero: & vocavit eam Deus benedictus עבודה *miniſterium (ſeu opus,)* nam dicitur (*Num. VI. v. 9.*) Nam עבודת miniſterium ſanctitatis eſt ſuper illis, humero portabunt. לאחר ידו ſignificat ſuper dorſo (*averſâ parte*) manus ſuæ. מרפקו ſimiliter in lingva Arabica vocatur מרפק, & eſt membrum medium de brachio. אפונדתו eſt veſtis ſudoris: veſtis ſc. anguſta, qvâ induitur homo, ut adhæreat carni ejus. Eidem loca ſita ſunt cava inſtar loculorum, qvò recondit homo, qvicqvid vult. Super illud induitur veſte ſua, qvæ vocatur חלוק induſium. Jam qvando invertitur intima iſta veſtis, ut ſuperior pars ſit inferior, obvertuntur foramina (*ſeu ora aperta*) iſtorum loculorum humo, & decidit, qvicqvid intra illos fuerit; rerum qvidem, qvæ aliqvod pondus habent; idqve ſine dubio. שפת חלוקו Fimbria induſii ejus, eſt fimbria veſtis inferioris.

ANNOTATIO LXI. AD MISCHN. IV.

המתכוין להוציא לפניו וכו׳ *pag. 27.*

Qvi propoſuit ſibi exportare ante ſe &c.

סינר eſt Cingulum. Et (*mulier*) qvando rem ſuſpenderit à cingulo ſuo, ſive ante ſe, ſive poſt ſe, rea fit: propterea qvod convertere ſe, h.e. redire ſolet, (*qvod & ipſa probè ſcit.*) מקבלין פתקין accipientes literas, ſunt, qvi accipiunt libellos & epiſtolas: volo dicere, nuncii Regis pedites, h.e. curſores. Nam includere ſolent iſtas literas lignis excavatis, in forma calami cavi, & ſuſpendere eas à collo ſuo. Rabbi Jehudah dicit, qvod calamus ejusmodi excavatus circumeat in collo ejus,

Digitized by Google

& redeat à latere in latus, h.e. ante ipſum & poſt ipſum. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Jehudam.

ANNOTATIO LXII. AD MISCHN. V.

pag. 17. המוציא ככר לרשות וכו

Qvi profert panem in locum &c.

Docet Te in hac conſtitutione Regulam, qvam præmiſimus in principio Capitis primi hujus tractatus. Qvæ hæc eſt, qvòd qvando duo opus (aliqvod) perficiunt, liberi ſint; ſiqvidem *(qvilibet)* facit totum; non autem facit partem (*ſeu, ſinguli ſeorſim, nec unus cum auxilio alterius.*) Eqvidem R. Schimeon dixit: Etiamſi non potis ſit unus educere illud, atq; adeò ambo illud educant, liberi tamen ſunt *(ambo:)* ſed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem.

ANNOTATIO LXIII. AD MISCHN. eandem, & verba qvidem:

pag. 17. המוציא אוכלין פחות וכו

Qvi profert cibos minores &c.

Regula apud nos eſt, qvòd, ſicut oliva, de mortuo & de cadavere, & ſicut lens, de reptili, polluat, juxta qvidem ſui generis immunditiem; ſed intra menſuram *(qvantitatem)* iſtam non polluat. Verùm amplius explicabuntur iſtæ regulæ ſuo loco. Cæterum Ratio R. Schimeonis erat hæc, qvòd videret, qvòd non eſſet intentio ejus, qvi educeret rem de rebus aliis, eadem cum intentione ejus, qvi educit iſtas (*res*) commemoratas; qvin potius intentio ipſius eſſet, removere immunditiem. Qvod cum ita ſe habeat, fore ipſius eductionem opus, qvod non eſt neceſſarium propter ſeipſum, atqve adeò ſuper qvo liber eſt. At Sapientes viderunt, qvòd non eſſet diſcrimen inter eum, qvi educit aliqvam ex iſtis immunditiebus, & inter eum, qvi educit rem aliam. Et ſcito, qvod ſit regula apud nos: Vivus portat ſeipſum. Idcircò, qvi exportat hominem vivum, ei non eſt onus. Qvod ſi tamen vinctus ſit, onus erit, fatentibus omnibus. Contra beſtia viva & avis viva, licet ſint vivæ, tamen ſunt onus, ex ſententia Sapientum. Et (*ſane*) non eſt deciſio juxta R. Schimeonem.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO LXIV. AD MISCH. VI.

הנוטל צפרניו זו בזו וכו׳

Qvi aufert ungves ſuos, unum per alterum &c. pag. 28.

Et ſic pilos ſuos, & ſic myſtacem ſuum, & ſic barbam ſuam; Vult dicere: qviſqvis evulſerit iſta manu ſua per ſeipſum, ſicut ungves ſuos. In hoc (*verò*) eſt diſſenſus, cujus meminit. Verum enimverò, ſi qvis unum ex iſtis abſtulerit] (*reſecuerit*) novaculis, aut ſimili aliqvo inſtrumento tonſorio, (*ſtatim,*) ubi duos pilos abſtulerit, reus erit, fatentibus omnibus. Similiterqve, qvòd ſi ejusmodi qvid fecerit homini alii, etiam manu, reus ſit. Scito autem, qvod, qvando defluxerint aut evulſi fuerint crines capitis majori ex parte, remanſerint tamen (*aliqva ex parte*) in capite pendentes, doloremqve ipſi creent, licitum ſit ipſi evellere illos manu ſua in Sabbatho. גודלת eſt fœmina gnara alere crines, & facere illos denſos. פוסקת autem eſt, qvæ demittit crines ſuper tempora; qvæ eſt ſpecies alendi crines. כוחלת eſt, qvæ adhibet oculo fucum. Jam R. Elieſer dicebat, qvòd omnia iſta ſint opera minus principalia: nam גודלת creſcere facientem crines eſſe opus minus principale reſpectu ædificantis; כוחלת Fucum adhibentẽ eſſe opus minus principale reſpectu ſcribentis. At Sapientes dixerunt, qvod res nutritionis crinium non ſit res ædificationis, neqve res fucationis ſit res ſcriptionis. Regula etiam eſt apud nos, qvod vas perforatum ſit ſicut terra, & menſura foraminis ſicut radix parva: qvod expoſuimus in Cap. V. tractatus Demaj. Rabbi qvidem Schimeon non exiſtimavit, qvod eſſet ſicut terra, hoc reſpectu, ut reum faciat lapidationis. Verùm enimverò deciſio non eſt ſecundum Rabbi Schimeonem; ſed deciſio eſt juxta Sapientes.

CAP. XI.

ANNOTATIO LXV. AD MISCHN. I.

הזורק מרשות היחיד וכו׳

Qvi ſpargit (projicit) è loco privato &c. pag. 28.

Scito, qvod locus publicus extendat ſe usqve ad decem palmos: qvod verò ſupra decem palmos eſt in loco publico, id liberum eſt. Diſ-

Digitized by Google

ſenſus inter illos (*de hoc*) eſt, qvando (*qvis*) projicit (*aliqvam*) rem è loco privato in locum publicum, ita, ut tranſeat locum publicum: Ubi R. Akiba dicit, qvod ſi tranſierit iſta res, qvã projicit per aërem loci publici, & intra decem [*palmos,*] ſit qvaſi reqvieſcens [*in eo.*] At Doctores noſtri non ſic dixerunt; Interim; ſi qvis projicit ultra decem [*palmos,*] etiam R. Akiba liberum pronunciat. Sed deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LXVI. AD MISCHN. II.

pag. 19.

כיצד שתי גזוזטראות וכו׳

Qvomodo? ſi duæ Trabes &c.

גזוזטראות & בצוצריות ſunt unum & idem; Nimirum ſtructura ex lignis, exiens ex pariete extrorſum in tabulatis ſuper locum publicum. * Faciunt autem illum, ad latius reddendum tabulatum. Cæterum iſtæ trabes [*ſtructura dictæ*] erant locus privatus plenus: cujus ſupra præmiſimus limites. Qvando itaqve ejusmodi trabs exivit in locum publicum ab hoc latere, & trabs [*alia*] ab altero latere, fuit locus publicus in medio; locus autem privatus utrinqve. בריוטא אחרת In eadem contignatione: [*h. e.*] ut ambæ trabes æqvaliter ſint in uno [*aliqvo*] tabulato, ut una alteram excipiat, ſit tamen locus publicus inter illas: tum, qvi protendit [*ſ. porrigit aliqvid*] erit reus; propterea, qvod ſic ſe habebat miniſterium Levitarum, qvemadmodum explicatur. At qvi projicit, liber eſt: qvemadmodum dicunt Sapientes. Nam ſi qvis projicit aliqvid è loco privato in locum privatum ita, ut locus publicus ſit in medio, liber eſt. Eadem autem ratio foret Protendentis [*ſ. porrigentis*] niſi fuiſſet [*protenſio*] miniſterium, qvo uſi fuiſſent in tabernaculo. Nam omnia opera circa tabernaculum pro perfectis agnoſcimus. Porrò ſcito, qvod, qvando dicunt, qvi protendit, reus eſt [*intelligendum ſit,*] ſi vel maximè ultra decem [*palmos protenderit.*] Siqvidem etiam Levitæ ultra decem protenderunt. Deinceps redit ad explicandum, qvomodo ſe habuerit miniſterium Levitarum. Ubi, qvando dicit: duo currus erant unus poſt alterum, protendebantqve aſſeres ex uno in alterum, [hoc vult,] qvod ſuper curribus vehebant aſſeres. Unusqvisqve autem ex iſtis curribus fuit locus privatus.

חולית הבור Cœnum foveæ eſt fimus & cœnum, qvod invenitur in fundo ejus [*foveæ.*] Docere nos voluit, qvod, qvando in profunditate foveæ cum cœno ejus [*deprehenduntur*] decem palmi, debeat fovea cum

cœno

Digitized by Google

cœno implere decem palmos. Qvod porrò dicunt: qvi aufert de illis, & dat [*&c. hoc vult,*] ut ſumat de illis, & det in loco publico; aut det ſuper illis, qvod ſumſit è loco publico. Confirmat itaqve ſuper illis regulas, qvas expoſuimus ab initio hujus tractatus.

ANNOTATIO LXVII. AD MISCHN. III.

הזורק ארבע אמות בכותל וכו׳ *pag. 29.*

Qvi projicit qvatuor ulnas in pariete &c.

Supra expoſuimus ab initio hujus tractatus, qvod ultra decem palmos in loco publico ſit locus liber: & ſimiliter infra decem in terra. Jam Regula eſt apud nos, qvod, qvi transfert qvatuor ulnas per locum publicum, ſit reus. Qvum ergò dicit: ſicut qvi projicit in terra, vult dicere, qvod reus ſit, cum hac tamen conditione, ut iſta res, qvam projecit, adhæreat parieti, e.g. lutum aut oleum, aut maſſa farinæ, & ſimilia. Tunc itaqve metimur à loco, in qvo ſtabat, qvum ſtaret in loco publico, usq; ad rem, qvæ adhæſit parieti: poſteaqvam ſimiliter filum menſorium, qvod ducitur è loco, unde projecit è loco publico, duximus in pariete recto ad iſtam rem, qvæ adhæſit. Jam qvando fuerint in iſto filo qvatuor ulnæ, & altitudo iſtius rei, qvæ adhæſit parieti, decem palmorum aut minus: tum erit reus: propterea qvod projecit ab initio qvatuor ulnarum usqve ad finem qvatuor, in loco publico. Qvod dicit: Liber eſt, [*eſt accipiendum*] de eo, qvi projecit [*aliqvid*] intra qvatuor ulnas, ſed volutum [*tamen*] eſt extra qvatuor ulnas. Ubi res manifeſta ſatis eſt: qvandoqvidem non intenderat projectionem prohibitam. Qvod tandem dicit in contrarium: reus eſt, [*intelligendum eſt*] cum hac conditione, ut reqvieſcat extra qvatuor ulnas, ſi vel maximè exiguo tempore; Sed ſi planè non reqvieſcat, liber eſt.

ANNOTATIO LXIIX. AD MISCHN. IV.

הזורק בים ארבע אמות וכו׳ *pag. 30.*

Qvi projicit in mari qvatuor ulnas &c.

Mare eſt Carmelith. Porrò רקק מים eſt ſtagnum aqvarum. Qvum dicit: locus publicus, in qvo ambulant, *(hoc vult)* qvod homines in eo ambulare ſoleant. Qvando itaq; erunt in altitudine ejusmodi ſtagni

gni (*aqvarum*) decem palmi aut amplius, non habetur pro loco publico: propterea qvod illud faciat locum per ſeipſum; ſicut expoſitum eſt aliqvoties. Qvod porrò ingeminavit: ambulare ſolent in eo, duabus vicibus; (*factum eſt*) ad te docendum, (*qvod verum ſit*) etiamſi etiam ambulent in eo multi in anguſtiis & moleſtia. Nam regula eſt apud nos: Ambulatio cum anguſtia eſt tamen ambulatio. At qvod ingeminavit: ſtagnum aqvarum, duabus vicibus, (*factum eſt*) ad docendum te, qvod, etiamſi fuerit latitudo ejus qvatuor ulnarum, poſteaqvam fuerint in altitudine ejus pauciores qvam decem palmi, nihilominus habeatur pro loco publico; ſiqvidem ambulent ibi multi (*vulgò.*) Qvod ſi fuerint in altitudine hujus ſtagni decem palmi, ſi maxime in latitudine ejus fuerint pauciores, qvam qvatuor ulnæ, ut homines poſſint tranſire citò, non reputatur ſicut locus publicus. Cæterum idem hic erit, ſive fuerint dies ſolis (*ſicci,*) ſive pluviarum (*humidi.*)

ANNOTATIO LXIX. AD MISCHN. V.

pag. 30. הזורק מן הים ליבשה וכו׳

Qvi projicit è mari in aridam &c.

Supra expoſuimus, qvòd mare ſit Carmelith. Jam qvod dicit: Si colligatæ fuerint, transferunt ex una in alteram, (*puta*) poſt factam mixturam Sabbathicam: qvandoqvidem ſunt qvaſi duo atria. Qvod addit: Et circumdatæ, (*hoc vult,*) qvando circumdat utramq; aliqvod intergerinum ex cortinis aut ſimili illis re.

ANNOTATIO LXX. AD MISCHN. VI.

pag. 30. הזורק ונזכר מאחר וכו׳

Qvi projicit, & recordatur poſteà &c.

Si diligenter expenderis verba hujus Miſchnæ, deprehendes in illa difficultatem. Qvæ hæc eſt: qvod dicit (*Doctor:*) qvando recordatus fuerit, prohibitum eſſe, & mox exceperit alius rem iſtam, qvam projecit, qvod liber ſit; at ſi non exceperit eam alius, ſed deciderit in terram, reus ſit; idq; poſtqvam recordatus fuerit. Mox autem dicit: Qvicunq; redduntur rei, peccatorum non erunt rei, niſi fuerit & initium eorum & finis eorum (*vel actionum illorum*) cum errore (*conjunctus.*) Conciliarunt autem in

in Gemara ſic: Qvi projicit & recordatur, poſteaqvam exit è manu ejus, aut non recordatur, ſed excepit eam (*rem*) alius (*homo,*) aut excepit eam canis, aut combuſta eſt, liber erit: Si reqvieverit, reus erit peccati. Qvo ſenſu verba hæc dicta ſunt? Si iterum oblitus fuerit; ſed ſi non iterum oblitus fuerit, liber erit: Qvandoqvidem qvicunq; redduntur rei peccatorum, non erunt rei; niſi & initium eorum & finis eorum fuerit error.

CAP. XII.

ANNOTATIO LXXI. AD MISCHN. I.

הבונה כמה יבנה וכו

Qvi ædificat, qvantum ædificabit &c. *pag.* 31.

מסתת eſt faber, qvi exæqvat opus (*ſive rectificat,*) & levigat illud inſtrumento ipſi noto. Hoc autem opus eſt opus minus principale pulſantis malleo. מעצר eſt inſtrumentum opificii notum (*ſecuris, aut dolabra; alii*) fabri ferro laborantis. קודח, eſt, qvi forat. Et eſt opus (*tamen*) minus principale pulſantis malleo. At R. Schimeon filius Gamaliel exiſtimavit, qvod qvi pulſat malleo ſuper incudem, licet non pulſaverit rem ullam ex iis rebus, qvas velit extendere aut levigare, nihilominus reus ſit; hâc tamen cum conditione, ut pulſatio fiat tempore operis: propterea qvod ſic facere ſoleant נפחין hoc eſt, fabri ferrarii multoties. (*Nam*) pulſant ſuper ferrum ictibus multis, deinde ſuper incudem ictu uno aut duobus, qvaſi iſte ictus elegantiores redderet reliqvos ictus omnes. Sed non eſt deciſio juxta illum.

ANNOTATIO LXXII. AD MISCHN. II.

החורש כל שהוא וכו

Qvi arat, qvicqvid fuerit &c. *pag.* 31.

מנכש eſt, qvi fodicat circum radices vitium & plantarum (*aliarum.*) Qvod eſt (*opus*) de operibus agriculturæ. Eſtq; ſimile arationi. מקרסם eſt, qvi amputat olera, dum excindit ab illis, qvicqvid aſcendit ultra ſuperficiem terræ. מזרד eſt, qvi ambutat ramos arborum, jam hic מזרד putator arborum, & מקרסם amputator olerum, qvando intenderit

derit commodum ſuum in eo, qvod amputat, eſt ex principalibus operibus (*ſc.*) Kozer, metens. Qvod ſi tantum intendit elegantiores reddere plantas, ut augeantur & creſcant, qvemadmodum ſolent facere in palmitibus vitium, eſt זורע ſeminans. Porro qvod dicit, לתקן, ad elegantiorem reddendam, hoc denotat, ut aptam reddat terram arationi. At ſi intentio ejus fuerit, conferre ligna, ad comburendum illa, aut colligere herbas ad coacervandum illas, atq; cibandum beſtias, vocatur מעמר colligens (*ſeu acervos faciens.*)

ANNOTATIO LXXIII. AD MISCHN. III.

הכותב שתי אותיות וכו׳
Qvi ſcribit duas lineas &c.

pag. 84.

Qvando dicunt: ſive dextra ſua, ſive ſiniſtra ſua, volunt dicere: Qvicunq; uſus fuerit duabus manibus ſuis (*h. e. ambidexter fuerit,*) qvem illi vocant שולט imperantem duabus manibus ſuis. Sed in reliqvis hominibus non vocatur ſcriptio, niſi ſcriptio dexteræ: contra per ſcriptionem ſiniſtræ non eſt (*homo*) niſi ſignans, non autem ſcribens. סמניות eſt numerus pluralis (*vocis*) סימן. Sunt autem ſigna ejusmodi, cujusmodi ſunt, qvando ſcribunt homines א (*I*) qvod docet de uno; ב (*II*) qvod docet de duobus, in qvavis lingva, & in qvavis ſcriptura. Itaq; R. Joſe dicit, qvod qvi ſcribit duas literas, non ſit reus nomine כותב ſcribentis, ſed nomine רושם ſignantis. Jam ſignans apud nos eſt aliqvod ex operibus principalibus, qvandoqvidem fuit in tabernaculo. Nam aſſeres tabernaculi erant viginti à latere ſeptentrionali, & viginti à latere Meridionali, & octo à latere occidentali: ut maxima ſumma, qvam ibi numerarunt, fuerint viginti: Scripſerunt nimirum ſuper aſſerem primum in latere ejus [*tabernaculi*] primo א [I.] & ſuper aſſerem ſecundum ב [II:] & ſic [*conſeqventer*] fecerunt usqve ad aſſerem ultimum, ſuper qvem ſcripſerunt כ [XX.] Jam verò cum ita ſe habeat res, ſicut diximus: Qvicunqve ſcripſit in aliqvo aſſerere יא [XI.] qvæ ſunt duæ literæ, & ſic [*conſeqventer*] usqve ad יט [XIX.] reus fuit nomine ſignantis. Uſus hujus, num ſit [*reus*] nomine ſcribentis, an ſignantis, [*eſt hic:*] qvod ex mente dicentis, [*reum eſſe*] nomine ſcribentis, reus erit ſuper duabus literis; cum ſcripſerit ſcripturam in Sabbatho tanqvam errans. Et deinceps, ſi ſcripſerit duas Literas cum ignorantia eâdem, non erit reus, niſi peccati unius, propterea, qvod ſit unum [*tantum*] opus. At qvi dicit, eſſe ſignantem,

Digitized by Google

tem, is numerat ſignantem inter principalia opera, ut reus fiat duorum [*peccatorum.*] Porrò בן זוגו Filius ſocietatis illius, ſignificat חבירו Socius ejus (*i. e. alter:*) vult dicere; ut ſit à latere ejus ratione ordinis. Jam verò R. Jehudah dicit: Si intendit ſcribere שמעון Schimeon, qvamprimum ſcripſerit שם, reus erit: propterea qvod ſcripſit שם nomen integrum; Licet verò Mem ſit (*in* שם) clauſum, cum iſtud (*nominis* שמעון) apertum ſit; tamen non curamus, ſed vocem (*potius ſeu pronunciationem.*) Qvod dictum veriſſimum eſt: idqve propterea, qvod non acqvieſcunt in intentione ejus, ſed in abſolutione operis. Probatio rei eſt, qvod (*aliàs,*) ſi qvis intenderet texere veſtem (*pannum*) ultra viginti ulnas in Sabbatho, non reus fieret, niſi abſolveret viginti ulnas; ut, ſi vel maximè per totum Sabbathum texeret, liber tamen foret. Hoc verò abſurdum eſt; ſiqvidem ex qvo momento texuerit duo fila, (*ſtatim reus erit.*) ſi maximè intentio illius fuerit, abſolvere integram veſtem (*pannum.*) Juxta hoc abſurdum judicium feres de omnibus operibus. Qvare non eſt deciſio juxta R. Joſe.

ANNOTATIO LXXIV. AD MISCH. IV.

הכותב שתי אותיות וכו

Qvi ſcribit duas Literas &c. *pag. 32.*

דיו Atramentum notum eſt (*ex Jerem. XXXVI. v. 18.*) ſcribens ſuper librum בדיו atramento. סם eſt nomen radicis, qvæcunqve etiam ſit radix. Intelligit autem hic radicem colorantem. סיקרא Minium, ſimiliter notum eſt. Eſtqve ſimiliter lapis, qvi dat de ſe colorem rufum. קומוס eſt ſpecies terræ, cujus color ater eſt: In Arabica (*lingva dicta*) אלזחג. קנקנתום eſt ex ſpeciebus Komos: Et eodem modo vocatur in lingva Arabica. קלקנתו Omnis res qvæ ſignat; dicere volo, cujus ſignatura durabilis eſt. פנקס eſt libellus; dicere volo, rationes ſcribarum. כנגין i. e. obvii; (*ex Job. I. v. 8.*) והגירת Et diſcurres in eo. Vult dicere; ut ſit litera (*poſita*) è regione literæ ſecundæ. Porrò, qvod dicit: מסרט lineas ducens ſuper carne ſua, hoc vult, ut ſcribat cum linearum ductu in ſuperficie carnis ſuæ: ubi, etiamſi exire fecerit ſangvinem, reus tamen non erit peccati, juxta ſententiam R. Jehoſcheæ, propterea qvod non ſit conſvetudo ita ſcribere. Et deciſio eſt ſecundum Rabbi Jehoſcheam.

Digitized by Google

ANNOTATIO LXXV. AD MISCH. V.

כתב במשקין במי וכו׳

Pag. 33.

Qvi ſcribit in potus, aqvas &c.

Unam in terram, & alteram in trabem: vult dicere: ſi ſcripſerit literam unam in terram, & alteram in trabem. נוטריקון Notaricum eſt hoc, qvando ſcribit literam unam de initio vocis, ut ex illa litera tota vox intelligatur, e. g. ſi ſcribit ק׳, & virgulam ſuper illud fecerit, ut ſit indicium de *(voce)* קרבן *(munus:)* aut ſi ſcribit מ׳, ut ſit indicium de *(voce)* מעשר *(decimæ)* & hæ *(decimæ)* ex illo intelligantur, juxta id, in qvod conſenſerunt homines tractus alicujus aut homines urbis alicujus *(ſive provinciæ)* ubi R. Jehoſchea Filius Bathiræ dixit: qvandoqvidem omnes intelligunt ex ejusmodi litera vocem integram, idem eſt ac ſi ſcripſiſſet literas multas. Sed deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LXXVI. AD MISCHN. VI.

הכותב שתי אותיות וכו׳

Pag. 33.

Qvi ſcribit duas Literas &c.

Intentio hujus conſtitutionis eſt de eo, qvando qvis facit partem de opere, aliqvâ hora diei Sabbathi; non tamen abſolvit *(eâdem;)* ſed abſolvit horâ alia, ita qvidem, ut erret utraqve hora, niſi qvod recordatus fuerit inter ambas horas, priorem partem, qvam fecerat, præteriiſſe *(vel praceſſiſſe:)* poſtea verò *(iterum)* erret, & perficiat opus. Hîc *(qvidem)* R. Gamaliel dicebat: non eſt notitia dimidii menſuræ, ut adeò notitia illa ſit, qvaſi non fuiſſet, & non feciſſet ſignum ullum, atqve adeò, in unâ ignorantia fecit opus totum; idcirco reus eſt peccati. Sed Sapientes dixerunt: Eſt notitia dimidii menſuræ, & diſtingvitur pars operis ab *(altera)* parte per notitiam: Et ideo liber eſt à munere; interim reus eſt pœnæ caſtigationis *(vel percuſſionis rebellionis)* propter dimidium menſuræ: qvemadmodum expoſuimus, qvod, qvando dicit *(Doctor Miſchnicus)* Liber eſt, hæc ſit intentio ejus. De qvo verba dicta *(intelligenda)* ſunt? Qvando fecit dimidium menſuræ malitioſè; ſed ſi fuit ignorans, non percutitur. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XIII.

ANNOTATIO LXXVII. AD MISCHN. I.

רבי אליעזר אומר האורג וכו׳

Rabbi Elieſer dicit, qvi texit &c.

pag. 34.

Et unum ſuper texturam cœptam, hoc vult, qvod, ſi texat etiam filum unum ſuper illam texturam, reus ſit: juxta ſententiam ſc. R. Elieſeris. Sed deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LXXVIII. AD MISCH. II.

העושה שתי בתי נירין וכו׳

Qvi facit duas domos (commiſſuras) filorum &c.

pag. 34.

נירין (*ſingulariter eſt*) ניר ſtamen, filum: qvod ſupra expoſuimus in Cap. ſeptimo. קירום eſt cortina texta ex muſco. נפה Cribrum, notum eſt: ſimiliterqve כברה Vannus (*vel Cribrum majuſculorum foraminum.*) Recenſet autem hîc iſtas res, per modum proponendi menſuras. At in Capite (*VII. qvod incipit;*) כלל גדול Regula magna, commemoravit eas per modum numerandi opera principalia.

ANNOTATIO LXXIX. AD MISCHN. III.

הקורע בחמתו ועל מתו וכו׳

Qvi rumpit in ira ſua aut ſuper mortuo ſuo &c.

pag. 34.

Qvi corrumpit, ut reficiat: vult dicere: Qvi eſt qvaſi deſtruere vellet, cum tamen intentio illius ſit ædificare. Porrò qvod dicitur: qvi rumpit in ira ſua, aut ſuper mortuo, liber eſt, (*id intelligendum eſt de eo, qvi rumpit,*) qvando non eſt obligatus, ut rumpat ſuper iſto mortuo. Sed qvando dicit, qvod (*qvando*) in ira ſua (*rumpit,*) liber ſit, eſt opinio rejecta. At conſtitutio eſt hæc: Qvi rumpit in ira ſua, aut ſuper mortuo, ſuper qvo obligatur ad rupturam, reus eſt. Ratio autem, qvare is, qvi

Digitized by Google

rumpit in ira ſua, & ſuper mortuo, reus ſit, hæc eſt: qvia mens ejus in qviete eſt, (*ſana eſt,*) & ardor illius tepeſcit in ipſa ruptura, fitqve ſimilis ei, qvi reficit.

ANNOTATIO LXXX. AD MISCHN. IV.

שיעור המלבן והמנפץ וכו׳

Menſura dealbantis & excutientis &c.

pag. 34. Latitudo סיט Sit, eſt ſexta pars Spithamæ. Nam hæc menſura probabiliſſima eſt, juxta meam ſententiam, (*inter eas,*) qvas vidi in expoſitionibus (*vocis*) סיט Sit: & mihi eſt optima (*viſa,*) ut expoſui in Cap. V. tractat. Orlah. Unde latitudo Sit duplicatæ erit tertia pars Spithamæ. Vidi qvidem apud Gaonem, qvod ſit (*ſpatium*) inter pollicem & indicem, qvando diſtenderit (*qvis*) manum ſuam, qvantum poteſt homo. Qvum itaqve dealbaverit homo de lana, aut excuſſerit de illa, aut coloraverit de illa, in ea qvantitate, ut neatur inde filum, cujus longitudo ſit latitudo Sit duplicatæ, reus erit. Qvantum itaqve intelligere poſſum ex expoſitione vocum harum, qvas expoſuerunt Veteres noſtri, plenitudo Sit eſt ſexta pars Spithamæ; at plenitudo latitudinis Sit duplicatæ, eſt Spatium qvantum apparet inter pollicem & indicem.

ANNOTATIO LXXXI. AD MISCH. V.

רבי יהודה אומר וכו

Rabbi Jehudah dicit &c.

pag. 35. ביבר eſt locus, in qvem concludunt aves aut beſtias. Deciſio autem eſt juxta Sapientes; ſicut expoſuit R. Schimeon filius Gamaliel.

ANNOTATIO LXXXII. AD MISCH. VI.

צבי שנכנס לבית וכו

Si caprea ingreſſa domum fuerit &c.

pag. 35. Senſus, qvando dicunt: ambo liberi ſunt, eſt pridem præmiſſus ab initio (*hujus*) tractatus. Sed deciſio non eſt juxta R. Schimeonem.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO LXXXIII. AD MISCH. VII.

יושב אחר על הפתח וכו׳

Si unus ſederit ſuper oſtium &c. pag. 35.

Qvando dicunt: liber eſt, eſt hîc liber & licitus (*ſeu veniam habens.*)

CAP. XIV.

ANNOTATIO LXXXIV. AD MISCH. I.

שמונה שרצים וכו׳

Octo Reptilia &c. pag. 36.

Scito, qvod חובל, h. e. is qvi facit vulnus, non ſit reus, niſi ſub duabus conditionibus: Prior eſt, ut faciat vulnus in anima vivente, cui ſit cutis, ut ex ea exeat ſangvis, aut ut ſangvis concreſcat infra cutem; qvemadmodum contingere ſolet ex ictibus lapidis, aut ſimilis alicujus rei. Conditio poſterior eſt, ut intendat iſtud vulnus (*eum in finem,*) ut uſum aliqvem capiat ex iſto ſangvine, aut ex ipſa carne, aut in Medicina, aut ad cibandum beſtiam. Nam ſi non intendit niſi damnum beſtiæ, aut ut dolorem illi crearet; ecce, eſt (*tantum*) corrumpens. Ubi jam præceſſit, qvod dixerunt: Omnes corrumpentes liberi. (*Ergo & hic.*) Et hinc habetur ſenſus ejus, qvod dicunt: Si qvis vulnerat in commodum canis ſui, aut ignem ſuccendit in uſum cineris, tunc erit reus. Unde qvi comburit rem, de qvibuscunqve rebus, & intendit cinerem ejus, eſt ſuccendens, relatus in numerum operum principalium. Qvi verò vulnerat, & intendit aliqvid eorum, qvæ diximus, is facit opus minus principale triturantis; propterea, qvod disrumpit iſtam rem, & ſeparat à ſocia ſua (*parte conjuncta.*) Dicere vult verò hîc (*Doctor Miſchnicus,*) qvòd octo iſtæ ſpecies commemoratæ in lege in doctrina (*ſ. puncto*) de immunditie, & ſunt Muſtela, Talpa, & bufo ſecundum ſpeciem ſuam, & attelabus, & lacerta, & ſtellio, & chamæleon, & glis, omnes ſint cute præditæ. Unde qvi vulnerat eas ſub conditionibus, qvas recenſuimus, erit reus. Reliqvis verò præter iſta reptilibus, & ſerpere aſſvetis, non eſt cutis. Unde qvi vulnerat illa, liber eſt: propterea qvòd reſtituitur (*unumqvodq; illorum*) & revertitur in veterem ſtatum ſuum. Similter qvi occidit ea, liber eſt: niſi id, qvod ex iſtis naſcitur (*ſumitur atq; paratur,*) vendiderit, aut perforaverit ipſum

(*reptile.*) Cæterum compertum eſt in arte medica, qvod cutis, qvando vulneratur, non reſtituatur, ſicut fuerat olim. Atqve hinc reus eſt ſuper omni, cui cutis eſt.

ANNOTATIO LXXXV. AD MISCHN. II.

Pag. 36. אין עושין הילמי בשבת וכו׳

Non faciunt Muriam in Sabbatho &c.

הילמי eſt aqva & ſal; nec intereſt qvicqvam inter Hilme & aqvam ſalis, niſi qvod Hilme ſit qvantitas magna, aqva autem ſalis qvantitas exigua. Cæterum R. Joſe rigoroſus fuit, prohibuitqve etiam aqvas ſalis; nec permiſit, niſi ſi qvis effundat oleum ſuper ſal aut ſuper aqvas. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Joſe.

ANNOTATIO LXXXVI. AD MISCHN. III.

אין אוכלין אזוב וכו׳

Pag. 36. *Non comedunt hyſſopum &c.*

אזוביון Hyſſopus eſt in Arabica (*lingva*) אסטובריום. At ויעזר Pulegium eſt in (*eadem lingva*) Arabica פורנג & ſimilia. Item אבוב רועה fiſtula paſtoris eſt in Arabica עצאלרעי. Cæterum qvando dicit: Qvicunqve commedunt cibum hominis pro Medicamine, ejus ſenſus hic eſt, qvod omnis res, cujus uſus eſt, ut commedant eam ſani, & nutriantur illa, licita ſit homini ad comedendum per modum medicamenti: qvandoqvidem ea eſt nutrimentum apud homines in genere (*in communi.*) Porrò in terra Iſraelis (*plantare ſolebant*) duas palmas, inter qvas erat fons aqvarum. Si qvis bibebat de illis (*aqvis,*) purgabant illum, & laxabant inteſtina ejus. Et iſtæ aqvæ dicebantur aqvæ palmarum. Prohibitum etiam erat homini אספרגום Aſparagum, qvi eſt medicamen purgans, bibere in Sabbatho ullo modo. כוס עיקרין Poculum radicum eſt hoc, qvando conjungebant [*commiſcebant*] radices, ramum cum ramo, & tundebant, & bibebant eas in vino. Ubi ſi qva fluxu laborans bibebat de illis tria pocula, ſanabatur, & convaleſcebat ſponte [*ſine alia ulla Medicina.*] Qvod ſi qvis aurigine laborans bibebat de illis cum qvocunqve genere vini, ſanabatur qvidem, ſed reddebatur ſterilis, nec generabat [*amplius.*] Atq; hinc vocabatur כוס העיקרין [*non tantum, poculum radicum, ſed etiam*] qvaſi dicas, poculum ſterilium. ירוקת Eſt nomen morbi [*alias*] dicti ירקון

Auri-

Aurigo; Arabicè ירקאן. Iſtæ autem radices ſunt זאג מאסכ״בריאה & עשב סרו, Arabicè עשבא אלסרור, i.e. herba lætitiæ, & כרכום Crocus.

ANNOTATIO LXXXVII. AD MISCHN. IV.

החושש בשיניו לא יגמע וכו׳ pag.37.

Qvi laborat dentibus, non infundet &c.

Qvi laborat dentibus, ei, ut ad confirmandam gingivam ſorbeat acetum, & [*mox*] expuat, prohibitum eſt; ſed licitum ipſi eſt ſorbere & deglutire [*in ſtomachum mittere.*] Atqve hoc eſt, qvod dicunt, לא יגמע, non abſorbebit [*ſc.*] & expuet: interim abſorbere poteſt, & in ſtomachum demittere. גמע eſt idem ac גמא, ex ſignificatione [*qvam habet Geneſ. XXIV. v.17.*] הגמיאני pota me, qvæſo, per parum aqvæ. Cæterum deciſio eſt juxta Rabbi Schimeonem. Oportet tamen, ut iſta unctione multum [*ſeu vulgò*] utantur homines.

CAP. XV.

ANNOTATIO LXXXVIII. AD MISCHN. I.

אלו קשרים שחייבין וכו׳ pag.37.

Hi ſunt nodi, propter qvos rei fiunt &c.

Fundamentum, cui innititur [*conſtitutio*] eſt hoc: ſuper omni nodo, qvi durabilis eſt, rei fiunt; ſuper eo autem, qvi durabilis non eſt, non fiunt rei. Qvod ſi tamen nodus fuerit in ligulis, aut in junctura extremitatum, & connexione tantum, is eſt licitus ſimpliciter. Et licet ſit nodus, eſt tamen res libera; ſed ſi non eſt durabilis, eſt res prohibita. Nec deciſio eſt juxta Rabbi Meir.

ANNOTATIO LXXXIX. AD MISCH. II.

יש לך קשרים וכו׳ pag.38.

Sunt tibi nodi &c.

Hæc Miſchna habet ſuam Menſuram. Atqve hoc eſt, qvod dicunt: Eſt nodus ſuper cujus innodatione non reus fit [*homo*;] Qvemadmodum reus fit ſuper nodo Camelariorum & nautarum, interim non commemoravit

Digitized by Google

ravit iſtos nodos. Sunt autem nodi, qvos innodant, ut durent certum tempus de tempore [*non ſemper & omni tempore:*] qvemadmodum nectunt nodum in fræno, ad ducendum eo eqvum; qvem poſtea [*iterum*] ſolvunt. Pergit deinde, & dicit, qvod ſint nodi, qvos licitum ſit nectere ſimpliciter. Incipit verò [*ſimul*] recenſere eos, & dicit: colligat mulier aperturas induſii ſui, qvæ ſunt oræ veſtis, ſi maximè fuerit veſtis duarum orarum. Et fila הסבכה reticuli ſui, h.e. fila mitræ, qvæ ſuper capite. פסיקיא eſt particula veſtis. חבלי אורג Funiculi textoris, etiam liciti ſunt ad alligandum illis beſtiam, ex ſententia omnium. Nam inſtrumenta textoris qvæcunqve, funiculi & ligna & licia [קנים *nidi. Hebr.*] omnia [*inqvam*] ſunt licita, ad transferendum illa in Sabbatho: propterea qvod habentur, ſicut qvævis reliqva inſtrumenta. Deciſio eſt juxta Rabbi Elieſer; & non eſt deciſio juxta Rabbi Meir, qvi permiſit alligare ſitulam fune.

ANNOTATIO XC. AD MISCHN. III.

מקפלין את הכלים וכו׳

pag. 38. *Complicant veſtes &c.*

Complicant: hîc de veſtibus loqvitur, qvas homines ſolent complicare, & recondere. Sed dicunt hîc [*tamen in Gemara,*] qvod complicatio iſta reqvirat qvatuor conditiones; Et tum licitum etiam ſolvere complicationem. Illæ autem hæ ſunt: [*I*] ut complicans ſit homo unus, nec complicent duo [*ſimul:*] utqve [*II*] veſtis, qvæ complicatur, ſit nova: & qvidem [*III*] ut non ſit veſtis colorata, ſed alba: & deniqve [*IV*] ut qvis non habeat aliam [*ſimilem*] veſtem, ad induendum in honorem Sabbathi. Tum itaq; erit licitum complicare illam. Sed & ſolvet complicationem ejus, ut appareat, qvod nunc [*ſ. recens*] ſoluta ſit [*veſtis*] à complicatione ſua. ומציעין הצעות Et inſternunt ſtragulas, qvæ ſunt veſtes ſuper lectis ad dormiendum ſuper illis. Et multæ ſunt ſicut lectus ſtratus. Eſt autem vox Hebræa [*Biblica ut Gen. XLIX. v. 4.*] יצועי ſtratum meum aſcendit. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Jiſchmaëlem.

CAP. XVI.

ANNOTATIO XCI. AD MISCHN. I.

כל כתבי הקדש וכו׳

pag. 39. *Omnes ſcripturas ſanctas &c.*

כתבי הקדש Scripturæ ſanctæ, in qvibus legunt, ſunt Prophetæ; at in qvibus non legunt, ſunt Hagiographa. Vult autem hoc dicere, qvod

qvod non legant in illis ſinguli, qvilibet in domo ſua: ne negligat Synagogam. Nam non prohibuerunt lectionem in illis, niſi tempore Synagogæ [*ſ. conventus in Synagoga*] tantum. Porrò qvando dicit: טעונין גניזה reqvirunt repoſitionem; vult intellectum de reliqvis diebus, [*&*] qvando diruptæ ſunt aut exoletæ. Sed propter incendium non eripiunt illas, niſi fuerint ſcriptæ ſcriptura Aſſyriaca, & in lingva Hebræa.

תיק Theca eſt operimentum ligneum. Cæterum introitus, qvem vocant apertum, non eſt, qvi à duobus lateribus apertus eſt: hic namqve foret locus publicus ſine dubio; ſed, qvando dicit, apertum, vult [*apertum*] ab uno latere, cujusmodi eſt, cui non eſt tabula [*oſtii.*] Contra qvi non eſt apertus, eſt porta, cui eſt tabula [*januæ:*] qvemadmodum exponitur in [*tractatu*] Erubin. Non autem eſt deciſio juxta filium Bathiræ.

ANNOTATIO XCII. AD MISCH. II.

מצילין מזון שלש וכו' pag. 39.

Eripiunt cibum trium &c.

Homo indiget tribus menſis in Sabbatho: prima ſub noctem Sabbathi; altera in die ipſo Sabbathi mane; tertia ſub veſperam. Verum enimverò amplius explicabitur, qvod hæc ereptio non (*licita ſit*) niſi usqve in atrium mixtura Sabbathica mixtum. Cæterum (*ideò*) concludimus, qvod non permittere debeamus eripere, qvicqvid (*qvis*) poterit, ne fortè eò deveniat, ut extingvat (*ignem:*) qvandoqvidem ille perturbatur propter jacturam opum ſuarum. Qvando itaqve dixerimus ipſi: non licet eripere niſi tres menſas, conſentiet in jacturam opum ſuarum, & non ſolicitus erit de extingvendo igne. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Joſe.

ANNOTATIO XCIII. AD MISCHN. III.

מצילין סל מלא וכו' pag. 40.

Eripiunt corbem plenam &c.

Qvandoqvidem סל Corbis, eſt vas unicum, ideò permiſerunt illam eripere, etiamſi fuerit in illa plus cibi, qvam pro tribus menſis. Porrò τὸ Et ſi fuerint פקחין prudentes, habet ſenſum, qvem indicabo tibi. Nimirum: qvod, qvicqvid eripuerint eripientes ab incendio, omne qvidem illorum ſit ex Regula Juris, qvòd de communi (*& publico*) ſibi acqvirant. Verum enimverò loqvitur de viris ſanctis, qvi non volent ſibi ſumere rem ullam, qvæ ipſorum non ſit, nec voluerint tamen etiam fatigare

Digitized by Google

gare ſe fruſtra. Ideò dixit: qvod ſi fuerint prudentes, qvi recipiunt, i. e. ſi fuerint probi judicii, agnituri ſint; qvod merces, qvam ab illo poſt Sabbathum accepturi ſint, non ſit merces Sabbathi, qvæ eſt prohibita; ſed merces ſui laboris, qvæ eſt licita. Cæterum non eſt deciſio juxta filium Bathiræ.

ANNOTATIO XCIV. AD MISCH. IV.

pag. 40. ולשם הוא מוציא וכו׳

Et eodem exportat &c.

Octodecim iſtæ veſtes ſunt enumeratæ in Gemara hujus Miſchnæ. Et ſunt: Veſtis, qvam imponunt capiti, & cidaris, & veſtis, qvâ tegit (*induit*) ſe homo, qvando ingreditur in balneum, & duo calcei, & veſtis ſudoris, h. e. qvæ adhæret carni (*corpori*) hominis, & induſium, in qvo facit laborem ſuum, & induſium alterum latum, qvod induunt ſupra (*iſtas*) duas veſtes, & tibialia, ad tegendum tibias, & chirothecæ, qvas induunt manibus, & trahunt usqve ad axillas: [nam terra eorum fuit frigida adeò, ut texerint manus ſuas ſemper:] & tegumentum aliud ſuper tibias (*ſ. crura:*) & velum exiguum, qvo velet caput ſuum & humeros ſuos; & duo vela, qvibus abſtergatur, qvando lavat in balneo; & veſtis honorata, qvam induat ſuper omnes veſtes ſuas; & mantile, qvo abſtergat manus ſuas tempore lotionis (*manuum;*) & cingulum. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Joſe.

ANNOTATIO XCV. AD MISCHN. V.

pag. 40. רבי שמעון בן ננס וכו׳

Rabbi Schimeon Filius Nanas &c.

שירה Capſulæ forma nota eſt apud nos. Et eſt arca parva. Sic etiam תיבה Arca, nota eſt. Item, Turris Theſauri lignea nota eſt apud nos: vocaturq; Arabicè בינשאר, qvando autem dicit: qvia uſtulatur, indicavit tibi uſum expanſionis pellis hœdinæ: nam uſtulatur qvidem, non autem flammam concipit, atq; adeò prohibet ignem, qvo minus attingat lignum. Sed Rabbi putavit extinctionem ignis prohibitam, etiam tempore illo, qvo (*qvid*) incidit in ignem. Non eſt autem deciſio juxta R. Joſe.

ANNOTATIO XCVI. AD MISCHN. VI.

pag. 41. נכרי שבא לכבות וכו׳

Alienigena, qvi venit ad extingvendum &c.

Hoc perſpicuum eſt.

Digitized by Google

ANNOTATIO XCVII. AD MISCHN. VII.

כופין קערה על גבי הנר וכו pag. 41.

Invertunt ſcutellam ſuper lumen &c.

Regula eſt apud nos; qvod omnes excrementum aut ſordes, qvæ fuerint in domo habitationis hominis, liceat exportare in Sabbatho: Eſt namqve ſicut Scaphium excrementi, qvod apud nos licitum eſt transferre in Sabbatho. Veruntamen qvicqvid hîc dixit de excremento gallinæ, qvando fuerit *(non in domo habitationis, hypocauſto aut cubiculo, ſed)* in culina aut officina, invertendum eſſe vas *(aliqvod)* ſuper illud in loco ſuo, *(eſt faciendum)* propter caſum, ne fortè ingrediatur eò puerulus, & polluat ſe eo. Atqve hinc vocavit illud Excrementum pueri, q.d. cum qvo ludat *(polluens ſe)* puer. Præterea ex animalibus noxiis ſunt nonnulla, qvæ occidunt certò, qvando mordent hominem, e. g. qvædam ſpecies viperarum & ſerpentum, & canis furioſus. Iſta omnia licet homini occidere in Sabbatho, ubicunq; occurrerint ipſi: neq; in hoc diſſenſus eſt ullus. Præter iſta ex animalibus venenatis nonnulla ſunt, qvæ mordent qvidem; aliqvando tamen occidunt, aliqvando autem non occidunt, licet dolores inferant & crucient per dies aliqvot. Hæc & ſimilia ſi perſeqvuntur hominem ad mordendum eum, licet ea occidere; Sed ſi non perſeqvuntur hominem, ſed ſubſiſtunt in loco ſuo, invertendum eſt ſuper illa vas, ut non mordeant. Qvod ſi tamen homo voluerit ea conculcare & occidere tempore deambulationis, hoc ecce licitum erit. Sed ſi qvis venatus fuerit ſerpentem, aut ſimile in Sabbatho, ſiqvidem venatus fuerit, ut ludat cum eo, ecce hoc prohibitum eſt.

ANNOTATIO XCVIII. AD MISCHN. VIII.

נכרי שהדליק את הנר וכו pag. 42.

Si gentilis accendit lucernam &c.

Si poſuiſſet nobis lucernam tantum, dicturi fuiſſemus: lucerna uni, & *(eadem)* lucerna *(ſufficit)* centum *(viris:)* & ideò, qvando accendit ſibi ipſi, uti poteſt cum eo Iſraëlita: interim licet aqvas hauſerit ſibi ipſi, non tamen bibet poſt ipſum Iſraëlita. At ſi poſuiſſet nobis: ſi hauſit aqvas, dicturi fuiſſemus de hoc tantum, ſi propter Iſraëlitam, prohibitum eſt; qvia nón ſoliciti eſſemus, ne fortè plures hauriret aqvas propter Iſraëlitam; ſed lucernam licet accenderit propter ſe & Iſraëlitam, licita erit.

Qvod dicit כבש, eſt id locus lævis, in qvo deſcendunt; ſed gradus non habet, qvemadmodum ſunt in ſcala. Non autem mentionem fecit hujus, niſi ad narrandum hiſtoriam Rabban Gamalielis & Seniorum. Scito verò, qvod, qvando fuerit gentilis & Iſraëlita, & ille hunc noverit, & familiaris ipſi ſit, prohibitum ſit huic potare beſtiam ſuam poſt ipſum; nam fortè propter familiaritatem & notitiam plures hauriret aqvas propter ipſum. Et hinc etiam, qvicqvid poteſt multiplicari aut augeri, erit prohibitum in hoc, res illa eadem (*i.e. communis uſus.*)

CAP. XVII.

ANNOTATIO XCIX. AD MISCHN. I.

pag. 42.

כל הכלים ניטלין וכו׳

Omnia vaſa abſportantur &c.

Qvod dicit: licet ſeparatæ fuerint in Sabbatho; hunc habet conſtitutionis ordinem: licet ſeparatæ fuerint in profeſto, auferuntur tamen in Sabbatho. Nec ſunt ſimiles januis domus, qvæ ſi removeantur, tamen non transferuntur, ſi maximè removeantur in Sabbatho: propterea, qvod non cogitavit (*qvisqvam*) transferre eas, & loco movere, neq; in hunc finem factæ ſunt. Hinc intelligi poteſt ſenſus ejus, qvod dicunt: qvia non ſunt de præparato.

ANNOTATIO C. AD MISCH. II.

pag. 42. & 43.

נוטל אדם קורנס וכו׳

Accipit homo malleum &c.

קורנס eſt malleus. קורדום eſt ſecuris. מגירה eſt ſerra, qva opifices ſecare ſolent lignum. מגריפה ſunt everricula ſcoparum. רחת eſt tabula, qva ventilant triticum: cujus forma nota eſt. מזלג eſt lingnum longum, cujus caput (*ſeu initium*) cum unum ſit, dividitur inde in tria ligna, in forma digitorum manus, qvo purgant paleas à ſeminibus. כוש eſt lignum (*itidem*) longum, (*ſed*) tenue, in qvo mulieres nere ſolent; nimirum colus. כרכר eſt fuſus (*aliis verticillus*) qvem addunt colo, qvo tempore nent: Tourtour barbarè. מחט של יד acus manus, eſt acus ſarturæ (*ſeu qvà ſarciunt.*) Porrò, qvod dicunt: ad tollendum ea (*acu*) ſpinas, argumento eſt, qvod extrahere liceat, qvicqvid infixum fuerit carni hominis de ſpinis & carduis in Sabbatho. Sic etiam licitum eſt, exprimere ulcus, ut exeat ex illò pus; ſed non ad dilatandum os (*aperturam ejus.*) מחט של סקאין

Digitized by Google

סקאין acus Saccariorum, eſt acus magna, qva conſuunt cortinas pilorum, qvæ vocantur ſacci.

ANNOTATIO CI. AD MISCHN. III.

קנה של זיתים וכו׳
Arundo Olivarum &c.

pag. 43.

Faciunt baculum longum, qvo decutiunt olivas, & vertunt olivas, qvanto ſunt in trapete. Faciunt verò etiam in capitibus (*ſeu extremitatibus*) qvorundam ex illis baculis aliqvid in forma malogranati rotundum, aut nodum, & qvando vertunt olivas, ſurſum tollunt baculum, ut videant in iſto malogranato, num pinguedinem habeant, annon; Qvomodo ſimilis redditur (*baculus*) vaſi recipienti (*aliqvid;*) atqve adeò polluitur.

ANNOTATIO CII. AD MISCH. IV.

רבי יוסי אומר וכו
Rabbi Joſe dicit &c.

pag. 43.

מסר הגדול eſt ſerra magna, qva ſecant lignum craſſum. יתר של מחרישה Vomer, notus eſt.

Qvod dicit: pro neceſſitate & non pro neceſſitate, vult, ſive ſit pro neceſſitate ſubſtantiæ ipſius, ſive pro neceſſitate loci ipſius, etiam è ſole in umbram. Oportet autem iſta inſtrumenta eſſe idonea, ut uti iis poſſint in Sabbatho, ut, cultri, & ſellæ, & ſcutellæ. Atq; hæc vocantur res, qvarum opus (*ſeu uſus*) eſt licitus. Sed inſtrumenta illa, qvæ ſunt res, qvarum opus prohibitum eſt, e.g. mortaria, & molæ, licita qvidem ſunt, ad transferendum illas pro neceſſitate ſubſtantiæ earum, & pro neceſſitate loci earum; non autem à ſole in umbram. Et hæc eſt regula (*notatu digna*) circa translationem in Sabbatho. Memento (*ejus,*) nec obliviſcere. Cæterum non eſt deciſio juxta Rabbi Nehemiam.

ANNOTATIO CIII. AD MISCH. V.

כל הכלים הנטלין וכו׳
Omnium inſtrumentorum, qvæ auferuntur &c.

pag. 43.

עריבה eſt ſcutella. מקפה eſt coctile aut juſculum coaguli. Cæterum diſſenſus eſt eorum (*circa hoc,*) qvando fracta ſunt (*vaſa*) in Sabbatho. Sed ſi fracta ſunt in veſpera Sabbathi, (*licita ſunt,*) ſi maximè per ea non faciunt aliqvid, qvod proprii uſus eorum ſit.

ANNOTATIO CIV. AD MISCH. VI.

pag. 44. האבן שבקירויה וכו׳

קרויה Eſt vas fabricatum, ut hauriant illo aqvas. Suſpendunt autem ab illo lapidem, ut aggravet, & deſcendat in fundum putei. טפיח eſt Cucuma parva. Cæterum ratio, propter qvam non permiſerunt haurire in Sabbatho, qvando non eſt præparatum (*vas*,) eſt caſus, ne fortè (*aliqvid*) abſcindat de illo, & paret ad hauriendum.

ANNOTATIO CV. AD MISCH. VII.

pag. 44. פקק החלון רבי אליעזר אוסר וכו׳

Velum feneſtræ, Rabbi Elieſer dicit &c.

פקק החלון eſt velum, qvod ſuſpendunt adverſus feneſtras, ut obſcuret lucem earum. Nam פקק ſignificat clauſuram, h. e. rem, qvâ claudunt. Qvando verò Sapientes dixerunt: ſive hoc, ſive iſto modo, volunt dicere: ſive alligatum ſit ſive non alligatum ſit, poſteaqvam (*ad hoc*) ordinatum (*& paratum*) eſt, claudunt eo. Porrò diſſenſus habetur in Thoſiphtha circa tentorium accidentale. Ubi R. Elieſer dicit: non addunt aliqvid ad tentorium accidentale, ne qvidem in die feſto; ſed Sapientes dicunt: Addunt tentorio accidentali, etiam in Sabbatho. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO CVI. AD MISCHN. VIII.

pag. 44. כל כיסוי הכלים וכו׳

Omne operimentum vaſorum &c.

Non eſt inter illos diſſenſus (*de hoc*,) qvod operimenta vaſorum auferantur, ſive habeant manubrium, ſive non habeant: & operimenta ſoli non auferantur, niſi habuerint manubria. Sed diſſenſus eſt circa operimenta vaſorum, qvæ ſolo affixa ſunt. Ubi R. Joſe putavit, qvod non ſit diſcrimen inter ea, qvæ ſunt affixa, & ea, qvæ non ſunt affixa, auferanturq; operimenta eorum, ſi maximè non habeant manubria. Sed Sapientes exiſtimant, qvod ſint ſicut ſolum. Et deciſio eſt juxta Sapientes. Veriſſimaq; Regula eſt: qvod qvicqvid affixum eſt ſolo, ſit ſicut ſolum (*ipſum*.)

CAP.

Digitized by Google

CAP. XVIII.

ANNOTATIO CVII. AD MISCHN. I.

מפנין אפילו ארבע וכו׳

Expurgant etiam qvatuor &c.

pag. 45.

מפנין Expurgantes, eſt vox Hebræa (*Biblica, ex Gen. XXIV. v. 31.*) expurgavi domum. Cæterum qvod dicit: etiam qvatuor aut qvinqve, eſt (*dictum*) per modum multiplicationis (*per Synecdochen numeri finiti pro infinito*) qvaſi diceret, etiam magno numero. Modo non expurget iſtud repoſitum univerſum, adeò ut nihil relinqvat ibi de ulla re. Atq; hoc eſt, qvod dicit: ſed non totum theſaurum (*ſ. rem repoſitam.*) Cujus rei verò ratio hæc eſt, qvod (*forte*) ſolum repoſiti (*ſeu repoſitorii*) perfoſſum aut corruptum ſit. Ubi veremur, ne fortè exæqvet ſolum ejus manu ſua. Hoc eſt, qvod dicit: ne fortè incipiat exæqvare foveas. Id verò non permiſerunt, niſi circa rem præcepti (*ſeu de qva præceptum habetur,*) qvemadmodum exemplum dedit: propter viatores, & propter Synagogam. Qvod ſi tamen homo cogatur expurgare, ne expurget ultra qvatuor aut qvinq;; ſed unumqvodq; pro ſe ipſo. Porrò permiſerunt translationem Thrumæ, ſi vel maximè fuit (*transferens*) Iſraëlita: qvandoqvidem illa digna ſacerdote eſt (*aut conveniens;*) modò ſit Thruma munda, qvæ licita ſit comeſtioni. Similiter Demaj (*ſ. dubium*) licitum eſt pauperibus, vi regulæ, qvæ apud nos eſt: Cibant pauperes per Demaj (*ſ. dubium.*) Præterea qvando dicit, qvod licitum ſit loco movere decimas primas, qvarum Thruma ablata ſit, & transferre illas, non vult (*acceptum*) de decimis primis, qvando abſtulerunt de illis, qvod juris eſt, & poſtea abſtulerunt de eis decimas de decimis, juxta debitum; nam non loqvitur de hujusmodi, qvandoqvidem non eſſet reliqva ulla ratio, qvare prohiberetur motio ejus & translatio ejus. Sed loqvitur de decimis primis, qvas abſtulerunt Iſraëlitæ in ariſtis; anteqvam triturarentur, ut ſit (*adhuc*) frumentum, aut auferre de illo (*adhuc*) debeat Thrumam magnam ex debito. Qvare docere voluit, qvod de decimis, de qvibus (*aliqvid*) abſtulerunt iſto modo, non cogatur Levita auferre, niſi Thrumam decimarum ſolam, eam ſc. partem, qvæ ipſi impoſita eſt; ſed partem Thrumæ magnæ, cui (*aliàs*) iſtæ decimæ obſtrictæ ſunt, non (*auferet,*) qvandoqvidem iſta Thrumah non cadit niſi in triticum, poſt triturationem & purgationem. Jam qvando dicunt: Decimas ſecundas, & ſanctum, qvod redemerunt, (*hoc volunt:*) etiamſi redemerit ſibi ipſi, obligeturq; ad additamentum qvintæ partis, poſtqvam tamen addit ſortem, transferat illud, ſi maximè

maximè adhuc reſtet de illo pars qvinta. Qvod verò dicunt: Non tamen טבל h.e. Fructus qvi decimati non ſunt,(*ita accipiendum eſt,*) ſi maximè ſint fructus non decimati ex conſtitutione Doctorum noſtrorum, qvando ſeminatum (*qvid*) fuerit in vaſe hortenſi (עציץ *dicto,*) qvod perforatum non eſt. Qvando dicunt: neq; decimas primas,qvibus de non ablata eſt Thruma, non hoc volunt, qvod elevata non ſit de illis Thruma decimarum, tum enim res clara eſt; ſed de qvibus non ablatum eſt, qvod debetur, pro Thruma magna; licet abſtulerint Thrumam decimarum. Atq; hoc æqvum juſtumq; eſt, qvando abſtulerunt decimas de ſemine poſt triturationem atq; purgationem, ſi maximè etiam abſtulerint Thrumam magnam prius. Qvando dicunt: decimas ſecundas, & ſanctum, qvæ non redemta ſunt, hoc volunt: qvando non redemta juxta morem; ut ſi redimentur decimæ ſecundæ, per fruſtum argenti (*aliqvod inſectum*)qvæ redemtio non eſt competens, neq; fit juxta jus ejus (*moremq;*) ſed debent redimi per argentum factum, h.e. per מעות מצויירין monetam cuſam, qvemadmodum Scriptura dicit (*Devt.XIV.v.25.*) וצרת Et figurabis argentum in manu tua. Ubi Sapientes (*noſtri*)expoſuerunt: rem,ſuper qva ſit צורה figura (*aliqva.*) Aut ſi profanet ſanctum per fundum[*ſeu immobile qvid:*]cum tamen ſit juris, ut non redimant ſanctum, niſi per res mobiles, qvemadmodum dixit Scriptura [*Levit.XXIII.v.27.*] Et dabis æſtimationem tuam in die iſto &c. nimirum ut ſit res, qvæ de manu in manum traditur. Sed præmiſimus jam [*alibi*] expoſitionem rerum harum peculiarem: qvæ ipſarum expoſitio perfecta habetur in Capite VII.[*tract.*] Nedaboth. Repetita inſuper ſunt iſta fundamenta in multis locis de Seder Seraim. Qvod verò hic hâc de re diximus, non factum eſt, niſi per modum commonefactionis,qvemadmodum ſupra indicavimus. Cæterum לוף eſt ſpecies de ſpeciebus ceparum ſine dubio. Tandem non eſt deciſio juxta Rabban Schimeonem filium Gamalielis.

ANNOTATIO CVIII. AD MISCH. II.

חבילי קש וחבילי וכו׳

pag.46. *Faſciculos ſtipularum,& Faſciculos &c.*

חבילות ſunt faſciculi. זרדים ſunt arborum rami, qvos amputant tempore putationis. aut [*aliàs*] ſimile qvid.

Qvod permiſerunt dare corbem coram pullis,ut tamen[*dans*]non dimoveat vas ab[*uſu*]eo, ad qvem paratum fuit, hæc eſt ratio, qvia non permanent ſuper eâ [*pulli aut Gallina cùm illis.*] סייח eſt aſellus, h.e. pullus aſinius, מרדין idem ſignificat ac מסייעין auxiliantes, aut ducentes manu, Et

Et eſt vox Hebræa,[*Biblica,ex Eſa. XXXIIX.v.15.*] אדדה Vagabor omnibus annis meis; aut qvod magis clarum (*ex Pſ.XLII.v.5.*) אדדם procedam cum ipſis usq; ad domum Dei. Qvocunq; autem loco dixit R. Jehudah: אימתי qvando? ille exponit ſententiam Sapientum. Atq; ideo deciſio eſt juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO CIX. AD MISCH. III.

אין מילדין את הבהמה וכו׳
Non obſtetricantur Beſtiæ &c.

Pag. 40.

מילדין notat Extractionem fœtus ex utero. מסעדין eſt, qvod adjuvant beſtiam in diſtenſione pedum ejus, & excuſſione atq; motu ejus, & ſimilibus. חכמה ſapiens, eſt mulier, qvæ excipit fœtum; qvam (*etiam*) in lingva Hebræa(*Biblica*) vocant מילדת. Qvum autē dicunt: è loco in locum, hoc volunt, qvod non attendant, nec curent prohibitionem terminorum Sabbathicorum. Et qvando dicunt: Profanant ſuper illa Sabbathum, hoc volunt dicere, qvod faciant illi omnia, qvæ ipſi neceſſaria, qvoad accenſionem lucernæ, mactationem, coctionem, contuſionem aromatum ad bibendum, nexum funium, à qvibus ſe ſuſpendat ipſam tempore partus, & qvæ alia ſunt, ex omnibus rebus neceſſariis. Omnia eodem modò ſe habent, ſive dicat, opus ego habeo, ſive non dicat. Veruntamen non incipiunt profanationem Sabbathi, antеqvam ſederit ſuper ſella parturientis, & cœperit ſangvis fluere. Ab iſto tempore usq; dū conſumantur tres dies, profanant propter illam Sabbathum, ſive dixerit, opus ego habeo, ſive dixerit, ego non opus habeo. At poſtqvam conſumti fuerint ſeptem dies, profanant qvidem ſimiliter propter illam Sabbathum; Sed ſi tamen dixerit: Ego opus habeo. Poſt verò qvam conſumti ſunt triginta dies, etiamſi dixerit: ego opus habeo, tamen non profanant propter illam Sabbathum: faciunt nihilominus omnia illi neceſſaria per manus alienigenæ; propterea, qvod ſit qvaſi ægrotus, de qvo nullum eſt periculum. Eſt namq; apud nos Regula qvod propter ægrotum, de qvo eſt periculum, profanent Sabbathum: Ut tamen non perpetrent prævaricationem Sabbathi parvuli, nec alienigenæ, nec populi terræ; ne aſſvefaciant ſeipſos præfanationi Sabbathi, & leve qvidem ipſis ſit, tanqvam qvi neſciunt, qvod hanc profanationem Sabbathi non permiſerint committere, niſi propter neceſſitatem maximam & coactionem; ſed ut faciant iſtud præcipui viri Iſraëlis. Qvod ægrotus ſit, de qvo non eſt periculum, faciunt, qvæ ipſi neceſſaria ſunt, per alienigenam. Et ſic dicunt (*Doctores noſtri:*) Rem, in qva non eſt periculum, mandant alienigenæ, ut faciat. Dicit qvidem Doctor primus, qvod ligent umbilicum infantis, & relinqvant eum ſuſpenſum ab illo usq; ad

exitus

Digitized by Google

exitus Sabbathi *(diem primum ſeptimanæ.)* & tum abſcindant illum; ſed non eſt conſtitutio *(juxta illum:)* Potius verò abſcindunt eum, & purgant eum; & inſpergunt ipſi pulverem myrti, aut ſimiles, & involvunt eum veſtibus *(linteolis;)* idq; omne in Sabbatho. Porro amplius explicabuntur neceſſaria circumciſionis in Capite ſubſeqventi. Hic interim deciſio eſt juxta R. Joſe, qvemadmodum indicavimus.

CAP. XIX.

ANNOTATIO CX. AD MISCHN. I.

Pag. 47. רבי אליעזר אומר וכו׳

Rabbi Elieſer dicit &c.

Propter hoc apportabit illum *(cultrum)* denudatum, propter amores erga præceptum. Conteget tamen eum tempore periculi conſciis teſtibus, ne ſuſpicentur alii; qvaſi Sabbathum profanet. Præterea ſi prævaricatus *(qvis)* fuerit circa cultrum, adferat qvidem illum in Sabbatho, ſed via tectorum. Eqvidem R. Elieſer permiſit adferre per locum publicum; ſed iſtud non eſt conſtitutio *(aliqva.)* Nam regula eſt apud nos, qvod Regula, qvam dedit R. Akiba, veriſſima ſit. Circumciſio verò non poteſt fieri veſpera Sabbathi *(die Veneris,)* qvandoqvidem mandatum ejus de octavo die omnibus modis *(accipiendum eſt.)*

ANNOTATIO CXI. AD MISCH. II.

Pag. 47. עושין כל צרכי מילה וכו

Faciunt omnia neceſſaria circumciſioni &c.

פורעין Idem eſt ac ſi dixiſſet, קורעין disrumpunt cuticulam, qvæ eſt ſubter præputio. אספלונית, qvaſi oleum craſſum, & vocatur Arabicè מרהם. כמון Cyminum, notum eſt. לועס Mandans *(etiam)* notum eſt. Vult autem hoc, qvod comedat homo, & commolat dentibus ſuis non tamen deglutiat סמרטוט eſt veſtis vetuſta. חלוק Induſium hoc vult, ut perforet fruſtum veſtis *(ſeu panni,)* ut immittat circumciſionem *(membrum circumciſum)* per iſtud foramen, volvatq; reliqvam veſtem circa membrum. Tandem dicit, qvod adferat è domo in domum, *(ſc.)* licet ſine mixtura *(Sabbathica)* ſint. Sic etiam adfert ex atrio in atrium. Atq; hoc eſt, qvod volunt, qvando dicunt: etiam ex atrio alio.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO CXII. AD MISCH. III.

מרחיצין את הקטן וכו׳ Pag. 41.

Lavant infantem &c.

Qvod dicit מזלפין Affundentes, explicat lotionem, ad qvam re-
ulit; qvaſi hîc diceret: Qvomodo lavant infantem? Affundunt ſuper
pſum manu, non autem vaſe. Eſt autem זילוף Aſperſio aqvarum, aut cu-
iusq; potus (*ſeu humoris.*) Diſſenſit qvidem Rabbi Elieſer filius Aſariæ circa
10c, & dixit, qvod licitum eſſet lavare totum corpus ejus in Sabbatho ante
circumciſionem, & poſt circumciſionem, etiam die tertio à circumciſione.
Cæterum hæc lotio eſt per aqvas calidas. Nec eſt diſcrimen hîc inter
aqvas calidas, qvæ calefactæ ſunt in veſpera Sabbathi, & inter eas, qvæ ca-
efactæ ſunt in Sabbatho, propterea qvod ſit periculum animarum. Deci-
io tandem eſt juxta R. Elieſerem filium Aſaria; & non eſt deciſio juxta
Rabbi Jehudam.

ANNOTATIO CXIII. AD MISCHN. IV.

מי שהיו לו וכו׳ Pag. 41.

Is, cui fuerint &c.

Regula apud nos eſt: Circumciſio, qvæ non fit tempore ſuo, non ſolvit
Sabbathum. Atq; inde reum peragit R. Eleaſar (*circumcidentem,*) qvod ille
it vulnerans; & non deſtruens, ut ſit liber. Et ſic dixerunt de Circumciſio-
ne, qvod ille (*circumcidens*) rectificet. Qvod nihilominus liberum pronun-
ciavit illum R. Johoſchea, (*inde eſt,*) qvod ille circumcidit unum, qvi debe-
bat circumcidi in Sabbatho, cum venia. Unde dixit: Qvandoqvidem
datum eſt Sabbathum, ut ſolveretur ab hoc homine, & incumbit illi cir-
cumcidere unum, reus non fiet ſuper altero. Et licet circa prius mem-
brum confeſſus ſit R. Jehoſchea, qvod (*circumcidens*) reus ſit peccati; tamen
hic apud ipſum non eſt reus, niſi ideo, qvod prævenit, & circumcidit in ve-
ſpera Sabbathi eum, qvem debuiſſet circumcidere in Sabbatho, & poſtea
demum circumcidit eum, qvem debuiſſet circumcidere in veſpera Sab-
bathi. Tunc namq; reus eſt, confitentibus omnibus. Qvandoqvidem non
datum (*hic ipſi*) eſt Sabbathum, ut ſolvat, qvum filius, propter qvem ſolven-
dum erat Sabbathum, jam circumciſus ſit in veſpera Sabbathi. Verum-
enimverò, ſi non prævenit, ut circumcideret in Sabbathi veſpera, ſed re-
licti ſunt ambo præputiati, & tunc circumcidit in Sabbatho eum, qvi cir-
cumcidendus erat in veſpera Sabbathi, ecce ille (*circumcidens*) liber erit
ex ſententia R. Jehoſcheæ; qvandoqvidem datum eſt Sabbathum, ut ſol-
veret. Et deciſio eſt juxta Rabbi Jehoſcheam.

Digitized by Google

ANNOTATIO CXIV. AD MISCHN. V.

145. 49. קטן נימול לשמנה וכו׳

Infans circumcidi poteſt ad octo &c.

Fundamenta hujus conſtitutionis ſunt (I) qvod (*tempus*) intra ſoles ſit dubium, num de die, an de nocte ſit: & (II) circumciſio, qvæ non fit in tempore ſuo, non ſolvat ſive Sabbathum, ſive diem feſtum. Siqvidem circumciſio eſt præceptum qvidem affirmativum; at dies feſtus habet non tantum præceptum affirmativum, ſed & negativum. Nam Deus ipſe mandavit qvieſcere in illo, ſiqvidem hoc eſt, qvod dixit, שבתון qvies eſt; ſimulq; interdixit in illo opere. Jam regula eſt apud nos: non veniet præceptum affirmativum, ut ſolvat præceptum negativum & affirmativum. Et præterea regula eſt apud nos, qvod duo dies feſti initii anni ſoli ſint, qvi faciant unam ſanctam ſolennitatem: ſicut amplius explicabitur (*tibi*) in locis (*aliis*,) qvod iidem dati ſint qvaſi unus idemq; dies. Si jam obſervaveris iſtas regulas, hæc conſtitutio tibi clara erit. Qvod dicit: donec convaleſcat, per illud hoc vult, qvod evaſerit morbum per omnia, & plenè receſſerit morbus. Relinqvuntur autem poſt diſceſſum ejus (*morbi*) ſeptem dies integri, qvi ſunt dies purificationis. Et tunc circumcidetur. Qvod verò dicit: integras, hoc indicat, ut ſint de tempore in tempus (*finiantur in ea hora, in qva inceperunt.*) Porrò ſcito, qvod qvando aliqvis natus eſt, ut dubium ſit, natusne ſit in menſe ſeptimo, qvo erit partus vivax; an octavo, licet in hoc plerumq; non ſit vivax, nec ſupervivat, tamen conveniens ſit, ut circumcidatur die octavo, & ipſo Sabbatho. Nam ſi fuerit partus vivax, utiqve circumciſio ejus eſt debiti. At ſi fuerit abortus, non fecit qvicqvam, qvi circumcidit ipſum: ſed actiones ejus erunt ſicut ſcindentis fruſtum carnis. Atq; hoc eſt, qvod dicunt: caro vulgaris eſt.

ANNOTATIO CXV. AD MISCHN. VI.

148. 49. אלו הן ציצין וכו׳

Hæc ſunt fila &c.

ציצין Fila ſunt extremitates carnis tegentis caput (*glandem*) membri (*virilis*.) Qvando dicit: Tegens coronam (*glandem*,) indicat per illud, majorem partem altitudinis coronæ. Porrò qvamdiu occupatus eſt in circumciſione, abſcindet in Sabbatho tum fila, qvæ remorantur, tum fila, qvæ non remorantur. Sed qvando abſoluta eſt circumciſio & amota manus ejus (*circumcidentis*,) prohibitum redire (*ad opus*) ad abſcindendum (*fila*,) niſi fuerint fila, qvæ remorantur, ſola. Et ad hanc rem digitum intendit ab initio hujus Capitis, [*cum dixit:*] Faciunt omnia neceſſaria circumciſionis.

Qvod

Digitized by Google

Qvod dicit: non comedit de Thrumah, [*hoc vult,*] ſi adoleverit, & nihilominus relictus fuerit præputiatus ſine circumciſione. Regula namq; apud nos eſt: Præputiatus, & qvivis immundi, non comedent de Thrumah: qvemadmodum explicabitur C.IIX. [*tractatus*] Jebammoth. בעל בשר Homo carnis, eſt homo pingvis, cujus caro mollis eſt: nam præ mollitie carnis, & poroſitate ejus, & dependentia ejus, apparebit [*qvaſi*] homo præputiatus, licet circumciſus fuerit. De tota verò re iſta regula apud nos eſt, ut inſpicatur homo eo tempore, qvo induratur [*membrum.*] Ubi ſi apparebit [*tanqvam*] circumciſus, relinqvunt eum, ſicut eſt. Qvod ſi non apparebit [*tanqvam*] circumciſus, abſcindunt carnem circumcirca, donec appareat [*tanqvam*] circumciſus, qvum induratus fuerit. Qvum porrò dicunt: Qvaſi non circumcidiſſet, volunt dicere, qvod redire [*ad opus*] debeat, & denudare in Sabbatho, ſi maximè jam removerit manum ſuam à circumciſione. Oportet autem me monere te hîc, qvod homo, qvando transgreditur, & non circumcidit filium ſuum, aut natum domus ſuæ, ſed parcit illi, die octavo, transgrediatur præceptum affirmativum maximum & momentoſum. Nam non eſt inter omnia præcepta ipſi æqvale, nec poterit ille in æternum compenſare hoc præceptum; ſed iniqvitas hæc gravior longè eſt, qvam ſi cui præteriverit feſtum tabernaculorum, ut tabernaculum non fecerit; aut nox paſchatis, ut non comederit azymum. Nam hic, [*qvi non circumcidit*] ubi præteriverit dies octavus circumciſionis, tamen non erit liber ab hoc præcepto, ſed [*adhuc*] præceptum ipſi incumbit, & cogitur eum circumcidere [*deinceps*] ſemper: adeò, ut qvocunq; tempore non circumciderit eum, manſeritq; præputiatus, transgrediatur præceptum affirmativum, cujus tempus cum appropinqvarit, ille tamen id non faciet; & qvando circumciderit illum, [*tum demum*] recedet ab ipſo transgreſſio, & implebit præceptum. Similiter verò, qvisqvis viderit hunc hominem, dicere volo, puerum præputiatum, & non circumciderit illum, transgreditur præceptum affirmativum, donec circumciderit illum, qvaſi eſſet filius ipſius. At qvando adoleverit puer, & attigerit tempus obligationis ad præcepta, liber erit qvivis homo à circumciſione ejus; ipſe autem illo obligatus erit ad circumcidendum ſe ipſum ſtatim, & qvamdiu non circumcidit ſeipſum, ipſe transgreditur præceptum affirmativum, donec circumciſus fuerit. Et qvam primum circumciderit ſeipſum, etiam in extremis diebus ſuis, tum implebit præceptum, & recedet ab ipſo iniqvitas. Qvod ſi mortuus fuerit, manſeritq; præputiatus, tunc erit obnoxius exciſioni commemoratæ in lege de eo, qvi non circumciſus fuerit. Cæterum ego qvidem non ſcio inter præcepta omnia præceptum [*ullum*] ſicut hoc, per qvæ

nemo fiat reus percuſſionis contumaciæ, cum tamen ſit ſcandalum maximum, adeò ut moriatur peccator in peccato ſuo.

CAP. XX.

ANNOTATIO CXVI. AD MISCHN. I.

pag. 49.

ר׳ אליעזר אומר תולין וכו׳
R. clieſer dicit: ſuſpendunt &c.

משמרת Eſt ſaccus, in qvem immittunt feces vini. Ubi vinum defluit ex illo parum & limpidum, ſed ſaccus colatorius ille retinet feces. Prohibuerunt Sapientes ſuſpendere illos [*ſaccos*] in Sabbatho, ut [*qvis*] non faciat eo modo, qvo facit in profeſto. Cæterum qvi colat feces in Sabbatho per ſaccum colatorium, facit opus, qvod eſt minus principale בורר Purgantis, aut מרקד cribrantis. Deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO CXVII. AD MISCHN. II.

pag. 50.

נותנין מים על גבי וכו׳
Dant aqvas ſuper &c.

יצלו Idem eſt ac יסננו colant. Nam rem puram vocant צלול, limpidam; qvod eſt contrarium & עכור Turbidum. Hinc מסננין [*viciſſim*] idem eſt ac צוללין colant vinum per ſudarium: cum hâc modò conditione, ut non deprimat pannum in os vaſis, ut effundat in locum depreſſum; [*idq;*] ne faciat eo modo, qvô facit in profeſto. Porro de caniſtro viminoſo conditio hæc obſervetur, ut non ſit altius inferiori [*parte ſeu fundo*] vaſis palmo, ſed minus hoc: ut non faciat tentorium accidentale in Sabbatho: qvandoqvidem hoc prohibitum eſt, ſicut [*ſuo loco*] expoſuimus. Porro natura ovorum hæc eſt, ut qvando percutiunt, & injiciunt ea in res turbidas, purificent eas, & diſtinguant craſſum à tenui. אנומלין *oi·óμελι* eſt vinum, & mel, & piper. לגין autem eſt cadus. Qvod R. Zadok dicit: omnia juxta viatores, poſſumus interpretari duobus interpretandi modis. Prior illorũ eſt, qvod diſſenſerit à R. Jehudah in eo, qvod dixit: Et in feſto ſtato [*ſ. anno*] in dolio Qvomodo dicere vult: in feſto ſtato omnia [*fieri debent*] juxta viatores. Deinde poteſt dictum ejus: omnia juxta viatores, accipi tum de Sabbatho, tum de die feſto, tum de feſto ſtato. Sed tamen deciſio eſt juxta Doctorem primum, qvod [*ſc.*] faciat [*qvnq;*] *oiνóμελι*, qvantum voluerit.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO CXVIII. AD MISCHN. III.

אין שורין את החלתית וכו׳ pag. 50.

Non macerant Laſerpitium &c.

שורין macerant, eſt vox nota. חלתית Laſerpitio uſi propterea ſunt, qvòd terra illorum eſſet frigida. כרשנין eſt leguminis genus, qvod vocatur in Arabica (*lingva*) כרסנה; at in lingva ſancta כוסמת ſpelta. Cibant verò illo boves. שפין idem notat, ac מקנחין abſtergentes, aut conterentes manu. Potius itaq; injiciunt in cribrum, ut abſtergatur ibi per ſe. כלכלה eſt corbis. כוברין cribrantes eſt verbum factum ex כברה Cribrum. מוץ eſt palea exigua. אבוס præſepe eſt locus, ubi cibant (*ſaginant*) beſtias: (*juxta illud Eſa.I. v.3.*) אבוס præſepe domini ſui.

ANNOTATIO CXIX. AD MISCHN. IV.

גורפין מלפני הפטם וכו׳ pag. 51.

Verrunt coram bove altili &c.

פטם eſt bos, qvem ſaginant. (*Nam*) בריאות pingves (*Gen XLI. v.2.*) Chaldaicè verſum eſt פטימותא: רעי eſt fimus: & in Hebræa (*Biblica*) lingva dicitur צפיעי בקר excrementa boum (*Ezech. IV. v.15.*) Jam Sapientes prohibent verrere coram bove altili, etiamſi fuerit pabulum in arca aut ſimili re. Sed ſi præſepe ſit in ſolo, & pabulum ibi, prohibitum eſt, ex ſententia omnium: ne forte incipiat adæqvare foveas. Eodem modo prohibent remotionem ad latera; interim removere à beſtia, licitum eſt apud ipſos: cum hâc tamen conditione, ut removeat (*qvis*) ab aſino, & det bovi; non, ut removeat à bove, & det aſino. Nam qvod reliqvit aſinus, id idoneum eſt in cibum bovis; ſed qvod reliqvit bos, non idoneum eſt in cibum aſini, qvia commaculare ſolet illud ſaliva ſua. Deciſio tandem eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO CXX. AD MISCH. V.

הקש שעל המטה וכו׳ pag. 51.

Stramen, qvod eſt ſuper lecto &c.

נענוע eſt translatio (*ſ. commotio.*) כר Pulvinar eſt, qvod ponunt ſub tempus & aurem סדין eſt velum exiguum, notum apud nos: in Arabica verò (*lingva*) vocatur אלחרם. מכבש Prælum, vocatur in Arabica (*lingva*) תכת: ſuntq; duæ tabulæ inter qvas ponunt veſtes lotas conduplicatas; poſtea colligant tabulas, & comprimunt eas, ut rectificentur veſtes, & conduplicatio elegans reddatur. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

CAP.

Digitized by Google

CAP. XXI.

ANNOTATIO CXXI. AD MISCHN. I.

נוטל אדם את בנו וכו'

Accipit homo filium ſuum &c.

pag. 51. Permiſerunt transferre vas, & lapidem in medio ejus, ſub tribus conditionibus. I. eſt, ut in vaſe ſint fructus. Qvod ſi non fuerint in eo fructus, factum eſt baſis rei illicitæ. Conditio II. eſt, ut ſint ejusmodi fructus, qvi ſoleant pollui. e.g. uvæ & mora, & mala Cotonea; non autem ſi ſint nuces aut amygdala: idq; propterea, qvia excuti poſſunt è corbe in terram. Conditio III. eſt, ut ſit lapis in foramine corbis, ad obturandum foramen [*illud:*] qvandoqvidem [*tum*] erit pars totius. המדומע eſt res mixta ex profanis & Thruma. Nam דמע eſt appellatio Thrumæ. Eqvidem pridem præmiſſa ſunt jura rei Thrumâ commixtæ omnia in tractatu Thrumoth: de iſto tamen qvod præmiſſum repetierunt [*hic*,] qvod, ſi ceciderit particula una de Thruma in centum partes profanæ rei, oporteat ſeparare de univerſo qvantitatem Thrumæ, ut reliqvum fiat licitum. Nam Thruma de centeſima & una parte debetur. Eqvidem dixit Rabba Jehudah, qvod licitum ſit eximere illam partem in Sabbbatho, ut illa pars, qvæ eximatur, ſit ipſa illa Thruma, qvæ cecidit; & extra hunc caſum non fore reliqvum licitum. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Jehudam.

ANNOTATIO CXXII. AD MISCH. II.

האבן שעל פי החבית וכו'

Lapis, qvi eſt ſuper ore dolii. &c.

pag. 52. Excutit pulvinar, ut illi decidant: *(inqvit Miſchna.)* Nimirum, qvando opus habuerit loco pulvinaris [*ſ. in qvo pulvinar jacet,*] tollit pulvinar cum nummis ſuper ipſo; ſi modò oblitus fuerit [*ibi nummos.*] Sed ſi nummos depoſuit [*ſtudio*] in veſpera Sabbathi ſuper pulvinar, tunc erit fundamentum [*ſeu ſedes*] rei illicitæ, & prohibitum erit excutere qvicqvam. לשלשת eſt excrementum & ſtercus. מקנח Abſtergens, notum eſt, qvaſi dicat, abſtergit iſtud ſtercus. סמרטוט ſunt veteramenta veſtium.

ANNOTATIO CXXIII. AD MISCHN. III.

בית הלל אומרים וכו'

Scholaſtici Hillelis dicunt &c.

pag. 52. Qvod permiſerunt Scholaſtici Hillelis translationem corticum & oſſium

Digitized by Google

ſium, *(factum eſt)* propterea, qvia apta ſunt in cibum beſtiarum. טבלא eſt tabula magna, ſuper qvam ponunt menſam, eum in finem, ut cadant ſuper illam micæ. שער של אפונים ſunt cortices piſorum. ספוג ſpongia, nota eſt: eſt ſc. qvaſi lana creſcens ad littus maris, imbibitq; aqvam, & abſtergunt illâ. Porrò, manubrium ejus, eſt manubrium ſpongiæ prius dictæ, qvando *(ſc.)* illi eſt manubrium, ut apprehendant per illud, tum non premitur, nec exprimitur, qvando abſtergunt illa. Qvin ipſe R. Schimeon prohibet abſtergere illa, ſi non ſit illi manubrium, propterea qvod prenatur & exprimatur neceſſariò. Nam de omni re neceſſariò conſeqvente conſentit R. Schimeon, etiamſi non intenderit *(qvis.)* Nam R. Schimeon non dicit, qvod res, qvam *(qvis)* non intenderit, ſit licita; ſed qvando effectus actionis poteſt fieri, & poteſt non fieri. Qvemadmodum *(Doctores)* dicunt: Trahere poteſt homo lectum & ſellam, & ſedile; ſi modo non intenderit facere foſſam. Fieri namq; poteſt, ut trahat illa, & non faciat foſſum. At res neceſſaria *(ſeu neceſſariò conſeqvens)* non *(eſt licita.)* Atq; hoc eſt, qvod dicunt: Conſentit R. Schimeon in decollandum, ſi non moriatur. At ſapientum ſententia eſt: ſive ſic ſe habeat, ſive aliter, *(licitum eſſe:)* h.e. ſive *(ſpongia)* habeat manubrium, licitum eſſe abſtergere illa; ſive non habeat, licitum eſſe transferre illam in Sabbatho. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

CAP. XXII.

ANNOTATIO CXXIV. AD MISCHN. I.

חבית שנשברה וכו׳ pag. 53.

Dolium, qvod fractum eſt &c.

Ratio, propter qvam non debet extergere, eſt, ut non faciat eo modo, qvo facit in profeſto. Dicto ſuo: ſi in cibum: R. Jehudah hoc vult, ſi repoſuit illos fructus in cibum, tunc, qvod exit ex illis, licitum eſt: qvia in cibum parata fuit iſta res, qvæ inde exit; ſed ſi repoſuit in potus, iſti potus non ſunt liciti; ideò, qvod non liceat ipſi *(homini)* bibere iſtos potus *(ipſos)* Sabbatho. Cæterum præcipuus diſſenſus in hac Miſchna eſt circa mora & malogranata tantum. Sed de uvis & olivis omnes conſentiunt, *(confitentur,)* qvod qvicqvid exit ex illis, prohibitum ſit. De reliqvis verò fructibus præter uvas & olivas & malogranata, omnes confitentur, qvod qvicqvid ex illis exit, licitum ſit, ſi maximè etiam repoſuit illos in potus. Verò diſſenſus eorum circa mora & malogranata hinc eſt, qvod Sapientes comparant ea uvis & olivis, qvod ſoleant homines exprimere illa, ſicut uvas & olivas. At R. Jehudah judicavit unamqvamq; ſpeciem juxta ſe ipſam, qvemadmodum videbis *(ipſe.)* Deciſio eſt juxta R. Jehudam. Et deciſio juxta R. Elieſerem.

Digitized by Google

ANNOTATIO CXXV. AD MISCHN. II.

כל שבא בחמין וכו'

pag. 53. ### *Qvicqvid coctum fuerit in calidis &c.*

Vult dicere, qvod, qvicqvid coctum fuerit ante Sabbathum, & poſtea extraxerit(*qvis*)è juſculo, atq; repoſuerit, licitum ſit macerare in aqvis calidis in Sabbatho: Qvicqvid verò non coctum fuerit ante Sabbathum, prohibitum ſit macerare illud; niſi qvod abluant tantum; excepto piſce ſalito, & piſce, cui tenuis cutis eſt, qvi vocatur קולייס האספנין Culis Hiſpanicus. Idq; propterea, qvia ablutio eorundem (*planè*) parat eos in cibum, ut idem ſit, ac ſi coxiſſet illos in Sabbatho.

ANNOTATIO CXXVI. AD MISCH. III.

pag. 54. ### שובר אדם את החבית וכו'

Frangit homo dolium &c.

Non perforabit illud in latere ſuo: qvaſi dicat: in latere dolii. שעוה eſt cera. מסרח q.d. מחליק oblinens. Parum abfuit, qvin R. Juchanan reum feciſſet peccati, qvi dederit ceram ſuper os foraminis. Sed deciſio eſt juxta R. Joſe.

ANNOTATIO CXXVII. AD MISCHN. IV.

pag. 54. ### נותנין תבשיל לתוך הכור וכו'

Collocant coctile in medium foveæ &c.

Fortaſſis veniat in mentem, qvaſi prohibitum ſit, collocare coctile in medium foveæ, propter caſum, ne deſcendat vas in fundum imum foveæ, incipiatq; exæqvare foveas. Similiterq; (*fortaſſis*) veniat in mentem, qvaſi non debeat dare (*aqvam*) frigidam in medium calidarum, ob caſum, ne fortè abſcondat in cinere ignito: ideoq; declaravit nobis (*Doctor Miſchnicus*) hìc, qvod licitum ſit facere iſta, & iſtis ſimilia; licet aliàs res clara ſit. Atq; hoc eſt, qvod dicunt: & aqvas bonas in malas. כשרן כלין humectatæ ſunt veſtes ejus. (*Hoc*) כשרן eſt ex ſignificatione (*vocis*) משרה intinctum ſeu maceratum(*Num.VI.v.3.*) & שורין macerant (*Talmudicis uſitatæ.*) שוטחן Extendit illas: vult dicere, qvod licitum ſit expandere veſtes ſuas humectatas in Sole. Et שוטחן eſt vox Hebræa (*Biblica*) שוטח Expandens gentibus (*Job.XII.v.23.*) משטח Expanſio retium. (*Ez.XXVI v.5.14.*) ſed non coram populo: (*nimirum*) ne ſuſpicentur de illo, qvaſi laviſſet eas in Sabbatho. Ubi verò hoc ſimpliciter viſum (*ipſis,*) qvod non ſit licitum expandere eas. Nam regula eſt apud nos, qvod qvocunq; loco prohibuerunt Sapientes(*aliqvid*) propter aſpectum oculi, id etiam prohibitum ſit in intimo conclavi.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO CXXVIII. AD MISCH. V.

הרוחץ במי מערה וכו׳ pag. 54.

Qvi lavat in aqvis Mearæ &c.

Hæc lotio non eſt (*intelligenda*) niſi de loco, ex qvo licitum (*alicui*) eſt, transferre aliqvid domum ſuam, aut domo ſua in iſtum locum, qvomodo habet(*ſe res*)in atrio, aut in urbe. Sed adeſſe etiam debet mixtura Sabbathica. Cæterum non licitum reportare ſecum. Abſit! ne fortè exprimat veſtem, qva abſtergit ſe, qvando humectata fuerit: ſed tunc efferet eam, qvum ſicca fuerit: qvum dictum tamen fuerit ipſi, qvod non moris ſit efferre eam veſtem, qva abſterſus ſit, è loco lotionis ſuæ, relinqvat eam ibi, nec curæ ipſi ſit,ſive fuerit ſicca,ſive humida. Porrò dicit: qvod ſi maximè abſterſerit ſe decem velis, qvæ vocantur אלונטית Alontith,(*non interſit.*) Nam in Alontith poſtrema ſine dubio non erit aqva, ut indigeat expresſione: imò ſi utiq; expreſſerit eam, tamen non exibit ex illa qvicqvam. Qvamvis autem ſic ſe habeat, non referet illas(*ſecum*)in manu ſua, propter caſum; ne fortè referat primam & exprimat hanc. Qvod ſi tamen, qvi lavant, plures fuerint, ceſſat caſus; qvandoqvidem iſti monent alter alterum. Atq; ideò referet velum, qvo abſterguntur, ſi maximè humidum fuerit, propterea qvod plures abſterſi ſunt illo. Sed hæc (*qvidem*) Miſchna repudiata eſt; & deciſio eſt, qvod etiam unus referat velum, qvo ſe abſterſit, manu ſua.

ANNOTATIO CXXIX. AD MISCH. VI.

סכין וממשמשין וכו׳ pag. 55.

Ungunt ſe & manu hauriunt &c.

סכין Ungunt ſe, q.d. ungunt ſe oleo. ממשמשין eſt à radice משה, Extraxit (*qva habetur Exod.II. v.10.*) משיתיהו Extraxi illum. Nam ſignificatio ejus eſt, Extrahere, & educere; q.d. qvando trahunt & ducunt manus ſuas ſuper carnem hominis cum vehementia. מתעמלין idem eſt ac מתיגעין Defatigantes ſe. Et eſt à radice עמל laboravit (*qva habetur Eccleſ. I. v.3.*) Qvem laboravit homo, & (*Pſ. CXXVII. v.1.*) laborarunt ædificatores ejus in ea. Ubi eſt labor & defatigatio. מתגררין eſt à radice (גרר *ſcalpſit, qva habetur Job.II. v.8.*) להתגרר ad ſcalpendum ſc. illa. In ſtylo Sapientum (*Talmudicorum*) ejusdem ſignificationis eſt (התחכך e. g.) מתחככים Fricantes ſe pluma. קורדימא eſt fovea aqvarum, in qva eſt calor, proptereà qvod aqvæ (*calidæ*) congregentur in illam. Qvi verò ingreſſus fuerit eò, ſudabit. Atqvi ſudor in die Sabbathi eſt prohibitus. אפיקטויזין ſignificat evomere. Eſtq; vox compoſita ex vocibus Syriacis.

Digitized by Google

Notat autem *(h.l.)* אפיקטוזין extractionem panis è concoctione: qvaſi dicat, qvòd evomat panem, & extrahat illum è ſtomacho, anteqvam concoqvatur: ſiqvidem biberit medicamentum vomitorium, qvod prohibitum eſt; Sed immittere digitum ſuum in medium os, licitum eſt. מעצבין notat reſumtionem ornamentorum colli, & diſpoſitionem eorum: qvomodo eſt qvaſi ædificans. Verum involutio infantis in veſtes *(pannos)* & infaſciatio ejus, licita eſt. Porrò, qvum dicunt: non reſtituunt rupturam, *(os fractum,)* non eſt conſtitutio; potius deciſio eſt, qvod reducunt rupturam, נפרקת convulſa eſt manus ejus, q. d. נשמט luxatum eſt membrum manus aut pedis.

CAP. XXIII.

ANNOTATIO CXXX. AD MISCH. I.

שואל אדם מחבירו וכו'

Petit homo à ſocio ſuo &c.

pag. 55. Ratio prohibitionis: ne dicat homo: הלויני mutua mihi, eſt caſus, ne forte ſcribat. Reliqva *(Miſchna)* verba ſunt intellectu facilia & perſpicua.

ANNOTATIO CXXXI. AD MISCHN. II.

מונה אדם אורחיו וכו'

Numerat homo viatores ſuos &c.

pag. 55. Ratio, qvare prohibuerunt numerare è ſcripto, eſt caſus, ne fortè legat Epiſtolam ſalutationis in Sabbatho; qvod prohibitum eſt: qvandoqvidem vel ſolos libros prophetarum aut commentarios eorum legere in Sabbatho, prohibitum eſt, aut in die feſto; ſi maximè liber ille, *(qvi legitur,)* ſit Sapientiæ *(excellentis)* inter ſapientias. מפיס ſignificat projicientem ſortem. Cæterum ſenſus hujus Miſchnæ hic eſt: Et ſortitur cum filiis ſuis, & cum filiis filiorum ſuorum ſuper menſa; ſed non cum alio. Verum in profeſto eſt licitum cum alio ſortiri, modò non intenderit facere partem majorem contra partem minorem, propter קוביא Aleam. Eſt autem קוביא alea, nomen, qvod uſurpatur de omnibus ſpeciebus ludi, in qvo convenit de hoc, ut ſumat homo pecuniam ſocii ſui per compactatum iſtius ludi, e.g. latrunculi luſorii, & teſſeræ, & alia iſtis ſimilia. At חלשין ſortes, ſunt ſpecies ſortium: qvando nimirum ſumunt res, qvarum nulla alteri ſimilis ſit, juxta numerum hominum, & eligit unusqvisq; ex iſtis hominibus rem unam ex iſtis rebus, & iſtis ſignis, ſibi ipſi: deinde dant illa uni alicui viro alieno, qvi advenit forte, qvi ponat iſtas res, unamqvamq; ſuper ſuam partem de partibus ſanctis, ut accipiat unusqvisq; portionem

ſuam

Digitized by Google

ſuam juxta ſortem ſuam. Permiſerunt itaq; Sapientes facere hoc in die feſto, propterea qvod promtitudo comedendi ſancta, & accipiendi de illis partem magnam & pulchram, præcepti eſt. Qvum autem dicunt: ſed non ſuper partes, volunt dicere, partes menſæ; ſiqvidem non faciunt ſortes ſuper illis in die feſto. Tandem vox חלשין ſortium, eſt vox Hebræa, *(Biblica ex Eſa. XIV. v. 12.)* חולש ſortitur ſuper gentes.

ANNOTATIO CXXXII. AD MISCHN. III.

לא ישכור אדם פועלים וכו׳ *pag. 56.*

Non conducet homo operarios &c.

Omnes confitentur, qvod licitum ſit homini, ut dicat ſocio ſuo: cuſtodi mihi fructus meos, qvi ſunt in limite *(Sabbathico)* tuo, & cuſtodiam tibi fructus tuos, qvi ſunt in limite meo. Jam qvemadmodum licitum eſt mandare *(hominem)* ſocio ſuo cuſtodiam; ſic licitum eidem eſt, ut veſperam tranſigat ad cuſtodiendum. Atq: hoc vult, qvod dicunt: Qvodcunqve juſtum mihi eſt mandare, ſuper eo licitum mihi eſt veſperam tranſigere. Porrò veſperam tranſigere ſuper limite, hoc notat, ut eat in Sabbatho usq; ad finem termini Sabbathici, & ſedeat in fine termini, donec exeat Sabbathum, tumq; faciat rem aliqvam. Cæterum noſti utiq;, qvod prohibitum nobis ſit in Sabbatho colloqvium, & conſultatio, & præparatio ad qvamcunq; rem, qvam faciamus poſt Sabbathum, de qvibuscunq; rebus, qvæ prohibitæ ſunt, ut faciamus in Sabbatho: qvemadmodum expoſuit & dixit *(Eſa. LIIX. v. 15.)* ab inveniendo voluntatem ſuam & loqvendo verbum: & *(iterum)* ſcriptum eſt *(ibidem:)* facere voluntatem tuam in die ſanctitatis meæ. Niſi *(ſc.)* ſit res præcepti, & ſit *(verbum ſ. colloqvium)* de rebus divinis, *(ſeu voluntatis divina,)* e.g. ſi loqvatur in eo homo de deſponſationibus puerorum & puellarum, aut docendo filios legem, aut ſcripturam, aut opus. Nam occupatio in iſtis rebus omnibus eſt præcepti.

ANNOTATIO CXXXIII. AD MISCH. IV.

מחשיכין על התחום וכו׳. *pag. 56.*

Veſperam agunt ſuper termino &c.

לפקח ſignificat hoc loco interrogare & inveſtigare. עסקי idem eſt ac צרכ necceſſaria. ארון Arca, eſt arca lignea. תכריכין Involucra, nota ſunt: ime ſc. veſtes *(ſ. panni,)* in qvibus ſepelitur mortuus. חלילין tibiæ ſunt inrumenta excavata, qvibus edunt ſonum notum, ad excitandum fletum luctum. Porrò qvod dicunt: è loco propinqvo, *(hoc vult,)* è medio bis; ſed ſi non fuerint apud ipſum in Urbe, prohibitum eſt inſtituere tum per illas, propter caſum; ne forte à *(loco)* extra murum veniant, qvi

 eſt

Digitized by Google

eſt locus publicus. Qvod porrò dicunt de arca & ſepulchro: ſi pro Iſraëlita, non ſepelietur in eo in æternum, (*dictum eſt*) propter divulgationem rei apud qvosvis homines Urbis. Tandem, qvicqvid permiſerunt de iis rebus, qvas faciunt alienigenæ in Sabbatho, non eſt licitum, niſi dum expectaverit exitus Sabbathi (*diem primum ſeptimanæ,*) ut tunc faciat. Et ſic etiam iſtæ tibiæ; licet viderimus, qvod veniant ex urbe.

ANNOTATIO CXXXIV. AD MISCH. V.

pag. 57. עושין כל צרכי המת וכו׳

Faciunt omnia neceſſaria mortui &c.

Qvando rapit homo id, qvod ſub mortuo eſt de veſtibus, incumbit (*mortuus*) arenæ. Atq; hæc eſt intentio ejus, qvando dicit: & incumbere faciunt eum arenæ; non autem ut moveant eum loco ſuo, & ponant eum ſuper terram. Nam hoc primus præcavit in lotione ejus, cum dixit: modo non moveant in eo membrum. Siqvidem translatio mortui in Sabbatho prohibita eſt. מעמצין notat clauſuram oculorum, & obturationem eorum.

CAP. XXIV.

& ULTIMUM.

ANNOTATIO CXXXV. AD MISCHN. I.

pag. 58. מי שהחשיך בדרך וכו׳

Qvicunq; veſpera ingruit in via &c.

Permittimus illi, ut det marſupium ſuum alienigenæ, propterea qvod ſolicitus ſit homo de pecunia ſua; neq; etiam posſibile ſit, ut projiciat marſupium ſuum: ut adeò, niſi hæc permisſio foret, ipſe per ſe portaret (*ſecum*) illud. Porrò, qvod dicit: ponit illud ſuper aſinum, hanc habet conditionem, ut ponat illud ſuper aſinum tempore itineris; & ubi ſubſtiterit, ut recipiat ab illo, ut non committat poſitum qvietum; Ubi verò perrecturus eſt, iterum ponit ſuper illum, donec veniat ad oſtium domus ſuæ: ubi receptum ex eo, dum adhuc incedit, projicit in domum ſuam, qvaſi poſt manum (*averſa manu:*) ne ſit inferens ex loco publico in locum privatum. Cæterum qvare oneraverimus eum, ut ponat ſuper beſtiam, dum illa ambulat, (*ratio hæc eſt,*) ut non ſit onerans. Eſt autem onerans, qvi imponit aliqvid beſtiæ, & ducit (*mox*) illam; aut ducit illam cum onere ſuo, & facit eam velociter ire, licet non impoſuerit ei qvicqvam, & fuerit etiam onus ejus res exigua. Jam qvidem decidit conſtitutio de onerante in Sabbatho, qvod ſit liber. Verum enimverò, ſupra jam indicavimus tibi, qvod qvisqvis ſit liber in Sabbatho, liber licet ſit, ſit ipſi res prohibita. Qvod ſi non fuerit

ſerit cum eo ſive beſtia, ſive alienigena; tum ipſe ille fert ſecum *(marſupium,)* & pergit cum illo usq; dum minus, qvam qvatuor ulnæ fuerint. Deniq; qvod dicunt: ubi pervenerit ad atrium primum, non cohæret cum ure marſupii.

ANNOTATIO CXXXVI. AD MISCH. II.

מתירין פקיעי עמיר וכו׳

Solvunt faſciculos fœni &c. pag. 58.

פקיעין & זירין ſunt faſciculi graminis, niſi qvod פקיעין ſunt minores, duorum qvilibet *(manipulorum:)* ſed זירין ſunt majores, qvilibet trium manipulorum. Cæterum qvando dicit: ſed non Sirin, faſciculos majores, ult dicere: non diſcindunt majores faſciculos; at ſolvere nodos licitum eſt. מפספסין idem eſt ac מפרכין conterentes, qvando ſc. conterunt nter duas man9. כיפין eſt ſpecies ex פקיעין faſciculis minoribus. מרסקין eſt idem cum מחתכין ſecantes. שחת pabulum recens, notum eſt; & in ingva Hebræa *(Biblica)* eſt גז *(ut Amos VI. v.1.)* poſt גזי pabula recentia Regis. Tandem non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO CXXXVII. AD MISCHN. III.

אין אובסין את הגמל וכו׳

Non ſaginant Camelum &c. pag. 59.

אבוס Præſepè, eſt Nomen loci, in qvo ponunt pabulum beſtiæ. Senſus ejus, qvod dicunt: אין אובסין non ſaginant, eſt, qvod non dent illi comedere cibum dierum multorum. Atq; hoc vult, qvod dicunt: Non faciunt ipſi præſepe in viſceribus ejus. ꝫ דורסין expoſitio mihi probabiliſſima eſt, qvod non collocant per vim Camelum ad cibum, ut comedat multum. מלעיטים eſt intruſio cibi in medium oris. ממרין notat dejectionem cibi in viſcera beſtiæ cum aqvis. Itaq; *(differentia tamen inter iſta hæc eſt,)* qvando dicunt: מלעיטין *(volunt dicere:)* immittunt in locum, unde rurſus ejici poteſt; at qvando dicunt: ממרין *(volunt dicere:)* immittunt in locum, unde rurſus ejici non poteſt. Ambæ autem ſunt voces Hebrææ *(Biblicæ.)* *(Nam)* מלעיטין habet ſignificationem ſuam ex *(Geneſ. XXV. v.3.)* הלעיטני guſtandum dato mihi. At ממרין eſt ex ſignificatione ſaginationis. *(2. Sam. VI. v.13.)* bovem ומריא & ſaginatum. מהלקטין eſt, qvando ſumit *(qvis)* cibum in manum ſuam, ſi forte לוקטין tollant illum. מורס contuſum, notum eſt. גובלין idem eſt ac לשין pinſentes. דורסות fuerunt columbæ domeſticæ peculiares Herodis, qvas educabat *(nutriebat)* in Templo.

ANNO-

ANNOTATIO CXXXVIII. AD MISCHN. IV.

pag. 59.

מחתכין את הדלועין וכו׳
Deſcindunt cucurbitas &c.

Non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO CXXXIX. AD MISCHN. V. & ult.

pag. 59. & 60.

מפירין נדרים בשבת וכו׳
Reſcindunt vota in Sabbatho &c.

Reſciſſio *(voti)* eſt, qvando reſcindit maritus aut pater; qvemadmodum exponitur in tract. Nedarim. שאלה Petitio eſt, qvando pœnitet *(aliqvem)* & petit à Sapiente, ut reſcindat ſibi votum ſuum. Cæterum reſciſſio licita eſt, ſive pro neceſſitate Sabbathi, ſive non pro neceſſitate Sabbathi *(fiat,)* ſed petitio non eſt licita, niſi pro neceſſitate Sabbathi. פוקקין Contegunt lumen, eſt, qvod obſtruunt feneſtram, per qvam ingreditur lux veſte *(aliqva)* ex veſtibus. Sed qvod obſtructionem per veſtem ſuſpenſam attinet, e.g. per velũ, ejus Jus ſupra expoſitum eſt Cap. XVII. מטלית eſt fruſtum veſtis, qvã metiuntur, ut ſciant, num in illa ſint tres digiti ſuper tribus digitis, *(h.e. in qvadratum:)* Si plures in ea fuerint, recipit im̃unditiem: qvemadmodum fundamenta iſta exponentur in tract. Kelim. At ſi minor fuerit iſta qvantitate, non recipit im̃unditiem. Sed etiam metiuntur receptaculum aqvarum, ut cognoſcant, num ſit in eo qvantitas receptaculi aqvarum *(juſta,)* qvæ eſt ulna ſuper ulnam cum altitudine trium ulnarum; annon? טפיח eſt urceus. מקידה eſt tabula parva. גמי eſt juncus. זגוגית eſt ſcutella, vel amphora. Hiſtoria hoc vult, qvando eſt mortuus in aliqva domo, & intereſt inter iſtã domum & domum ſecundam feneſtra: tum ſi eſt in iſta feneſtra palmus ſuper palmo aut amplius, polluta eſt *(etiam)* domus ſecunda. Nam regula eſt apud nos: palmus ſuper palmum adfert immunditem: qvemadmodum exponemus in locis *(aliqvot)* tract. Oholoth. Illo itaq; tempore fuit inter duas domus feneſtra, & in iſta feneſtra ſcutella vitrea, ſolaris qvaſi; ſed fracta eſt in iſtâ ſolari fractura, & ligarunt tabulam aliqvam in ligno, & ligarunt iſtam tabulam in junco, ad imponendum iſtam tabulam loco fracturę apertæ in ſolari, & poſtea menſi ſunt tabulam: num eſſet in illa palmus ſuper palmo, qvomodo adferret im̃unditiem; aut, an eſſet minor, ut non pollueret domum alteram per eandem immunditiem. Cæterum, qvod permiſimus menſionem in Sabbatho, *(accipiendum eſt)* cum conditione, ut ſit menſio præcepti. Sic & alligatio præcepti eſſe debet. Sed & altera conditio de alligatione *(obſervanda eſt,)* ut *(ſc.)* non ſit alligatio durabilis, ſed per juncum, aut ſimile qvid, qvemadmodum in exemplo docuit.

F I N I S.

Digitized by Google

RABBI OBADIÆ DE BARTENORA

פ י ר ו ש

hoc eſt

COMMENTARIUS

IN

MISCHNAS TALMUDICAS MASSECHES SCHABBAS.

EX VERSIONE

SEBASTIANI SCHMIDI.

Digitized by Google

Digitized by Google

כ״ב

PERUSCH SIVE COMMENTARIUS R. OBADJÆ DE BARTENORA IN TRACTATUM SCHABBAS.

ANNOTATIO I. AD CAP. I.

MISCHN. I.

יציאות השבת שתים וכו׳ pag. 1.

Exitus (ſeu Eductiones) Sabbathi duo &c.

יציאות השבת *Exitus* (vel *eductiones*) *Sabbathi*: Tàm eductiones è poteſtate in poteſtatem (ſeu loco in locum,) qvæ de Sabbatho uſurpantur, qvàm introductiones vocantur יציאות Exitus (ſeu Eductiones:) ideò, qvod (utrobiq;) educit è poteſtate in poteſtatem (è loco in locum.) At, qvod textus ait, יציאות Exitus, & non ait, הוצאות Eductiones, in eo ſtylum Scripturæ amplexus eſt. Scriptum namq; eſt (Exod. XVI. v. 29.) ne egreditor qvisqvam è loco ſuo: Hinc namq; elicimus הוצאה Eductionem; (q. d.) ne egreditor qvisqvam cum vaſe, qvòd in manu ipſius, ad colligendum Man.

Duo (duæ) ſunt, qvi (qvæ) ſunt qvatuor: Duo (duæ) ſunt juxta phraſin legis (ſeu Scripturæ, in qva unum qvid ſunt) Eductio & Introductio; ſc. patrifamiliâs, qvi ſtat intus (h. e.) in loco privato. Super duobus autem iſtis reus eſt, pro errore qvidem ſuo ſacrificii pro peccato; pro contumacia autem ſua excisionis: at pro admonitione ſui (neglectâ) lapidationis: ſicut (idem jus eſt) in omnibus reliqvis operibus Sabbathi, (h. e. qvæ in Sabbatho fiunt.)

Qvi

Digitized by Google

Qvi (qvæ) ſunt qvatuor: juxta phraſin nimirum ipſorum (Doctorum noſtrorum:) qvi addiderunt duos (duobus) illis, qvos Scriptura vocavit (ſupra,) ut ſimpliciter interdicerent, ubicunq; opus ſit per duos, qvorum alter movet loco, alter deponit; qvamvis alioqvin duo, qvi faciunt illud, liberi ſint. Qvandoqvidem dictum eſt (Levit. IV. v. 27.) qvum fecerit illa (anima) unum ex omnibus præceptis Domini. Qviſqvis facit (vult dicere) totum, non autem, qviſqvis facit partem ejus. Et ſic de qvibusvis operibus Sabbathi (in Sabbatho factis) pronunciamus: Unicus, qvi fecerit illud, reus erit; duo, qvi fecerint illud, liberi.

Et duo (duæ) ſunt, qvi (qvæ) ſunt qvatuor foris. Duo ſunt juxta phraſin Legis (ſeu Scripturæ, in qva unum qvid ſunt) eductio & Introductio; (Duo, inqvam, ſunt, qvi ſunt qvatuor) pauperi, qvi ſtat foris (h. e.) in loco publico. *Qvi (qvæ) ſunt qvatuor:* ſc. juxta phraſin ipſorum (Doctorum noſtrorum.) Addiderunt (iterum) duos, ad interdicendum ſimpliciter, (etiam) qvum alter loco moverit, alter verò depoſuerit.

(Si) extenderit pauper manum ſuam: ita ut in illa ſit Urceus aut Corbis, qva excipiat panes à patrefamiliâs (impoſitos.) Cæterum ideò eductionem expreſſit (exemplo) pauperis & divitis, ut obiter nos doceret; qvod res præcepti, qvum cum peccato conjuncta fuerit, ſit prohibita, reiq; propter illam fiamus. *Et dederit (qvid) in manum patrisfamiliâs:* ita ut perficiatur ab ipſo tàm dimotio (rei) è loco publico, qvam depoſitio in loco privato. *Aut ſumſerit ex illa, & eduxerit:* ſubaudi aliqvid, depoſueritq; in loco publico; ut (ab ipſo) perficiatur tam dimotio qvam depoſitio. Tum (inqvam) pauper reus erit, qvippe qvi fecit opus perfectum. Atq; hic ſunt illi duo (exitus ſeu eductiones) juxta phraſin Scripturæ, qvi cadunt in eum, qvi foris ſtat. Qvanqvam verò reqvirimus pro dimotione è loco, ut ſit (locus) qvatuor palmorum in qvadratum; itidemq; pro depoſitione in loco, ut (locus) ſit qvatuor palmorum in qvadratum; revera autem in manu ſive pauperis ſive patrisfamiliâs non ſit locus, qvi qvatuor palmos in qvadratum habeat: nihilominus dicimus cum Gemara, qvod manus hominis reputetur pro qvadrato IV. palmorum: qvandoqvidem ſic formata eſt, ut deponere in eam, aut ſumere ex illa poſſimus res valdè etiam magnas. Porrò Paterfamiliâs (in poſito caſu) liber eſt & abſolutus plene. En namq; nihil qvicqvam fecit.

(Si) extenderit Paterfamiliâs &c. Paterfamilias (hic) reus eſt. En tibi duos (exitus ſeu eductiones) ejus, qvi intus ſtat.

(Si) extenderit pauper &c. ita ut perficiat pauper dimotionem è loco publico, *Et ſumſerit paterfamilias* (aliqvid) *ex illâ:* (ſc.) & depoſuerit intus,

ut

Digitized by Google

perficiat paterfamilias depoſitionem in loco privato. *Aut dederit in* *am:* ita ut perficiat paterfamilias dimotionem è loco privato; pauper rò educat, & deponat in loco publico. (Tum) uterq; liber eſt: idqve opterea, qvod neuter illorum fecit opus integrum aliqvod. Nihilo-inus interdictum eſt illis, facere ita, ne fortè eò deveniat unusqvisq; orum ſeorſim ſolus, ut opus integrum aliqvod faciat in Sabbatho. En i duos (exitus ſeu eductiones) juxta phraſin ipſorum (Doctorum no-orum;) qvorum unus pauperis eſt foris, alter patrisfamilias intus. Et ce! non reputantur pro duobus ulli eorum: dimotio ſc. pauperis è loco t dimotio patrisfamilias è loco, cum depoſitione pauperis in loco, aut poſitione patrisfamiliâs in loco: idq; ideò, qvia non reputantur niſi o dimotionibus è loco, qvæ ſunt initium operis, de qvo (opere) qvidem nendum eſt, ne fortè (aliqvis) illud perficiat. Qvod tamen de depoſi-nibus, qvæ ſunt complementum operis, non cogitandum (aut timen-um) eſt.

Annotatio II. ad Mischn. II.

לא ישב אדם וכו׳ pag. 2.

Non ſedebit homo &c.

Non ſedebit homo coram Tonſore: etiam in profeſto die. Qvandoqvi-m neceſſe fuit, tradere aliqvid de eo, qvod non exire debeat ſartor cum u ſua &c, ne forte obliviſcatur, & exeat, qvod ſimile eſt decreto, qvod n ſedere debeat homo coram tonſore propè Mincham, ne obliviſcatur, non oret: propterea tradidit (Doctor Miſchnicus) iſta hîc. Qvumq; ſint exiguæ, decidit & tradidit illa primò. Deinde reverſus eſt ad expli-ndum ea, qvæ ad Sabbathum pertinent, atq; in his immoratus eſt.

Propè Mincham: Mincham ſc. magnam ab initio mediæ ſeptimæ & inceps: Prope autem Mincham, eſt, ab initio horæ ſeptimæ. Et qvam-tempus ejus ſatis amplum ſit, caſus tamen timendus eſt, ne fortè fran-tur forpex tonſoria, poſtqvam tonderi cœpit, elabaturqve tempus pre-m, anteqvam reparet illam, abſolvaturq; tonſura.

Neq; ingredietur balneum propè Mincham; ne fortè deficiat animo.

Neq; בורסקי *Officinam Coriariorum:* (בורסקי) Eſt locus præpara-nis pellium. (Ratio interdicti eſt:) ne fortè videat damni aut corru-onis aliqvid in pellibus (futurum,) niſi eas moveat loco ſuo, & melius ponat: immoreturqve labori circa illas, donec tranſierit tempus ecum.

Neq; comedere: etiam prandium exiguum: ne fortè immoretur prandio.

Neq; judicare: etiam ſic, ut judicium tantum perficiat; poſtqvam nimirum audiverunt argumenta litigantium, nec reſiduum eſt in cauſa illorum, niſi hoc unicum, ut ſententia deciſiva feratur. (Ratio interdicti eſt:) ne fortè obſervent (novam) circumſtantiam (aut rationem,) per qvam deſtruantur, qvæcunq; de decidendo viſa ſunt. Ut adeò ad initium litis (de novo) revertendum ſit.

Si ceperint: ſc. qvodcunq; ex iis, qvæ diximus. Non abrumpunt: ſed abſolvet (qvilibet iſtorum opus ſuum,) & poſtea orabit: idq; ideo, qvia adhuc ſpatium de die ſuperſit ad perficiendum (opus) antéqvam tranſeat tempus precum. Cæterum initium tonſuræ eſt, ex qvo induerit linteum tonſorium inter femora ſua. Eſt autem (Linteum tonſorium) ejusmodi linteum, qvod is, qvi tondetur, ſuper femora ſua ponit, ut non decidant capilli ſuper veſtes ſuas. At initium balnei eſt, ex qvo exuerit veſtem carni ſuæ proximam: qvanqvam ſunt, qvi exponunt; ex qvo removerit ſindonem, qvæ ſuper ſe, qvæ prima eſt in depoſitione veſtium ejus. Porrò initium (laboris) officinæ Coriariæ eſt, ex qvo alligaverit inter humeros ſuos thecas brachiorum ſuorum, ut occupetur circa pelles. Initium comeſtionis eſt, ex qvo laverit manus. Initium judicii eſt, ex qvo velaverint ſe judices pallio ſuo, ut ſedeant ad judicandum cum formidine & timore. Qvod ſi velati jam fuerint, & conſederint in judicio, veneritq; ad illos Lis aliqva propè Mincham: tum erit initium iſtius litis, ex qvo inceperint litigantes (exponere) argumenta ſua.

Abrumpunt ad Lectionem ש *Schema h.e. Audi Iſraël*; Ad rem aliam digreſſus eſt (Doctor Miſchnicus,) & ſic dicere voluit: Docti, qvi circa legem occupantur, legem (vel ſtudium legis) abrumpunt ad lectionem Schema h.e. Audi Iſraël, qvippe ejus tempus determinatum eſt. Scriptum namq; eſt (Devt. VI. v. 7.) qvum cubueris, & qvum ſurrexeris. *Non autem interrumpunt ad preces*; qvia his non eſt determinatum tempus per legem. Cæterum non tradiderunt (hoc) niſi de iis, qvi ſimiles ſunt R. Schimeoni filio Jochaj & ſociis ejus, qvibus lex ſua (ſtudium legis ſuum) fuit ſuum artificium. Nos verò qvandoqvidem interrumpimus legem noſtram (noſtrum legis ſtudium) ad artificium (exercendum) noſtrum: qvantò magis interrumpere debemus ad preces?

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO III. AD MISCH. III.

לא יצא החיט וכו׳ pag. 2.

Sartor ne egreditor &c.

Sartor cum acu ſua ne egreditor: Si maximè infra fuerit veſti ejus. Ne livifcatur & exeat: nam opifex, (qvum facit qvid) pro more opificii , reus eſt. Jam verò mos eſt opificum (iſtorum, ſartorum ſc.) ut infi- ıt eas (acus) veſtibus ſuis, qvum exeunt in plateam.

הלבלר i. e. ſcriba. *Cum calamo ſuo:* fixo poſt aures ſuas, ut mos ibarum. (Ratio eſt:) ne forte oblivifcatur, exeatq;, poſtqvam tenebræ ɔrtæ.

Ne יפלח *expurgato (qviſqvam) veſtes ſuas:* (Hic eſt) qvi expurgat pe- ulos è veſtibus ſuis. בערתי Expurgavi ſanctum [Devt. XXVI. v. 13.] ıldaicè eſt פליתי. *Nec legito ad lumen lucernæ:* ſc. in libro [Legis.] [Ra- eſt:] Ne fortè inclinet Lucernam, ut affluere faciat oleum ad ellych- m, ut clarius ardeat. Ubi invenietur tanqvam qvi accendit in Sabba- . Et ſi maximè lucerna fuerit in ſublimi ſuſpenſa duas tresve ſtaturas minis:] in perpetuum tamen prohibitum eſt legere ad lumen lucernæ: fuerit cum ipſo [legente] homo alius aliqvis, qvi obſervet illum [mo- tq;, ſi opus ſit:] aut fuerit vir magnæ exiſtimationis, qvi in perpetuum on aſſvefaciat, ut corrigat Lucernam. *Lector Eccleſiæ:* Qvi docet pue- *Unde pueri legant* h. e. unde incipiant legere: qvia inſpectionem exi- m reqvirit. Nam de hoc non ſoliciti ſumus, ne fortè inclinet [Lucer- ı.] Cæterum pueri legunt coram magiſtro ſuo ad lumen lucernæ: ı timor Magiſtri eorum eſt ſuper iis, [timent Magiſtrum ſuum, ut non :igant Lucernam:] ipſe tamen non leget ſectionem ullam, propterea, d non [ſimiliter] ſit timor iſtorum ſuper illo, & obſervatio iſtorum habeatur pro obſervatione. Atq; hinc ratio qvòq; ſumi poteſt ab qvi dixit, qvod uxor, qvum obſervat maritum ſuum, obſervatio ejus habeatur pro obſervatione: qvandoqvidem nec hujus [uxoris] timor ſuper illo [viro.] [Porrò] ut eodem modò procul abeſſe facerent nines] è transgreſſione, addiderunt, qvod [vir] fluxu laborans non ıedere debeat cum uxore fluxum patiente; licet ambo immundi ſint: irum propter aſſuetudinem transgreſſionis; nam inde, qvod ſoli ſunt, :niet [fortè maritus] eò, ut coëat cum fluxum patiente [uxore:] id qvod ım excifionis habet. Poſuit autem [virum] fluxum patientem, & ɔrem] fluxum patientem, ad rem ampliandam [illosq; includendos.]

Nam

Nam coitus iſtis difficilis eſt, poſſetq; excipi, qvod certò non deventuri ſint in aſſuetudinem transgreſſionis. Sed qvamvis ſic ſe res habeat, attamen non comedet iſte cum hac.

Pag. 3.

ANNOTATIO IV. AD MISCHN. IV.

ואלו מן ההלכות וכו׳

Hæ ſunt de Halachoth &c.

Hæ ſunt de Halachoth ſeu Conſtitutionibus: (Hæ nempè,) qvod non expurgent, neq; legant ad Lumen lucernæ: qvas legimus in Conſtitutione (præcedenti.) *In conclavi Chananiæ filii Chiskiæ;* Nam deliberarunt Sapientes de ſeponendo libro Ezechielis, propterea qvod verba ejus viderentur repugnare verbis Legis, e. g. (Ezech. XLIV. v.31.) Ullum cadaver aut diſcerptum de avibus & de beſtiis non comedent Sacerdotes. Sacerdotes (inqvit) illi ſunt, qvi non comedere debent. Israëlitæ itaq; (Laici) comedent. Item: (Ezech. XLV. v.20. Et ſic facies in ſeptimo (die) in Menſe. Ubi verò indicatum eſt hoc ſacrificium (uspiam) in lege? At abſcondit ſe Chananias filius Hiskiæ in conclavi, ſeditq; ibi, & expoſuit librum Ezechielis.

Octodecim res deciderunt eo die: qvo ſc. diſſenſerunt Scholaſtici Schammæi & Scholaſtici Hillelis, & innixi ſunt numero: Ubi verò qvum plures eſſent Scholaſtici Schammæi, deciderunt juxta illos (ſeu illorum ſententiam.) Qvemadmodum ſcriptum eſt: (Exod. XXIII. v.2.) Poſt multos ad inclinandum &c. Res autem (iſtas) duodecim adducunt in Gemara; & ſunt hæ. Si qvis comedit cibum, qvi primus eſt ratione immunditiei, aut ſecundus ratione immunditiei. Decreverunt (de hoc,) ut fieret corpus ejus ſecundum ratione immunditiei, profanaretq; Thrumam contactu ſuo. Nam ſecundum (ratione immunditiei) profanat Thrumam. Ecce iſtæ ſunt duæ conſtitutiones (ſeu deciſiones.) Qvi comedit cibum primum, & qvi comedit cibum ſecundum, & qvi bibit potus immundos, fit ſimiliter ſecundus ratione immunditiei, & profanat Thrumam. Ecce (cum hâc) tres ſunt (conſtitutiones ſ. deciſiones.) Ratio autem, qvæ attendebatur in tria iſta, (hæc) eſt; qvod nonnunqvã contingat, ut qvi comedit cibos immundos, immittat potus Thrumæ in os ſuum, dum adhuc cibi immundi ſunt in ore ejus; atq; ſic profanet eos: nonnunqvam verò contingat, ut qvis bibat potus immundos, dumq; illi adhuc in ore illius ſunt, immittat cibos Thrumæ in os ſuum, & (ſimiliter) profanet eos. Conſtituerunt etiam de illo, cujus caput & major pars (corporis) poſtqvam ablutus eſt

Digitized by Google

eſt ab immunditie ſua, eodem die in aqvas hauſtas immergitur: Item; de plenè mundo, ſuper cujus caput ceciderunt tres logi aqvarum hauſtarum. Ecce (tibi!) qvinq; Conſtitutiones. Cæterum ratio, qvare decreverunt immunditiem ſuper iſtis, ad immmundum faciendum hominem (eſt,) qvod, qvum in aqvis ſpeluncarum fœtidis laviſſent, poſtea effuderint ſuper ſe aqvas hauſtas (è puris fontibus) ad abluendum fœtorem aqvarum (ſpeluncarum.) Ubi cœperunt facere ſibi fixam opinionem, dicendo: Non aqvæ ſpeluncarum mundant; ſed aqvæ (è fontibus) hauſtæ (tantum) mundant. (Ideò) ſurrexerunt, & decreverunt ſuper illis immunditiem: ne fortè eò usq; progrederetur qvis, ut irritam redderet legem Mikvah ſeu receptaculi aqvarum, lavarentq; in aqvis hauſtis. Sexta conſtitutio eſt, ut libri Scripturarum ſanctarum profanarent Thrumam contactu. Nam olim repoſuerunt Cibos Thrumæ propè librum legis: Dicebant enim: iſta ſancta eſt, & hic ſanctus eſt. Sed poſtqvam viderunt, qvod libri (legis) damnum paterentur, dum mures, qvi inveniri ſolent propè cibos, corruperunt libros (legis,) decreverunt, ut libri h.e. Lex, Prophetæ & Hagiographa contactu ſuo profanarent Thrumam. Conſtitutio ſeptima eſt, qvam decreverunt ſuper manibus illotis, qvod profanent Thrumam: propterea qvod manus operativæ ſunt, & contingunt carnem ejus (hominis) etiam in loco pudoris. Jam verò ignominioſum eſt Thrumæ, ſi tangat (qvis) illam manibus pollutis, atq; reproba redditur, comedentibus illam. Conſtitutio octava eſt de cibis, qvi polluti ſunt liqvoribus, eò qvod liqvores iſti polluti eſſent facti propter manus, qvi contigerunt eos ante lotionem, conſtituerunt de iſtis liqvoribus, qvod polluerent cibos; propterea, qvod, qvæcunq; res profanant Thrumam, polluant (etiam) liqvores, ita, ut ſint principium (immunditiei.) Ratio decidendi deſumta eſt à liqvoribus, qvæ (immundæ) veniunt propter animal aliqvod immundum. De iſtis namq; invenimus, qvod ſint primi (ratione immunditiei) vi Legis (divinæ.) Cæterum, qvod hoc decretum eſt de omni immunditie liqvorum, ut ſint principium immunditiei; Sed (idem) decretum non eſt etiam de cibis, ex fundamento à liqvoribus, qvi veniunt (immundi) propter animal aliqvod immundum: Ejus ratio eſt, qvod Doctores noſtri de liqvoribus rigoróſius nonnihil decreverunt, qvia facti ſint ad recipiendum immunditiem. Neq; enim reqvirunt correctionem rectificationis, ſi diſponi ad receptionem immunditiei debeant; qvemadmodum Cibi, qvi reqvirunt affuſionem aqvarum, ad diſponendum eos, ut recipiant immunditiem. Conſtitutio nona eſt de vaſis, qvæ polluta liqvoribus, & ejusmodi qvidem liqvoribus, qvi per aliqvod

Digitized by Google

animal immundum polluti ſunt, iſta qvamvis ſint prima ratione immunditiei, vi legis (divinæ;) non tamen poſſunt polluere vel hominem, vel vaſa. Qvandoqvidem ſive homo ſive vaſa non recipiunt immunditiem niſi à parte immunditiei, (re ex ſe immunda;) non autem à liqvoribus, qvi per animal aliqvod immundum polluti ſunt, utpote qvi ſunt prima (ratione immunditiei, ab aliis polluta.) Nihilominus Doctores noſtri conſtituerunt ſuper illis, qvod vaſa polluant: ratione decidendi (ſumta,) ab humore fluxum patientis (viri,) aut (mulieris) fluxum patientis; qvi (humor) eſt ſputum ejus, & urina ejus, qvæ (ſputum & urina) ſunt pater immunditiei; polluunt autem vaſa vi legis divinæ. Conſtitutio decima eſt, qvod filiæ gentilium ſint habendę pro menſtruatis fœminis ab incunabulis ſuis, h.e. ab eo die, qvo nata eſt (qvælibet:) ſi qvidem infans filia diei ſui polluit immunditie menſtruatæ. At gentiles mares non ferit ſermo. Cæterum qvoniam Prophetæ nihil expreſsè de iis docuerunt: ideò decretum de iis (iſtud) fecerunt Doctores noſtri. Undecima Conſtitutio eſt, qvod omnes inferant immunditiem per particulam habentem craſſitiem Mardéa, i. e. ſtimuli bovis; in cujus peripheria eſt palmus, ſed in craſſitie ejus non eſt palmus. Qvamvis verò vi legis (divinæ) nullum tentorium palmo minus ſit: decreverunt tamen Doctores noſtri de omnibus nobilibus, in qvorum peripheria palmus eſt, qvod ſi extremitas una extenſa ſit ſuper mortuum, & extremitas altera ſuper vaſa, inferant his (vaſis) immunditiem tentorii (dictam.) Ratio decidendi hinc eſt, qvod in cujuscunq; craſſitie eſt palmus, inferat immunditiem vigore legis (divinæ.) Duodecima conſtitutio eſt, qvod, qvando aliqvis vindemiat uvas, ad calcandum illas in torculari, ſuum, qvi exit ex illis tempore vindemiationis, obnoxias eas faciat ad recipiendum immunditiem, ſi maximè pereat, illo invito: ob caſum, (ſeu ratio decidendi eſt,) ne forte qvis vindemiet in urceos fricatos: qvia tunc ſibi placet (vindemians) in ſucco exeunte ex illis. Nam ecce non abit in interitum (ſeu perit,) atq; adeò obnoxias reddit (ſuccus iſte uvas) vi legis divinæ. Tertia decima Conſtitutio eſt, ut ſint naſcentia ex Thruma (ſicut) Thrumah; etiam qvoad rem, cujus ſemen corrumpitur e.g. frumentum aut legumen. Ratio decidendi (deſumta eſt) à Thrumâ immunda per manum Sacerdotis: qvæ pro cibo prohibita, & uſurpari poteſt in ſemen; decretum verò eſt, ut ſit nomine primum (habeatur pro primo, ratione immunditiei.) Et ecce de iſta Thrumah ſoliciti ſumus, ne fortè aſſervet qvis illam usq; ad tempus ſementis, veniatq; eò, ut comedat eam in immunditie. Conſtitutio decima qvarta eſt, qvod, qvem obruerunt tenebræ in via, dare debeat

mar-

Digitized by Google

ıarſupium ſuum alienigenæ, nec transferre illud ſubinde minus qvatuor lnis. Conſtitutio decima qvinta, & decima ſexta ſunt; qvod non xpurget aut legat ad lumen lucernæ; qvemadmodum legimus in nac ipſa) Miſchna. Conſtitutio decima ſeptima eſt, qvam conſtituerunt le idololatrarum pane, & de oleo eorum, & de vino eorum, & de filiabus :orum: qvæ omnia ſunt una (tantum) conſtitutio; qvemadmodum di:imus: Conſtituerunt de pane illorum propter oleum, & de oleo eorum propter vinum eorum, & de vino eorum propter filias eorum, & de filiabus eorum propter rem aliam, h. e. idololatriam. Tandem conſtitutio decima octava eſt, qvam conſtituerunt de puero idololatrarum, ut idem ſit cum polluente per fluxum; ut puer Iſraëliticus non aſſuefiat apud illum concubitui maris.

ANNOTATIO V. AD MISCH. V.

בית שמאי אומרים וכו׳ pag. 3.

Schola Schammaj dicit &c.

Non macerant atramentum: i. e. Colores, ex qvibus atramentum faciunt ad ſcribendum. וסממנים *aut colores:* ad colorandum. וכרשינין *Aut viciā* eſt cibus beſtiarum; qvem ſolent macerare aqvis ab initio. In Arabica (lingua) vocant כרסנה; & barbarè, Viciam. Putarunt autem Scholaſtici Schammæi, qvod homo admonitus ſit tam de Sabbathiſatione (ſeu Sabbathica qviete) vaſorum, qvam de Sabbathiſatione beſtiæ ſuæ. Qvæ eadem ratio, qvare non immittant faſciculos lini (in furnum;) eademqve etiam ratio, qvare non tendant retia. Qvod autem ad lucernam ardentem in Sabbatho, & illam, qvæ ſuper Kirah ſtat, in qvæ conſentiunt Scholaſtici Schammæi, (homo ipſis eſt,) qvaſi qvi communia facit vaſa (omnibus;) & propterea nihil illi præceptum eſt de Sabbathiſatione eorum. Contra Scholaſtici Hillelis permiſerunt, modo aqvis (iſtæc) immiſerit, dum adhuc dies eſt: licet macerentur magis magisq; in Sabbatho. Exiſtimarunt namq;, hominem admonitum qvidem eſſe de Sabbathiſatione beſtiæ, cui contingit moleſtia animantium: non autem de Sabbathiſatione vaſorum.

ANNOTATIO VI. AD MISCH. VI.

ב״ש אומרים אין נותנין וכו׳

Schola Schammaj dicit: Non dant &c.

אונין ſunt faſciculi lini excuſſi, qvos clibano immittunt, ut deal- pag. 3.

 bentur,

Digitized by Google

bentur. שיהבילן i. e. ut incaleſcant ita, ut aſcendat de illis vapor. לירה *in ollam:* ſc. Tinctorum. *Niſi receperit colorem:* i. e. niſi ut receperit colorem, dum adhuc dies eſt. *Permittunt* (Scholaſtici Hillelis:) ſc. immittere iſtam (lanam) in illam (ollam,) dum adhuc dies eſt, ut recipiat (colorem) per totam noctem. Cæterum non permiſerunt (iſtud) Scholaſtici Hillelis niſi de olla (tinctoria) remota ab igne. Qvod ſi fuerit [adhuc] ſub illa ignis in Sabbatho, prohibita res eſt: ob caſum, ne fortè accipiat prunas. Præterea reqviritur etiam, ut olla ſit clauſa & obſtructa luto: ob caſum, ne forte [qvis] miſceat & vertat illam in Sabbatho, & reus fiat nomine coqventis.

Annotatio VII. ad Miſch. VII.

pag. 4. ב״ש אומרים אין מוכרין וכו׳

Schola Schammaj dicit; nihil vendunt &c.

Neq; onerant cum illo: ſc. aſinum. *Neq; ſuper eum levant:* ſc. onus in humeros ejus: nam apparet qvaſi adjuvans eum, ut absportet onus in Sabbatho. *Niſi in locum propinqvum pervexerit* q. d. niſi locus, qvo vult ſc. [onus] absportare, adeò propinqvus, ut poſſit eo pervenire, dum adhuc dies eſt. *Schola Hillelis permittunt:* nimirum [hac cum conditione] ut exeat extra oſtium domus illius, dum adhuc dies ſit.

Annotatio IIX. ad Michn. IIX.

pag. 4. ב״ש אומרים וכו׳

Schola Schammaj inqvit &c.

לעבדן i. e. *Elaboratori pellium* [coriario.] *Permittunt cum ſole:* h. e. dum ſol adhuc eſt ſupra terram [ſeu] anteqvam occidat.

Annotatio IX. ad Miſchn. IX.

pag. 4. אמר רשב״ג וכו׳

R. Schimeon Filius Gamalielis ait &c.

Veſtis alba, utpote qvæ dealbatu difficilior eſt, tres reqvirit dies. Arctius [qvidem] ſe adſtringunt juxta Scholam Schammaj. Interim non eſt deciſio juxta R. Schimeonem filium Gamalielis; ſed juxta Scholaſticos Hillelis, qvi permittunt cum ſole. Conſentiunt verò Scholaſtici

Scham-

Digitized by Google

Schammæi & Scholaſtici Hillelis [in hoc] qvod onerent olivas, dum adhuc dies eſt trabibus trapetis. [Nimirum] poſtqvam commoluerunt olivas, onerant eas trabibus gravibus, ut ſuccus continuè effluat ſponte ſua per totum Sabbathum. יעגולי *torcularis*: iſta [inſtrumenta] torcularis vocantur עגולין h. e. Rotunda; qvia ſunt aſſeres craſſi facti [ſ. formati] in rotunditatem. In his verò Scholaſtici Schammæi conſentiunt cum Scholaſticis Hillelis; eò qvod, etiamſi ea fiant in Sabbatho, non inde tamen oriatur reatus peccati; propterea qvod non imponant trabem ſuper olivas prius, qvam commoluerunt ab initio molâ. Sic uvas calcant prius pedibus. Præterea etiam ſine trabe ſua exit ſponte: niſi qvod non tam benè exit, ſicut iſto modo (qvum trabs impoſita eſt.) Ideò (qvi iſtud facit) non eſt idem cum triturante.

ANNOTATIO X. AD MISCHN. X.

אין צולין בשר וכו׳

Non aſſant carnem &c.

pag. 4.

Ut aſſentur: ſc. ſicut cibus filii Deroſaj h. e. tertiam coctionis partem. Sic namq; [jam] aptus erit comeſtioni. Præterea non timendum eſt, ne fortè efferveſcat prunis. חררה eſt placenta prunarum (ſ. ſuper prunis cocta) *ut corticem contrahat*: ſc. prius ſuperiorem ejus partem coqvunt, ut ſit ſicut cortex. פניו *faciem ejus*: qvæ ſc. verſus aërem ſpectat Clibani. *Ut corticem adſciſcat inferior (pars) ejus*: qvæ ſc. adhæret luto clibani (inferiori parti planæ, luto complanatæ.) Hæc namq; (inferior pars panis) coqvitur citius, qvam corticem contrahat facies ejus, qvæ verſus aërem clibani ſpectat; & qvidem multo [citius.] Sed non eſt deciſio juxta R. Elieſerem.

ANNOTATIO XI. AD MISCH. XI.

משלשלין את הפסח וכו׳

Immittunt fornaci Peſach &c.

pag. 5.

Immittunt fornaci [ſeu clibano.] Clibani eorum ſic habebant, ut os eorum ſuperius eſſet & dimitterent aſſandum in medium eorum. Hinc utitur textus voce משלשלים [qvæ alias demittere ſignificat.] *Sub tenebras*. Qvamvis enim, ut nos qvidem exiſtimamus non ſolent vulgò aſſare iſto modo: [hic] tamen licitum eſt; qvia filii ſocietatis [paſchalis] ſunt induſtrii, & colloqvuntur inter ſe; ut adeò non deveniat [qvisqvam illorum]

 eò,

Digitized by Google

eò, ut accipiat prunas. *Ignem ſuccendere licet:* vel minima ex parte in lignis pyræ domus foci [ſ. culinæ.] Nec ſoliciti ſumus, ne fortè eò progrediantur Sacerdotes, ut ſuccendant illum [ignem,] ex qvo tenebræ obortæ fuerint. Nam Sacerdotes induſtrii [& cauti] ſunt. Domus foci fuit conclave magnum in atrio; in qvo ſuccenderunt pyram perpetuam, ut Sacerdotes ibi calefierent. Qvandoqvidem ambularunt nudis pedibus ſuper pavimento marmoreo. Cæterum in limitibus oportet hominem ſuccendere pyram ſuam, dum adhuc dies eſt, ut apprehendat ignis potiorem partem. Qvanta autem exiſtimatur major pars? Ut aſcendat flamma ſponte ſua, nec opus ſit feſtucis exiguis ſub illa, ad ſuccendendum illam. Etiam prunas [vel carbones] qvantulumcunq; ſit [ſ. etiam minima ex parte:] nam qvemadmodum, qvod pyram domus foci attinet, minus adſtringimus in domo foci Sacerdotis: ſic etiam, qvod ad focum prunarum, minus adſtringimus qvoscunq; homines; ita ut non cogantur ignem in illis ſuccendere, niſi minima ex parte. Neq; enim ſolet extingui, ſed augeri [ignis in illis.] ut nemo eò progrediatur, ut accipiat illas. Et deciſio qvidem eſt juxta R. Judam, cum nemo ſit, qvi illi contradicat.

CAP. II.

ANNOTATIO XII. AD MISCHN. I.

pag. 5.

במה מדליקין וכו׳

Qvoniam accendunt &c.

Qvoniam accendunt: ſc. lucernam Sabbathi, h. e. ex qvo faciunt ellychnia & olea ad accendendum. *Non per* לכש: eſt ſpecies qvaſi qvædam lanæ in cedro inter corticem & inter lignum; vocaturq; לכש. *Per* חוסן: h.e. linum, qvod pexum non eſt. *Per* כלך: [כלך] eſt rejectamentum ſerici. *Per ellychnium* אירן: hoc [אירן] eſt qvaſi qvædam ſpecies lanæ, qvæ in ſalice inter corticem & lignum eſt. *Per Ellychnium deſerti:* hæc ſunt folia herbæ altæ, qvam educant, ut illa accendant. *Per* ירוקה, *qvæ eſt in ſuperficie aqvarum:* Eſt etiam qvaſi qvædam lanæ ſpecies, qvæ creſcit in lateribus navis, ubi hæc commorata fuerit per longum tempus in aqvis. Hucusq; de rejectis ellychniis: deinceps de oleis rejectitiis. *Neq; pice, neq; cera:* ut ſc. non infundat qvis picem liqvefactam, aut ceram colliqvatam in lucernam loco olei, & accendat. Verum, ut qvis faciat [ex illis] inſtar ellychnii longi; qvemadmodum qvidam

Digitized by Google

qvidam è cera facere ſolent; licitum eſt. *Neq; oleo Kik:* oleum eſt, qvod exit ex granis, qvæ ſunt intra lanam vitis, qvam vocant קוטון. Qvanqvam qvidam interpretantur, qvod [קיק] idem ſit cum Kikajon Jonæ: qvæ herba eſt, cujus folia ſunt ampliſſima, vocaturq; in Arabica [lingva] כרוע. Oleum autem qvod inde exit, valdè craſſum eſt. Cæterum qvænam ratio eſt illorum ellychniorum, de qvibus Sapientes dixerunt, qvod non accendere illis debeant? [℞] Propterea, qvod lux obſcuratur illis, h. e. qvod lux non penetret in ellychnium circumcirca introrſum. At oleis, qvæ nominarunt Sapientes, propterea non ſuccendunt [lucernam,] qvia non attrahuntur ab ellychnio. Unde qvandoqvidem lucerna non lucet clarè, ſoliciti ſumus, ne [qvis] derivet oleum ad os usq; lucernæ, deprehendaturq; accendens [in Sabbatho:] vel etiam ne fortè deſerat lucernam, & hæc extinguatur. Jam verò nobis hoc certiſſimum eſt, qvod lucerna Sabbathi ſit neceſſaria ex debito. *Neq; oleo combuſtionis:* h. e. oleo Thrumæ, qvod profanatum eſt. Qvare verò vocatur oleum combuſtionis? Ideò, qvod ad Combuſtionem aſſervetur; qvandoqvidem illicitum eſt comeſtioni. Cæterum pro die feſto, qvi incidit in veſperam Sabbathi, nos laboramus. Nam, qvando qvis accendit lucernam, dum adhuc dies eſt, deprehenditur comburens oleum immundum Thrumæ in die feſto. Atqvi nobis certiſſimum eſt, qvod non comburere debeant ſancta in die feſto. Qvandoqvidem ſcriptum eſt [Exod. XII. v.10.] Et reſiduum de illa [paſchali pecude] usq; ad manè igne comburetis. Qvam Scripturam nos interpretamur ſic: Et reſiduum de illa usq; ad mane primum, usq; ad mane ſecundum aſſervabitur; & tum combures illud. Jam non comburunt in die feſto reſiduum. Idemq; juris eſt omnibus aliqvis ſanctificatis, qvæ combuſtioni obnoxia facta ſunt. *At ſapientes unt: ſive coctus* [adeps] *ſit, ſive non coctus, non ſuccedunt ei.* Atq; Doctor ior Miſchnicus etiam dixit, *neq; adipe;* ubi litera indicat qvemcunqve ipem. Verùm enim verò hoc inter Doctorem Miſchnicum primum criminis eſt, qvod altera illorum [diſſentientium] pars exiſtimavit, licitum eſſe ſuccendere per adipem coctum, qvando cum illo commixtum rit oleum, qvantumcunq; fuerit; altera verò pars dixit: ſi maximè mixtum fuerit oleum, [non ſuccendunt eò.] Cæterum ne Sapientibus dem Gemaricis clarum fuit, utra illorum pars prohibuerit, aut perrit. Interim deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNO-

ANNOTATIO XIII. AD MISCHN. II.

pag. 6.

אין מדליקין וכו׳

Non accendunt &c.

Non accendunt oleo combuſtionis in die feſto. Hic habemus rationem ſuperioris Miſchnæ. Qvaſi dicatur: Qvare traditum nobis eſt: *neq; oleo combuſtionis?* [℞] Qvia non accendunt [lucernam] oleo combuſtionis in die feſto: ſiqvidem non comburunt ſanctificata in die feſto. *Non accendunt* בעטרן *reſina:* rejectamentum eſt picis, cujus odor valdè gravis eſt. Nihilominus attrahitur ab ellychnio magis, qvàm pix; ideò qvod tenue magis ſit. Idcirco, niſi in honorem Sabbathi [prohibuiſſent,] accenſuri eo fuiſſent. שומשמין: hoc illi nomen in [Arabica lingua.] Eſt autem ſemen exiguum, dulce, & qvod in terra Iſraël freqvens eſt. *Oleum* צנונות *raphanorum*, eſt oleum, qvod exprimitur ex ſemine raphani: פקועות ſunt cucurbitæ ſylveſtres. נפט *Naphta*, eſt ſpecies picis, & alba qvidem; ſed odor ejus gravis eſt. Cæterum deciſio eſt juxta Sapientes, qvod accendant omnibus oleis, exceptis illis, qvæ in ſuperiori Miſchna enumerata [& rejecta] fuerunt, & excepto etiam oleo opobalſami, atq; naphtæ albæ: qvia unumqvodq; iſtorum duorum oleorum qvaſi avolat & comburitur [h. e. citiſſimè comburitur.] Ubi ſoliciti ſumus, ne fortè [qvis] deſerat illam [lucernam,] extingvaturq;. Sed & alia adhuc ratio eſt, qvare oleum opobalſami prohibeatur. Nimirum ob Caſum; ne forte [qvis] utatur de illo [ad alia.] Jam verò nobis certiſſimum eſt, qvod qvisqvis infuderit [in Sabbatho] oleum in lucernam, reus ſit nomine accendentis; qvisqvis verò utitur de illo, reus ſit nomine extingventis.

ANNOTATIO XIV. AD MISCH. III.

pag. 6.

כל היוצא מן העץ וכו׳

Qvicqvid ex arbore naſcitur &c.

Qvicqvid ex arbore naſcitur, eo non ſuccendunt; ſc. ſic ut faciant ex illo ellychnium; excepto lino, qvod [etiam] lignum vocatur. Qvemadmodum ſcriptum eſt [Joſ. II. v. 6.] & abſcondit eos inter lina ligni. Nihilominus accendunt per ellychnium, qvod faciunt ex eo. Cæterum Cannabis & lana vitis non ſunt exeuntia ex ligno; ſed ſunt ſpecies ſeminis. Ideò ſuccendunt illis. Eqvidem etiam linum eſt ſpecies ſeminis, nec opus

opus fuiſſet includere (iis, qvibus accendunt,) niſi vocaretur lignum: ſicut ſcriptum eſt (loco allegato :) Et abſcondit illos inter lina ligni. *Non polluitur immunditie tentoriorum*: (nimirum) ſi qvis ex illis fecerit tentorium, & mortuus aliqvis fuerit ſub illo, ſunt ſicut reliqvæ domus, nec reqvirunt aſperſionem aut lotionem: nam tentorium ipſum non recipit immunditiem, ſed (tantum) vaſa, qvæ ſub illo, excepto lino; cujus tentorium ipſum polluitur. Qvemadmodum ſcriptum eſt (Num. XIX. v. 18.) Et aſperget ſuper tentorium. Ubi diſcimus, qvid אוהל Tentorium ſit, ex משכן habitaculo; de qvo ſcriptum eſt (Exod. XL. v. 19.) Et expandit אוהל Tentorium ſuper המשכן Habitaculum. Jam verò non fuit in tentorio habitaculi qvicqvam, qvod egreditur ex ligno, niſi linum. Qvemadmodum ſcriptum eſt (Exod. XXVI. v. 1.) Decem cortinas è byſſo duplicata (h. e.) qvæ duplicata eſt eo modo, qvo implicamus ellychnia. Uſtulavit ſc. ſuper flammam, ut areficeret, & melius arderet. Cæterum panniculo, in qvo ſunt tres digiti in qvadratum preſſi (ſ. præciſè,) uti ſolemus. *Immundum eſt*: nam duplicatio non eximit illud à lege veſtis, qvum non uſtulaverit. *Mundum eſt*: eò qvod (juxta illum) convolutum (ſeu duplicatum) exemtum ſit à lege veſtis, idemq; cum illo, in qvo ſunt tres digiti in qvadratum. Jam verò, qvicqvid minus eſt tribus digitis in qvadratum, mundum eſt; ita ut non polluatur ſive per plagas ſive per immunditiem mortui. *Non accendunt illo.* De die feſto, qvi incidit in veſperam Sabbathi, ſtudioſè obſervamus, qvod conveniat in illum prohibitio deſtinati; nec accendant per fragmenta vaſorum qvæ fracta ſunt die eodem, in qvo facta ſunt. Sed (ipſis) vaſis accendunt; qvandoqvidem apta ſunt, ut transferantur. Item in univerſum cogitur, qvi accendit, accendere majorem partem ejus qvod de ellychnio exit extra lucernam, anteqvam amoveat manus ſuas. Itaq; ratio Rabbi Elieſeris, qvi dixit: non accendunt illo, hæc fuit, qvod exiſtimavit, duplicationem non exemiſſe à lege vaſis; qvum (qvis) accendit illud, pro fragmento habeatur. Poſteaqvam enim fuerunt tres digiti in qvadratum compreſſi, factum (utiq;) eſt fragmentum vaſis. Qvicqvid namq; tribus digitis in qvadratum minus eſt, non eſt vas. Qvando itaq; accendit qvis manibus, ad complendum majorem partem exeuntem (i. e. ita ut plenè ardeat major exiens) deprehenditur, qvod accendat fragmentum vaſis, qvod fractum eſt in die feſto. Nam qvando dicimus: accendunt vaſis, præciſe ſic accipiendum eſt, ut non tangat (qvis) illud, poſtqvam diminutum eſt. At Rabbi Akiba dixit: Accendunt illo. Exiſtimavit namq;, qvod duplicatio eximat à lege vaſis. Modo duplicet in veſpera diei feſti. Neqve enim

Digitized by Google

enim implicant ellychnium die feſto. Itaq; non deprehenditur hic fragmentum, qvod fractum ſit in die feſto: atq; adeò accendunt illo. Et deciſio qvidem eſt juxta R. Akibam.

Pag. 71

Annotatio XV. ad Miſchn. IV.

לא יקוב אדם וכו׳

Ne perforato qvisqvam &c.

שפופרת Ovi, eſt cortex durus ſuperior, intra qvem ovum ipſum repoſitum eſt. *Ut deſtillet:* ſc. guttatim in lucernam. Ratio à caſu eſt; ne utatur de illo (oleo.) Jam verò, qvandoqvidem deſtinavit lucernæ, reus erit nomine extingventis. *Qvamvis etiam fuerit teſta figulina*, qvæ fœtida eſt. Licet ſic habuerit, nihilominus timemus. Qvia namq; ellychnium non ardet intra vas, in qvo eſt oleum; eò (tacite) devenit, ut utatur de illo, exiſtimans, non eſſe hic (reatum) nomine extingventis. *At R. Juda permiſit:* nimirum non timuit, ne fortè eò deveniat, ut utatur de eo; qvum videat oleum deſtillans ſuper ellychnium, qvod infra illud. *Si tamen figulus ab initio hanc effinxit &c.* Idem juris eſt, ſi formaverit illam paterfamilias ex calce aut luto in veſpera Sabbathi. Nec ſolicitudine opus eſt; nam propter prohibitionem ejus in Sabbatho, (h. e. propterea qvod prohibita eſt Sabbatho) abſtinebit ab illa. *Nec indito caput Ellychnii:* (illud ſc.) qvod exit ex latere ad hauriendum oleum, ut attrahatur per ellychnium usq; ad caput (ſeu extremitatem) ardentem. Indicat nobis Miſchna diſſenſum R. Jehudæ, & Doctorum noſtrorum circa teſtam ovi, & circa teſtam figulinam, nec non circa ſcutellam. Nam ſi indicaſſet nobis (tantum) teſtam ovi, dicere potuiſſem, de hac locuti ſunt (ſola) Doctores noſtri. Nam qvandoqvidem non eſt fœtida, eò deveniet, ut utatur de illo (oleo.) Qvod verò ad figulinam; qvum fœtida ſit, conſenſerunt R Jehudæ. Sin (tamen) indicaſſet nobis figulinam: dicere potuiſſem: de hâc R. Jehudah locutus eſt; Sed circa illam Doctoribus noſtris conſenſit. Rurſus ſi indicaſſet nobis utramq;: dicere potuiſſem: de iis locutus eſt Rabbi Jehudah: propterea qvod teſta ovi, & figulina immittantur in medium foraminis lucernæ ſuperiùs, ita ut nihil diſtinguat inter lucernam & illas. Ut adeò non timendum ſit, ne fortè utatur; ſed potius abſtinebit ab illo. Qvod verò ad ſcutellam, qvæ diſcrimen facit, cum juxta lucernam ponitur; ut adeò diſcrimen ſit, nec dici qveat, qvod illius pars ſit: conſenſit in hoc, ut timeamus. Sin tandem indicaſſet nobis hanc; (dicere potuiſſem:) de hac locuti ſunt Doctores noſtri; ſed circa

Digitized by Google

circa iſtas duas conſenſiſſe Rabbi Jehudæ neceſſe eſt. Deciſio autem eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO XVI. AD MISCHN. V.

המכבה את הנר וכו׳

Qvicunq; lucernam extingvit &c. pag. 7.

A gentilibus: e. g. Perſis, qvi non permittunt accendere ignem in die feſto ſuo Idololatrico, niſi in æde idolorum ſuorum. *A Latronibus*: ne videant, ibi eſſe hominem & irruant in ipſum. *Propter ſpiritum malum*: qvi invadit illum; ita tamen, ut, qvando non videt (lumen.) qvies ipſi ſit. Sed Rambam interpretatus eſt Spiritum malum de genere aliqvo ex morborum generibus, qvod (morbi genus) contingere ſoleat iis, qvi multum atræ bilis habent; ita ut non qvieſcant, niſi qvando in tenebris ſedeant, & in loco ab hominibus ſolitario. *Aut ſi propter ægrotum, qvi dormit, liber eſt*: per hunc ægrotum intelligendus eſt (ejusmodi) ægrotus, qvi periculosè ægrotat. Nam ſi extinxerit (lucernam) propter ægrotum, qvi periculoſe non ægrotat, reus erit. Qvare? Qvia exiſtimavit hic Doctor Miſchnicus, propter opus, qvod per ſe neceſſarium non eſt, reum (hominem) fieri. Atq; ſic τὸ à gentilibus, à latronibus, propter Spiritum malum, omnia ita intelligenda ſunt, ſi qvid periculi ſubſit. Cæterum æqvum fuiſſet, ut (Miſchnicus) traderet, licitum eſſe, (non tantum liberum.) Verum enim verò qvia oportebat tradere ſub finem, Reum eſſe: tradere ab initio voluit, liberum eſſe. *Tanqvam parcens ellychnio*, reus (eſto:) Si (nimirum) maximè opus habuerit ipſa extinctione, niſi in uſum alius rei, puta, ut non ardeat ellychnium, aut ut non rumpatur lucerna: attamen reus erit. Nam propter opus, qvod non eſt per ſe neceſſarium, reus (homo) fit. Liberum pronunciat in omnibus (vel, libera omnia permittit,) excepto ellychnio: (nimirum) qvia nunqvam tibi erit extinctio per ſe ipſam neceſſaria, niſi extinctio prunarum, aut extinctio uſtulationis fili; ubi qvis perficit extinctionem, ut ignem citius apprehendat, qvum voluerit illud (ellychnium) accendere. Sed deciſio non eſt juxta R. Joſe. *Qvia hoc prunulam facit*; h. e. qvia ille (qvi iſtud facit) intendit nunc facere per extinctionem hanc prunam, ut uſtuletur ad lucendum melius.

ANNOTATIO XVII. AD MISCHN. VI.

על שלש עברות וכו׳

Ob tria peccata &c. pag. 7.

Tempore partus ſui: (ſc.) in tempore periculi præparata eſt vindicta illa-

illarum. *Placenta & accenſione lucernæ*: propter qvod iſta ſunt negotia domeſtica; illi verò (mulieri cuivis,) ſi modò domi inventa fuerit, competunt.

Annotatio XIIX. ad Miſch. VII.

שלשה דברים וכו׳

Tria verba &c.

pag. 8.

Dicenda homini ſunt domi ſuæ: dicenda autem illi ſunt placidè; ſc: namq; (libenter) accipient ab illo (obedient.) *Oborientibus tenebris*: h. e. qvum jam tenebræ prope qvidem ipſi ſunt; attamen adhuc ſpatium de die ſupereſt, ad decimandum, & commiſcendum (Sabbathicè:) non autem diu ante tenebras; neforte transgrediantur, dicantq; adhuc (multum) ſpatium de die ſupereſt. *Decimaſtiſne?* ſc: pro menſa Sabbathica; qvandoqvidem etiam comeſtio fortuita in Sabbatho adſtringit ad decimandum. *Paraſtiſne mixtionem (ciborum?)* pro terminis ſc: & atriis. Cæterum duo hæc congruum erat dicere per modum interrogationis; qvia fieri poteſt, ut jam fecerint. Sed de lucerna non erat congruum; Accendiſtiſne lucernam? qvia res eſt, qvæ in oculos incurrit; accenderitne qvis, vel non accenderit? *Si dubium fuerit obortæ ſint tenebræ, nec ne?* Ab initio occaſus ſolis, qvamdiu qvidem apparebit unica tantum ſtella, ſine dubio adhuc dies eſt. Qvamdiu verò apparent duæ ſtellæ mediæ magnitudinis, eſt dubium, ſint tenebræ obortæ, nec ne? vocaturq; בין השמשות inter ſoles. Onerant autem (iſtud dubium tempus) tam rigoroſis conſtitutionibus de die, qvam rigoroſis conſtitutionibus de nocte. Ex qvo autem apparent tres ſtellæ mediæ magnitudinis, ſine dubio nox eſt. De qvacunq; autem re non decimant id, qvod certò non decimatum eſt; qvia iſtud eſt correctio excellentior. Qvamvis verò non ſit prohibitum, niſi per conſtitutionem Doctorum Sabbathicam; nihilominus exiſtimavit hic Doctor Miſchnicus, qvod ſoliciti fuerint de conſtitutione Sabbathica etiam inter ſoles. *Nec vaſa eluere* (licet:) nimirum ad eximendum illa ex immunditie. Nam ejusmodi (qvi iſtud facit,) eſt qvaſi qvi vas reparat. De hoc verò ne qvidem ulla eſt conſtitutio Doctorum Sabbathica. *Neq; lucernas accendere*: qvemadmodum (qvidam) dicunt, qvod dubium legis iſtud ſit. Qvod tamen ſi ita; tradere illud (h. l.) non eſſet neceſſe. Doctores itaq; noſtri interpretati ſunt ת׳ neq; accendere lucernas, qvod non liceat dicere gentili, ut accendat. *Sed tamen decimare* (licet) *dubium*:

neq;

neq; (qvi iſtud facit) ſimilis ſit ei, qvi aliqvid corrigit. Pleriq; namq; de vulgo decimant. Imò commiſcent Sabbathicè atria: qvod vulgò plus eſt. Non tamen (commiſcent) terminos: qvod hic fundamentum habeant ex Scriptura.. *Et calidas aqvas abſcondere:* ſc: per rem, qvæ non auget calorem. At ſi per rem, qvæ calorem auget, (qvis abſconderet,) ſi maximè, dum adhuc dies eſt, tamen prohibitum illi eſt. Ratio autem, qvare abſcondere liceat aqvas calidas per rem, qvæ non auget calorem, inter ſoles, eſt hæc; qvod non prohibuerint (Doctores) abſcondere aqvas calidas, etiam in Sabbatho ipſo, per rem, qvæ non auget calorem: niſi ob caſum; ne forte (qvis) inveniat ollam ſuam, qvod frigida facta ſit, & calefaciat rurſus igne: deprehendaturq; coqvens in Sabbatho. At inter ſoles extimeſcendum non eſt ejusmodi qvid: qvia communiter ollæ inter ſoles ſunt ferventes, cura opus eſt, ne forte (aliqva) frigida ſit facta, & (qvis) fervidam eam faciat. Hinc eſt, qvod abſcondunt aqvas calidas inter ſoles: etiamſi non abſcondant in Sabbatho.

CAP. III.

ANNOTATIO XIX. AD MISCH. I.

כירה שהסיקוה וכו׳

Kiræ, qvam ſuccendunt &c.

pag. 8.

כירה: Eſt locus factus in terra, ut ſufficiat appoſitioni duarum ollarum, inter qvas duas ollas ignis interpoſitus ſit. בגבבא: ſunt ligna minuta ſimilia ſtipulæ; qvæ colligunt in agro. *Coctile indunt illi* (ſeu ponunt in illa:) nimirum in veſpera Sabbathi, ut relinqvatur ibi per Sabbathum. בגפת *Fracibus:* ſunt hæc rejectamenta olivarum, & ſeſamorum, poſtqvam expreſſerunt (ex illis) oleum. *Ne indito qvis* (ne ponat qvis in illa:) ſc. in veſpera Sabbathi, ut commorari faciat illud ibi in Sabbatho. *Donec everterit:* nimirum prunas, ut removeantur ex Kirah, aut injecerit cinerem ſuper prunas ad contegendum eas, & extinguendum. Ratio eſt à caſu; ne forte (qvis) accipiat prunas in Sabbatho, ut feſtinet cocturam ejus. Id verò ſolummodo de coctili (accipiendum eſt,) qvod non, qvantum oportet, coxit: aut ſi utiq;, qvantum oportet, coxit, contractum tamen eſt. De qvo benè fit, qvod ſoliciti ſumus; ne accipiat. Sed coctile (ſeu pulmentum,) qvod (qvis) planè non coxit, aut qvod coxit, qvantum oportet, ſed ita contractum eſt, ut non (amplius) ipſi ſapiat, licet

 facere:

facere commorari ſuper Kirah; ſi maximè nec everſa nec decinerata fuerit. Nec ſoliciti ſumus, ne fortè accipiat (homo prunas:) qvandoqvidem avertit ab illa animum ſuum. Sic etiam ſe habet coctile, qvod qvidem, qvantum oportet, coctum eſt, ſed injecit in illud membrum (ſeu fruſtum carnis) crudum propè inter ſoles; qvomodo omnia facta ſunt tanqvam coctile, qvod planè non eſt coctum. Siqvidem animum ſuum ab iis avertit. *Schola Schammaj inqvit: aqvas calidas*: ſc. ponere poſſunt ſuper Kiram, poſtqvam (aliqvis everrit,) qvippe qvæ coctura opus non habent, nec eſt ut timeatur, ne forte (qvis) accipiat (prunas.) *At non ſic coctile*; etiamſi everrerit. Nam fieri non poteſt, ut qvis everrat omnes prunas, usq; dum non relinqvatur ibi vel ſcintillula unica. Atqvi (tum) eò devenire qvis poteſt, ut accipiat, ubi illi placuerit coctura. *Schola Schammaj ajunt: Auferunt &c.* ne qvidem aqvas calidas, qvas licitum eſt commorari facere ſuper Kirâ everſa, aut cui qvis cinerem injecit, poſtqvam inde abſtulerunt, reponunt (eò:) qvia apparet tanqvam coqvens in Sabbatho. At Scholaſtici Hillelis dicunt, ſive aqvæ calidæ fuerint, ſive coctile aliqvod poſſunt reponere, poſtqvam abſtulerunt. Non tamen permiſerunt Scholaſtici Hillelis reponere, niſi qvamdiu in manu adhuc illius (auferentis) fuerint, ita ut non poſuerit illa ſuper alia re. Verum ſi qvando poſuerit illa in ſola aut ſuper alia aliqva re, prohibitum eſt illa reponere, etiam juxta Scholaſticos Hillelis. Ut adeò ſit, (qvi iſtud facit,) idem cum eo, qvi ſimpliciter (ſeu primum) in Sabbatho condit.

ANNOTATIO XX. AD MISCH. II.

pag. 9.

תנור שהסיקוהו וכו'
Si qvem furnum ſuccendunt &c.

תנור *(ſi qvem) Furnum:* Qvandoqvidem (furnus) eſt anguſtus ſuperiùs, & latus inferiùs: ideo continetur calor ejus intra eum melius, qvam intra Kiram. Et licet calefecerint illum ſtipulis aut feſtucis, timemus tamen, ne fortè accipiat aliqvis (ignem:) in perpetuum namqve non avertet animum ſuum ab illo. בין מגביו *vel ſuper eum*: h. e. propè ad latus ejus. כופח *Kuppach*, eſt factus ſicut Kira, niſi qvod longitudo ejus æqvalis eſt latitudini ejus: nec eſt in illo niſi ſpatium appoſitionis ollæ ullius, ut ignis ſub illa ſit. Cæterum calor ejus major calore Kiræ: ideò, qvod Kira apta ſit ſuperius ſpatio duarum ollarum; Kuppach autem non ſit apertius niſi ſpatio unius ollæ. Idem tamen (calor hujus) minor eſt calore furni.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XXI. AD MISCHN. III.

אין נותנין ביצה וכו׳

Non licitum eſt ponere ovum &c.

pag. 9.

Non licitum eſt ponere; ſc. in Sabbatho. *Ovum ad latus* המיחם *Calefactorii*: Cucuma ahenea eſt, in qva calefacere ſolent aqvas ſuper igne. שתתגלגל h. e. ut aſſetur ex parte, ita ut ſit מגולגלת Voluta, h. e. commixta. *Nec* יפקיענה *ſudariis*; h. e. nec ישברנה franget illud ſuper ſudario, qvod calefactum eſt in ſole, ut in eo aſſetur. Concludimus namq; proles (qvas vocant) ſolis, ſunt etiam proles ignis. Sed R. Joſe permiſit. Putavit namq;, qvod non concludere debeamus: Proles ſolis ſunt etiam proles ignis; Sed non eſt deciſio juxta R. Joſe. *Nec in arena aut pulvere viarum illud abſcondet*: qvæ ſc. calefacta ſunt à caloris ſolaris intenſione. Atq; hoc non permiſit etiam R. Joſe. Concluſit enim, qvod arena ſit ſicut cinis ignitus. Nam qvoniam ſimilia ſibi invicem ambo ſunt qvoad abſconſionem, conſeqvens eſt dicere: qvid mihi cinis ignitus? Qvid mihi arena? (h. e. unum idemq; habentur.) Iſto ſuppoſito, timuit jam R. Joſe, ne forte (qvis) moveret pulverem loco ſuo: (aut) ne fortè non eſſet ibi arena omni ex parte (à pulvere) ſeparata, deveniretq; eò (qvis,) ut removeret pulverem adhærentem, fieretq; proles arantis.

ANNOTATIO XXII. AD MISCHN. IV.

מעשה שעשו וכו׳

Factum, qvod fecerunt &c.

pag. 9.

סלון eſt Canalis, in qvem aqvas deducunt. Fuit autem iſte Canalis immiſſus in Thermas Tiberiadis, & calefactus fuit ab intenſione (intenſo calore) iſtarum Thermarum. Qvando deinde aqvæ frigidæ deductæ fuerunt intra illud, calefactæ ſunt in ipſo canali illo, qvi calefactus eſt in aqvis Tiberiadis. Jam Sapientes dixerunt, qvod aqvarum, qvæ in illum canalem deductæ ſunt in Sabbatho, idem jus eſſet cum jure aqvarum calidarum, qvæ calefactæ ſunt in Sabbatho: qvæ (nimirum) prohibitæ ſunt, ne qvis lavet illis vel minimum membrum, imò etiam prohibita ſunt bibitioni. Qvod (porrò) aqvarum, qvæ tranſibunt per illum in die feſto, idem jus eſſet cum jure aqvarum calidarum, qvæ calefactæ ſunt in die feſto: qvæ prohibitæ qvidem ſunt, ne qvis lavet in illis totum corpus: lici-

Digitized by Google

licitum tamen eſt lavare illis facies ſuas, manus ſuas, & pedes ſuos; nec non licitum eſt eas bibere. Cæterum deciſio eſt juxta Sapientes. Ideòq; ad ſe ipſos redierunt cives Tiberiadis, confregeruntqve canalem. מוליאר *Muljar* in Gemara ſic expoſuerunt, qvod aqvæ ſint ab interiori parte, & prunæ ab exteriori; ſitq; vas, qvod habeat receptaculum ad latus ſuum ab exteriori parte ipſi conjunctum, qvò imponant prunas, cum aqvæ ſint in receptaculo majori. Jam qvando everrerunt illud à prunis, qvum adhuc eſſet dies, bibere poſſunt de aqvis, qvæ in receptaculo majori ſunt, in Sabbatho; licet calefactæ fuerint aliqvo modo per vas: propterea qvod non tam augeat calorem, qvam conſervet, & durare faciat fervorem earum, ut non frigeſiant. At אנטיכי *Antichi*, eſt vas aheneum, qvod duas habet fimbras; ita ut indant aqvas ſuperiùs, & ignis ſit inferiùs inter duas fimbrias. Qvamvis itaq; ignis inferius eſt inter duas fimbrias, calor ejus conſervatur valdè (diu:) adeò, ut, licet everrerit (qvis) prunas ſub veſperam Sabbathi, nihilominus aqvæ incaleſcant in eo in Sabbatho. Ideò non bibere poſſunt de iis in Sabbatho.

Annotatio XXIII. ad Misch. V.

המיחם שפינהו וכו׳

pag. 10.

In Caleſactorium, qvod evacuavit &c.

מיחם *Caleſactorium*, eſt cucuma ahenea, qvam ponunt ſuper ignem ad calefaciendum aqvas, qvæ in illo ſunt. *Qvod evacuavit* (ſeu removit:) ſc. in Kira; adhuc tamen in eo aqvæ ſunt calidæ. *Non ſuffundet in illud:* (ſubintellige) aqvæ parum, ut calefiat ab aqvis calidis, qvæ relictæ ſunt in calefactorio. Nam ſit ſimilis ei, qvi coqvit in Sabbatho. Nihilominus infundit aqvæ multum in illud, donec omnis aqva tepida (ſaltem) tamen fiat; aut in poculum. Qvod (poculum,) licet ſit vas ſecundum ad calefaciendum ſolummodo illam, licitum eſt. Sed parum aqvæ, ita ut calefaciat, (licitum) non eſt. Opinio namq; hujus Doctoris Miſchnici fuit, qvod vas ſecundum coquat. Atqvi mox nobis traditur: ſed injiciunt in ſcutellam: cujus litera hoc vult, qvod vas ſecundum non coqvat. Et certè deciſio hæc eſt, qvod vas ſecundum non coqvat. *Qvas amovêre ab igne ferventes:* ſc. inter ſoles. *Condimenta non injiciunt:* (ſubintellige,) poſtqvam tenebræ obortæ, qvia vas primum omni tempore, qvo fervet, coqvit. *Sed injiciunt in ſcutellam:* qvia vas ſecundum non coqvit. התמחוי *Catinus*, eſt qvædam qvaſi ſpecies ſcutellæ magna, in qvam evacuare

Digitized by Google

cuare totam ſartaginem (qvis) poteſt. Inde verò effundit (deinde) in ſcutellas. *In qvodcunq; qvu dare poteſt:* (h. e.) etiam in vas primum, excepto, in qvo acetum fuerit, aut muria deſtillans ex ſalitione piſcium. Ejusmodi namq; coqvunt condimenta. Verum non eſt deciſio juxta R. Jehudam. Cæterum ſolummodo prohibitum eſt condimenta injicere in vas primum, etiam poſtqvam amoverunt illud ab igne. Interim ſal ne qvidem in vaſe primo coqvitur; ſed ſuper igne tantum. Ideò licitum eſt injicere ſalem etiam in vas primum, poſtqvam amovit hoc (qvis) ab igne.

ANNOTATIO XXIV. AD MISCHN. VI.

אין נותנין כלי וכו׳ *pag. 10.*

Non ſubjicere licet vas &c.

Non ſubjicere licet, vas nimirum in Sabbatho. *Vas lucerna ad excipiendum eo oleum:* (nempe) deſtillans. Idq; propterea, qvia oleum deſtinatum eſt. Jam verò prohibitum eſt dimovere vas è ſua qvalitate, h. e. collocare vas (aliqvod) in loco (ejusmodi,) ut non poſſit (qvi collocavit) amplius inde auferre illud. Idem namq; eſt cum determinante (ſ. figente) locum, aut conjungente illud cum luto: ut adeo ſimilis ſit (res) operi. Nam vas hoc, ex qvo (momento) inciderit in illud oleum, fit deſtinatum qvid, prohibitumq; eſt illud transferre. *Non* נִיאוֹתִין: h. e. non percipiunt uſum ex oleo deſtillante de lucerna in Sabbatho. Propterea qvod non ſit ad iſtud præparatum: qvum pridem deſtinatum fuerit combuſtioni. *Transportant lucernam novam:* qvæ non eſt reprobata, ſed apta ad utendum illâ. *Non autem vetuſtam:* qvandoqvidem deſtinatum qvid eſt ob reprobationem. *Excepta lucerna, qva ardet:* hæc, dum adhuc ardet, prohibita eſt ob caſum; ne fortè extinguat (dum transfert.) Cæterum R. Schimeoni nullum erat deſtinatum propter reprobationem, neq; deſtinatum propter prohibitionem. Sed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem, qvi transferre permittit omnes lucernas, excepta lucerna ardente. Nam Lucernam, qvam accenderunt ſub noctem Sabbathi, ſi maximè (qvis) extinxerit illam, prohibitum eſt transferre per totum iſtud Sabbathum. Poſtqvam namq; deſtinata fuit inter ſoles tempori, deſtinata eſt toti diei. Sed qvod ad reliqvas lucernas, deciſio eſt juxta illum. Siqvidem deſtinatum nihil habetur Sabbatho, niſi deſtinatum propter defectum pecuniæ; in qvod conſentit R. Schimeon. *Supponere licet lucerna vas:* ſc. in Sabbatho. Ad excipiendas ſcintillas; (nimirum) flammæ, decidentes de lucerna; ut non

Digitized by Google

accendant id, qvod ſub eâ (lucerna.) Nam in ſcintillis nihil eſt ſolid?, neq; vas dimoveatur è ſua qvalitate iſto modo. *Ne tamen in id aqvam infundat:* ne qvidem in veſpera Sabbathi. Concludimus namq;: Veſpera Sabbathi eſt ſicut Sabbathum. At in Sabbatho ſi faciat, utiq; iſta ratione fiet extinguens; atq; adeò reus. Hinc (etiam) in veſpera Sabbathi prohibitum (iſtud) eſt.

CAP. IV.

ANNOTATIO XXV. AD MISCH. I.

במה טומנין וכו׳

Qvo condunt &c.

Qvo condunt: nimirum ſi qvis voluerit removere ollam ex Kira in veſpera Sabbathi, & condere re aliqva alia. Cæterum volunt Doctores noſtri dicere: Non Condunt (ulla) re, qvæ auget calorem; ſed (tantum) re, qvæ conſervat calorem. Qvæ verò ſunt illæ res? qvæ augent Calorem, adeòq; prohibitæ ſunt. *Non in* גפת i.e. fecibus olivarum & ſeſamorum: qvæ, qvando coacervatæ ſunt, valdè ſunt calidæ. *Humidis;* in his plus Caloris eſt, qvam in aridis. זגין ſunt Cortices uvarum. חרצנים ſunt acinacei. מוכין eſt omnis res mollis. Vocaturq; מוכין Muchin e. g. lana vitis, & evulſa lana mollis beſtiæ, & abraſum (detritum) de veſtibus vetuſtis. *Cum hæc ſucco plena ſunt:* ad omnia (præcedentia) refertur, ad paleam, & cortices uvarum, & mollia, & herbas. Præterea ſucco plena (ſ. humida,) de qvibus loqvuntur, ſunt ſucco à ſeipſis plena, non autem humida facta ab humoribus, qvi ſuper illa ceciderunt, poſtqvam arefacta fuerant. Et mollia qvidem etiam ex ſeipſis ſucco plena eſſe poſſunt, e. g. lana vicina caudæ, aut lana, qvæ eſt inter femora beſtiæ. נסורת (*Scobs,*) eſt rejectamentum, qvod ſerrando dejiciunt fabri ex ligno, qvando ſerrant illud ſerra. נעורת (*ſtuppa,*) eſt res minutiſſima, qvam ex lino ejiciunt, qvando illud excutiunt. *R. Jehudah interdicit tenui;* h. e. ſtuppa lini tenui; ſed circa ſcobem conſentit ſive tenuis ſit, ſive craſſus, qvod licitus ſit. Verum non eſt deciſio juxta R. Jehudam. Cæterum qvod dixerunt, ut condant, dum adhuc dies eſt per rem, qvæ calorem auget, id omne (factum eſt) ob caſum; ne forte (qvis) cinere ignito condat, deveniatq; eo, ut accipiat prunas, poſtqvam jam tenebræ obortæ ſunt. Porrò prohibuerunt condere in Sabbatho in re, qvæ calorem non auget, licet non coqvat; (iterum) ob caſum; ne qvis forte deprehendat ollam ſuam, qvod

Digitized by Google

qvod frigida facta ſit, & fervidam faciat illam igne in Sabbatho. At inter ſoles licitum eſt condere in re, qvæ calorem non auget: Juxta id, qvod dicimus[vel legimus]in fine Capitis: Per qvod accendunt, qvod ſolicitudine opus non ſit, ne forte deprehendatur alicujus frigida facta, & fervidam faciat illam; qvia communiter ollæ inter ſoles fervidæ eſſe ſoleant. Cæterum R. noſter Moſes fil. Majmonis interpretatus eſt τὸ qvia communiter ollæ inter ſoles fervidæ eſſe ſoleant, ejusmodi interpretatione, qvam ratio non admittit; id verò propter corruptionem exemplarium, & lectiones confuſas, qvas invenit in Gemaris, qvæ præcedunt [ibi] in Capite, per qvod accendunt. Nam ille legit: qvare dixerunt: Non condunt in re, qvæ non auget calorem, ex qvo tenebræ obortæ ſunt? Ob caſum; ne forte [qvis] condat in cinere ignito. Et qvare dixerunt: Non condunt in re, qvæ auget calorem, dum adhuc dies eſt? Ob caſum; ne forte effervefcat. Verum enim verò non ſic habent Gemaræ; ſed ita: Qvare dixerunt: non condunt in re, qvæ non auget calorem, ex qvo tenebræ obortæ ſunt? Ob caſum; ne forte effervefcat. Neq; condunt in re, qvæ calorem auget, dum adhuc dies eſt: ob caſum, ne forte [qvis] condat in cinere ignito.

ANNOTATIO XXVI. AD MISCH. II.

pag. II.

טומנין בשלחין וכו׳

Condunt in pellibus &c.

שלחין ſunt pelles. [Nam] τὸ והפשיט Et detrahet pellem: [Levit. I. v.6.] Chaldaicè tranſlatum eſt, וישלח. *Et has transferunt:* ſive qvis condiderit in illis, ſive non condiderit in illis. Conveniens namq; eſt [poteſt licite] לםיזגא h. e. inniti [ſeu incumbere qvis] illis. Interim non transferunt illas, qvæ deſtinatæ ſunt ad nendum, aut ad texendum. Nam ſi maximè condidit illis ad tempus, non tamen omnino promiſcue uſus fecit; dum non proprias facit abſconſioni. Qvod ſi proprias fecit abſconſioni, transferre poſſunt. *Qvid ergò faciet?* [ſc.] is, qvi illis condit: qvomodo auferet ollam ſuam? qvum prohibitum ſit eas transferre. Ecce enim condita eſt illa [olla] tota in iſtis. [Reſp.] Aufert operculum ollæ, cui lex vaſis [tantum] incumbit. Et qvamvis illæ [pelles] jaceant ſuper illo: nihil nos moratur; qvum non ſit illis factum baſis. Siqvidem non eſt factum, niſi ad operiendum ollam. *R. Eleaſar dicit: Vas [licet illi] inclinare, & ſumere:* h. e. ſi voluerit illam ſumere, inclinat vas [ipſum] in latus ſuum, ne forte ſumat ſc. ollam, & decidant vellera, qvæ ab utraq; parte ſunt, in

Digitized by Google

ſoveam, in qva eſt olla, &, ubi opus fuerit iterum eam condere, non poſſit transferre vellera vel huc vel illuc, aut facere foveam, & reponere in illam. *Sed Sapientes dixerunt, ſumit:* ſc. ollam, etſi non deciderint vellera, qvæ ab utraq; parte ſunt, nec perturbata fuerit fovea, reponit ollam in locum ſuum; nec prohibemus illum, qvo minus auferat ollam ſimpliciter ob caſum, ne fortè perturbetur fovea. Interim conſentiunt Sapientes in hoc, qvod ſi perturbata fuerit fovea, non reponat illam. Et deciſio eſt juxta Sapientes. *Non poterit tegere, ubi tenebræ obortæ fuerint:* Nam prohibitum eſt in Sabbatho condere, ſive in re, qvæ auget calorem, ſive in re, qvæ non auget calorem, per modum [conſuetum] abſconſionis. *Et ponere:* ſc. in Sabbatho. Sub pulvillum: qvem ponit ſub caput ſuum: licet ſit plenus mollibus, aut pluma. Qvia non eſt modus [conſuetus] abſconſionis ejusmodi. כסת *pulvinar*, eſt majus, qvam כר *pulvillus*.

Cap. V.

Annotatio XXVII. ad Misch. I.

Pag. 12.

במה בהמה יוצאה וכו׳

Cum qvo beſtia exit &c.

Cum qvo beſtia exit: qvandoqvidem homini præceptum datum eſt de Sabbathica qviete beſtiæ ſuæ in Sabbatho. Porro, Id per qvod cuſtoditur beſtia, non habetur pro onere: at id, qvod non cuſtoditur, habetur pro onere. אפסר *Capiſtrum*, eſt funis, qvem ligant ſuper os beſtiæ. Et נאקה *Camelus fœmina*. In Gemara qvi eam explicat, explicat de Camela alba, qvæ arctiori cuſtodia opus habeat. בחוטם *Cum annulo:* ſumunt ſpeciem aliqvam annuli ferrei, perforantq; narem Camelæ & immittunt eum in illam [narem.] ולוברקים *Et Aſinus Lydius:* Eſt aſinus, qvi venit è regione Lydiæ. Hi autem [Aſini] ſunt duri & robuſti, & indigent cuſtodia diligentiori, qvam reliqvi aſini, qvi in terra habitabili reperiuntur. בפרומביא *Cum fræno:* frænum hoc eſt ferreum. בשיר *Cum catena*, eſt inſtrumentum ſimile periſcelidi circa collum ejus, cui infixus eſt annulus; annulo autem immittunt funem, atq; ſic ducunt beſtiam. Qvæcunq; autem [animalia] gerunt ejusmodi catenas, e.g. Canes venatici, & animalia parva, qvando exeunt cum catena: circumvoluto circa collum eorum fune, qvi catenæ iſti inditus eſt, ducuntur per catenam iſtam. Qvod ſi tamen qvis voluerit, poterit etiam ducere beſtiam per funem, qvi in catena

Digitized by Google

catena iſta eſt. *Et aſpergunt ſuper eas in loco ſuo:* h.e. ſicut ſunt in collo beſtiæ, ſi polluantur per mortuum. *Et lavant eas in loco ſuo:* ducunt beſtiam in aqvas, ad lavandum catenam. Qvamvis namq; hypotheſis nobis ſit, qvod nulla vaſa, propria beſtiæ, recipiant immunditiem; attamen catena ejusmodi, eiq; ſimilia, pollutionem recipiunt, & lotione indigent. Idq; ideò, qvod ſint qvid factum homini, ut ducat eo beſtiam: ſicut (aliud qvodcunq;) vas, (ſeu inſtrumentum,) qvod in uſum hominis alicujus factum eſt.

ANNOTATIO XXVIII. AD MISCH. II.

חמור יוצא וכו׳ pag. 12.

Aſinus exit &c.

במרדעת *Cum Clitellis:* eſt qvædam ſpecies ephippii parvi, qvod ſuper Aſino relinqvunt per totum diem: ut calefiat. *Qvando ipſi alligatum eſt:* ſc. veſpera Sabbathi. Nam manifeſta eſt intentio ejus (hominis,) qvod aſinus illo opus habeat, ut calefiat. Nam juxta id, qvod dicunt Aſinarii, etiam in ſolſtitio æſtivo friget ille (aſinus.) Nec onus iſtud eſt. Attamen alligare clitellas aſino in Sabbatho, prohibitum eſt. Ideò qvod fieri neqveat, ut alligentur iſtæ illi, niſi (qvi alligat) fulciat ſeipſum in lateribus beſtiæ. Qvomodo deprehenditur utens animalibus. Qvod ſi qvis transgreſſus fuerit, & alligaverit illas, prohibitum tamen, ne exeat (aſinus) cum illis. לבובין *Copulati:* ſc. per corium, qvod alligant illis circa membrum maſculinum, ut non ſuper fœminas aſcendant. שחוזות *Ligata ad dorſum:* ita ut retineant caudam alligatam ſurſum, qvo ſuper eas mares aſcendant. כבולורת *Et ligata deorſum:* conſtringunt enim caudam illarum, & alligant illam ad pedes earum, ut ſuper eas mares non aſcendant. כבונורת *circumligata:* nam ligant pannum circa agnos eo ipſo die, qvo naſcuntur, ad conſervandam lanam eorum, ut non contaminetur. צרורות *Ligata:* ſc. ubera earum ligantur nonnunqvam, ut exiccetur lac. Nam conſtringunt ea valdè. Nonnunqvam verò alligant illis ſacculum circa ubera illarum, ut non deſtillet lac in terram, & pereat. *Rabbi Joſe prohibet omnia:* qvaſi onera ſint, excepto, ſi circumligatæ ſint; qvum hoc ſit conſervatio lanæ illarum, ut non contaminetur; ut adeò ornamento illis ſit. *Exeunt* צרורות *ligata:* ſc. ad exiccandum. Cæterum R. Jehudah exiſtimavit qvidem, ſicut ipſe Doctor Miſchnicus primus, qvod iſtud onus non ſit: modò (fiat) ad exiccandum. Ubi, qvum conſtringat vehementer, non ſit timendum, ne forte decidat, & eo (qvis) deve-

deveniat, ut reſtituat (in locum ſuum.) At ſi propter lac, ubi non tàm arctè conſtringat, prohibitum eſſe. Solicitos namq; cogi nos eſſe, ne forte decidat, & (qvis) eò deveniat, ut reſtituat in locum ſuum. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO XXIX. AD MICHN. III.

pag. 12.

ובמה אינה יוצאה וכו׳

Cum qvo autem non exit &c.

מטוטלת est fruſtum של מטלת panni, alligatum caudæ ejus in ſignum, aut alia de cauſa. עקור (dicitur,) cujus colligant manus cum pedibus per compedes, ut non aufugiat. רגול (vocatur,) cujus conſtringunt manum ſuper brachium, atq; ſic ligant. *Camelos alterum cum altero non colliget* (qvisqvam) *& trahit*: nimirum unum, ut omnes ſeqvantur. (Ratio eſt:) ne appareat qvaſi duceret eos in forum ad vendendum. *Sed ſumit funes in manum ſuam*; ita tamen, ut capita funium non dependeant, & exeant infra manum ejus terram verſus, palmum aut amplius, ne videatur ſimilis ei, qvi portat funes ſuſpenſos à manu ejus: *Dum non convolverit*: non propter Sabbathum hoc dicimus hîc; ſed propter heterogenea, (ut funibus convolutis non convolvantur heterogenea.) Ita namq; vult dicere: qvisqvis ſumit funes in manum ſuam, qvorum qvidam ex lino, qvidam verò ex lana, non debet convolvere hos cum iſtis. Nam ſi convolvat eos, erunt heterogenea, manusq; ejus calefiet per retentionem eorum: id qvod prohibitum.

ANNOTATIO XXX. AD MISCH. IV.

pag. 13.

אין חמור יוצא וכו׳

Aſinus non exit &c.

בזוג *Cum tintinnabulo*: eſt ſpecies qvædam campanulæ, qvam ſuſpendunt à collo beſtiæ, ut audiri faciat ſonum in inceſſu ſuo. *Etiamſi obturatum eſt*: nimirum mollibus. Tum namq; ropalum ejus non pulſat ad edendum ſonum. (Ratio interdicti hæc eſt:) qvia apparet, qvaſi abduceret eum ad vendendum in foro. בסולם *Cum ligno, qvod in collo ejus*; Qvum namq; illi plaga eſt, appendunt collo ejus lignum in forma Crucis, ut non convertat retrorſum caput ſuum, ad ſcabendum plagam. *Neq; cum loro, qvod eſt in pedibus ejus*: qvando beſtia aliqva collidit pedes ſuos, al-

terum

Digitized by Google

terum in alterum, in inceſſu ſuo, faciunt illi aliqvid in formâ annuli ex loco craſſo, & alligant id in loco, in qvo pedes ejus collidunt ſe invicem. *Cum pilis*; qvæ faciunt illis (gallinis) in ſignum earum, ut non commiſceantur cum gallinis aliis. *Aut loris:* qvum colligant utrumq; pedem eorum loro brevi, ut non ſaltent, & vaſa frangant. *Cum plauſtrulo, qvod eſt ſub cauda:* Eſt aliqvid in forma plauſtri, qvod ligant ſub caudam agnorum, qvorum cauda magna, ut non offendat in lapidibus aut ſaxis. חכונורת *Herbam in naribus habentes:* Eſt arbor aliqva, cujus nomen יחנון. De hâc adferebant feſtucas, & immittebant ei (ovi) in nares ejus, ut ſternutaret, deciderentq; vermes, qvi in capite earum (ovium) eſſe ſolent. Maribus autem iſtud facere opus non erat. Nam qvum collidunt capita alter cum altero, decidunt vermes ſponte ſua. בגימון *Cum jugo:* ſpeciem aliqvam jugi ex junco imponebant collo vituli, ut adſueſceret incurvare caput ſuum, cum adoleviſſet. *Cum pelle Kopharis:* reptile hoc eſt, cujus pili acuti ſunt ſicut acus. Hujus pellem alligabant uberibus vaccæ, ut non ſugerent eam reptilia. *Neq; cum loro, qvod inter cornua ejus eſt:* ſive pro ornamento fuerit, ſive ad cuſtodiendum, prohibitum eſt. Nam omnis cuſtodia nimia eſt onus. *Vacca R. Eleeſeris filii Aſariæ*, non fuit illius (propria,) ſed vicinæ ejus. Nihilominus, qvia non impedivit illam, à nomine ejus denominatur.

CAP. VI.

ANNOTATIO XXXI. AD MISCH. I.

בּמּה אשּה יוצאה וכו׳

pag. 13.

Cum qvo mulier exit &c.

Cum qvo mulier &c. qvæ ſuper capite ejus ſunt. Hoc refertur ad omnia (præcedentia) ſc. fila lanæ & lini, & lorulum, qvibus impleƈtit crines, qvi in capite ſuo. Qvæ verò ratio eſt, qvod non exit cum iſtis in Sabbatho? (℞) propterea qvod dixerunt Doƈtores noſtri: in profeſto non licet ei lavare ſe cum illis, donec laxaverit ea: ideòq; in Sabbatho non exivit cum illis, ne fortè ex improviſo contingat illi lotio præcepti, ſolvatq; illa & conetur portare ſecum 4. ulnas per locum publicum. *Donec laxaverit ea:* h.e. donec ex aliqva parte remittat, ut ſint laxiora, & inter illa aqva penetret, nec dividant lotionem (ut aliqva pars corporis lavetur, altera non.) טוטפת idem, qvod ציץ frontale: hoc verò alligabant fronti ab una aure ad alteram. סנבוטין *genarum ornamentis:* ſuſpenſis à frontalibus,

Digitized by Google

talibus, & dependentibus ſuper tempora usq; ad genas. Pauperes faciebant ea ex variis coloribus: ſed divites faciebant ea ex argento & auro. Qvoniam autem magni æſtimantur, ideo ſoliciti ſumus, ne forte (aliqva mulier) exuat, & monſtret amicæ ſuæ. *Qvando non ſunt aſſuta:* nimirum vittæ, qvæ ſuper capite ejus. Verum de aſſutis non eſt, qvare ſoliciti ſimus, ne portet ſecum. Neq; enim detrahet ſibi vittam è capite ſuo in loco publico. Nam alioqvin nudaret ſuum capillum. בכבול *Cum panniculo:* eſt fruſtum panni inſtar cidaris exiguæ, qvod alligabant fronti, imponebantq; illi frontale, ut frontale non læderet frontem. Nonnunqvam qvidem etiam mulier ornabat ſe illo ſine frontali. *In publicum:* ſed in atrium licitum eſt; cum omnia ſuperius enumerata prohibita ſint etiam in atrio. Decretum namq; eſt de illis, ut planè non ornet (illis) ſe in Sabbatho, nec in atrium, nec in publicum (usq;.) At panniculum permiſerunt, qvod non interdicendum ſit omnibus ornamentis, ne displiceat marito ſuo. Rambam p. m. ח' in publicum, expoſuit, ut referatur ad omnia ornamenta, qvæ in Miſchna enumerantur, qvod omnia non ſint prohibita, niſi ob caſum, ne forte transportet illa mulier per qvatuor ulnas in loco publico. עיר של זהב *Civitas aurea:* hæc fuit corona aurea, facta in forma urbis, forma ſc. Hieroſolymæ. *Neq; cum* קטלא *fibulis:* hoc ornamentum applicatur collo arctè adeò, ut mulier qvaſi ſtrangulet ſeipſam illo: (cum in finem) ut videatur carnoſa. In (Lingva) Arabica (dicitur) מכנקא. *Neq; cum inauribus:* h. e. inauribus naſi (ornamentis naſi qvæ inauribus ſimilia.) Sed qvod ad inaures aurium, cum iis exibant. חותם *ſigillo:* figura (ſeu ſculptura) eſt, ad obſignandum epiſtolas, aut qvamcunq; rem occultam. Qvamvis verò illi (mulieri) ornamentum ſit, tamen prohibitum, ne fortè exuat & monſtret. Sed gerere etiam ſigillum poteſt, qvod non ſit ornamentum ipſi: de qvo dicemus infra, qvod (per illud) fiat peccati rea: Si maximè exportaverit illud in digito ſuo per modum indumenti. Qvandoqvidem nonnumqvam (fieri poteſt,) ut maribus removeat illud è digito ſuo, & det illud uxori ſuæ ad aſſervandum illud; illa verò induat digito ſuo, & ambulet cum illo; deprehendaturq;, qvod eductio (ſeu exportatio) ejus eſſe ſoleat ejusmodi. Similiter annulus, ſuper qvo non eſt ſigillum, qvum non fuerit ornamentum viri, hic (vir) reus ſit peccati: licet exportaverit eum in digito per modum indumenti. Nam nonnunqvam uxor ejus ipſi eum dat, ut adferat eum aurifabro; ille verò exportet eum in digito ſuo. Cæterum ſi maximè exiverit mulier cum omnibus iſtis, qvæ hactenus in Miſchna prohibuimus: non tamen ſit peccati rea. Qvoniam omnia ornamenta ſunt.

Qvod

Digitized by Google

Qvod autem à Rabbinis noſtris de illis conſtitutum eſt, (id ideò factum eſt,) ne forte exuat & monſtret.

ANNOTATIO XXXII. AD MISCHN. II.

לא יצא האיש וכו׳

Non exibit vir &c.

pag. 14.

Cum ſoleis, qvæ clavis colligatæ: hæ ex ligno fuerunt, & infixerunt illis clavos, ut durabiliores redderent. Prohibuerunt autem illas in Sabbatho, & in die feſto, ob factum (aliqvod.) Contigit namq;, ut aliqvando eſſent abſconditi in ſpelunca (Judæi) propter perſecutionem: qvumq; audiviſſent ſtrepitum ſuper ſpelunca, arbitrati ſunt, qvaſi adverſus ſe venirent (perſecutores) illi, impuleruntq; unus alterum, atq; occiderunt unus alterum clavis, qvi in ſoleis illorum erant. Qvoniam itaq; factum hoc contigit in Sabbatho, ideo prohibuerunt iſtas (ſoleas) in Sabbatho & in die feſto; qvi eſt diès congregationis, ſicut Sabbathum. *Ne qvidem cum una:* h. e. cum ſolea una. *Niſi qvando in pede ejus plaga fuerit:* ſunt qvi dicunt, rationem hujus eſſe, ne fortè ſuſpicentur de illo, qvaſi ſolea altera abſcondita ipſi eſſet ſub alis (veſtimenti) ſuis, exportaretq; illam in Sabbatho. Sed alii dicunt: ne forte irrideant illum propter eam; ille verò exuat eandem, qvæ in pede ſuo, & portet ſecum in manu ſua. Nihilominus qvum plaga fuerit in pede ejus, licitum eſt exire cum ſolea unica, in pede (illo,) in qvo non eſt plaga; qvia plaga ejus cauſam iſtius (rei) indicat. *Neq; cum amuleto:* qvod appendunt Medicinæ cauſa. *Niſi à probato viro acceperit:* à viro nimirum probato, qvi ſanavit tres homines. Sed qvod attinet ad amuletum, acceptum à viro probato, qvi ſanavit tres homines aliis ejusmodi amuletis; licet amuletum hoc non fuerit deletum, licitum eſt. Ornamentum namq; ægroto eſt, ſicut aliqvod veſtimentum ejus. בקסדא *Cum Caſſide:* eſt galea ferrea. מגיפין *tibialibus ferreis:* eſt ſpecies thecarum tibiarum ferrearum (tibialium ferreorum;) qvas induunt in bello. Et qvia non induunt illas niſi tempore belli, ideò prohibitum eſt, induere illas in Sabbatho.

ANNOTATIO XXXIII. AD MISCHN. III.

לא תצא אשה במחט וכו׳

Non exibit Mulier cum acu &c.

pag. 14.

Cum acu perforata: qvâ nent. Nam non eſt ornamentum. Et fit qvidem rea peccati (propterea;) licet exportaverit eam in veſtimentis

ſuis, & non in manu ſua. Qvandoqvidem artifex (qvilibet,) qvi exportat (aliqvid) modo, qvi artificio ejus uſitatus, reus fit peccati. בכוליאר *Cum peplo:* eſt hoc indumentum, qvod mulier circumponit circa caput ſuum, inſtar annuli; nam caput circumdat. Eſt verò onus: propterea qvod ut plurimum mulieres cum eo non exeunt. בכובלת *Neq; cum globulo balſami:* eſt theca argentea aureave, in qva continetur aroma, ad abigendum odorem malum, qvi in muliere eſt. של פלייטון: myrrha eſt, qvam vocant Moſchum. *Sapientes tamen concedunt:* putarunt enim, qvod ornamenta eſſent ſimpliciter. *Non exibit:* ne fortè exuat, & oſtendat. Cæterum deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO XXXIV. AD MISCHN. IV.

pag. 19.

לא יצא האיש לא וכו׳

Non exibit vir &c.

תריס Eſt ſcutum factum in forma triangulari: ſed אלה ſcutum rotundum eſt. Utrumq; autem ex ligno eſt. Audivi autem ego, qvod אלה barbarè (dicatur) מֹמצא, & in Arabica (lingua) דבוס. *Et contundent gladios ſuos in ligones:* Atqvi ſi ornamentum forent, non abrogandi forent in futuro (ſeculo.) בירית eſt periſcelis circa crura, ad conſtringenda tibialia, ne decidant, videanturq; crura ejus [mulieris.] Ideò munda eſt; nam neq; ornamentum in honorem eſt, neq; etiam eſt indumentum uſus [hominis immediatè:] ſed eſt indumentum [immediatè] inſerviens indumento [alii, ſc. tibialibus,] ſimile annulis vaſorum, qvi mundi ſunt. *Cum illa egredientur;* Nam rationem indumenti habet; nec timendum eſt, ne fortè exuat, & monſtret. Neq; enim crura ſua denudabit. *Compedes immundæ ſunt.* Familia aliqva fuit in Hieroſolyma, cujus greſſus fuerunt magni, ita ut virginitates [mulierum] deciderent. Immiſerunt itaq; catenulam inter periſcelidem [unam] & inter periſcelidem [alteram,] qvæ in cruribus earum erant, ut fierent [inde] compedes, ne greſſus earum eſſe poſſent magni, nec virginitates earum deciderent. Hinc catenula iſta erat uſus [immediati] hominis; nec inſerviens indumento [alii.] Qvare etiam immunditiem recipiebat, nec egrediebantur cum ejusmodi: ne fortè [aliqva] exueret catenulam, qvæ ex auro formata, & oſtenderet. Neq; enim, ſi utiq; catenulam auferret, propterea crura ejus denudabantur; ſiqvidem periſcelis in ſuo permanebat loco.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO XXXV. AD MISCHN. V.

יוצאת אשה בחוטי וכו׳

Exit Mulier cum filis &c.

pag. 15.

Filis comæ: [hæc fila] ſunt coma evulſa, ex qvâ [Mulier] facit filorum aliqvam ſpeciem, & implicat cum illis capillos ſuos, vel etiam ligat illa ſuper frontem ſuam modo probe conſtricto, exitq; cum illis. Neq; enim ſimilia [illa fila] ſunt filis ex lana, aut filis ex lino, de qvibus ſupra: qvandoqvidem aqvæ in illa penetrant; ut adeò, ſi neceſſitas lotionis ipſi ex improviſo obtingat, non opus habeat, ut illa laxet; neq; eò deveniat, ut ſecum ea portet. *Vel ſuæ vel alius [mulieris] vel beſtiæ:* hic [omnibus tribus, ut ponerentur,] opus fuit. Nam ſi tradidiſſet [Doctor Miſchnicus] *ſuæ*, dicere potuiſſem, [id factum,] qvia non turpis ſit illi; at de alius [mulieris coma,] qvum turpis illi ſit, curandum nobis eſſe, ne fortè exuat illa [fila,] & eò de[illegible]niat, ut illa ſecum portet. At ſi tradidiſſet *alius [mulieris:]* dicere potuiſſem, [id factum,] qvia [mulier iſta altera] ejusdem ſpeciei ſit, nec agnoſcantur [fila,] ut adeò non irrideant eam: unde etiam timendum non ſit, ne fortè exuat, progrediaturq; eò, ut ſecum portet: ſed de [filis] beſtiæ, qvæ non ejusdem ſpeciei eſt, cum [iſta fila] agnoſcantur, timemus, ne forte exuat ſibi, & eò deveniat ut ſecum portet. Ideò [& hæc ponere expreſſè] neceſſe fuit. *Cum aſſuta fuerint:* ſc. vittæ, qvæ in capite ejus; ſiqvidem non iterum exuet illa, ut ſecum portet. *In atrium:* [hoc] refertur tam ad pannum ſub frontalibus, qvam ad angulum alienum; de qvibus ſupra interdictum poſitum eſt, ne [qva] exeat cum illis in publicum locum. Hic verò docere nos voluit, qvod in atrium licita ſint. *Angulo alieno:* Si cui mulieri rari ſunt crines, ſumit crines aliarum mulierum, imponitq; capiti ſuo, apparetq; qvaſi eſſent crines ejus proprii. *Cum molli, qvod in aure ejus:* qvod immittit [mulier in aurem,] ad abſorbendum humorem excrementi auris. *Qvod in ſolea ejus:* ut ſolea non lædat volam pedis ejus. *Qvod fluxui menſtruo paravit:* in iſto loco, h. e. [pudendo] ut abſorbeat in eo ſangvinem, ne hic polluat veſtes ejus. Idq; ſi maximè non fuerit alligatum [molle iſtud:] nam ſi utiq; decidat, non eò deveniet, ut ſecum portet propter turpitudinem ejus. Verum cum molli, qvod in aure ipſius, & qvod in ſolea ejus, non exibit, niſi alligatum fuerit & probe adſtrictum. *Cum pipere:* qvod indit ſuo ori propter odorem oris. *Aut grano ſalis:* qvod indit [ori ſuo] in Medicinam adverſus morbum dentium. *Dentem* תותבת *alienigenam;* habitantem qvaſi

Digitized by Google

inter genas loco dentis, qvi excidit ipſi. *At dentem aureum:* ſi cujus dentis aſpectus mutatus propter putredinem, obducit illum auro. *Rabbi permittit:* ſc. ut exeat cum illo. Eò qvod non extrahat illum & monſtret, ne ſuam turpitudinem revelet. *At Sapientes prohibent:* ideò qvod diverſi coloris ſit à reliqvis dentibus; ne fortè irrideant illam; proptereaq; illa extrahat eum, veniatq; eò, ut ſecum portet. Et [ſanè] deciſio eſt juxta Sapientes.

Annotatio XXXVI. ad Miſchn. VI.

pag. 16. יוצאה בסלע וכו'

Egreditur cum monetâ &c.

בסלע *Cum ſela:* Moneta eſt, ſuper qva eſt figura aliqva. *Super* הצינית *puſtula* [*clavo:*] eſt plaga aliqva, qvæ ſub plantis pedis, ſuper qvam ligant monetam, ſuper qva figura aliqva eſt, in medicinam. *Filiæ parvæ egrediuntur cum filis:* [hæ] perforare ſolent aures ſuas; neq; tamen ſibi facere inaures, donec adoleſcant: ſed induunt fila aut feſtucas [qvæ videntur nonnullis fuiſſe ornamentum aurium] auribus ſuis, ut non obturentur aures. *Etiamq; cum feſtucis* [vel; *ornamentis aurium:*] ampliativum eſt [h. e. τὸ Etiam, feſtucas prioribus filis addit & includit:] & vult dicere: qvamvis non ſint ornamentum in honorem, nihilominus hanc conſvetudinem habent, nec pro onere habentur. *Arabes:* h. e. filiæ Iſraëliticæ, qvæ in Arabia ſunt. *Exeunt* רעולות: h.e. obvelatæ circa caput ſuum; ita, ut facies earum obvelatæ *(totæ)* ſint, exceptis oculis, pro more Arabum. *Meda:* h. e. Filiæ Iſraëliticæ, qvæ in Media ſunt: פרופות: obvelantur pallio, & dependere faciunt lorum, ab extremitate ejus una, prope collum ſuum; at in altera extremitate involvunt lapidem aut nucem, & alligant lorum involucro, ne pallium ab eis decidat.

Annotatio XXXVII. ad Miſchn. VII.

pag. 16. פורפת על האבן וכו'

Convolvit ſuper lapidem &c.

פורפת idem eſt ac מחברת connectens. Nam τὸ קרסים Anſulæ, Chaldaicè verſum eſt פורפין. *Dummodo non ab initio in Sabbatho convolvat* (vel *connectat:*) ad monetam tantum refertur hoc; qvod nimirum propterea non debeat connectere ſuper monetam, qvod prohibitum ſit transferre eam (monetam.)

Digitized by Google

ANNOTATIO XXXVIII. AD MISCHN. VIII.

הקטע יוצא וכו'

Mutilus exit &c.

pag. 16.

הקטע *Mutilus* eſt, cui pes abſciſſus eſt. *Exit* בקב *cum fulcro ſuo.* Faciunt illi aliqvid in forma pedis, qvod nonnihil excavat, ut immittere extremitatem cruris ſui poſſit eò, ita tamen, ut non innitatur illi. Licitum verò eſt egredi cum illo, qvia pro calceo ipſius ipſi eſt. *Verum Rabbi Joſe interdicit:* eò qvod non ſit ornamentum. Eſtq; deciſio juxta R. Joſe. *Et ſi eſt ei receptaculum panniculorum mollium:* ſi adeò excavaverit, ut ſufficiat etiam pro receptaculo panniculorum parvorum, & mollium, ad reqvieſcere faciendum extremitatem cruris ipſius ſuper illis, recipit immunditiem contactus. Qvod ſi non fuerit ei, niſi receptaculum cruris ipſius tantum ſine panniculis mollibus; non habetur pro receptaculo, qvoad immunditiem; ſed refertur inter ſimplicia vaſa lignea. Nam reqvirimus, ut receptaculum ejus factum ſit, ut transferri poſſit ſuper illo, qvicqvid impoſuerint illi, æqvè ac crus. Licet crus ejus non transferatur ſuper vaſe, (ſeu inſtrumento.) סמוכין *Fulcimenta ejus:* Eſt mutilus ambobus pedibus ſuis, qvi nihilominus incedit ſuper cruribus ſuis aut ſuper genibus ſuis, facitq; ſibi fulcimenta ex corio pro cruribus ſuis. *Impurantur conculcatione:* ſi ſc. fluxum ille patitur, qvia in fulturam corporis ejus facta ſunt: atq; adeò conculcatione immunda fiunt, redduntur q; Pater immunditiei. *Exeunt tamen cum his in Sabbatho:* nam ornamentum ſunt ejus (uniuscujusq; mutili.) *Et ingrediuntur cum his in atrium:* Licet traditum nobis legamus: Non ingredietur in montem domus (ſanctæ) cum calceis ſuis (qvisqvam.) Nam hæc calcei non ſunt, cum non ſint in extremitate pedum ejus. כסא *ſolium:* Eſt mutilus, cui nervi crurum ſuorum arefacti & ſic contracti, ut ne qvidem ſuper genibus ſuis incedere poſſit: facit verò ſibi aliqvid in forma ſolii humilis, inſidetq; illi. At qvando incedere vult, innititur manibus ſuis, auxilio ſellularum exiguarum, atq; ſic movet corpus ſuum de terra, & impellit ſe antrorſum, iterumq; ſuper poſterioribus ſuis (partibus) reqvieſcit. Solium autem poſterioribus iſtis alligatum eſt. סמיכין *Fulcra:* ſc. ejuſdem mutili. Facit ſibi fulcra ex corio aut ex ligno pro extremitatibus crurum ſuorum, aut pedum ſuorum, dependentium. Qvando verò innititur manibus ſuis, & ſeipſum movet, innititur ſimul pedibus ſuis nonnihil. *Sed etiam cum iis non exeunt in Sabbatho:* Nam illa, qvæ appendunt (tantum,) neq; intexunt,

Digitized by Google

nonnunqvã exuuntur, atq; ſic(alĩqvis)eò progredi poteſt,ut ſecum portet illa. Sunt tamen, qvi dicunt: propterea, qvod non usq; adeò opus illis habet, habenturq; pro onere. *Nec atrium ingrediuntur (cum illis:)* qvia calcei ſunt. אנקטמין eſt forma qvædam faciei hominis turpis, qvam imponunt ſuper faciem ad terrendum pueros Alia interpretatio: Eſt aſinus, qvem qvi ludos exercent, faciunt, & ponunt eum ſuper humeros ſuos, (eſt & tertia pro grallis expoſitio.) *Mundæ ſunt:* ita ut non recipiant immunditiem: qvia neqve inſtrumentum in certum uſum, atqve ornamentum ſunt.

ANNOTATIO XXXIX. AD MISCHN. IX.

pag.17.

הבנים יוצאין וכו׳

Filii exeunt &c.

Cum corrigiis alligatis: Qvum puer aliqvis deſiderium magnum habet erga patrem ſuum; tum pater ſumit corrigiam calcei dextri, & alligat puero ſuper ſiniſtram(manum) ejus, & omni tempore qvo ligamen iſtud ſuper illo eſt, recedit deſiderium ab eo, modo plane ſingulari. Hinc traditur: Filii, non autem filiæ: qvandoqvidem filiæ non habent tantum erga patrem ſuum deſiderium ac filii: בזוגין *Cum tintinnabulis:* ſpecies eſt campanularum parvarum, Tintinnabulum aureum, Chaldaicè verſum eſt, זגא דדהבא (Exod. XXIIX v.34.)

ANNOTATIO XL. AD MISCH. X.

pag.17.

יוצאין בביצת וכו׳

Exeunt cum ovo &c.

החרגול eſt ſpecies locuſtarum: ſicut ſcriptum eſt: Chargol juxta ſpeciem ſuam (Levit. XI. v.23.) Suſpendunt autem(ovum ejus)in aure, ut medeantur dolori auris. *Et cum dente vulpis;* qvô ad ſomnum utuntur. (Nam) ei, qvi facile nimis expergeſit, appendunt dentem vulpis vivæ: ei verò, qvi non facile obdormiſcere poteſt, appendunt dentem vulpis mortuæ. *Et cum clavo de ſuſpenſo:* h.e. clavo, qvi in ligno ſuſpenſi (hominis) eſt. Hunc ſi qvis imponit tumori plagæ (vel vulneris,) tumor recedit. At Rambam interpretatus eſt, qvod appendant illum collo ejus, qvi febri tertiana laborat, ſanetq; hunc. Verum Rabbi Meïr (in textu Miſchnæ eſt, Sapientes) dicit: Etiam in profeſto eſt prohibitum. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Meïr. Nam hypotheſis nobis eſt: In qvacunq; re eſt aliqvid

Digitized by Google

aliqvid medicinæ, in ea nihil eſt (ſuperſtitionis) nomine viarum (ſeu ſuperſtitionum) Amoritarum, neq; legimus de ea (h. e. non pertinet ad illam, qvod legimus:) Et in ſtatutis eorum non abibitis. (Levit. XIIX. v.3.)

CAP. VII.

ANNOTATIO XLI. AD MISCH. I.

כלל גדול אמרו וכו׳ pag. 17.

Regulam magnam dixerunt &c.

Regulam magnam, qvicunq; obliviſcitur fundamentum Sabbathi: Ita ut exiſtimet, nullum Sabbatum eſſe in lege (divina præceptum:) etiamſi verò olim audiverit, modo nunc oblitus ſit illud. *Non eſt reus niſi peccati unius:* pro omnibus Sabbathis, qvæ profanavit: ideò qvòd unicus error ſunt. Scriptum namq; eſt (Levit. XIX. v.29.) Sabbatha mea obſervabitis. Ubi litera dicit unicam obſervantiam pro Sabbathis multis *Qvicunq; ſcit fundamentum Sabbathi:* qvod Sabbathum ſit in Lege (divina præſcriptum,) qvodq; in eo interdicta ſint opera *Et facit opera multa in Sabbathis multis:* per errorem Sabbathi (h. e.) qvia neſcit Sabbathum eſſe hoc die, reus eſt pro unoqvoq; Sabbatho peccati unius. Et de hoc dictum eſt (Exod.31. v.16.) Et obſervabunt filii Iſraël Sabbathum. Ubi litera indicat obſervantiam pro unoqvoq; Sabbatho, q.d. qvod reus (qvis) ſit pro unoqvoq; Sabbatho peccati. Etiamſi verò non notum factum fuerit illi interea (temporis,) & ſit ignorantia una: attamen dicimus, qvod dies intermedii ſint illi pro notitia. Qvia fieri non poteſt, ut interea non audiat, qvod dies iſta Sabbathum fuerit; niſi qvod ille non recordatus eſt operum, qvæ in illo fecit. Itaq; unumqvodq; Sabbathum (per ſe) eſt error unus. *Qvi ſcit qvod ſit Sabbathum, & facit opera multa:* qvia neſcivit, qvod iſta opera prohibita eſſent, fecitq; illa vicibus multis in multis Sabbathis. *Reus eſt de omni primario opere:* (ſupple) peccati unius. Et licet redierit & multiplicaverit in plurimis Sabbathis; tamen primarium opus qvodvis de illis, unus (tantum) error eſt. Nam non notum factum eſt illi interea (temporis qvicqvam.) Nec eſt, ut qvis hic dicat: dies intermedii fuerunt ſufficiens notificatio ad diſtingvenda (peccata in plura.) Nam ex diebus iſtis intermediis non poterat ille cognoſcere, ſive qvod opus prohibitum, ſive qvod licitum eſſet: niſi ille conſedit, & ſtuduit coram Sapientibus in conſtitutionibus Sabbathicis. Atqve hinc eſt, qvod reus (homo)

Digitized by Google

nonnunqvā exuuntur, atq; ſic(aliqvis)eò progredi poteſt,ut ſecum portet illa. Sunt tamen, qvi dicunt: propterea, qvod non usq; adeò opus illis habet, habenturq; pro onere. *Nec atrium ingrediuntur (cum illis:)* qvia calcei ſunt. אנקטמין eſt forma qvædam faciei hominis turpis,qvam imponunt ſuper faciem ad terrendum pueros Alia interpretatio: Eſt aſinus, qvem qvi ludos exercent, faciunt, & ponunt eum ſuper humeros ſuos, (eſt & tertia pro grallis expoſitio.) *Munda ſunt:* ita ut non recipiant immunditiem: qvia neqve inſtrumentum in certum uſum, atqve ornamentum ſunt.

ANNOTATIO XXXIX. AD MISCHN. IX.

pag. 17.

הבנים יוצאין וכו׳

Filii exeunt &c.

Cum corrigiis alligatis: Qvum puer aliqvis deſiderium magnum habet erga patrem ſuum; tum pater ſumit corrigiam calcei dextri, & alligat puero ſuper ſiniſtram(manum) ejus, & omni tempore qvo ligamen iſtud ſuper illo eſt, recedit deſiderium ab eo, modo plane ſingulari. Hinc traditur: Filii, non autem filiæ: qvandoqvidem filiæ non habent tantum erga patrem ſuum deſiderium ac filii: בזוגין *Cum tintinnabulis:* ſpecies eſt campanularum parvarum, Tintinnabulum aureum, Chaldaicè verſum eſt, זגא דדהבא (Exod. XXIIX v.34.)

ANNOTATIO XL. AD MISCH. X.

pag. 17.

יוצאין בביצת וכו׳

Exeunt cum ovo &c.

החרגול eſt ſpecies locuſtarum: ſicut ſcriptum eſt: Chargol juxta ſpeciem ſuam (Levit. XI. v.23.)Suſpendunt autem(ovum ejus)in aure, ut medeantur dolori auris. *Et cum dente vulpis* qvô ad ſomnum utuntur. (Nam) ei, qvi facile nimis expergeſit, appendunt dentem vulpis vivæ: ei verò,qvi non facile obdormiſcere poteſt, appendunt dentem vulpis mortuæ. *Et cum clavo de ſuſpenſo:* h.e. clavo, qvi in ligno ſuſpenſi (hominis) eſt. Hunc ſi qvis imponit tumori plagæ (vel vulneris,) tumor recedit. At Rambam interpretatus eſt, qvod appendant illum collo ejus, qvi febri tertiana laborat, ſanetq; hunc. Verum Rabbi Meïr (in textu Miſchnæ eſt, Sapientes) dicit: Etiam in profeſto eſt prohibitum. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Meïr. Nam hypotheſis nobis eſt: In qvacunq; re eſt aliqvid

Digitized by Google

aliqvid medicinæ, in ea nihil eſt (ſuperſtitionis) nomine viarum (ſeu ſuperſtitionum) Amoritarum, neq; legimus de ea (h. e. non pertinet ad illam, qvod legimus:) Et in ſtatutis eorum non abibitis. (Levit. XIIX. v.3.)

CAP. VII.

ANNOTATIO XLI. AD MISCH. I.

כלל גדול אמרו וכו' pag. 17.

Regulam magnam dixerunt &c.

Regulam magnam, qvicunq; obliviſcitur fundamentum Sabbathi: Ita ut exiſtimet, nullum Sabbatum eſſe in lege (divina præceptum:) etiamſi verò olim audiverit, modo nunc oblitus ſit illud. *Non eſt reus niſi peccati unius:* pro omnibus Sabbathis, qvæ profanavit: ideò qvòd unicus error ſunt. Scriptum namq; eſt (Levit. XIX. v.29.) Sabbatha mea obſervabitis. Ubi litera dicit unicam obſervantiam pro Sabbathis multis. *Qvicunq; ſcit fundamentum Sabbathi:* qvod Sabbathum ſit in Lege (divina præſcriptum:) qvodq; in eo interdicta ſint opera. *Et facit opera multa in Sabbathis multis:* per errorem Sabbathi (h. e.) qvia neſcit Sabbathum eſſe hoc die, reus eſt pro unoqvoq; Sabbatho peccati unius. Et de hoc dictum eſt (Exod. 31. v.16.) Et obſervabunt filii Iſraël Sabbathum. Ubi litera indicat obſervantiam pro unoqvoq; Sabbatho, q.d. qvod reus (qvis) ſit pro unoqvoq; Sabbatho peccati. Etiamſi verò non notum factum fuerit illi interea (temporis,) & ſit ignorantia una: attamen dicimus, qvod dies intermedii ſint illi pro notitia. Qvia fieri non poteſt, ut interea non audiat, qvod dies iſta Sabbathum fuerit; niſi qvod ille non recordatus eſt operum, qvæ in illo fecit. Itaq; unumqvodq; Sabbathum (per ſe) eſt error unus. *Qvi ſcit, qvod ſit Sabbathum, & facit opera multa:* qvia neſcivit, qvod iſta opera prohibita eſſent, fecitq; illa vicibus multis in multis Sabbathis. *Reus eſt de omni primario opere:* (ſupple) peccati unius. Et licet redierit & multiplicaverit in plurimis Sabbathis; tamen primarium opus qvodvis de illis, unus (tantum) error eſt. Nam non notum factum eſt illi interea (temporis qvicqvam.) Nec eſt, ut qvis hic dicat: dies intermedii fuerunt ſufficiens notificatio ad diſtingvenda (peccata in plura.) Nam ex diebus iſtis intermediis non poterat ille cognoſcere, ſive qvod opus prohibitum, ſive qvod licitum eſſet: niſi ille conſedit, & ſtuduit coram Sapientibus in conſtitutionibus Sabbathicis. Atqve hinc eſt, qvod reus (homo)

Digitized by Google

(homo) ſit ſuper duabus prolibus duorum patrum diverſorum,(h. e. ſuper duobus operibus minus principalibus duorum operum principalium diſtinctorum:) ſuper qvolibet (inqvam) unius peccati; cum tamen, qvum facit patrem & prolem ejus, aut duas proles unius patris, non reus peragatur, niſi unius (peccati.) Qvemadmodum ſub finem hujus Miſchnæ traditur: *Qvi facit opera multa unius ſpeciei operis, non eſt niſi unius peccati reus,* Ex gr. duas proles unius patris: idq; ideò, qvod fuit faciens iterumqve faciens in ignorantia una. Atqvi non fit diſtinctio peccatorum per ignorantiam unam, ſed per naturas transgreſſionis, qvæ ſimiles non ſunt; aut per diſcrimen Sabbathorum, qvod ad errorem Sabbathi.

ANNOTATIO XLII. AD MISCHN. II.

pag. 18.

אבות מלאכות וכו׳
Patres operum &c.

Serens, Arans: Ecce non tradit Arans primò, & deinde ſerens, qvemadmodum totus orbis enumerare nobis ſolet. Nimirum, qvando fundus aliqvis durus fuerit, araveritq; & ſeverit eum (aliqvis;) deinde iterum araverit illum: tum etiam propter arationem ſecundam reus peragitur. *Metens:* ſc. ſeminata. Sed & colligens ex arboribus, reus fit ſub nomine metentis. *Manipulans:* h.e. colligens ſemina evulſa, & congregans ea in locum unum. *Ventilans:* ſc. vanno ad ventum. *Purificans:* à rejectamento ſive manibus ſuis, ſive cribro. *Cribrans:* Cribro נפה dicto. Qvamvis verò hæc omnia (tria) unum idemq; ſint; qvod adſeparandum rejectamentum à medio cibi facta ſint tria hæc; attamen propterea qvod hæc ipſa tria (diſtincta) fuerunt in habitaculo, utut ſibi invicem ſimilia ſint, conſideratur unumqvodq; in ſeipſo (ſeu ſeorſim:) vel etiam, qvia non fiunt ſimul, ſed unum poſt alterum. אופה *Coqvens:* non fuit hic in habitaculo (ſancto.) Nam coctura non intelligitur, niſi de pane. Jam verò coctura panis non conveniebat operi habitaculi (ſancti.) Niſi qvod Doctor Miſchnicus ordinem (cœptum) in pane perſeqvi voluit. Nihilominus מבשל coqvens in aqvis, qvod (opus) eſt de ſpecie operis אופה coqventis panes, fuit in habitaculo, qvoad materiam (variam) coloris, hyacinthini, purpurei, & dibaphi. Cæterum etiam qvi miſcet ollam, & qvi ponit operculum ſuper ollam ſtantem ad ignem, reus eſt ſub nomine coqventis in aqvis. Itidemq; omnia iſta præcedentia, qvæ in Miſchna recenſentur, (nimirum) ſerens, Metens, Triturans &c. Omnia, (inqvam) ratio-

Digitized by Google

ratione materiæ coloris (variæ) pertinent ad opus habitaculi. *Tondens lanam:* & omnia reliqva opera ejus, qvæ in lanam hyacinthini operis habitaculi cadunt. *Dealbans illam:* h. e. abluens in fluvio. *Excutiens eam:* Qvi excutit eam baculo; vel etiam qvi pectine. המיסך *ſtamen ſubtegens:* אורדיר barbare. בתי נירין *duo ſpatia filorum:* h. e. qvi immittit duo fila in licium: *Rumpens:* removens fila ſubtegminis è ſtamine, aut ſtaminis è ſubtegmine in uſum texturæ. *Ligans & ſolvens.* Sic namq;, qvi capiunt limacem, ex qvo hyacinthinum fit, ligant & ſolvunt. Siqvidem nonnunqvam neceſſe eſt, ut auferantur (nonnulla) fila de reti hoc, & addantur iſti; & (viciſſim) ut ſolvantur hic, & ligentur illuc. Porro *ſuens & diſſecans* etiam fuit (occupatus) circa cortinas (habitaculi.) Nam in cortina, qvam comederat tinea, & in qva fecerat foramen exiguum atq; rotundum, oportebat latius diſſecare deorſum & ſurſum foramen, ut non redderetur plicis plena. *Suens duas ſuturas:* ita tamen, ut etiam liget eas. Nam ſi non ligat, (vel modo claudit) eas, non durant. Cæterum duobus nominibus reus fit, (ſc.) nomine ligantis, & nomine conſuentis. *Venans capream;* (iſta venatio capreæ) & qvodcunq; præterea opus circa pellem ejus, deprehenditur exercitum fuiſſe in taxis & horum pellibus. *Saliens illam, & elaborans eam;* in Gemara eſt, qvi objicit, qvod idem ſit ſaliens & elaborans; ideò omittit unum ex illis, & in locum ejus ſubſtituit ductum linearum: qvod ducens lineas ex patribus operum ſit. *Radens eam:* qvi abradit pilos ejus. *Discindens eam:* h. e. diſſecans & diſcindens eam in lora aut ſandalia. *Scribens & delens:* (Hi etiam) fuerunt in habitaculo (ſancto.) Ita namq; ſignabant aſſeres, ut ſcirent, qvisnam alterius ſocius (ſeu vicinus) eſſet: & qvidem ſcribebant literam in hoc, & literam in iſto. Nonnunqvam autem fiebat, ut erraret (ſcribens) deleretq;. *Extingvens & accendens;* ignem qvi ſub olla materiæ colorum. *Percutiens malleo:* Hæc eſt conſummatio operis. Sic namq; dicitur: pulſans incudem in conſummatione operis. Itaq; percutiens malleo non eſt reus, niſi per conſummationem operis. Cœterum per numerum ab initio (poſitum,) qvum numeravit patres operum qvadraginta minus unum, etiamſi mox iterum enumeraturus (ordine) ſingulos eſſet, vult nos docere, qvod, licet fecerit homo omnia opera, qvæ in mundo ſunt, in uno Sabbatho, in ignorantia una, fieri tamen non poſſit, ut reus fiat, ultra qvadraginta peccata. Siqvidem reliqva opera omnia ſunt proles (ſeu opera minus principalia) iſtorum patrum: atq; ſic deprehenditur, qvod faciat patrem & prolem ejus, nec reus peragi poſſit, niſi (peccati) unius.

Digitized by Google

ANNOTATIO XLIII. AD MISCH. III.

pag. 19.

ועוד כלל אחר וכו׳

Adhuc regulam aliam &c.

Si qvod dignum ad recondendum illud: eo qvod ſit res facta in uſum hominis. *Et recondunt illi ſimile:* eo qvod eam habeat præſtantiam (ſeu æſtimationem,) ut dignum ſit, qvod recondatur. *Non eſt reus, niſi recondens illud:* ſi ab homine aliqvo tanti ſit, ut recondat illud; tum reus ſit per eductionem ejus, qvum educit illud; ſed alius aliqvis homo non ſit reus propter illud, qvia apud eum non eſt opus (aliqvod.)

ANNOTATIO XLIV. AD MISCH. IV.

pag. 19.

המוציא תבן וכו׳

Qvi promit paleam &c.

עצה Eſt palea ſpecierum leguminis. *Plenitudinem oris cameli:* Qvantitas ejus major eſt, qvam plenitudo oris vaccæ. Cæterum plenitudini oris vaccæ, reatum non adſcribit propter paleam iſtam leguminum, ideò, qvod vaccæ non congruit (in cibum.) עמיר: eſt palea ariſtarum. *Oris agni:* (os agni) amplius eſt, qvam os hœdi. Ideò palea iſta ariſtarum, qvæ non conveniens eſt (in cibum) hœdo, non facit reum per plenitudinem oris hœdi, donec fuerit plenitudo oris agni. Sed herbæ, qvandoqvidem conveniunt tam hœdo, qvam agno, reum faciunt etiam per plenitudinem oris hœdi, *Viridia* (vel *ſucco plena:*) Convenientia homini. *In qvantitate caricæ:* hæc namq; eſt qvantitas omnis cibi hominis in Sabbatho: ſed in qvantitate oris hœdi non (faciunt reum,) propterea qvod viridia non conveniunt hœdo. *Et adduntur:* qvicunq; ſc. cibi hominis. *Alter alteri, exceptis corticibus eorum:* qvi non ſunt cibus, neq; implent qvantitatem. *Et petiolis eorum:* hi ſunt cauda fructus, & habentur pro ligno communi. וסובן *Et furfuraceo eorum:* eſt cortex tritici, qvi decidit per evulſionem [ſeu dum evellitur.] ומורסנן *Et glumoſo eorum:* eſt id, qvod in cribro relinqvitur. Rambam qvidem interpretatus eſt invertendo; qvod [ſc.] מורסן ſit craſſius qvidem qvid, minus tamen qvam סובין. *Exceptis corticibus lentium, qvi coqvuntur cum illis:* ad excludendum exteriores cortices, qvi decidunt, qvum facit qvis ex iis aream [h. e. qvando qvis triturat illas.] Porrò *Cortices fabarum*, qvamdiu ſuccum habent & coqvuntur cum cortice ſuo, Rabbi Jehudæ adduntur ad cibos in qvantitatem caricæ [h.e.

Digitized by Google

[h.e. ad faciendam qvantitatem caricæ:] ſed non æqvè aridarum. Qvia hæ non comeduntur cùm cortice ſuo: cum appareant eſſe muſcæ in patina. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

CAP. VIII.

ANNOTATIO XLV. AD MISCHN. I.

המוציא יין וכו׳

Qvicunq; promit Vini &c.

pag. 20.

Qvicunq; promit, qvantum miſcetur in poculo: nimirum (in poculo) benedictionis cibi, qvæ eſt pars qvarta qvartalis vini puri; ut commiſcere poſſit illud juxta proportionem unius partis vini ad tres de aqvis, & inſiſtat qvartali Logi, qvæ menſura eſt poculi benedictionis cibi. *Qvantum uno hauſtu abſorbetur:* qvantum homo abſorbet una vice. Cæterum lactis beſtiæ immundæ, qvod non in cibum cedit, qvantitas eſt, ut eo fucari poſſit unus oculus. על הכתית: vulnus eſt, qvod in tergis eqvorum & aſinorum ex onere naſcitur: qvanqvam (etiam) ſcriptum inveni, qvod ulcus in cute carnis, qvum hæc propè cocta eſſe incipit, caput ſuum ſurſum vertat voceturq; פי כתית. Cæterum licet mel præcipuè in cibum cedat, poſtqvam tamen Medicina ejus inventa eſt, ideò qvantumcunq; (mellis) etiam ſit, ſeqvimur menſuram minorem cum rigore (aliqvo.) *Membrum parvum:* h. e. infantis, filii diei ſui. Et eſt digitus minimus, qvi in pede eſt. לשוף h. e. לשפשף ad abluendum & abſtergendum illis. קילור *pigmentum:* qvod allinunt oculo. *Et qvorumcunq; reliqvorum potuum (ſeu liqvorum,)* ex qvibus non faciunt medicamentum. שופכים ſunt aqvæ fœtidæ, qvarum uſus eſt, ut commiſceatur illis lutum. *Omnium qvartale:* Etiam vini, & lactis, & mellis: eò, qvod menſuræ non dictæ ſint in Miſchna niſi iis, qvi ejusmodi recondunt. Verum qvicunq; reliqvi homines non fiunt rei, niſi per qvartale. Opinio namq; Rabbi Schimeoni hæc fuit, qvod recondens ipſe poſtulet menſuram minorem; nec propter minus illa menſura reum facit. Neq; enim juxta R. Schimeonem propter id, qvod dignum non eſt, ut recondatur, & cui ſimile non recondunt, reus ſit, qvi recondit illud, qvantumcunq; ſit. Sed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem.

Digitized by Google

Annotatio XLVI. ad Miſch. II.

pag. 20.

המוציא חבל וכו׳

Qvicunq; promit funem &c.

Anſam urceo: ut teneatur illa. תלאי *ſuſpenſorium:* ad ſuſpendendum hoc (cribrum) ab iſto. Minus autem eſt, qvam menſura anſæ urcei. *Menſuram calcei:* ad monſtrandum opifici, (Sutori, dicendumq;;) juxta hanc menſuram: oportet me (habere calceos,) hæc menſura minor eſt qvã ſuſpenſorii. נייר *Papyrum:* ex herbis hanc faciunt, קשר מוכסין *ſignaturam publicanorum:* Nonnunqvam ſolet homo dare vectigal in ingreſſu fluvii in hâc ripa. Ubi dari ſolet ipſi ſignatura, qvam demonſtret publicano, qvi in altera ripa fluvii, ad probandum illi, qvod jam ſolverit vectigal. Habent autem in more, ut ſcribant duas literas magnas in ſignum; & majores qvidem noſtris literis (communibus.) *Papyrus deleta* non amplius apta eſt ad ſcribendum (ſuper illam aliqvid.) Propterea reqvirit menſuram magnam, ſc. ad volvendum circa vaſculum (balſami.)

Annotatio XLVII. ad Miſch. III.

pag. 21.

עור לעשות וכו׳

Pellem ad faciendum &c.

Ad faciendum ex illa amuletum: h. e. ad obducendum illa amuletum. קלף *Membranam, ad ſcribendum ſuper eam ſectionem minimam:* Qvandoqvidem enim pretium ejus magnum eſt, non fit ea ſignatura publicanorum, ſed Thephillin & Meſuſoth. Neq; reum facit per qvantitatem parvam. *Atramentum ad ſcribendum duas literas:* ad faciendum ſignum ſuper duas vertebras vaſis, aut ſuper duos aſſeres ad conſociandum illos. *Ad fucandum oculum unum;* ſic namq; facere ſolent modeſtiores (fœminæ,) qvæ incedunt obvelatæ: non revelant, niſi unum oculum, & fucant illum.

Annotatio XLVIII. ad Miſch. IV.

pag. 21.

דבק כדי ליתן וכו׳

Gluten ad dandum &c.

השבשבת *Arundinis Aucupatoriæ:* Aucupes ſuffigere ſolent aſſerulum parvum capiti arundinis, & dare ſuper eum gluten; ut avis, qvando ſuper illum ſedet, adhæreat ipſi [glutini.] Oportet autem dare ſuper illum

Digitized by Google

illum multum glutinis, ut avis hæreat in illo. *Ad faciendum foramen*: In qvodcunq; [vas] dant argentum vivum, ejus os obſtruunt pice, aut ſulphure; ſed faciunt in re obſtruente foramen parvum, ut emittere ex illo argentum vivum poſſint. חרסית eſt later contuſus, ad faciendum os ollæ, per qvod follis intrat. מטמוט eſt pes, cui olla imponitur. Reqvieſcere namq; faciunt ſuper pede ſeu baſi, ad hoc ipſum factis. *Furfures addandum ſuper os*: ſc. ollæ aurifabrorum. Ubi loci non habent carbones, conflant aurum igne furfurum. Alia Interpretatio: ſolent dare furfures ſuper os ollæ, qvando conflant aurum. *Calcem ad linendum minimam, qvæ eſt inter filias*: Qvando filiæ pervenerunt ad tempus usq; ſuum (pubertatis,) nec venit ipſis via [mulierum:] tum filiabus pauperibus illinere ſolent [matres] calcem, ut via venire feſtinet; ſed excidere ſimul facit pilos. At filiabus divitibus illinunt fariuam optimam. Filias tandem Regum oleo [ungunt] olivarum, qvæ [olivæ] tertiam partem [ad maturitatem] nondum pervenerunt. כלכול ſunt tempora: qvæ linunt calce, ad ponendos eò capillos. אנדיפי eſt [pars faciei] parumper infra tempora, qvam vocant בת צדעא Filiam temporum. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam: nec eſt deciſio juxta R. Nehemiam.

ANNOTATIO XLIX. AD MISCH. V.

ארמה כחותם וכו׳ pag. 21.

(Qvi effert) terræ tantum, qvantum ſigillum &c.

ארמה Eſt lutum rubrum. מרצופין ſunt ſacci magni, in qvibus portant merces in navem. Obſignant autem eos, qvemadmodum obſignant epiſtolas. Cæterum menſura Doctorum noſtrorum minor eſt, qvam R. Akibæ. Et eſt deciſio juxta Sapientes. *Ad ſtercorandum* כרישא h. e. porrum. Et menſura ejus minor, qvam caulis braſſicæ. Deciſio verò eſt juxta Sapientes. *Qvantum vola capit.* סיך: h. e. Vola (aut forte ſcutella) cæmentariorum. *Ad faciendum calamum*: qvi pertingat usq; ad articulos medios digitorum ſuorum (ſcribentis.) *Craſſior*: qvi non idoneus eſt ſcriptioni. מרוסס h. e. contuſus & fractus. *Ovum leviſſimum*: h. e. ovum gallinæ. Qvare verò vocatur ovum leve? Qvia eſt facile coctu magis, qvam reliqva ova. Menſura autem eſt, ut coqvas in qvantitate caricæ de illo. מרומרן h. e. commixtum oleo. *Et ſcutellæ inditum*: qvæ (ſcutella) prius calefacta eſt: nam hoc ovum citiſſimè coqvitur.

Digitized by Google

ANNOTATIO L. AD MISCHN. VI.

pag. 22.

עצם כדי לעשות וכו׳

Os, ut faciat &c.

תרוד Eſt patella. חף eſt dens de dentibus clavis, qva aperiunt januas. Non eſt autem deciſio juxta R. Jehudam. כרכר *Radii*: ſc. textorum, per qvem traducant ſtamen, qvando hoc expanditur ante ipſum (textorem,) & qvo percutit fila, (ut arctius cöeant.) *Ad jaciendum in pecudem*: Qvia non fatigatur homo, qvando tollit ſcrupum. Propter aves verò, ad abigendum eas; ubi leviſſimus (ſcrupus) communiter ſatis ſuperq; eſt.

ANNOTATIO LI. AD MISCHN. VII.

pag. 22.

חרש כדי ליתן וכו׳

Teſtam, ut detur &c.

Inter poſtem unum & alterum: Qvando ordinant poſtes aut columnas, aut trabes, aut faciunt ordinem trabium ſuper terra, eſtq; foramen inter unam alteramq;, pro fultura ponit (teſtam) ſub illas, ut non in latus inclinentur. *Indicium (rei:)* nam utilis eſt teſta ad exceptionem ignis. לחשוף h. e. ad hauriendum. גבא eſt fovea parva, in qva aqvæ congregantur: qvandoqvidem teſta etiam eſt utilis ad acceptionem aqvæ. Deciſio eſt juxta R. Joſe.

CAP. IX.

ANNOTATIO LII. AD MISCHN. I.

pag. 23.

אמר רבי עקיבא וכו׳

Dixit Rabbi Akiba &c.

Dixit R. Akiba: Unde eſt, qvod Idolum inqvinet per onus? Qvandoqvidem locuti ſunt ſupra de qvalicunq; probatione pro teſta: adduxit (Doctor Miſchnicus) etiam hic Scripturam in qvalemcunq; probationem. Cæterum Scriptura: Et diſperges eos ſicut menſtruatam (Eſa. XXX. v. 22.) Vicina eſt ſcripturæ (dicenti. v. 14.) Qvod non reſidua futura ſit in contuſione ejus teſta, qvam ſupra adduxit. Qvod cum iſta ſe habeat; ideo, qvum oportuerit tradere (mox in Miſchn. 3.) Unde eſt, qvod lavet circumciſio-

Digitized by Google

ciſionem(locum circumciſionis)&c? Tradere hic voluit aliqvod,unde eſt? ſimile iſti. *Inqvinet peronus:* ita, ut, qvi portat illud, lavare cogatur veſtes ſuas, etiamſi non tetigerit illud, e. g. qvum fuerit in dolio, aut ſimili aliqva re. Porrò diſſentiunt Rabbini noſtri (circa illud) à R. Akiba: dicuntq;: Non inqvinat illud, niſi per contactum, ſicut animal immundum. Et deciſio qvidem eſt juxta Sapientes *Diſperges ea ſicut languidam*, mulierem: q. d. erunt in oculis tuis, diſperſa ſicut languida h. e. ſicut mulier menſtruata: qvemadmodum ſcriptum eſt (Levit. 15. v. 33.) והדוה & languida in menſtruis ſuis. Loqvitur autem Scriptura de idolis,(nimirum Eſa.XXX. v. 22.)

ANNOTATIO LIII. AD MISCH. II.

מנין לספינה וכו׳ pag. 23.

Unde eſt, quod navis &c.

Quod pura(ſeu *munda*)ſit: qvod non recipiat immunditiem. *In medio maris.* Planum eſt (& vulgò notum,) qvod navis in medio maris eſſe ſoleat. (Qvid ergo opus fuit iſtud dici?) Verum enim verò docere nos voluit,qvod navis ſit ſicut mare. Cujusmodi ergò eſt mare? mundum eſt. Qvare etiam navis munda eſt; licet etiam fuerit teſtacea, aut oneraverint illam in arida (terra,) & poſtea demiſerint eam in mare. *Qvod ſerant in ea quinq; ſemina:* ita ut ſufficiat ad faciendum inter illa diſcrimen competens, nec fiat permixtio. *Qvatuor in quatuor ventos areola:* implet totam venti plagam, fere ad cornu (anguli) usq;. Verum in medio non ſeminat niſi unum granum; ut granum, qvod in medio eſt, diſtet tres palmos à ſemine qvod eſt in qvacunq; venti plaga. Nam ſpatium ſuctionis uniuscujusq; ſeminis eſt palmi cum dimidio. Licet verò in omnibus cornibus (ſ. angulis,)qvæ in ventorum plagis, ſemina ſibi invicem propinqva fuerint, nec diſtantia trium palmorum inter illa extiterit, adeò ut unum ſugat ex altero, non erit tamen locus ſolicitudinis,(h. e. propter qvem debeamus eſſe ſoliciti:)Nam de heterogeneis tantum ſolicita eſt Scriptura, ut non fiat commixtio: de ſuctione autem non ſumus ſoliciti.Qvemadmodum (alibi) traditum legimus: ſi ſepes fuerit inter eas (vineas;) una poterit fulcire ſe in ſepe ab uno latere,& altera qvoq; poterit fulcire ſe in ſepe ab altero latere: licet ſuxerint inferius (altera ex alterius loco.) Jam hic (in Areola) diſcernendi indicium ingens eſt, dum venti una plaga conſita eſt verſus ſeptentrionem aut meridiem; altera verò venti plaga conſita eſt verſus ortum aut occaſum. Sed inter ſemen intermedium & ſemi-

Digitized by Google

ſemina plagarum venti non eſt diſcernendi indicium (ejusmodi.) Hinc ſi propinqva ſibi facerent, futura eſſet commixtio. Propterea neceſſaria eſt diſtantia (tanta,) qvanta eſt ſuctio. *Dictum namq; eſt,* (Eſai. LXI. v. 11.) *Quia ſicut terra profert germen ſuum:* Profert, unum: germen ſuum, unum: ſemina ſua, duo: germinat, unum. En tibi qvinq;. Cæterum ſex palmos non poſſumus diſcere ex Scriptura: niſi qvod certum eſt Rabbinis noſtris, qvod ſi qvinq; ſemina fuerint in ſpatio ſex palmorum, non ſugant plagæ venti ex medio, nec medium ex plagis venti. Qvia ſpatium ſuctionis cujuscunq; ſeminis eſt palmi cum dimidio. Qvando itaq; indicat Scriptura qvinq; ſemina in areola; ſimul ſex palmos infert. Qvoniam verò in tractatu Kilajim expoſui conſtitutiones areolæ, & particularia ejus, & minutias ejus: ideò hic brevis eſſe volui,

ANNOTATIO LIV. AD MISCHN. III.

pag. 23.

מנין לפולטת וכו׳

Unde eſt, quod evomens &c.

Qvod ſit immunda: qvia die tertio nondum putrefactum eſt ſemen concubitus, ſed poteſt tum evomi, tum proles formari ex illo: ideò etiam vocamus illud ſemen concubitus, q. d. aptum ad ſeminandum ſe (h. e. ad generandum prolem.) *In tertiam diem:* Qvando ſolicita fuit Scriptura de immundis ex caſu (ſeminis emiſſi) in legislatione: ſimiliter, ſeparare ſe illas (mulieres) voluit tres tantum dies; nec ſolicita de hoc fuit, ſi evomerent (ſemen) poſtea in die qvarto à ſeparatione (iſta,) qvum putrefactum (tum) ſit, nec aptum ad ſeminandum ſe. Cæterum decidit conſtitutio, qvod evomens in die tertio munda ſit. Miſchna verò confuſa eſt. Vult namq; tradere, unde eſt, qvod evomens concubitum ſeminis in die tertia, munda ſit. Qvia dictum eſt: & ſint parati in tres dies. Qvod autem Scriptura dicit: in tres dies, idem eſt ac in tertiam diem. Nam tertio die à ſeparatione data eſt lex. Aut etiam non eſt confuſa; ſed R. Eleaſar filius Aſariæ eſt, qvi opinionem habebat, qvod evomens in die tertio immunda ſit. Sed (tum) deciſio non erit juxta illum. *Unde eſt qvod Lavant &c.?* Etiam aqvis calidis, qvæ in Sabbatho calefactæ ſunt: ideò qvod adhuc die tertio in periculo verſetur. Qvantò verò magis primo & ſecundo? Cæterum aqvæ confirmant corpus infantis, & ſaniorem illum reddunt. לשון *particulam coccinei:* in forma linguæ lanam rubram alligarunt, dimidium qvidem ejus in capite hirci emiſſi in Aſaſeel, & dimidium qvidem ejus monti. Et qvum dejecit (de monte) hircum deorſum, parti-

Digitized by Google

..icula iſta alba facta eſt. Cognoveruntq; inde, qvod peccata ſua ex-..ta eſſent.

ANNOTATIO LV. AD MISCHN. IV.

מניין לסיכה וכו׳

Unde eſt, quod unctio &c.?

pag. 24.

Unde eſt, qvod unctio ſit ſicut bibitio? Non ſicut ipſa bibitio, ut poſſet reum reddere exciſionis; ſed qvod ſit prohibita.

ANNOTATIO LVI. AD MISCHN. V.

המוציא עצים וכו׳

Qui effert ligna &c.

pag. 24.

Ovum leve: eſt ovum gallinaceum, qvod facile concoctu eſt magis, qvam omnia reliqva ova. Non autem (vult,) ut coqvatur totum, ſed in qvantitate (tantum) caricæ de illo percuſſo, & ſartagini indito. *Adduntur,* ſc. omnes ſpecies condimentorum, *ſibi in vicem.* אסטים *Crocum:* כירכם in lingua Arabica (dictum) eſt, & color ejus ſimilis eſt hyacinthino. פואה *Rubiam:* ſunt radices herbæ, qvibus tingunt rubrum. In Arabica (lingua) eſt אלפוה. סבכה *Galea:* in ſummitate galeæ, qvæ facta eſt cum cælatura, ponere ſolent particulam panni. נתר *Nitrum:* Eſt ſpecies terræ, qvæ ſplendet, vocantq; אלום (Alumen) barbarè. בורית *Saponem:* eſt ſpecies germinis, qvod purificat & mundat. קמוליא *Cimoliam:* eſt herba, cujus pulvere mundas faciunt manus, ut abſtergant ſordes. In idiomate Gemarico vocatur שלוף דוץ; In Arabica verò (lingua) vocant eam אלקלי ואשלג *Et Aſchleg:* non eſt mihi clarum, qvid ſit. Cæterum ſuper maculam, qvæ deprehenditur in veſte, de qva notum non eſt, ſitne ſanguis menſtruatæ, nec ne? tranſire faciunt ſeptem res, ad probandum eis illam. E numero earum ſunt qvatuor colores iſti. Deciſio verò non eſt juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO LVII. AD MISCHN. VI.

פלפלת כל שהוא וכו׳

Piper qvantulumcunq; ſit &c.

pag. 25.

פלפלת *Piper qvantulumcunq; ſit:* modò id commodum ſit odori oris. Non eſt autem id piper, qvod apud nos invenitur. *Reſinam, qvantulacunq; ſit:* qva curant eum, cui eſt dolor dimidii capitis. *Species Aromatum:*

Digitized by Google

matum: ſc. qvantulæcunq; ſint pro odore bono. *Species metallorum, qvantulæcunq; ſint:* ex qvibus facere poſſint ſtimulum parvum. מקק eſt putredo, qvæ decidit de libris (legis) aut tegamentis, qvæ inveterarunt. In ſignificatione ut הָמֵק Tabefaciet carnem ejus. (Sach. XIV. v. 12.) *Modo ea condant, ad reponendum ea* (alicubi:) Nam omnis ſancta res reqvirit repoſitionem. *Qvicqvam:* Qvare (verò) cogitaſſet Scriptura prohibere illud? Cum tamen correctionem ingentem (qvis) faciat, qvando idolum ejicit è domo ſua? Non itaq; deciſio eſt juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO LVIII. AD MISCH. VII.

pag. 25.

המוציא קופת וכו׳

Si quis promit pyxidem &c.

הרוכלים *Pharmacopolarum:* qvi vendunt aromata (adhiberi ſolita) ad ornandum mulieres. Sunt autem illis pyxides parvæ pro faſciculis aromatum. *Reus non eſt, niſi unius peccati:* nam omnium una (tantum) eſt eductio. *Minora carica:* Qvamvis omnium ciborum menſura ſit qvantitas caricæ; hæc tamen (ſemina,) poſteaqvam ad ſeminandum ea aſſervata ſunt, etiam per minus qvid carica reum reddunt. Cæterum non eſt deciſio juxta R. Jehudam fil. Bathiræ, qvi dicit: qvinq;. *Semen cucurbitarum* præ reliqvis ſeminibus hortenſibus æſtimatum eſt. Similiterq; ſemen cucurbitarum Ægyptiacarum; & ſemen fabarum Ægyptiacarum, qvas vocant פאסלי Phaſelos barbarè. *Locuſtam vivam, qvantulacunq; ſit:* Qvam recondunt parvulo, ut cum illa ludat. *Mortuam in qvantitate caricæ:* juxta jus reliqvorum ciborum. *Aviculam vinearum:* avis eſt, qvæ invenitur inter palmas ſelectiores. *Sive vivam ſive mortuam, qvantulacunq; ſit:* nam faciunt ex illa medicamentum pro ſagaci (vel vidente.) Cæterum Sapientibus locuſta viva habetur pro immunda, qvantulacunq; ſit. Unde Doctor Miſchnicus primus exiſtimavit, qvod rem immundam non recondant parvulo, ne fortè, ſi adferunt illi, ille comedat eam. Nec deciſio eſt juxta R. Jehudam.

CAP. X.

ANNOTATIO LIX. AD MISCHN. I.

pag. 28.

המצניע לזרע וכו׳

Qvicunq; recondit in ſemen &c.

Qvicunq; recondit: ſc. ante Sabbathum. *In ſemen & in ſpecimen:* ad mon-

monſtrandum, qvod ſibi ſint colores, ut emant ab illo. *Aut medicinam:* ita qvidem, ut oblitus ſit in Sabbatho, qvare reconderit. *Et promſerit:* ſimpliciter. *Reus eſt:* per illud, qvantulumcunq; ſit: nam juxta mentem priorem promſit illud. Jam verò magni æſtimaverat. *Niſi ſecundum menſuram ejus:* Uniuscujusq; verò menſura (jam ſupra) expoſita eſt. *Si rurſus repoſuerit:* ille qvi recondit minus, qvam pro menſura, & (poſtea) promſit illud. Qvod ſi tamen deliberabit ſecum, qvod non in ſemen (aſſervare velit,) tum, licet iterum reconderit, tamen non erit reus per reconditionem; niſi plenam (illud) habuerit menſuram (ſuam.) Nam poſteaqvam deliberavit, qvod non in ſemen (aſſervare velit,) irritum fecit prius propoſitum ſuum; atq; adeò fit ſicut qvivis (alius) homo.

ANNOTATIO LX. AD MISCH. II.

המוציא אוכלין וכו׳

pag. 26.

Si qvis promit cibos &c.

Super limen; qvod eſt Carmelith; hac qvidem cum conditione, ſi ſit altum à tribus usq; ad novem [palmos;] & latitudo ejus qvatuor [palmorum.] *Qvia non fecit opus ſuum una vice:* non fecit dimotionem è loco privato, & depoſitionem in loco publico, qvi [uterq;] eſt locus reatum importans; qvomodo fuiſſet opus perfectum; ſed dimovit qvidem è loco reatum importante, depoſuit autem in Carmelith, qvi eſt locus liber, qvoad iſtam depoſitionem: deinde verò iterum dimovit è Carmelith, qvod non eſt locus reatum importans, & depoſuit in loco publico, deprehenditurq;, qvod non ſit facta dimotio è loco reatum importante, & [ſimul] depoſitio in loco reatum importante unâ [eademq;] vice. אסקופה *Exterior:* eſt porticus, qvæ eſt ante portam domus verſus locum publicum. *Donec eduxerit:* q.d. niſi eduxerit prima vice totum urceum [vel dolium.] Cæterum non tradiderunt hic [qvicqvam,] niſi de urceo [vel dolio] pleno cucurbitis, aut cucurbitis Ægyptiacis, qvæ ſunt longa: adeò ut aliqvid de iis adhuc intus ſit. Sed ſi fuerit plenum ſinapi; qvandoqvidem potior pars ejus, [ſi fuerit foras,] idem eſt, ac ſi totum foras foret, ſimilis factus eſt ei, qvi eduxit totum urceum, atq; adeò reus eſt.

ANNOTATIO LXI. AD MISCHN. III.

המוציא בין בימינו וכו׳

pag. 26.

Qvi exportat ſive dextera ſua &c.

Qvia ſic exportabant Kabathai: humero portabant (iſti;) at dextera vel ſiniſtra vel (in) ſinu (portare) eſt mos terræ (ſeu omnium hominum communis.)

Digitized by Google

munis.) מרפקן *axilla ſua*: eſt pars media, qvæ in brachio eſt. In (lingva) Arabica ſimiliter nomen ejus eſt מרפק. (Germ. dicimus: unter dem Arm tragen.) באפונדרתו *Cingulo ſuo*: Eſt cingulum cavum, cujus os deorſum (vergit:) qvomodo non ſolet fieri eductio; ſed hoc modo ſolet fieri eductio, ſi os ejus ſurſum (vergat.) Interpretatio alia. אפון דרתו Veſtis eſt qvam (homo) induit ſuper carnem ſuam proximè, ad abſorbendum ſudorem. In ea verò facere ſolent qvædam qvaſi marſupia. Jam qvando invertebant eam, ut ſuperior pars eſſet inferior, tum os deorſum (vergere) deprehendebatur. *Ora induſii ſui*: h. e. orâ inferiori induſii.

ANNOTATIO LXII. AD MISCHN. IV.

pag. 27.

המתכוין להוציא וכו׳

Qvi propoſuit ſibi exportare &c.

Ante ſe, ſed venit poſt eum, liber eſt: Qvia propoſuerat ſibi cuſtodiam præſtantiorem: Contigit verò ipſi cuſtodia ignobilior. *Poſt ſe, ſed venit ante ipſum, reus eſt*: qvia propoſuit ſibi cuſtodiam ignobiliorem: contigit verò ipſi cuſtodia præſtantior. סינר eſt ſpecies qvædam femoralium parvorum, qvibus ſe cingunt (mulieres) pudoris ergò. Qvando itaq; ſuſpendit (mulier aliqva) ab iis rem qvamcunq; ad exportandum illlam; hæc verò venit ipſi in latus alterum, rea eſt. *Qvia ſic* ראוי *freqvens eſt, ut circumeat*: h.e. qvia ſic ſolet redire, & circumire in ambitu ſuo; atqve adeo ab initio (ſtatim) noverat, futurum, ut circumverteretur. *Rabbi Jebuda dicit: Etiam accipientes tabellas*: ſc. Regis. Curſores portantes literas, ponunt eas in ligna concava, inſtar arundinum, & ſuſpendunt à collo. Jam ſolet ejusmodi arundo redire & circumire ab anteriori parte aut à poſteriori parte circa collum ejus (curſoris ejusmodi.) Novit itaq;, futurum, ut circumverteretur. Veruntamen non eſt deciſio juxta Rabbi Jehudam.

ANNOTATIO LXIII. AD MISCHN. V.

pag. 27.

המוציא ככר לרשות וכו׳

Qvi educit maſſam in Locum &c.

Si eduxerint duo, inſontes erunt: juxta id, qvod diſcimus (ſ. legimus:) qvum fecerit illa (anima) unum ex omnibus præceptis domini. (Lev. IV. v. 27.) qvi facit totum: non autem qvi facit partem ejus. *Licet R. Schimeon abſolvat*: exiſtimavit namq;, qvod ſi (utiq;) unus ſolus non poſſit facere, duo

duo (nihilominus,) qvando illud fecerint, liberi ſint. Sed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem. *Vivum in Lecto:* propter vivum non reum facit, qvum exportaverit illum, modo non ſit ligatus. Idq; propterea; qvia ille portat ſeipſum. Cæterum hæc verba (intelligenda) ſunt de homine; ſed non de beſtia viva aut ave: qvippe qvæ homini ligato ſimilia ſunt. *Et ſicut olivam de mortuo:* ſc. reus eſt, ſi eduxerit illud. Qvandoqvidem enim immundum reddit, eductio magni exiſtimatur, qvod faciat ad liberandum ſe ab immunditie. *Aut ſicut olivam de cadavere, & ſicut lentem de reptili:* tanta namq; eſt qvantitas eorum, qvoad immunditiem. *Licet R. Schimeon liberum faciat:* etiam qvoad plenè mortuum; ideò qvod non ſit opus propter ſeipſum neceſſarium. Qvicqvid enim non ſit, niſi ut removeat qvis illud à ſe, eſt opus, qvod non eſt neceſſarium propter ſeipſum; hoc verò (à R. Schimeone) pro opere non reputatur. Sed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem.

ANNOTATIO LXIV. AD MISCHN. VI.

הנוטל צפרניו וכו'

pag. 28.

Qvicunq; ungves ſuos minuit &c.

Sic comam ſuam: h. e. qvi evellit comam capitis ſui manu ſua. Sic הגודלת *qvæ implicat* ſc. crine capitis ſui, & implectit eos. עבורת perplexum, Chaldaicè vertitur גדילו. הכוחלת *Qvæ ſe fucat:* Qvæ allinit כוחל fucum oculis ſuis. הפוקסת h. e. qvæ diſcernit crines, qvi in medio capitis ſunt, huc illucve verſus tempora. *Rabbi Elieſer reus pronunciat:* ſc. peccati: Et qvidem fucantem ſe, nomine ſcribentis: implicantem & diſcernentem (crines,) nomine ædificantis. Sed Sapientes (tantum) ex ſtatuto Sabbathico prohibent: Exiſtimant namq;, non eſſe iſtam ſcriptionis rationem, nec eſſe etiam iſtam rationem ædificationis. Et (ſanè) deciſio eſt juxta Sapientes. Cæterum tantummodò eum, qvi minuit ungues ſuos, aut capillos ſuos manibus ſuis, abſolvunt Doctores noſtri à peccato, & à lapidatione. Sed de eo, qvi minuit capillos ſuos aut ungues ſuos inſtrumento, fatentur Sapientes, qvod reus ſit peccati. Et qvidem, qvando (ſibi) aufert duos pilos; reus eſt. At qvando aufert (vel unicum) pilum capitis alterius alicujus hominis, etiam manu, reus ſit. Ungvem tamen, qvi ſeparatus eſt majori ex parte, aut pilum, qvi evulſus majori ex parte, vexatq; ipſum (alterum illum,) licitum eſt auferre manu ſimpliciter. *Evellens aliqvid ex vaſe hortenſi perforato, reus eſt:* ideo qvod fuit qvaſi cohærens (cum terrâ;) qvandoqvidem ſugebat è ſolo per foramen,

ramen, qvod ſuggerit humorem ſoli: ſi maximè foramen ejus fuerit in latere ejus. Qvantitas autem foraminis eſſe debet tanta, qvanta eſt radicis minimæ. *Rabbi licet Schimeon in utroq; liberum pronunciet:* nam non eſt habitum ab illo pro cohærente, ut reum faceret illum lapidationis. Sed non eſt deciſio juxta R. Schimeonem.

Cap. XI.

Annotatio LXV. Ad Misch. I.

pag. 28.

הזורק מרשות וכו׳

Qvi ſpargit è loco &c.

Qvi ſpargit è loco privato in locum publicum. Locus privatus eſt locus, qvi circumdatus eſt qvatuor parietibus; ita ut altitudo eorum ſit decem palmorum; intra verò illos qvatuor palmi in qvadratum, aut amplius. Etiamſi itaq; habuerit milliaria etiam plurima, modo circumdatus fuerit in habitationem. e. g. Urbs, qvæ muro circumdata eſt, portæ autem ejus clauduntur noctu: item introitus, qvibus ſunt tres parietes, & poſtis in latere qvarto: Item clivus altus decem (palmos) & latus qvatuor: aut foſſa, qvæ eſt profunda decem (palmos,) & lata qvatuor: qvin immò etiam vaſa e.g. navis aut turris lignea, & his ſimilia, ſi habuerint qvatuor (palmos) in qvadratum, cum altitudine decem (palmorum:) iſtæc (inqvam, omnia) ſunt locus privatus. Sed & aër loci privati eſt ſicut ipſe locus privatus ad cœlum usq;. Craſſitiem qvoq; parietum judicamus ſicut ipſum locum privatum. Jam verò locus publicus ſunt fora, plateæ & deſerta, & viæ, qvæ ſibi apertæ ſunt, ſiqvidem latitudo viæ ſit ſedecim ulnarum, nec ſit ſuper illa contignatio, (ſeu trabs mixturæ Sabbathicæ.) Eſt qvi dicit, qvod oporteat etiam, ut dividant illa (incedant per illa.) LX. myriades qvotidie, juxta vexilla deſerti (Iſraëlis in deſerto.) Attamen aër loci publici non eſt ſicut locus publicus, niſi usq; ad decem palmos. Qvod autem ultra decem palmos eſt in loco publico, eſt locus liber. Porrò locus, qvi non habet qvatuor palmos in qvadratum, & omnis (locus) à tribus palmis & amplius, is eſt locus liber. Ut magis explicem: ſpinæ & tribuli, & lapides, in loco publico, altiora tribus palmis & deinceps, ſed non habentia qvatuor (palmos) in qvadratum, ſunt locus liber. Sic etiam locus, qvi parietibus qvidem circumdatus eſt, ſed non habet qvatuor palmos in qvadratum: aut fovea, qvæ non habet qvatuor (palmos) in qvadratum, licet profunditas ejus fuerit à tribus & deinceps usq; in abyſſum:

Digitized by Google

m: locus liber eſt. Tandem locus, qvi circumdatus eſt qvatuor parietibus, qvorum altitudo à tribus usq; ad decem, ita ut habeat qvatuor (palmos) in qvadratum, aut amplius: aut clivus, qvi habet qvatuor (palmos) in qvadratum, aut amplius, altus autem eſt à tribus usq; ad decem: aut fovea, qvæ habet qvatuor (palmos) in qvadratum, profunda verò eſt, à tribus usq; ad decem: item introitus clauſus à tribus lateribus ſuis, ſed cui nec poſtis nec trabs à latere qvarto: nec non mare & vallis: (omnia, inqvam) iſta ſunt Carmelith. Carmelith autem eſt qvaſi כארמלית h. e. ſicut vidua, qvæ neq; virgo eſt, neq; maritata marito. Sic (namq;) locus (etiam) iſte neq; locus privatus eſt, neq; locus publicus. Porrò aër loci Carmelith, eſt ſicut ipſe locus Carmelith, usq; ad decem (palmos.) At à decem & deinceps de Carmelith eſt locus liber. Jam itaq; qvi educit è loco privato in locum publicum; aut qvi introducit è loco publico in locum privatum, reus eſt peccati. E loco privato in Carmelith, aut è loco publico in Carmelith: aut (contra) è Carmelith in alterutrum iſtorum: liber qvidem eſt, (ſi faciat;) ſed interdictum tamen habet, (ut non faciat.) E loco privato, aut è loco publico in locum liberum; aut (contra) è loco libero in alterutrum iſtorum: ſolutus eſt ſimpliciter. Unde non opus eſt dicere, qvod è Carmelith in locum liberum, aut è loco libero in Carmelith (ſi eduxerit,) ſolutus ſit. (Ultro namq; ex iſto ſeqvitur, & intelligitur.) Qvi porrò tranſire (qvid) facit ab initio qvatuor ulnarum usq; ad finem qvatuor ulnarum in loco publico, reus eſt peccati: qvi in Carmelith, liber, interdictum tamen habens: qvi in loco privato, aut in loco publico, ſolutus ſimpliciter, ut transferre poſſit, & tranſire facere per totum locum, ſi maximè multa habeat milliaria. Eqvidem R. Akiba, qvi reum pronunciavit, putavit, qvod qvando res tranſeat per aërem loci publici intra decem, idem ſit ac ſi qvieviſſet (ibi.) At Doctores noſtri ſtatuunt, qvod res adhærens intra decem in loco publico, non ſit ei, qvæ poſita eſt, ſimilis: at ſupra decem, qvi eſt locus liber, totus mundus non diſſentit, qvod liber ſit. Deciſio verò eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LXVI. AD MISCHN. II.

כיצר שתי גזוזטראות וכו׳

pag. 29.

Qvomodo? ſi duæ trabes &c.

Qvomodo? Doctores noſtri dicunt hoc (ſeu ita qværunt.) *Duæ* כצוצריות. Idem eſt cum גזוזטראות. Et ſunt aſſeres, qvi egrediuntur ex pariete contignationis extrorſum ſuper locum publicum. Ipſi

verò

verò aſſeres iſti ſunt locus privatus. Jam qvando unus alteri è regio. eſt oppoſitus ab utroq; latere loci publici, tum qvi porrigit aut jacit ex uno in alterum, liber eſt. Qvia non invenimus in opere tabernaculi (ullum opus) è loco privato in locum privatum, ut latitudo loci publici interveniat. Qvod ſi uterq; eſt in una דיוטא h. e. contignatione juxta longitudinem loci publici, ita ut hæc (longitudo) intervallum loci publici conſtituat inter illos: tum qvi jacit (aliqvid ex uno in alterum,) liber eſt. Qvandoqvidem iſte (jactus) eſt ſupra decem (palmos:) neq; invenimus jactum è loco privato in locum privatum juxta viam (ſeu longitudinem) loci publici in habitaculo (ſancto.) At qvi porrigit (aliqvid,) reus eſt: etiamſi etiam porrexerit ſupra decem palmos. Nam invenimus ſimilem iſti porrectionem in Habitaculo è loco privato in locum privatum, inter qvos interveniebat longitudo loci publici. *Tale enim fuit miniſterium Levitarum*; nimirum porrigebant hinc iſtud ſupra decem palmos, ut longitudo loci publici in medio eſſet. Qvomodo? Currus unus poſt alterum erant (ſtantes) in loco publico: & qvi deponebant (ſeu diſſolvebant) Habitaculum, porrigebant illis, qvi erant ſuper curribus, qvi ipſis vicini, & propinqvi erant: hi verò (ſuper his curribus ſtantes) porrigebant iis, qvi ante ipſos erant (in aliis curribus.) Jam unusqvisq; currus erat locus privatus. Sed non jaciebant (qvicqvam:) qvia aſſeres projici non poſſunt propter gravitatem ſuam. הולית *ſovea*: terram, qvam ejiciunt è foſſa foveæ, ſolent ponere circum os foveæ inſtar muri alicujus ad circumdandum. Docet verò nos, qvod fovea cum iſto pulvere (חליית dicto) conjungatur ad faciendum decem (palmos.) Conſideratq; foveam juxta profunditatem ejus, & ſaxum juxta altitudinem ejus. *Qvi ex illis aliqvid auſert*: & ponit in loco publico; aut qvi auſert è loco publico, & ponit ſuper illa, reus eſt.

ANNOTATIO LXVII. AD MISCHN. III.

הזורק ארבע אמות וכו׳

pag. 29.

Qui ſpargit per quatuor ulnas &c.

Qvi ſpargit (ſeu jacit) *per quatuor ulnas in parietem*: ab initio qvatuor (ulnarum) ad finem usq; qvatuor (ulnarum,) ut hæreat in pariete, qvi conjunctus loco publico, ſupra decem palmos: e. g. ſi fuerit maſſa ficuum pinguis, adhæſeritq; hæc parieti ſupra decem palmos in aëre loci publici: liber eſt. Nam qvicqvid eſt ſupra decem (palmos) in loco publico, eſt locus liber. *Infra verò decem, eſt ſicut ſpargens in terra*: ab initio qvatuor

(ulna-

Digitized by Google

(ulnarum) ad finem usq; qvatuor (ulnarum) in loco publico: & reus eſt. Et licet non fuerint à loco projectionis rei in parietem usq;, niſi qvatuor ulnæ præciſæ; non tamen dicimus, qvod craſſities maſſæ (iſtius) ficuum (qvicqvam) minuat de qvatuor ulnis, ut non maneat ab initio qvatuor (ulnarum) usq; ad finem qvatuor (ulnarum.) Qvandoqvidem enim non facere poteſt, ut ceſſet eſſe maſſa ficuum in pariete (fiatq; pars parietis) non poteſt craſſities ejus minuere qvicqvam. *Volvitur autem (res) ultra qvatuor ulnas; liber eſt:* Ecce enim non intendebat jactum reatum importantem. *Et revolvitur intra qvatuor ulnas; reus eſt:* Idq; ſi reqvieſcit, ex qvo erat extra qvatuor ulnas, anteqvam revolvatur introrſum.

ANNOTATIO LXVIII. AD MISCH. IV.
הזורק בים ארבע וכו׳ pag. 30.
Qui jacit in mare quatuor &c.

Qvi jacit in mare: ab initio qvatuor (ulnarum) usq; ad finem qvatuor (ulnarum.) *Liber eſt:* qvia (mare) eſt Carmelith. *Si fuerit* רקק מים *lacuna aqvarum:* (Aqvæ) qvæ non ſunt altiores terra, eſtq; in iis cœnum & lutum, vocantur רקק. *Et via publica per eam tranſierit:* ut ambulent multi ibi. *Qvanta autem eſſe debet lacuna?* Qvanta ejus profunditas eſſe debet, ut dicamus illam locum publicum, nec fiat Carmelith. Cæterum, qvando, dum dicit, *Lacuna aqvarum, & via publica per eam tranſierit,* geminavit eadem iſta verba (*lacuna aqvarum,*) docere nos voluit, qvod, ſi utiq; lacuna fuerit qvatuor (palmorum,) qvando tamen minor extiterit, qvam decem, habere eam debeamus pro loco publico. Geminavit verò etiam verba, *& via publica tranſierit per illam*; ut doceret nos, qvod etiamſi non ambulaverint ibi multi, niſi (inceſſu) coarctato: nihilominus inceſſus coarctatus ſit aliqvis inceſſus.

ANNOTATIO LXIX. AD MISCHN. V.
הזורק מן הים וכו׳ pag. 30.
Qvi jacit ex mari &c.

Ex mari in aridam: h. e. ex Carmelith in locum publicum. *Ex mari in navem:* h.e. ex Carmelith in locum privatum. *Ex altera in alteram aliqvid transferunt:* ſi fuerint duorum hominum, transferunt per modum commixtionis Sabbathicæ, ſunt namq; illis qvaſi duo atria. מוקפות *circumdata* h.e. conjunctæ una alteri: ſicut (alibi legimus:) Non מקיפין conjungunt duo dolia. *Ex altera in alteram nihil transferunt:* Nam ſi ſeparentur

Digitized by Google

tur à ſe invicem, Carmelith inter illas diſcriminabit, & ceſſabit commixtio Sabbathica.

ANNOTATIO LXX. AD MISCHN. VI.

Pag. 30.

הזורק ונזכר וכו׳

Si qvis jecerit, & recordatus fuerit &c.

Si qvis jecerit: ſc. in Sabbatho, per errorem. *Et recordatus fuerit:* qvod ſit Sabbathum. *Poſtqvam exivit:* lapis è manu ejus; attamen antè, qvàm reqvieſcat, ſi maximè non excipit eum alius, ſed reqvieſcit juxta morem ſuum, liber eſt. Sic namq; mox infrà tradi audimus: Donec initium eorum & finis eorum ex errore fuerit. Jam iſtius initium eſt erroris, at finis ejus cum contumacia: poſteaqvam recordatus eſt, qvod Sabbathum ſit, anteqvam reqvieſceret. Miſchna itaq; ſic interpretanda eſt: Si qvis jecerit, & recordatus fuerit, poſteaqvam exivit è manu; vel etiam non recordatus fuerit, ſed alius exceperit (rem iſtam)&c. liber eſt: qvandoqvidem duo qvi fecerunt illud, liberi ſunt: ſin reqvieverit, reus erit peccati: De qvo verò verba dicta (& intelligenda) ſunt? qvando denuò (ſeu iterum) oblitus fuerit. Sed qvando non denuò oblitus fuerit, liber erit. *Qvicunq; rei ſiunt* &c. Hæc regula includit & illum, qvi tranſire facit rem aliqvam è loco in locum. Nam ſi movit loco cum errore, moxq; recordatus eſt, qvod Sabbathum eſſet, anteqvam reqvieverat, liber erit.

CAP. XII.

ANNOTATIO LXXI. AD MISCHN. I.

Pag. 31.

הבונה כמה יבנה וכו׳

Qvi ædificat, qvantum ædificabit &c.

Qvi ædificat: qvem numerarunt inter patres operum. *Qvantum ædificabit, ut reus fiat?* (℞) Qvicqvid (ſeu qvantulumcunq;) ſit. מסתת, eſt, qvi qvadratum facit lapidem, aut qvi complanat eum, & præparat: ſinguli juxta conſuetudinem loci ſui. Hæc verò eſt proles percutientis malleo. Ipſe verò *percutiens malleo*, accipiendus eſt de conſummatione operis lapicidarum. Poſtqvam(ſc.)excidit lapidem è monte circumcirca, & ſeparavit illum ab eodem: percutit ſuper illum malleo ictu magno, ut disrumpatur atq; decidat, qviſqvis ergò conſummat opus aliqvod in Sabbatho, eſt proles percutientis malleo. מעצר eſt ſecuris valdè magna. והקודח h.e. forans. *Qvicqvid ſit:* refertur ad omnes(antecedentes;)(ſc.) ad

Digitized by Google

ad complanantem, & percutientem malleo, aut ſecuri, & forantem. *Et opus ejus eſt durabile:* ut nihil illi (percutiendo) addendum ſit. קורנס eſt barbarè מרטיל. סרן, barbarè אנקוזינא (lacus.) (Ratio rei eſt:) Qvia eſt qvaſi corrigens opus. Et licet non percuſſerit ſuper opus, ſed ſuper incudem; tamen erit corrigens. Sic namq; qvi extendebant laminas habitaculi, facere ſolebant: nimirum percutiebant ſuper laminam tres ictus, & ſuper incudem ictum unum, ad levigandum malleum, ut non diffinderet laminam: qvippe qvæ tenuis erat. Cæterum non eſt deciſio juxta Rabbi Schimeonem filium Gamalielis.

ANNOTATIO LXXII. AD MISCHN. II.

החורש כל שהוא וכו׳

Arans qvicqvid fuerit &c. pag. 31.

המנכש eſt, qvi evellit herbas malas è medio bonarum. Alia interpretatio, qvi fodit circa radices plantarum; qvod eſt opus aliqvod orationis. מקרסם eſt, qvi excidit ramos aridos ex arbore, ad purgandum illam. מזרד *Amputans:* ſc. ramos ſuccoſos recentesqve hujus anni. Nonnunqvam enim fieri ſolet, ut numeroſi reddantur creſcantq; valdè; Sed debilitent virtutem arboris. Ideò excindere ſolent eos ex illa. *Si ad purgandum:* arborem ſc. vel etiam ſolum; exciderítq; ab eo, cui adnata erant (ligna.) *Ovum leve:* in qvantitate caricæ de ovo gallinaceo, qvod facile coctu eſt, magis qvam reliqva ova.

ANNOTATIO LXXIII. AD MISCH. III.

הכותב ב׳ אותיות וכו׳

Qvi duas literas ſcribit &c. pag. 32.

Sive dextrâ ſuâ, ſive ſiniſtrâ ſuâ: qvod ad hominem, qvi utraq; manu uti poteſt. Qvod namq; ad reliqvos homines, ſcriptio ſiniſtræ manus non eſt ſcriptio. *Sive de nomine uno:* nimirum duo Aleph. *De nominibus duobus:* Aleph & Beth. *De duobus* סממניות *humoribus, qvibus ſcribitur:* Unam ſc. atramento, alteram minio. Sunt tamen libri, in qvibus legitur: סמניות, hoc ſenſu, de duobus ſignis, e.g. ſi ſcribunt Aleph in ſignum unum, & Beth in ſignum alterum. *Cujusq; lingvæ:* nec non ſcriptura cujuscunq; gentis. *Nomine ſignantis:* ſc. ſignum. Nam fecerunt (ejusmodi) in aſſeribus habitaculi: eum in finem, ut, qvando diſſolvebant eos, rurſusq; erigebant, non immutarent ordinem aſſerum. Venit verò R. Joſe eò usq;, ut diceret, qvod, etiamſi qvis non ſcripſiſſet, ſed ſignaſſet tantùm duas ſignatu-

Digitized by Google

gnaturas vulgares in ſignum, reus eſſet. Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Joſen. *Invenimus nomen parvum:* q.d. Etſi non abſolutum fuerit opus ejus (e. g.) qvando intendit ſcribere vocem magnam, ſcripſit autem partem (tantùm:) ubi fuerit pars iſta vox (aliqva,) & valuerit loco alio, reus erit. Et ſic habet (etiam) deciſio.

ANNOTATIO LXXIV. AD MISCH. IV.

pag. 32.

הכותב ב׳ אותיות בהעלם וכו׳

Qvi ſcripſerit duas literas in ignorantia &c.

בסם: (hoc dicitur) barbarè אורפימנט (Auripigmentum.) בסקרא eſt lapidis ſpecies, qvi colorem dat rubrum. בקומוס eſt ſpecies terræ cujus color niger eſt. Alia interpretatio: eſt reſina arborum גומא (Gummi) barbarè. בקנקנתום *Chalcantho:* Arabicè eſt זאג; barbarè זדראיאולי (vitriolum.) *Qvâcunq; re, qva ſignat:* ad includendum aqvas, in qvibus macerarunt עפצים, barbarè gallas: qvæ eſt res ſignans, cujus ſignatura durabilis eſt. *Super duos parietes angulares:* qvorum unus ab ortu, & alter à ſeptentrione, contigui alter alteri in angulo. *Super duas pagellas pugillarium:* libellus eſt, in qvo ſcribit rationes ſuas Numularius (vel Mercator.) Licet verò non fuerint (liberæ) ſuper unâ pagellâ, ſi tamen pronunciantur & leguntur una cum altera, e. g. qvando ſcribunt ſuper duas extremitates contiguas ſibi invicem, reus eſt. *Qvi ſuper carnem ſuam ſcripſerit:* nimirum atramento. *Si qvis lineam ſuper carnem ſuam ducit:* ferro ſc. faciens figuram literarum in carne ſuâ. *Rabbi Jehoſcbea abſolvit:* etiamſi eduxerit ſangvinem, qvia non ſolet ita ſcribi. Et deciſio eſt juxta R. Jehoſcheam.

ANNOTATIO LXXV. AD MISCH. V.

pag. 35.

כתב במשקין וכו׳

Qui ſcribit in potus &c.

In Potus (vel ſuccos:) qvi denigrant, ut ſunt aqvæ mororum, & ſimiles. *In aqvas fructuum:* nimirum qvorumcunq; reliqvorum fructuum. *In pulverem viarum:* e.g. ſi duxerit digito ſuo figuram literarum ſuper arenam aut pulverem viarum. *In pulvere ſcribarum:* eſt pulvis minutiſſimus in vaſe ſcribæ. לאחר ידו h. e. per ſuperficiem exteriorem manus ſuæ, ita ut teneat qvidem calamum digitis ſuis, ſed vertat manum ſuam, & ſic ſcribat.

Digitized by Google

ſcribat. ובמורפקן h. e. articulo medio, qvi in brachio. *Literam unam propè ſcripturam:* h.e. ſi juxta literam (prius) ſcriptam appoſuerit unam, & (ſic) duas effecerit. *Aut ſcripſerit ſuper Scripturam:* traduxerit calamum ſuum ſuper literas cæteras olim ſcriptas, easq; renovaverit. *Et ſcripſerit duo Sajin:* dum non apparet ductus ꝫ Cheth ſuperior, ſed tantum duo pedes (ſeu fulcra,) atq; ſic videtur, qvaſi eſſent duo Sajin. *Super duos parietes domus:* nimirum qvi non ſunt in angulo. *Super duas pagellas pugillarium:* in qvibus diſtinctæ columnæ factæ: ita ut ſcribat literam unam in una columna, & literam alteram in alterâ columnâ, nec poſſit eas conjungere, niſi reſecet id, qvod inter illas diſcriminat. Tradit autem primò (aliqvid) de parietibus domus; & mox tradit de paginis pugillarium: qvia non, ſi unum, alterum etiam tradidiſſet. *Unam literam Notaricam:* ita ut faciat ſignum puncti ſuper illam, atq; intelligant per literam iſtam vocem integram e.g. per ק׳ (vocem) קרבן (Korban,) per מ׳ (vocem) מעשר (Maaſer,) per ה׳ (vocem) הרומה (ha-domæh.) *R. Jehoſchea filius Bathira damnat eum:* Qvòd, qvandoqvidem omnes intelligant per illam literam integram vocem, idem ſit, ac ſi ſcripſiſſet literas totius vocis. *At Sapientes abſolvunt:* qvandoqvidem non ſcripſit duas literas. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO LXXVI. AD MISCHN. VI.

הכותב שני וכו׳ pag. 33.

Si qvis ſcribit duas &c.

In duplici ignorantia: nimirum poſtqvam ſcripſit literam unam per errorem, notum illi factum eſt, qvod transgreſſus eſſet. Sed denuò occultatum eſt ab illo, erravitq;, & ſcripſit literam ſecundam in latere ejus. *Unam manè, alteram veſperi:* (h.e. inter veſperas.) Hic poſtqvam ipſi fuit intervallum (temporis) qvod intervenit, ut cognoſcere poſſet, idem eſt, ac ſi fuiſſet duplex ignorantia. *Rabbi Gamaliel eum damnat:* Putavit enim, qvod non eſſet notitia (adſcribenda) dimidiæ menſuræ, ad diſtinguendum, ut non addatur illi altera dimidia. *At Sapientes eum abſolvunt:* exiſtimarunt namq;, qvod notitia, qvæ inter duas partes menſuræ (intervenit,) diſtingvat eas: ut adeo non fiant, qvaſi ſint duæ partes menſuræ in una ignorantia. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

Digitized by Google

CAP. XIII.

ANNOTATIO LXXVII. AD MISCHN. I.

Pag. 34.

רבי אליעזר אומר וכו׳

Rabbi Elieſer inquit &c.

R. Elieſer inqvit: Qvi texit tria fila ab initio: ſi hoc fuerit initium texturæ veſtis, non erit reus; donec texuerit tria fila; aut ſi addiderit texturæ menſuram ejus per unum (filum.) qvod conjungatur cum reliqvis. Sed deciſio non eſt juxta Rabbi Elieſerem.

ANNOTATIO LXXIIX. AD MISCHN. II.

Pag. 34.

העושה שתי בתי וכו׳

Qvi facit duas commiſſuras &c.

Duas commiſſuras: ut indat duo fila ſtaminis בניר, qvod barbarè dicunt ליצאֿ (Licium.) בנירין (in licio:) In Gemara hoc explicatum eſt ita, qvod conjungat duabus vicibus filum ſtaminis cum licio; tertia autem vice conjungat cum filo, qvod convolutũ ſuper arundine. בקירום eſt cortina texta ex lana palmæ.

ANNOTATIO LXXIX. AD MISCHN. III.

Pag. 34.

הקורע בחמתו וכו׳

Qvi rumpit in irà ſuà &c.

Qvi rumpit ſuper mortuo ſuo &c. de mortuo hoc (intelligendum) eſt eo, ſuper qvo, ut rumpat (veſtes,) obligatus non eſt. Hîc, qvia eſt deſtruens, liber eſt. Sed ſi ſuper mortuo, ſuper qvo, ut rumpat, obligatus eſt, eſt diſponens (hoc eſt faciens, qvod aliàs decet facere) adeoq; reus eſt. *In irâ ſuâ, & omnes, qvi deſtruunt, liberi ſunt:* En! Miſchna ſibi ipſi contrariatur. Certè deciſio eſt, qvòd, qvia rumpit (veſtes,) in ira ſua, reus ſit. Qvanqvam enim ſit deſtruens reſpectu veſtis; eſt tamen diſponens, (faciens, qvod voluit facere,) reſpectu affectus ſui, atq; animus ejus ſic acqvieſcit.

ANNOTATIO LXXX. AD MISCH. IV.

Pag. 34.

שיעור המלבן וכו׳

Menſura dealbantis &c.

Dealbantis: ſc. lanam, & *excutientis* illam, & *tingentis* illam, & *nentis* cum

cum illâ, qvæ omnia ſunt patres operum; (iſtorum, inqvam) menſura hæc eſt, ut poſſit nere cum illa lana filum longum juxta latitudinem plenam duplicatæ סיט Sit. Eſt autem סיט Sit intervallum, qvod eſt inter digitum medium & minimum, tum qvando (eos) homo, qvantum poteſt, diſtendit. Qvæ menſura ſpatii ſi bis ſumta fuerit, erit Sit duplicata. Spatium verò, qvod inter pollicem & digitum minimum eſt, ſemel (ſumtum.) ſimiliter eſt latitudo plena duplicatæ Sit: propterea qvod bis in ſe contineat id (ſpatium,) qvod eſt inter medium. *Qvi texit duo fila, ejus menſura eſt*, juxta latitudinem panni, *ſicut plenitudo Sit*. Licet enim non texuerit illa juxta totam plenitudinem, reus tamen erit.

ANNOTATIO LXXXI. AD MISCHN. V. *pag. 35.*

רבי יהודה אומר וכו׳

Rabbi Jehudah dicit &c.

Qvi venatus fuerit avem, donec intrare fecerit eam, *in turrim* ligneam, ארמאריאן (Armarium) barbare, *reus eſt*: qvia hac ratione capi ſolet (avis.) Sed ſi intrare fecerit domum: non ita capi ſolet. Porrò *Caprea* capta habetur, ex qvo (qvis) ingredi eam fecit in domum, & clauſit ante illam: ſed ſi intrare fecit in hortum, aut in atrium, non eſt hæc captura (ſeu venatio.) ולביברין *Vel vivarium:* hæc ſepta ſunt, circumdata muro, qvo immittunt feras, ibiq; cuſtodiunt. *Regula: Qvod caret venatione (ſeu animalibus captis:)* ubi difficile eſt capere e. g. qvando non poteſt attingere extenſione (brachiorum) unâ, qvum extendit ad capiendum. Et deciſio qvidem eſt juxta Rabbi Schimeonem filium Gamalielis, prout expoſuit Verba Doctorum noſtrorum.

ANNOTATIO LXXXII. AD MISCHN. VI. *pag. 35.*

צבי שנכנס וכו׳

Si Caprea ingreſſa fuerit &c

Si Caprea ingreſſa fuerit: nimirum ſponte ſuâ in domum, & clauſerit qvis ante illam, hæc eſt ejus venatio. *Si duo clauſerint, liberi erunt:* ideò qvod duo fuerint, qvi fecerunt illud (opus.) *Si unus non potuit claudere*; h. e. ſi ordinarium, & perpetuum) eſt, ut claudant eam duo: tum verò unusqvisq; habet ſuum opus, qvod per interdictum fieri non debebat: (atq; adeò reus eſt.) Eqvidem Rabbi Schimeon abſolvit, ſed deciſio non eſt juxta Rabbi Schimeonem.

ANNO-

ANNOTATIO LXXXIII. AD MISCHN. VII.

ישב האחד על וכו׳

pag. 35.

Si conſedit unus in &c.

Alter reus eſt: Qvia hic venatus eſt (ſeu cepit) illam. *Qvare ergò? Hic enim ſimilis eſt* (vel; *Cui hic eſt ſimilis?*) poſteaqvam ſc. capta eſt per primum. *Claudenti domum ſuam ad cuſtodiendum eam:* non autem ad capiendum. Ubi deprehenditur, qvod caprea prius capta fuerit cuſtodita intra illam (domum.) Sic iſte (alter:) etiamſi ſurrexerit prior, non tamen aliter habendus eſt, qvàm ſicut cuſtodiens capream, qvam habuit pridie. *Et alter liber:* (Liber,) cujus (hîc) Miſchna meminit, eſt liber & ſolutus.

Cap. XIV.

ANNOTATIO LXXXIV. AD MISCHN. I.

שמנה שרצים וכו׳

pag. 36.

Octo reptilia &c.

Octo: ſc. muſtela, mus &c. recenſita in ſectione: Et fuit in die octavo, (qvæ incipit à Levit. IIX. v. 1. iſta autem octo vid. Levit XI. v. 29. ſeq.) *Si qvis venatus fuerit, reus eſt:* qvia cadit in ſpecies eorum venatio. *Aut vulneraverit, reus eſt:* eſt namq; illis cutis, & vulnus eorum ejusmodi eſt, ut non redeat (cutis ſine cicatrice.) Reus autem eſt nomine rumpentis, qvæ eſt proles triturantis. Vel etiam; qvandoqvidem illis eſt cutis, tingitur cutis ſangvine, qvi congregatur intra illam; atq; ſic fit reus nomine tingentis. Sed qvi reliqva reptilia aut reptantia e. g. vermes, & limaces, & ſcorpiones vulnerat, liber eſt: qvia cutem non habent (ſeu corium.) *Si non in uſum, liber eſt:* qvia non cadit in ſpecies eorum venatio. *Beſtiam aut avem poteſtatis ſuæ, qvi venatus fuerit, liber eſt:* nam ecce (pridem) captæ ſunt, & aſſervatæ. *Qvi vulneraverit, reus eſt:* qvia cutem (ſeu corium) habent. Cæterum non eſt (qvisqvam) vulnerans reus inter omnes iſtos, qvos legimus in Miſchna, niſi propter uſum eorum: ſed ſi qvis non (aliter) vulneraverit, niſi ut noceat illis, tum ecce hypotheſis nobis eſt: omnes deſtruentes liberi ſunt.

ANNOTATIO LXXXV. AD MISCHN. II.

אין עושין הילמי וכו׳

pag. 36.

Non faciunt muriam &c.

Non faciunt muriam: h. e. aqvas ſalis multas, ut inſpergant herbis, qvas

Digitized by Google

qvas condiunt ad aſſervandum ; ſed faciunt aqvas paucas, ut intingant in illas panem ſuum, aut ut injiciant pulmento. *Annon verò muria eſt, ſive parum ſive multum ſuerit?* q.d. ſi multæ (aqvæ ſalis) ſunt prohibitæ, etiam paucæ erunt prohibitæ. (Aut num) dicent : opus magnum eſt prohibitum, exiguum autem licitum? Itaq; tàm hæc qvam iſtæ (aqvæ ſatis) erunt prohibitæ : propterea qvod (qvi illas facit) eſt ſicut elaborans (aliqvid,) & corrigens cibum, qvi injectus illis fuerit, ut aſſervetur. *Hæ verò ſunt* (aqvæ) *licitæ : primò infundit oleum in aqvas* : ſc. anteqvam injicit ſalem. Aut infundit primò oleum ſuper ſalem, anteqvam infundat aqvas. Qvandoqvidem oleum impedit, qvò minus commiſceatur probè (ſal) cum aqvis, & debilitat (inſuper) vires ejus. Non autem infundet primò aqvas & ſalem, & deinde oleum. Nam ex qvo momento infuderit aqvas & ſalem ſimul, apparebit tanqvam elaborans (aliqvid.) Sed nó eſt deciſio juxta Rabbi Joſen.

ANNOTATIO LXXXVI. AD MISCHN. III.

אין אוכלין אזוב וכו׳

Non comedunt hyſſopum &c. pag. 36.

Hyſſopum Græcum : eſt ſpecies hyſſopi, qvæ creſcit inter ſpinas, & interficit vermes, qvi in inteſtinis. *Qvia non eſt cibus ſanorum :* qvæ res arguit mox, qvod pro medicina comederit. Cæterum prohibitum eſt comedere illud in Sabbatho ; ob caſum, ne (qvis) forte contundat aromata; qvæ verò eſt proles molentis. *Poteſt tamen comedere pulegium :* ideò qvod freqventer comedant illud, qvum ſani ſunt. יועזר barbarè פוליין (Pulegium.) Conſumit autem vermes, qvi in hepate ſunt. אבוב רועה *Fiſtulam paſtoris :* eſt arbor, qvæ creſcit ſolitaria, nec habet ramos. Vocant illam Arabicè עצאל רעי. Utilis verò eſt ei, qvi ægrotus factus eſt inde, qvod aqvas ſordidas bibit. *Omnes cibos edere poteſt homo pro medicina :* h. e. omnem rem, qvæ eſt cibus, & qvam ſani comedunt, poteſt homo comedere in Sabbatho, ſi maximè intenderit medicinam. *Præter aqvas palmarum :* Duæ arbores erant, ex ſpeciebus palmarum, qvæ fuerunt in terra Iſraël, & inter illas fons aqvarum. Inde ſi qvis bibebat poculum primum, laxabat excrementum, qvod in inteſtinis ejus : alterum autem poculum purgabat : at poculum tertium abſtergebat inteſtina, usq; adeò, ut homo ejiceret illas (aqvas) limpidas, qvemadmodum imbiberat illas. Porrò *poculum* עקרין *Radicum,* (ita habebat :) Sumebant ſuccum arboris, qvam Arabicè vocant זאג אלכסנדריא, & herbam, qvam vocant עשבא אלסרור h. e. herbam lætitiæ & crocum, contundebanq; illa, & pulverem illorum injiciebant in vinum. Mulier verò fluxum patiens, qvæ de illis bibebat tria

poeula, ſanabatur. *Propterea qvod ſunt medicina pro aurigine:* Laborans morbo, qvi dicitur ירקון Aurigo, ſi bibit de illis, ſanatur à morbo auriginis; ſed efficitur ſterilis, nec gignit (amplius:) ideò dicitur (etiam) כוס עקרין h.e. poculum ſterilium. *Ob ſitim:* ſi non ægrotat.

ANNOTATIO LXXXVII. AD MISCHN. IV.

pag. 37.

החושש בשיניו וכו׳

Qvi laborat dentibus, &c.

Non abſorbebit acetum: ſc. ut evomat (iterum:) Arguit namq; res, qvod ſit pro medicina (ſumtum.) Sed ſi abſorpſerit & abſorbendo demiſerit (in ventriculum, retenturus,) bene ſe habet. *Non unget ſe vino & aceto:* ſiqvidem nemo hominum ungit ſe illis, niſi pro medicina. *Non tamen oleo roſarum:* propterea qvod pretium ejus magnum ſit: ut adeò res iſta arguat, qvod pro medicina fecerit. *Qvia ſic ſolent facere (ſeu ungere ſe:)* qvando ſine plaga (ſeu vulnere) ſunt. *Rabbi Schimeon dicit &c.* Non eſt deciſio juxta Rabbi Schimeonem.

CAP. XV.

ANNOTATIO LXXXVIII. AD MISCH. I.

pag. 37.

אלו קשרים שחייבין וכו׳

Hi ſunt nodi, propter qvos rei fiunt &c.

Hi ſunt nodi, nodus camelorum: perforant camelo naſum ejus, immittuntq; per eum lorum, in qvo nodum faciunt perpetuum. Similiter forant in roſtro navis foramen, & immittunt per illud funem, in qvo faciunt nodum durabilem, qvem in perpetuum non ſolvunt. Similis autem eſt (qvi ejusmodi nodos facit) ei, qvi nodos faciebat filorum cortinarum in habitaculo uſurpandorum. Cæterum nodus ſi durabilis qvidem eſt, ſed non operis opificis; aut non eſt durabilis, operis tamen opificis: liber eſt (homo,) prohibitum nihilominus illi, adeò ut reus non fiat, donec fuerit nodus durabilis. Qvi verò nec durabilis eſt, nec operis opificis, ſimpliciter licitus eſt. *Et qvemadmodum (qvis) ob horum intorſionem reus fit: ſic ob eorundem ſolutionem reus fit:* Nam ſic qvi capiunt conchas, coguntur nonnunqvam ſolvere nodos retium durabiles, modò ad contrahendum, modo ad dilatandum illa. *Qvem (qvis) poteſt ſolvere:* qvod eum non (arctè) conſtrinxerit. *Ob eum reus non fit:* ſi maximè eum fecit, ut perpetuus eſſet. Non eſt autem deciſio juxta Rabbi Meir.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO LXXXIX. AD MISCHN. II.

יש לך קשרים וכו׳ pag. 38.

Sunt nodi &c.

Sunt nodi, propter qvos non ſiunt rei: ſc. peccati; *qvemadmodum rei* fiunt propter *nodum camelorum, & nodum Nautarum.* Sed liber eſt (homo:) licet res ipſi prohibita ſit. Cæterum non recenſiti ſunt nodi hi in Miſchna; in Gemara verò expreſſi ſunt, e.g. lorum longum, qvod alligant annulo, qvi in naſo camelæ, נאקה dictæ, eſt; ſimiliterq; funis longus, qvem illigant funi, facto inſtar annuli, ſuspenſoq; à foramine, qvod in roſtro navis eſt: relinqvunt autem nonnunqvam ibi ſeptimanam (integram) aut aliqvot ſeptimanas; & tum demum ſolvunt illum. Sic etiam propter qvemcunq; nodum, qvem nectunt, ut maneat ſic per tempus certum (tantùm aliqvod,) non autem, ut duret in perpetuum, non fiunt rei. *Colligat mulier os induſii:* habet (induſium) qvasdam qvaſi linguas utrinq;; qvas ligant, dextram qvidam in humero ſiniſtro, ſiniſtram verò in humero dextro. Hæ qvoniam ſingulis diebus ſolvuntur, non ſunt ſimiles ullo modo nodo perpetuo; atq; adeò ſimpliciter licitæ. סבכה *reticuli:* eſt cidaris qvædam, qvæ ſuper capite ejus eſt, facta in forma retis. פסיקיא eſt cingulum latum, & fila dependent ab extremitate ejus, ut iis ligetur. *Et utres vini:* è corio, qvorum coire faciunt os, & colligant illos. Et licet ſint [unicuiq;] duo ligamina, tamen non dicimus, qvod unum illorum abrogando abroget [ne ad aliud qvid utatur] ſitq; nodus perpetuus. *Et ollam carnis:* Nonnunqvam huic circumligant pannum circa os ejus. Et licet ei ſint qvædam qvaſi mammæ, per qvas emittere poſſunt jus ſine ſolutione nodi, attamen non eſt nodus [perpetuus.] *Nectunt etiam ante pecus:* ſc. funem juxta latitudinem oſtii, ad claudendum ante illam, ut non exeat. Et ita habet conſtitutio. *Alligant ſitulam per faſciam:* nimirum ſuper os ciſternæ, ut ligata & ſuſpenſa ibi ſit. Nam faſciam non abrogat ibi [ab alio uſu:] non autem per funem, qvia eum hic abrogat, & fit nodus perpetuus. *R. Jehudah permittit:* non permiſit R. Jehudah, niſi funem peniculamentorum, qvo opus habet ad opus ſuum, nec abrogat illum hic. Sed Doctores noſtri exiſtimarunt; ſi permiſeris illi funem peniculamentorum, ligabit etiam reliqvis funibus: qvia funem cum fune permutabit. Et deciſio eſt juxta Sapientes.

Digitized by Google

ANNOTATIO XC. AD MISCH. III.

pag. 38. מקפלין את הכלים וכו׳

Complicant veſtes &c.

Complicant veſtes: veſtes qvas(qvis)exuit, eas complicat. *Etiam qvater aut qvinqvies:* ita qvidem, ut iterum induat eas eodem die. Tradiderunt autem hoc non niſi de uno homine; non autem de duobus hominibus: qvippe qvi apparent, qvaſi corrigentes. Qvia nec de uno aliqvo homine loqvimur, niſi qvoad veſtes novas, qvæ duriores ſunt (adhuc.) nec citò rugas contrahunt. Verum veterum complicatio eas corrigit (& elegantiores reddit) multùm; ut adeò videatur (qvi complicat) qvaſi corrigens. Sed & de novis non loqvimur, niſi albis: non autem de coloratis: nam etiam coloratarum complicatio eas corrigit valdè. Imò verò etiam de albis non loqvimur, niſi qvando alicui aliæ veſtes non fuerint, ut permutare poſſit. Qvòd ſi qvis habuerit alias veſtes, qvas in honorem Sabbathi permutare poſſit, prohibitum eſt complicare(priores.) *A die Kippurim in Sabbathum:* qvando dies Kippurim (ſeu Expiationum) incidit in veſperam Sabbathi; idq; ideò, qvia Sabbathum majoris ſanctitatis eſt, qvā dies Kippurim. *Neq; (adipes) diei expiationis* (Kippurim) *offeruntur in Sabbatho:* foret namq; qvaſi holocauſtum profeſti in Sabbatho. R. Akiba dicit: paria(ſibi invicem)eſſe, neq; ſacrificium unius ex illis offerri in altero. Et eſt deciſio juxta R. Akibam.

CAP. XVI.

ANNOTATIO XCI. AD MISCHN. I.

כל כתבי הקדש וכו׳

pag. 39. *Omnes Scripturas ſanctas &c.*

Omnes Scripturas ſanctas: etiam Prophetas & hagiographa. *Eripiunt:* ex atrio, qvod invaſit incendium, in atrium aliud, qvod in eodem introitu eſt, licet Sabbathicè non miſcuerit (qvis) illud. Hoc tamen ita (intelligendum eſt.) ut hagiographa ſcripta ſint ſcriptura (ſeu literis) Aſſyriaca, & in lingua ſancta. *Sive in illis legant;* cujusmodi (etiam) ſunt Prophetæ, ex qvibus haphtaras legunt in Sabbatho, in domo congregationis. *Sive in illis non legant:* cujusmodi ſunt hagiographa, in qvibus ne ſinguli qvidem (privatim) legunt in Sabbatho, propter neglectum Scholæ, dum illis immoratur. Nam concionati ſunt populo (in Schola) in Sabbatho, & docuerunt illos conſtitutiones interdictorum, & permiſſionum. Idq; propterea

pteteà, qvod omnibus diebus profeſtis ocupati eſſent negotiis ſuis. Itaq; prohibuerunt legere in hagiographis in Sabbatho, tempore Scholæ (deſtinato.) Ideò qvòd (hagiographa) animum delectarent, ſolerentq; impedire eos, qvò minus audirent concionem. *Et qvamvis in qvâcunq; linguâ ſcripta fuerint:* eſt, qvi dicit, qvòd, licet non datæ fuerint ad legendum in illis, nec eripiant illas, nihilominus debeant reponi, prohibitumq; ſit, deſerere eas in loco communi (ſeu publico.) *Usq; ad introitum non apertum:* ſi qvis habet tres parietes, & poſtem unum in latere qvarto, ille eſt introitus non apertus, de qvo hic ſermo eſt. At ſi (habuerit qvidem) tres parietes, non autem poſtem, eſt introitus apertus. Atq; ſic res expoſita eſt in Gemara. Cæterum non eſt deciſio juxta filium Bathiræ.

ANNOTATIO XCII. AD MISCHN. II.

מצילין מזון וכו׳

Eripiunt cibum &c. pag. 39.

Eripiunt cibum trium menſarum: qvamvis (hic) circa rem licitam laboret; ſiqvidem non permiſerunt illi eripere, niſi in atrium Sabbathicè mixtum tantum; attamen non permiſerunt illi eripere multum: idq; ideo, qvod homo præcipitanter feratur ad opes ſuas, ut, ſi permitteretur ipſi (amplius qvid) veniret etiam eò, ut extingueret. *Si accidit incendium in nocte Sabbathi:* ante comeſtionem (ſeu cœnam.) *Manè:* ante prandium. *Rabbi Joſe dicit: ſemper eripiunt:* qvum dies ejusmodi ſit (tamq; ſanctus,) & circa rem licitam occupentur. Attamen deciſio non eſt juxta Rabbi Joſen.

ANNOTATIO XCIII. AD MISCHN. III.

מצילין סל מלא וכו׳

Eripiunt corbem plenam &c. pag. 40.

Eripiunt corbem plenam tortis panis: qvandoqvidem enim unâ vice eripit; qvid mihi parum? qvid mihi multum? (h. e. non refert, ſive parum, ſive multum fuerit.) *Et orbem ficuum;* licet maximus fuerit, & in multas menſas ſuffecerit. *Qvi ſi fuerint prudentes:* & ſciverint, qvòd, ſi petierint mercedem, ſicut operarii, non accipiant mercedem Sabbathi; qvia primò non cum intentione mercedis operæ venerunt. *Ineunt cum eo rationem poſt Sabbathum:* & timorem Dei obſervamus: licet namq; de publicato (qvivis) acqvirat, & qvicqvid eripit, ipſius ſit; omninò tamen non placebit ipſi (non eo erit animo,) ut commodum capiat ex aliis, qvos ſcit invitos (res ſuas) publicaſſe. Interim etiam non gratum erit, gratis feciſſe, cum laboraverit: idcircò mercedem ſuam accipit.

Digitized by Google

ANNOTATIO XCIV. AD MISCHN. IV.

ולשם מוציא כל וכו'

pag. 40.

Eo etiam educit omnia &c.

Eo etiam educit omnia: nimirum juxta Doctorem Miſchnicum primum, in atrium Sabbathicè mixtum. At juxta filium Bathiræ, in atrium etiam Sabbathicè non mixtum. *Vaſa uſus ſui*: quæ neceſſaria illi ſunt pro iſtoc die ad menſam. *Octodecim veſtimenta*: quæ nimirum in profeſto ſolitus eſt induere: id verò una vice tantum, non autem iterum. Cæterum hæc ſunt (iſta veſtimenta:) ſarabalium ſuperius, & indumentum, quod implent mollibus & lana vitis inter ſuturas, quod vocant Arabicè פרחשיא; & cingulum latum, quo accingitur ſuper veſtimentis ſuis; & veſtis anguſta atq; parva, quam vocant גונבא barbarè; & induſium, quod induit ſuper carnem ſuam, quod vocant קמיזא: & cingulum, quo accinguntur ſuper illo; & galea, quæ in capite ejus; & cidaris; & duo calcei, qui in pedibus ejus; & duo tibialia; & duæ Chirothecæ, quas induunt ſuper manus ſuas, conteguntq; illis brachia uſq; ad axillas; & duo lintea, quibus ſe abſtergit, & pallium parvum, quo tegit caput ſuum, & humeros ſuos; & ſudarium, quod eſt in collo ejus, cujus extremitates ante ipſum dependent; Arabicè vocatum שיך. *Intrate & eripite mecum*: ut, quemadmodum ipſe, ſic & illi eripiant. Sed ſuprà dixit: intrate, & eripite vobis. Nam aliquando fit, ut ipſe plus eripere poſſit, quàm illi eripere queant: e. g. quum ipſe cibum non ſumſit; illi autem ſumſerunt: aut contrà.

ANNOTATIO XCV. AD MISCHN. V.

רבי שמעון בן ננס וכו'

pag. 40.

Rabbi Schimeon filius Nanas &c.

שידה *Capſam*: eſt quædam ſpecies arcæ. *Et arcam*: parvam ſc. menſarum. *Et* מגדל *turrim*: ארמאריאו (Armarium) barbarè; Arabicè autem מנשאר. Tria verò iſta ex ligno ſunt. *Propterea quod aduritur*: non autem ab igne deprehenditur. Jam verò ideò eripit vas ligneum, ne comburatur. *Sive plena*: ſc. aquis, ut recipere ignem nequeant, ideò quod nova ſint. Cæterum exiſtimavit Rabbi Joſe, quod in cauſa eſſe extinctionis, prohibitum ſit etiam ibi loci, ubi damnum opum (quis patitur.) Sed non eſt deciſio juxta Rabbi Joſen.

ANNOTATIO XCVI. AD MISCH. VI.

נכרי שבא לכבות וכו'

pag. 41.

Alienigena ſi venerit ad extinguendum &c.

Non dicunt ei: *Extingue*: quia mandatum idololatræ (datum,) eſt ex con-

Digitized by Google

conſtitutione Sabbathicâ (interdictum.) *Sed neq; non extingue*: Non neceſſe habet, ut impediat manum ejus, ſed permittit ipſi, ut extinguat; idq; ideò, qvia Sabbathica qvies idololatræ non incumbit ipſi: nam Iſraëlita non eſt admonitus de Sabbathicâ qviete idololatræ, qvando hic ſervus ejus non eſt.

ANNOTATIO XCVII. AD MISCH. VII.

pag. 41.

כופין קערה על וכו׳

Invertunt ſcutellam ſuper &c.

Invertunt ſcutellam: figulinam. *Super lumen* (ſeu *lucernam*:) modò non extinguat: Qvamvis etiam ſumſerit vas, pro conſervatione trabis, qvæ in Sabbatho non auffertur. En! hinc reſpondemus Rabbi Jizchako, qvi dixit, (vel objecit:) Non aufertur vas (ullum,) niſi in uſum rei, qvæ aufertur (etiam.) Iſtud namq; traditum eſt de neceſſario ratione loci vaſis, ut hoc transferre licitum ſit, propter uſum loci ejus. *Et ſuper excrementa infantis (ſeu pueri:)* non excrementa ipſius pueri parvi ſignificare vult, qvæ trullâ excrementorum exportanda, licitumq; trasnsferre & exportare illa; ſed ſic vult dicere: & ſuper excrementa gallinarum propter [puerum] parvum, ne manibus prehendat, & ſe illis polluat. Qvæ excrementa qvoniam conjiciuntur in ſterqvilinium, qvod in atrio eſt, qvod propè ipſum [hominem] non poſitum eſt; nec eſt res trullâ excrementorum exportanda: ideò non licitum eſt, illa transferre & exportare; ſed invertunt ſuper illa ſcutellam propter infantem, ne ſe polluat. *Factum venit*: inverſionis ſc. vaſis ſuper ſcorpionem. *In* ערב, eſt nomen loci. *Dubito circa ipſum de peccato*: Qvandoqvidem enim ſcorpio non perſecutus eſt illum, ſolicitus ego ſum, ne fortè reus peccati ſit, nomine venationis. Qvod jam deciſionem conſtitutionis attinet; Ea animalia venenata, qvæ certò mordent & interficiunt, e. g. ſerpentes igniti, & canis rabidus, ſtatim occidere licet, qvam primum [qvis] viderit illa, ſi maximè eum non perſeqvuntur: illa verò, qvæ non certò mordent & enecant, ſed nonnunqvam enecant, nonnunqvam non enecant, ſi perſecuta eum fuerint, licitum erit interficere illa; qvòd ſi non perſeqvuntur eum, invertunt ſuper illa vas: ſin calcavit, & ſic occidit illa juxta ſimplicitatem ſuam [ex improviſo,] ſolutus eſt; at venari ſerpentem ideo, ut cum illo ludat, prohibitum ei eſt.

ANNOTATIO XCIIX. AD MISCH. IIX.

pag. 42.

נכרי שהדליק וכו׳

Si alienigena accendit &c.

Si hauſit aqvas: è puteo, qvi in loco publico eſt. כבש *Gradum*: (hunc)

Digitized by Google

(hunc) faciunt in nave magnâ, ad deſcendendum in illo è navi in terram. Neceſſe autem habuit Doctor Miſchnicus, ut doceret nos de lucerna & aqvis (ſimul.) Nam ſi qvid tradidiſſet de lucerna (tantùm,) potuiſſem dicere: Lucerna eſt, qvæ licita eſt: eò qvod timendum non ſit, ne fortè majorem faciat propter Iſraëlitam, cum lucerna, qvæ uni, eadem centum (hominibus) ſufficiat: Verum aqvæ, de qvibus iſtud timendum eſt, prohibitæ ſunt. Qvod ſi poſuiſſet nobis aqvas (tantùm,) potuiſſem dicere: Aqvæ, qvæ propter Iſraëlitam (hauſtæ,) ſunt prohibitæ; ſed lucerna, ſi maximè propter Iſraëlitam (accenſa) ſit; qvia tamen ipſe (etiam) gentilis eâ opus habet, licita eſt: qvia lucerna, qvæ uni, eadem centum (hominibus) ſufficit. Cæterum qvanqvam gradus lucernæ in hoc ſimilis eſt, qvod gradus, qvi uni, idem centum (hominibus) ſufficit: propter tamen factum Rabban Gamalielis & ſeniorum, tradere voluit (aliqvid) de eo: qvia factum egregium eſt.

Cap. XVII.

ANNOTATIO XCIX. AD MISCHN. I.

pag. 42.

כל הכלים ניטלין וכו׳

Omnia vaſa auferuntur &c.

Omnia vaſa: qvibus ſc januæ ſunt. *Auferuntur in Sabbatho, & januæ eorum cũ iis:* qvamvis etiam ſeparatæ fuerint januæ à vaſis ante Sabbathum; nihilominus auferuntur in Sabbatho ſuper vaſa. Nam non ſunt ſimiles januis domus; qvæ licet avulſæ fuerint in Sabbatho, non tamen auferuntur: ideò qvod januæ domus non deſtinatæ, hoc eſt, non ſunt factæ ad transferendum.

ANNOTATIO C. AD MISCHN. II.

pag. 42.

נוטל אדם קורנס וכו׳

Aufert homo malleum &c.

קורנס eſt malleus. *Palatha*, qvando (qvis) eam rotundam facit, craſſa eſt & dura, ut opus ſit ſecuri, ad ſcindendum eam. מגירה formam habet cultri longi; ſed ſunt in ea inciſuræ multæ ad ſerrandum ea caſeum, qvum diſſecandus & in partes dividendus eſt. Nam beneficio inciſurarum ſuarum celeriter diſſecat rem craſſam. *Scopas, ad converrendas caricas:* ſc. è dolio. רחת *Palam:* eſt tabula, qvæ manubrium habet, & duo latera; ventilant autem illâ triticum. מזלג *Fuſcinulam:* eſt inſtrumentum, cui tres dentes ſunt, & vertunt eo paleas in area (vel potius, ſtipulas & culmos:) כוש eſt colus, in qvo nent mulieres. כרכר eſt lignum textorum

(radius)

Digitized by Google

(radius;)eſtq; ſimile acui ſaccariorum, ad figendum illo, comedendumq; mora, & qvæcunq; fructuum mollium genera. *Acum manus*: eſt acus exigua, qvâ ſarciunt veſtes. *Ad extrahendum eâ ſpinam*: qvæ ingreſſa eſt in carnem ejus. Licitum namq; eſt extrahere iſtam in Sabbatho: qvemadmodum licitum eſt aperire puſtulam, ad educendum ex illa pus; modò non intenderit facere illi os. *Saccariorum*: ad aperiendum januam, ſi cui clavis amiſſa fuerit.

ANNOTATIO CI. AD MISCH. III.

pag. 43.

קנה של זיתים וכו׳

Arundo olivarum &c.

Arundo olivarum: (h. e.) arundo facta ad explorandum oleas, qvæ in cupa ſunt, congregatumne ſit intra eas oleum earum, & eò pervenerint, ut aptæ ſint trapeti (ſeu, ut exprimi poſſint.) *Si nodus fuerit in capite ejus*: inſtar obturamenti, qvod in arundine eſt. *Recipit immunditiem*: Qvandoqvidem enim obturata eſt nodo, relinqvitur aliqvid in eâ de oleo effluente ex olivis, qvo explorat illas, num pervenerint eò, ut exprimi poſſint. Qvomodo facta eſt illi (arundini) receptaculum aliqvod. *Sin*: qvum non fuerit in eâ nodus; licet excavata fuerit, foramen tamen ejus non factum eſt ad accipiendum qvicqvam. Hinc inter ſimplicia vaſa lignea refertur, nec immunditatem recipit. *Sive iſtud, ſive hoc* (fuerit,) *auſertur in Sabbatho*: nam vas eſt factum ad vertendum eo olivas.

ANNOTATIO CII. AD MISCHN. IV.

pag. 43.

רבי יוסי אומר וכו׳

Rabbi joſe dicit &c.

מסר הגרול Eſt ſerra magna, qvâ ſerrant trabes. ויתר של מחרישה *Et vomere aratri*: eſt inſtrumentum magnum, factum in modum cultri, qvo faciunt foſſam ſulci. De his ſolicitus eſt (homo,) & peculiarem iis locum deſtinat, qvum alii alicui operi apta non ſint. *Omnia vaſa ſumuntur* (ſeu auferuntur) *ſive in uſum, ſive non in uſum*: ſic vult dicere: omnia vaſa, qvorum opus eſt licitum. e. g. ſcutellæ & pocula, auferuntur in uſum (ſive ad utendum) ſui ipſorum, aut in uſum loci vaſis: aut non in uſum, h. e. licet (qvis) nec illis ipſis, nec loco illorum uti cogatur, ſed tantum ut tansferat è ſole in umbram, aut ne furentur fures: (iſta, inqvam, omnia auferre) licitum eſt. Sed (repeto) vaſa, qvorum opus licitum eſt. At vas, cujus opus prohitum eſt, e. g. mortarium, & mola,

Digitized by Google

hisq; ſimilia, ſive in uſum ſui ipſius, ſive in uſum loci ſui, licitum qvidem eſt, (ut transferatur:) è ſole verò in umbram, aut propter fures (illud transferre) prohibitum eſt. *Rabbi Nehemias qvidem dicit: non auferuntur, niſi in uſum:* hoc in Gemara expoſitum, in neceſſitatem uſus ſingularis (ſeu proprii) tantum, non autem in uſum rei alicujus alterius; licet etiam ratione ſui ipſius e. g. culter tantùm ad ſecandum licitus eſt; non autem ad fulciendum illo patinam. Verum non eſt deciſio juxta Rabbi Nehemiam.

Annotatio CIII. ad Miſch. V.

כל הכלים הניטלין וכו'

pag. 43.

Omnium vaſorum, qvæ auferre licet &c.

Aliqvid operis: qvodcunq; operis ſit, & licet non fuerit de ſpecie prioris eorum. *Ad infundendum illis coagulum:* craſſum ſc. ſimile maſſæ farinaceæ aqvis mixtæ. Cæterum non diſſentiunt, niſi circa ea, qvæ fracta ſunt in Sabbatho. Sed ſi fracta ſunt in veſpera Sabbathi, totus mundus fatetur, qvod auferantur, licet non fecerint aliqvid de ſpecie prioris eorum operis. Non eſt autem deciſio juxta R. Jehudam.

Annotatio CIV. ad Miſch. VI.

האבן שבקירויה וכו'

pag. 44.

Lapis, qvi in urceo fuerit &c.

Lapis, שבקירויה *qvi in urceo fuerit:* (קירויה) eſt cucurbita arida, qvâ (inſtar urcei) aqvam hauriunt. Hæc verò qvum leviſſima ſit, non haurit (ſubmerſa,) ſed natat (in aqvis.) Ideoq; imponunt in illam lapidem, ad aggravandum illam. Jam ſi haurire (illâ) cucurbita ſolent, nec lapis, utpote qvem diligenter alligarunt ori cucurbitæ, decidit; erit vas; Sin: ecce erit ſicut qvivis alius lapis, nec transferre poterunt cucurbitam, cum facta ſit baſis lapidis, qvem ſuſtinet. *Malleolus vitis ſi alligatus fuerit* לטפיח: h. e. lenticulæ parvæ, qvâ aqvas haurire ſolent, ſive è ciſterna, ſive è fonte. *Hauriunt eâ:* meretur namq; hic palmes dici vas.

Annotatio CV. ad Miſch. VII.

פקק החלון וכו'

pag. 44.

Operimento feneſtræ &c.

Operimento feneſtræ: e. g. tabula, aut velo, aut reliqvis qvibuscunq; rebus, qvibus operiunt feneſtram. Porrò ſuſpenſum eſt illud, qvod non

in

Digitized by Google

in terram detractum eſt. *Sin; eo non operiunt:* Nam ſi detractum fuerit ſuper ſolum usq;: tum, qvando abſtraxerit à terra illud, ad aperiendum illo, apparebit tanqvam aliqvid ædificio addens (de novo.) Jam verò exiſtimavit Rabbi Elieſer, qvod nihil addere liceat tentorio accidentario in Sabbatho. *Sive hoc, ſive iſtud fuerit:* ſive alligatum ſive non alligatum fuerit; modò pridem (ad hoc) paratum ſit. Exiſtimant namq; Doctores noſtri, qvod addere liceat aliqvid tentorio accidentario in Sabbatho. Et deciſio qvidem eſt juxta Sapientes (iſtos Doctores.)

ANNOTATIO CVI. AD MISCH. IIX.

כל כיסוי הכלים וכו׳

pag. 44.

Omne operculum vaſorum &c.

De qvo verba iſta dicta ſunt? de operculis ſoli: In Gemara dicitur: de vaſorum operculis totus mundus non diſſentit, qvin licita ſint, ſi maximè illis non ſit manubrium. Sic etiam de operculo ſoli e.g. operculo ciſternæ & conceptaculi aqvarum, totus mundus non diſſentit, qvin prohibitum ſit, ſi non fuerit ei manubrium. Itaq; diſſentiunt (tantùm) de operculo vaſorum, qvæ ſolo affixa ſunt. Hæc alius putavit ſimilia eſſe ipſi ſolo; alius verò putavit, non ſimilia eſſe ſolo. Sed deciſio eſt juxta Sapientes, qvod, qvicqvid affixum eſt ſolo, ſit ſicut ſolum.

CAP. XIIX.

ANNOTATIO CVII. AD MISCH. I.

מפנין אפילו ארבע וכו׳

pag. 45.

Expurgant etiam qvatuor &c.

Expurgant: ſi ſc. opus habeat (qvis) ſpatio earum, ad locum dandum ibi viatoribus, ut ad cibum accumbere qveant; aut diſcipulis Sapientum, ut concionem audiant: id verò duntaxat qvoad rem præcepti. Nec ſoliciti ſumus de labore eorum in Sabbatho. *Qvatuor aut qvinq;:* non præciſe. Nam ſi opus fuerit, plures etiam (expurgari poſſunt.) *Sed non theſaurum:* h. e. dummodo non removeat (qvis) univerſum theſaurum, donec ad ſolum usq; ejus perveniat: ne fortè eò progrediatur, ut foveas exæqvet. *Expurgant Thrumam mundam:* etiam Iſraëlita, cui non convenit, (ut comedat,) poteſt transferre illam, & expurgare illam; cum conveniat Sacerdoti. *Et dubium:* qvod pauperibus convenit: qvemadmodum

traditum habemus (in Gemara.) Cibant pauperes dubio: qvod ſi ipſe cogatur bona ſua publicare, ut pauper cui conveniat, etiam ipſe ſit; tum ipſi qvoq; competit (ejusmodi dubium.) *Et decimas primas, de qvibus Thruma ſumta eſt*: de qvibus ſumta eſt Thruma decimarum; nondum autem ſumta eſt de illis Thruma magna. e. g. ſi occupavit Levita, & accepit decimas in ſpicis, in qvas nondum ceciderat debitum Thrumæ; ſiqvidem non obligatur frumentum ad thrumam magnam, anteqvam ventilatum fuerit in cumulum. Iſte itaq;, qvi occupavit ſumere decimas in ſpicis, non ſeparat (inde) niſi Thrumam decimarum tantum: tumq; licita eſt ipſi comeſtio, licet non ſeparaverit inde Thrumam magnam. *Et decimas ſecundas, & ſanctum, qvæ redemta ſunt*: qvæ redemerunt domini dederuntq; capitale, non autem ſuperaddiderunt qvintam partem. Audimus (ſeu intelligimus hinc.) qvod redemta iſta (nihilominus) ſint, ſed qvintam tamen partem mutuo det Dominis. *Sed non fructus qvi decimati non ſunt*: licet etiam fuerint non decimati ex conſtitutione Doctorum noſtrorum e. g. ſeminatum in vaſe hortenſi, qvod perforatum non eſt. *Neq; decimas primas, qvarum Thruma ablata non eſt*: ſi occupavit Levita, & accepit decimas, poſtqvam qvidem ventilatum eſt frumentum in cumulum, ſed anteqvam ſepararunt ab illo thrumam magnam; itemq; ſeparavit qvidem (Levita) thrumam decimarum, non autem ſeparavit thrumam magnam: tum hæ ſunt decimæ primæ, de qvibus thruma non ablata eſt, cujus hic mentio fit. Nam poſteaqvam ventilatum in cumulum, & obnoxium factum eſt thrumæ: ubi ſumſerit decimas primas, ſi maximè ſeparaverit ab illis thrumam decimarum, omni tamen tempore, qvo non ſeparaverit thrumam magnam, erit non decimatum, prohibitumq; transferre illud in Sabbatho. *Neq; decimas ſecundas, aut ſanctum, qvæ redemta non ſunt*: qvæ nimirum redemta ſunt, ſed non redemta ſunt legitimè, e. g. qvum (qvis) redemit decimas ſecundas per fragmenta argenti: cum tamen decimæ ſecundæ non redimantur, niſi per nummos, ſuper qvibus aliqva figura eſt, (h. e. per nummos cuſos.) Scriptum enim eſt: וצרת & figurabis argentum in manu tua. At ſanctum non redimitur per ſolum (ſeu fundum.) Qvia ſcriptum eſt: Et dabit æſtimationem tuam in die iſto, h. e. rem, qvæ traditur è manu in manum. לוף eſt ſpecies leguminis, qvod ne qvidem pecudi gratum eſt. Rambam expoſuit, qvod ſit ſpecies ex ſpeciebus ceparum. *Corvorum*: e. g. qvos divites habent, qvi nutriunt corvos magnificentiæ ergò. Non eſt autem deciſio juxta R. Schimeonem fil. Gamalielis.

ANNO-

Digitized by Google

ANNOTATIO CVIII. AD MISCHN. II.

חבילי קש וחבילי וכו׳

Faſciculos ſtipularum, & faſciculos &c. pag. 46.

חבילי ſunt faſciculi. זרדים ſunt rami arborum virides, qvos amputant in cibum beſtiarum. *Invertunt corbem ante pullos gallinaceos:* ita, ut nihilominus (qvis) non fiat dimovens vas ab uſu ſuo deſtinato: ideo, qvod pulli non conſiſtant (vel maneant) ſuper ea (corbe.) Cæterum ille qvi dicit, qvod vas nullum auferatur, niſi in uſum rei, qvæ auferri poteſt, interpretatur Miſchnam (hanc) de eo, qvum uti oportet loco vaſis. *Qvæ fugit:* ſc. è domo. *Urgent eam:* nimirum manibus. *Qvoad ingreſſa fuerit:* tantummodo autem urgent; non verò manuducunt: propterea qvod gallina ſe ipſam elevat de terra, deprehenditurq;, qvod ipſe transportet eam. Sed anſerem & reliqvas aves manuducunt. *Manuducunt vitulos:* apprehendunt collum ejus (vituli,) & à latere ejus eum trahunt, adjuvantq; eum, & movent ei pedes ejus. *Et mulier manuducit filium ſuum:* apprehendit eum brachiis ejus (ſtans) poſt illum; ille verò movet pedes ſuos, & ambulat. *Qvo tollit unum pedem, & ſiſtit* (ſeu figit) *alterum:* qvando infans (aliqvis) movet pedes ſuos, figit unum (in terra,) & elevat alterum. *Sed ſi traxerit, prohibitum:* nam tollit eum (portatq;.) Cæterum ubicunq; R. Jehudah in Miſchna dicit: Qvando? non vult diſſentire; ſed tantum explicare verba Sapientum: & deciſio ubiq; eſt juxta illum.

ANNOTATIO CIX. AD MISCHN. III.

אין מילדין את וכו׳

Non obſtetricantur &c. pag. 46.

Non obſtetricantur: non trahunt partum ex utero in die feſto: eſt namq; labor ingens. Verum מסעדין *adjuvant* eundem partum, ut in terram non decidat. *Prudentem:* h. e. obſtetricem probatam. *De loco in locum:* nec curant prohibitionem terminorum. *Et profanant propter eam Sabbathum:* ex eo momento, qvo ſederit ſuper ſella parturientis, incipitq; ſanguis fluere, usq; ad tres dies, poſtqvam peperit; ſive dixerit: opus ego habeo, ſive non dixerit: ego opus habeo. Sed à tertio die usq; ad ſeptimum, ſi dixerit: ego opus habeo, profanant (Sabbathum;) ſin non dixerit: ego opus habeo, non profanant. A die ſeptimo usq; ad trigeſimum, etiamſi dixerit: ego opus habeo, attamen non profanant, ſed faciunt illi neceſſaria per idololatram: propterea qvod ſit ſicut ægrotus, de qvo nullum eſt periculum. Jam verò rei, qva de nullum eſt periculum, neceſſaria

Digitized by Google

per idololatras faciunt. *Ut ligent umbilicum*: ſc. infantis, qvi longus eſt, & niſi ligarent eum, & convolverent eum, exirent inteſtina ejus: non tamen abſcindunt, ex ſententia primi Doctoris Miſchnici. *Rabbi Joſe dicit: etiam abſcindunt*: & deciſio eſt juxta R. Joſe. Abſcindunt namq; & purgant eum, & inſpergunt illi pulverem myrti, aut ſimiles. *Et omnia neceſſaria circumciſionis faciunt in Sabbatho*: infra ſeqventi capite exponitur, qvænam ſint circumciſionis neceſſaria.

pag. 47.

CAP. XIX.

ANNOTATIO CX. AD MISCH. I.

רבי אליעזר אומר וכו'

Rabbi Elieſer dicit &c.

Rabbi Elieſer dicit: ſi non attulit Inſtrumentum: h. e. novaculam ad circumcidendum infantem. *Adfert illud in Sabbatho retectum*: ad demonſtrandum, qvod præſtantiſſimum ſit hoc præceptum, propter qvod profanent Sabbathum. *Aut ſi periculum fuerit*: qvum decreverint (gentiles) perſecutionem propter circumciſionem. *Tegit illud conſciis teſtibus*: qvi teſtificentur, qvod novaculam præcepti adferat; ne ſuſpicentur de illo, qvaſi portet res alias. *Et ad faciendum ferrum*: ut faciant novaculam pro circumciſione. *Omne opus, qvod fieri poteſt*: ut ſunt rectificantia (vel pertinentia ad melius eſſe) circumciſionis. Qvoniam nimirũ fieri poteſt, ut faciant illa in veſpera Sabbathi, non ſolvunt Sabbathum. Diſſentit (hac in parte) R. Akiba à R. Elieſere. *Qva non poteſt fieri in veſpera Sabbathi*, ut circumciſio ipſa; qvæ qvia non poteſt perpetrari (in veſpera Sabbathi,) cum tempus ejus ſit octavus dies, pellit Sabbathum. Et deciſio eſt juxta Rabbi Akibam.

ANNOTATIO CXI. AD MISCHN. II.

עושין כל צרכי וכו'.

pag. 47.

Faciunt omnia neceſſaria &c.

מוהלין *Circumcidunt*: Abſcindit (circumciſor) præputium. *Nudant*: Cuticulam, qvæ contegit caput membri (virilis.) *Et exugunt*: ſc. ſanguinem. Etiamſi etiam fecerit ejusmodi vulnus, ex qvo ſanguis non effluit, niſi per exuctionem. אספלנית h. e. Emplaſtrum. *Mandit dentibus ſuis*: Ubicunq; enim inſoliti aliqvid facere poteſt, facere debet. *Si non miſcuit vinum & oleum*: ſoliti ſunt, ut miſcerent vinum & oleum in ſcutella, & commiſcerent ea in medicamentum pro circumciſione, qvemadmodum (alias) miſcent ova

Digitized by Google

ova inſcutella. *Induſium:* fruſtum panni perforatum; per qvod foramen locum circumciſionis ingredi faciunt, ut non redeat cuticula, & contegat membrum. *Si non* התקין h. e. præparavit, *circumvolvit digito ſuo*; per modum veſtimenti, ad faciendum aliqvid cum eo inſoliti (& diverſi) à (communi) eductione in profeſto. *Etiam ex atrio alio:* Non tantum è domo in domum in eodem atrio (ſitam,) etiamſi non miſcuerit eam Sabbathicè; ſed etiam ex atrio alio, qvod non Sabbathicè cum illis mixtum eſt.

ANNOTATIO CXII. AD MISCH. III.

מרחיצין את הקטן וכו׳

pag. 48.

Infantem lavant &c.

Infantem lavant: Hoc lavare non debet fieri ſecundum communem modum (lavandi:) nam qvod poſtea tradidit, debet explicare priora: (q. d.) Qvomodo lavant? (℞) per modum affuſionis manu factæ. Verum in vaſe, ſi maximè manu affuderit, prohibitum eſt. Qvantò E. magis juxta communem ejus modum? *Rabbi Elieſer filius Aſaria &c.* Diſſentit (hic) à Doctore Miſchnico priore, exiſtimatq;, qvod lavent puerum juxta modum (lavandi) communem, tam ante circumciſionem, qvam poſt circumciſionem: in die verò tertio à circumciſione etiam tam aqvis calidis, qvæ in veſpera Sabbathi calefactæ ſunt, qvam aqvis calidis, qvæ in ipſo Sabbatho calefactæ ſunt. Idq; ob periculum animarum. Et deciſio eſt juxta R. Elieſerem filium Aſariæ. *Propter dubium:* ſitne filius octo menſium, an verò novem. Nam ſi fuerit filius octo (menſium,) erit qvaſi lapis vulgaris, nec circumciſio ejus pellet Sabbathum. R. Jehudah permittit Androgynum (circumcidi;) ideo, qvod ſcriptum ſit: Circumcidi vobis omnem maſculum (Gen. XVII. v. 10.) ad includendum ſc. Androgynum. At Doctor Miſchnicus prior (urget:) præputium ejus, ſcriptum eſt. (q. d.) Is, qvi totus præputiatus eſt: excipiendus itaq; eſt ille, qvi dimidia ex parte fœmina eſt. Nec eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO CXIII. AD MISCHN. IV.

מי שהיו לו שתי וכר

pag. 48.

Cui fuerint duo &c.

Cui fuerint duo Infantes &c. Diſſentiunt Amoræi in Gemara circa lectionem hujus Miſchnæ. Lectio verò qvam Doctores noſtri præcipuè amplexi ſunt, ſic habet: ſi cui fuerint duo infantes, qvorum unus circumcidendus poſt Sabbathum, alter verò circumcidendus eſt in Sabbatho; at

ille

Digitized by Google

ille oblitus fuerit, circumcideritq; eum, qvem poſt Sabbathum (deberet circumcidere,) in Sabbatho, reus erit. Si unus circumcidendus in veſpera Sabbathi, alter verò in Sabbatho circumcidendus: at ille oblitus fuerit, circumcideritq; eum, qvi in veſpera Sabbathi (circumcidendus erat,)in Sabbatho, R. Elieſer reum eum facit peccati; R. Jehoſchea verò abſolvit, Sic verò habet expoſitio. *Si oblitus fuerit circumcideritq; eum, qvi poſt Sabbathum* (circumcidendus erat,)*in Sabbatho, reus eſt*; ex ſententia omnium. Nam ecce erravit in re præcepti, nec fecit præceptum, dum anticipavit, circumciditq; eum, qvi poſt Sabbathum circumcidendus erat, in Sabbatho. Et hoc fatetur etiam R. Jehoſchea. *Si unus circumcidendus in Sabbatho, & alter circumcidendus pridiè Sabbathi*, oblitusq; fuerit, & circumciderit eum, qvem deberet veſperi Sabbathi, in Sabbatho. R. Elieſer damnat (eum) peccati: ideò, qvod circumciſio, qvæ non fit ſuo tempore, non pellit Sabbathum. Et qvanqvam erravit in re præcepti, dum curæ ipſi fuerit ille, qvi Sabbathi (h e. in Sabbatho circumcidendus)erat atq, hinc erravit in eo; qvanqvam etiam in hoc præceptum fecit, dum aptus fuit, qvi circumcideretur, niſi qvod Sabbathum non pellebat: nihilominus exiſtimavit R. Elieſer, qvod qvi erravit in re præcepti, fecitq; præceptum, qvod non pellit Sabbathum, reus ſit. *At R. Jehoſchea abſolvit:* Exiſtimavit namq;, qvod qvi erravit in re præcepti, & fecit præceptum, qvod Sabbathum non pellit, liber ſit: qvandoqvidem perſuaſus fuit, qvod cum venia domus Judicii faceret. Et deciſio eſt juxta R. Jehoſcheam.

ANNOTATIO CXIV. AD MISCHN. V.

קטן נימול לשמנה וכו׳

Infans circumcidi poteſt ad octo &c.

Pag. 49.

Si natus fuerit inter veſperas, circumciditur ad novem: Nam ecce circumciditur die octavo à die craſtino (numerando.) At forte inter veſperas adhuc dies fuit: Atq; ſic circumciditur die nono. Si fuerit dies ille veſpera Sabbathi: non poterit circumcidi in Sabbatho ſeqventi; ideò, qvod forte dies non ſit. Qvomodo erit circumciſio, qvæ non fit tempore ſuo; nec ſolvit Sabbathum. Itaq; oportet exſpectare usq; poſt Sabbathum, qvi eſt dies decimus. Si dies feſtus inciderit poſt Sabbathum (alterum, qvo circumcidendus:)tum circumciſio, qvæ non fit ſuo tempore, non pellit eum: itaq; circumciditur die undecimo. Qvod ſi fuerint duo dies feſti novi anni, qvi ſunt ſanctitas una: Cum circumciſio, qvæ non fit ſuo tempore, nec ſecundum diem novi anni pellat; etiam duodecimo (die circumciditur.) *Donec revaluerit*; & tranſiverint ſuper illum ſeptem dies integri, de tempore in tempus, à die, qvo revaluit; & tum circumcidunt eum.

Digitized by Google

Annotatio CXV. ad Miſch. VI.

אלו הן ציצין המעכבין וכו' *pag. 49.*

Hæc ſunt fila, qvæ remorantur &c.

ציצין ſunt qvædam qvaſi fila carnis, qvæ de præputio relicta ſunt. עטרה *Corona* eſt labium (ſeu extremitas cutis) altum, circumdans membrum (virile) circumcirca: inde verò demittitur & deſcendit usq; ad caput ejus, & carnem qvæ coronam obtegit. Qvemadmodum (alia) Miſchna tradit: ne dicas majorem partem ambitus ejus, ſed etiam majorem partem altitudinis in loco uno. *Non comedere poteſt de Thruma:* ſi Sacerdos fuerit. Nam Sacerdoti præputiato interdictum eſt comedere de Thruma. Dictum (enim) eſt de paſchate (Ex. XII. v. 45.) Inqvilinus & mercenarius non comedent de illo. Jam verò dictum eſt (etiam) de Thruma: Inqvilinus Sacerdotis & mercenarius ejus non comedet de illa (Levit. XXII. v. 10.) (Jam porrò) Qvomodo ſe habet Paſcha? prohibitum eſt præputiato. Ergo etiam Thruma prohibita eſt præputiato. *Si fuerit magna carne:* qvando nimirum pinguis fuerit, apparueritq; caro ſupra præputium ejus, poſtqvam ablutum eſt præputium totum, qvaſi iſta denuo operiret membrum (virile.) *Rectificat eum:* & aufert novacula de iſta craſſitie, propter conſpectum oculorum; ne videatur, qvaſi præputiatus (eſſet.) *Et non* פרע h. e. non denudavit. *Idem eſt, ac ſi non circumcidiſſet:* adeoq; revertetur, & denudabit; etiamſi removerit manum ſuam ab illa (circumciſione.) Cæterum qvamdiu occupatus fuerit circa circumciſionem in Sabbatho, abſcindit tùm fila remorantia, tùm fila, qvæ non remorantur: ſed poſtqvam removit manum ſuam; ad fila remorantia qvidem revertitur; ad fila vero qvæ non remorantur, non revertitur.

Cap. XX.

Annotatio CXVI. ad Miſchn. I.

רבי אליעזר אומר וכו' *pag. 49.*

Rabbi Clieſer dicit &c.

Rabbi Elieſer dicit: ſuſpendunt המשמרת *ſaccum colatorium:* qvo colant את שמרי feces vini. Hujus expanditur os ab omnibus lateribus circumcirca, ut fiat qvaſi tentorium ſuper concavo vaſis. Qvamvis verò fiat qvoddam tabernaculum, licitum eſt in die feſto. Putabat namq; R. Elieſer, rectificantia cibum hominis, qvæ fieri poſſunt in veſpera diei feſti, poſſe etiam fieri in die feſto. Verum in Sabbatho ſimpliciter non ſuſpendit:

qvod ſi tamen ſuspenſus fuerit, immittunt in illum feces, & colant; qvod non ſit aliqvis purgantis modus. *Non ſuſpendunt ſaccum colatorium:* qvia fit tentorium accidentarium, & apparet qvaſi opus profeſti (eſſet.) *Neq; immittunt in ſuſpenſum in Sabbatho:* qvia eſt proles purgantis, aut cribrantis. Deciſio eſt juxta Sapientes.

ANNOTATIO CXVII. AD MISCHN. II.

pag. 50.

נותנין מים על וכו׳

Fundunt aqvas ſuper &c.

Fundunt aqvas: ſc. in Sabbatho. *Super feces:* qvæ conjectæ ſunt in ſaccum colatorium, qvum adhuc dies eſſet. *Ut clareſcant:* ut feces fiant claræ, & effluat omne vinum earum. Alia Expoſitio: Super feces, qvæ relictæ ſunt in dolio, & colligunt aqvas h. e. vinum, & educunt illud in Sabbatho & bibunt illud. Nec eſt in hoc qvicqvam de purgante vinum, propter flores albos, qvi in illo naſcuntur. *Sudariis:* ad id deſtinatis. Nec timendum eſt, ne forte exprimat illa, qvoniam facta ſunt ad opus (iſtud) ſuum: modo non faciat manu ſua per ſudarium qvandam qvaſi foveam in ore vaſis, ut deſcendat vinum per declivitatem; ne faciat eo modo, qvo facere ſolet in profeſto, ובכפיפה מצרית, *& Corbe viminoſa:* Eſt corbis facta ex viminibus palmæ. Idq; propterea, ut corbis non ſit altior fundo vaſis intimo palmum: ne faciat tentorium accidentarium. *Et indunt ovum in cribrulum:* in qvod indiderunt ſinapi, ad colandum. Solent namq; immittere ovum percuſſum in res turbidas, ut albeſcant, & purificentur per illud. ינומילין *οἰνόμελι*, Eſt vinum & mel & piper. לגין *Lagena*, major eſt, qvam כוס poculum; minor autem, qvam חבית dolium. *Omnia ſecundum viatores:* ſi ſc. ipſi fuerint plures viatores, facit multum, tam in Sabbatho, qvam in die feſto, nec non in profeſto feſti. Deciſio eſt juxta Doctorem primum Miſchnicum, qvod faciant *οἰνόμελι* in Sabbatho, qvantum volunt.

ANNOTATIO CXIIX. AD MISCHN. III.

pag. 50.

אין שורין את החלתית וכו׳

Non macerant laſerpitium &c.

חלתית (*Laſerpitium:*) hoc ipſi nomen eſt in (lingua) Arabica: Eſt autem calidum, proponuntq; in cibum in locis frigidis. Cæterum non macerant illud in Sabbatho: qvia apparet qvaſi opus diei profeſti. *Viciam:* fundere ſolent ſuper eam aqvas in vaſe, ad expurgandum rejectamentum ejus: nam rejectamentum ejus natat ſuperius. *Neq; terunt eam:* ſc. manu, ad removendum rejectamentum ejus. Nam fit purgans. *Sed dare qvis poteſt in cribrum:* licet etiam nonnunqvam decidat per foramina cribri rejectamentum ejus. Nam deprehenditur, qvod ſponte ſua ſe purget. החבן *Paleam:*

Digitized by Google

leam: qvam fecerunt ex ſtraminibus, qvæ conciderunt per tribulas, ut omnis extremitas ſpicarum fieret palea. מוץ *Gluma*; eſt barba ſpicæ ſuperior, nec apta eſt in cibum beſtiæ. Ideo cribrant illam cribro, ut decidat gluma. *Accipit tamen cribro, & præſepi immittit*: licet gluma deciderit ſponte ſua. Nam res, qvæ non intenditur, licita eſt, juxta R. Schimeonem.

ANNOTATIO CXIX. AD MISCH. IV.

גורפין מלפני הפטם וכו׳ pag. 51.

Verrunt ante altilem bovem &c.

Verrunt: ſc. in Sabbatho, præſepe, qvod eſt coram bove, qvem ſaginant: commiſceatur pulviſculus, qvi in præſepi eſt, cum palea & hordeis, qvæ ponunt ante ipſum, ut averſetur cibum ſuum. *Et removent*: ſc. paleam, qvæ ante ipſum eſt, in latera, qvum multa nimis fuerit; ne conculcet eam pedibus, aut polluat ſtercore. *At Sapientes vetant*: Ad utrumq; refertur; tum ad everſionem præſepis, tùm ad paleam, qvæ coram illo, ut hanc non removeat in latera. Cæterum non diſſenſerunt Rabbi Duſa & Sapientes, niſi circa præſepe, qvod eſt vas; ſed qvod ad præſepe in ſolo, de eo omnes fatentur, qvod non everrant (illud:) ne fortè eò qvis progrediatur, ut exæqvet foveas. Cæterum Doctores noſtri (iſti Sapientes) ſtatuerunt, qvod præſepe vaſis ſit idem cum præſepi ſoli. Et deciſio eſt juxta Sapientes. *Auferunt ante beſtiam hanc, & dant ante beſtiam aliam*: nec vocamus iſtud translationem, qvæ conveniens non ſit: ſed manifeſtè eſt conveniens. Siqvidem nulla beſtia abhorret à cibo ablato coram alia. Attamen duntaxat (auferunt) coram aſino, ut dent ante bovem, aut ſimilem (beſtiam:) non autem coram bove, ut dent coram aſino. Nam cibus bovis polluitur ſaliva exeunte ex ore ejus, nec aſinus comedit de illo.

ANNOTATIO CXX. AD MISCHN. V.

הקש שעל גבי וכו׳ pag. 51.

Stramen, qvod eſt ſuper &c.

Stramen, qvod eſt ſuper lecto: hoc ſimpliciter (vel vulgo) comburitur, & eſt deſtinatum qvid. Poteſt autem cubare ſuper illo, illudq; movere; ut reddatur molle & compreſſum, ad cubandum ſuper illo. Cæterum ideò non movet illud manibus ſuis, qvia deſtinatum qvid eſt. Interim movet illud corpore ſuo per humeros ſuos; qvia tantum eſt translatio ad latus, qvæ nomen translationis non meretur. *Aut pulvinar vel ſindon ſuper eo fuerint*: Qvandoqvidem enim manifeſta eſt mens ejus, qvod deſtinaverit illa cubationi, jam lex vaſis incumbit illis. מכבש *Prælum*: ſunt duæ tabulæ, inter qvas ponunt veſtes poſt lotionem earum: comprimuntq; tabulam ſuperiorem

riorem ſuper veſtibus tabulæ inferiori impoſitis, ut complicatio earum ſit elegans. *Solvunt:* qvia fit in uſum Sabbathi, ad auferendum veſtes. *Sed non ſubigunt:* qvia hoc pertinet ad profeſtum. *Fullonum autem non tangat:* propterea qvod factum eſt ad corrigendum veſtes, & comprimunt vehementer: ut adeò ſolutio ejus ſimilis ſit deſtructioni (סתירה dictæ.) Cæterum non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

Cap. XXI.

ANNOTATIO CXXI. AD MISCHN. I.

pag. 51. נוטל אדם את בנו וכו׳

Tollit homo filium ſuum &c.

Tollit homo filium ſuum: ſc. in ſinum *Etiamſi lapis in manu ejus fuerit:* nec dicimus, qvod lapidem transferat. כלכלה eſt corbis. *Et lapidem in eâ:* Id verò (hâc cum conditione,) ut fructꝰ ſint in corbe. Nam ſi non fuerint in illa fructus, baſis facta eſt rei prohibitæ, prohibitumq; eſt illam transferre. Oportet porrò ejusmodi in eâ eſſe fructus, qvos ſi in terram projiceret, polluerentur. e. g. mora, aut uvas, & his ſimilia. Sed ſi fuerint in illa fructus ejusmodi, cujusmodi nuces ſunt, aut amygdala, excutit fructus, ut excidant (ſponte ſua.) Qvin imò ipſi fructus, qvi polluuntur, e. g. mora, & uvæ, ſi fieri poteſt, ut removeantur in latera corbis ita, ut ſolus lapis excutiatur, & projiciatur, prohibitum eſt transferre illos cum lapide. Miſchna itaq; loqvitur de eo, qvando aliqvid de lateribus corbis diminutum eſt, aut de fimbriis ejus, & lapis ipſi pro latere eſt, ita ut non poſſit uſurpari corbis ſine lapide. *Thrumam immundam cum munda & cum profanis.* h. e. ſuper munda, & ſuper profanis: Verum immunda per ſeipſam eſt transportabilis. *Etiam æſtimant mixtum cum Thruma ad unam & centum:* Sea Thrumæ ſi cecidit inter centum ſeas profanorum, licitum eſt auferre iſtam ſeam Thrumæ ab illis in Sabbatho, ut omnia ſint profana, & licita alienis (qvi Sacerdotes non ſunt.) Nec dicimus, qvod corrigens ſit. Nam Thrumam, qvæ intet profana cecidit, reputamus, qvaſi ſeorſim poſita foret, nec mixta eſſet (cum profanis;) ut adeò, qvando æſtimatur ad centum & unam (ſeas) Thruma, qvæ cecidit, per ſe æſtimetur. Hinc ille non eſt corrigens. Sed deciſio non eſt juxta Rabbi Jehudam.

ANNOTATIO CXXII. AD MISCHN. II.

pag. 52. האבן שעל פי חבית וכו׳

Si lapis fuerit ſuper ore dolii &c.

Inclinat hoc in latus ejus: inclinat dolium in latus ejus, ſi oportebit aliqvid

de

de vino ſumere; ut lapis decidat, nec manibus eum auferat. *Si ſuerit (dolium) inter dolia:* timetq; , ne lapis cadat ſuper dolia (iſta,) eaq; confringat, attollit dolium totum, & removet à doliis, & tum inclinat illud in latus ejus. *Excutit pulvinar;* ut decidant (nummi,) qvando qvidem pulvinari op9 habebit; & non (tantũ) loco pulvinaris opus erit. Sed ſi loco ejus opus habuerit, attollit pulvinar cum nummis, qvi ſuper illo ſunt. Hoc verò non dictum volumus, niſi qvando qvis oblitus eſt nummos ſuper pulvinari in veſpera Sabbathi. לשלשת, eſt res fœtida, e.g. ſputum, aut fimus, aut ſtercus. *Abſtergit id linteo (vetuſto:)* nec fundit ſuper illud aqvas: qvia ſimplex veſtis eſt. Jam verò maceratio (vel humectatio) veſtis per aqvas nihil aliud eſt, qvam aliqva ejus lotio. Sin fuerit ſuper pulvinari pelliceo, qvod non eſt pulvinar ejusmodi, ut lavari ſoleat, fundit ſuper illud aqvas, donec conſumtum fuerit & abiverit ſtercus. Non tamen ipſa lotio fieri debet. Nam qvia communiter pulvinaria & pulvilli mollia ſunt, cadit etiam in pelles molles lotio. Attamen humectatio earum non habetur pro lotione earum.

ANNOTATIO CXXIII. AD MISCHN. II.

בית שמאי אומרים וכו׳ *pag. 52.*

Schola Schammaj dicit &c

Schola Schammaj dicit: tollunt è menſa oſſa & folliculos: In Gemara dicitur: Nos non curamus Miſchnam noſtram, prout hic tradita eſt: nam in verſus eſt ejus ordo (ſeu ordo verborum ejus.) Siqvidem domus Hillelis (non autem domus Schammaj) eſt, qvæ dicit: Tollunt è menſa oſſa & folliculos (leguminum;) At Schola Schammaj eſt, qvæ dicit: tollit tabulam ſuper qva eſt lex vaſis; ſed non transferet oſſa aut folliculos manibus. Nam domus Hillelis ſecuta eſt R. Schimeonem, at Domus Schammaj R. Jehudam. Nihilominus domus Hillelis non permiſit, niſi oſſa & folliculos, qvæ poſſunt eſſe cibus beſtiæ (alicujus,) licet non conveniant in cibum hominis. Sed ſi ne qvidem beſtiæ cibus eſſe poſſint, confitetur domus Hillelis, qvod prohibitum ſit, transferre (ea.) Nam in fine Gemaræ etiam R. Schimeon conſentit. *Removent ante menſam micas olivâ minores:* h. e. etiam oliva minores. Ratio, ſicut paulo ante expoſitum, eſt, qvia poſſunt eſſe cibus beſtiæ. Cæterum שער *ſiliqva fabarum,* ſunt virgæ, in qvibus legumen creſcit. עור בית אחיזה *Corium anſulæ:* h e. anſula ex corio, qvâ illam (ſpongiam) tenent. *Non aſpergunt ea;* Nam ſi (qvis) apprehendit illam, exprimitur inter digitos ejus. Qvomodo erit ſicut is, cui caput amputatum eſt, nec ille tamen moritur. Qvo de confitetur R. Schimeon. *Sive talis, ſive talis fuerit:* h.e. ſive habeat manubrium, ſive non habeat manubrium, ſumitur in Sabbatho; modò ſicca ſit. *Neq; recipit impuritatem:* Nam neq; eſt vas ligneum, neq; veſtis, neq; ſaccus, neq; metallum.

CAP. XXII.

ANNOTATIO CXXIV. AD MISCHN. I.

חבית שנשברה וכו׳

pag. 53.

Dolium ſi confractum fuerit &c.

Eripiunt cibum trium menſarum: in multis ſc. vaſis: ſi namq; in unô vaſe fuerit, jam diximus (ſupra) cap. omnes ſcripturas, qvod qvantum opus fuerit, eripiat. *Vobis*; qvilibet cibum trium menſarum. *Dummodo non extergat*: ut non immittat ſpongiam ad hauriendum Vinum, iterumq; deſtillandum (ſive faciendum, ut ſtillet;) etiamſi ſpongiæ fuerit manubrium, ut timenda non ſit expreſſio. Nam non debet facere eô modo, qvo facere ſolet in profeſto. Etiam accipere manu ſua oleum aut mel, qvæ craſſiora ſunt, & (manibus) adhærent; & extergere manum ſuam in extremitate vaſis, prohibitum eſt: ideò, qvod non faciendum eſt, qvod fieri ſolet in profeſto. *Non exprimunt fructus*: ſepararent namq;; qvæ eſt proles triturantis. *Prohibiti ſunt*: ob caſum, ne qvis fortè ſimpliciter exprimat. *Rabbi Jehudah dicit*: *ſi ſunt in cibum*: iſti fructus repoſiti. *Tum qvod ex iis exit, licitum eſt*. Qvia non libenter videt, qvod effluunt: nec eſt, ut timeamus, ne forte exprimat. *Si autem in potus*: ſc. fuerunt repoſiti; ubi videt libenter id, qvod exit ex iis. *Tum qvod ex iis exit, prohibitum eſt*: ob caſum, ne forte exprimat. Cæterum qvoad olivas & uvas conſenſit R. Jehudah Sapientibus, qvod etiamſi repoſita fuerint in cibos, nihilominus, qvod ex iis exit, prohibitum ſit, poſteaqvam exprimi ſolent. Certi enim ſumus, qvod, qvando abeunt in potus, animum ſuum ad hoc convertat. Qvod ad reliqvas autem fructuum ſpecies, conſentiunt Sapientes Rabbi Jehudæ: qvandoqvidem non ſolent exprimi. Non itaq; diſſentiunt, niſi circa mora & malogranata, qvæ R. Jehuda æqviparat reliqvis fructibus: Sapientes verò eadem æqviparant olivis & uvis. Sed eſt deciſio juxta R. Jehudam. *Placentulas mellis*: qvum hæ fractæ fuerint, effluit mel ſponte ſua ex cera, nec ſolent exprimi. Ideò R. Elieſer permittit. At Sapientes prohibent, ex ratione, qvod ſint etiam, ſicut non factæ. Sed deciſio eſt juxta R. Elieſerem.

ANNOTATIO CXXV. AD MISCHN. II.

pag. 53.

כל שבא בחמין וכו׳

Qvicqvid coctum fuerit &c.

Qvicqvid venerit in aqvas calidas: ſc. ut coqvatur. *Lavant*: nam lotio ejus non habetur pro coctione; ſed non macerant. *Excepto ſalſamento vetuſto*: h. e. piſce ſalito, ſuper qvem tranſiit annus, ex qvo ſalitus eſt.

Culias

Culias Hiſpanus eſt piſcis, cujus cutis eſt tenuisſima, adeò, ut ablutio ejus per aqvas calidas ſit perfecta ejus coctio.

ANNOTATIO CXXVI. AD MISCHN. III.

שׁוֹבֵר אדם את החבית וכו׳

Poteſt homo frangere dolium &c.

pag. 54.

Poteſt homo frangere dolium: propterea, qvod ſit deſtruens. *Dummodo non cogitet ex eo vaſculum facere:* h. e. facere illi os melius. *Non perforant operculum:* cohærens cum ore dolii; ſed aufert illud totum. Nam qvando perforat illud, corrigit oſtium ejus. *R. Joſe permittit:* ideò, qvod non ſit hæc communis ratio oſtii. Et deciſio eſt juxta R. Joſe. *Neq; perforabit id à latere ejus*; q. d. ecce qvod permiſit R. Joſe, ut perforet operculum, non permiſit, niſi ſuperius in ſummitate operculi. Nam non eſt moris, ut ibi faciant oſtium; ſed tollunt totum operculum. Eqvidem qvod latus ejus attinet; nonnunqvam faciunt foramen in latere operculi, ut ſit loco oſtii. Sed nunqvam volet (qvisqvam) aperire illud ſuperius, ne ſcrupi aut pulvis in vinum cadant. *Oblinens:* atq; ſic habet reatum nomine delentis. *In* בערב: Nomen loci eſt. *Timeo ego ei à peccato:* ſi illevit ceram, ut faceret adhærere lateribus vaſis circa foramen.

ANNOTATIO CXXVII. AD MISCHN. IV.

כותנין תבשיל וכו׳

Collocant coctile &c.

pag. 54.

In medium foveæ: in qvo non ſunt aqvæ. *Ut conſervetur:* ne putreſiat propter æſtum. Et ecce, indicat nobis, qvod non timeamus, ne fortè eò deveniat, ut adæqvet foveas, qvæ in fundo ſunt foveæ, ut æqvale ſit ad ponendum ibi ollam. *Et aqvas bonas:* qvæ bibitioni idoneæ ſunt. *In malas:* in receptaculum aqvarum malarum, qvæ non idoneæ ſunt bibitioni. Res ſatis perſpicua eſt, cujus propter finem (Miſchnæ) meminit (Doctor Miſchnicus.) Sic namq; legimus traditum (mox:) *& frigidas in calidas, ut caleſiant.* Qvicqvid namq; dixeris, vult nobis dicere: timemus, ne forte veniat ad abſcondendum in cinere ignito. *Cui veſtes ſuæ madefactæ ſunt:* dum ceciderunt in aqvas in Sabbatho. *Pergit cum iis:* nec timet, ne forte ſuſpicentur de ipſo, qvaſi laverit eas. *Ubi venerit in atrium exterius:* ad introitum urbis, qvi eſt locus cuſtodia munitus. *Expandit eas:* ad exiccandum illas. Sed tamen non coram populo: qvippe qvi ſuſpicabuntur de illo, qvod laverit eas. Cæterum Miſchna hæc recepta non eſt (ſed abrogata:) nam conſtitutio in manibus noſtris eſt: omnis res, qvam prohibuerunt Sapientes propter aſpectum oculi, etiam in intimis conclavibus prohi-

Digitized by Google

prohibita eſt. Itaq; prohibitum, eas (veſtes) expandere, etiamſi non fiat coram populo.

Annotatio CXXVIII. ad Miſchn. V.

הרוחץ במי מערה ובו׳

pag. 54.

Qvi laverit in aqvis Meara &c.

ונסתפג h. e. Et abſtergit ſe. *Decem licet* אלונתיאות: h. e. linteis, qvibus ſe abſtergere ſolent: ita nimirum, ut ſe abſtergat illis, uno poſt alterum. Qvamvis non multæ aqvæ (tum) eſſe poſſint in ſingulis; nihilominus tamen vel ſic non reportabit illa in ſua manu intra domum ſuam; ne qvidem mixturæ Sabbathicæ beneficio. Qvia hic non eſt prohibitio eductionis; ſed ſolicitudo, ne forte obliviſcatur, & dum redis (domum,) exprimat illa. *Verum decem homines:* Qvum plures ſint, colloqventur invicem. Et licet, ubi unum linteum (uſurpatur) decem hominibus, plurimum aqvæ in illo futurum ſit; licet (inqvam) ſic (ſe res habeat,) nihilominus reportant illud in manu ſua; nec timemus, ne fortè illud exprimant, qvum plures ſint. *Facies ſuas, manus ſuas, & pedes ſuos:* conſuetudinem rei amplexus eſt: interim idem juris eſt toti corpori. Cæterum non eſt (ulla) conſtitutio in hâc Miſchna: ſed etiam unus reportat in manu ſua linteum, qvo abſterſus eſt; nec timemus, ne fortè exprimat.

Annotatio CXXIX. ad Miſch. VI.

סכין וממשמשין ובו׳

pag. 55.

Ungunt ſe, & manum traducunt &c.

Ungunt ſe: ſc. in Sabbatho. וממשמשין h. e. manum ducunt ſuper totum corpus commoditatis alicujus gratia. *Dum non laſſentur:* fricando ſe validè. *Neq;* מתגררין *ſcabunt ſe:* ſc. ſtrigili (vel pectine.) Simile huic eſt, (qvod Job. II. v. 8. habetur;) & accepit ſibi teſtam, להתגרר ad ſcabendum ſe illa. (Ratio iſtorum eſt;) qvia erant inter opera profeſti. *Neq; deſcendunt* לפילומא: fuit vallis plena aqvis, & ſub iis lutum, inſtar glutinis; erantq; in illa loci, ubi immergebatur, qvi ſe lavabat ibi, in iſtud lutum, hærebatq; in eò; adeò, ut non poſſet aſſcendere, donec convenirent homines, extraherentqve illum cum difficultate multa & anguſtia. Alia expoſitio: Erat vallis, cujus lutum faciebat lubricum ita, ut, qvi ibi lavabat, caderet, veſtesq; ejus aqvis madefierent, & eò veniret, ut exprimeret. אפיקטוזין *Vomitoria:* ad vomendum. Et Etymologica expoſitio ejus eſt, אפיק טוי זיין h. e. ad ejiciendum cibum è loco concoctionis ejus, qvi eſt ſtomachus. Nam אפק ſignificat, extrahere, ſeu ejicere טוי eſt idem ac coctum: aſſaturam ignis enim Chaldaicè dicimus טוי נור. זיין notat cibum. Iſtud verò præciſe (accipiendum eſt de eo,)

ſi

Digitized by Google

ſi qvis bibat potum, ad evomendum, ejusmodi, qvi in Sabbatho prohibitus ſit. Verum immittere digitum ſuum in medium oris ſui, ad evomendum, licitum eſt. Qvin imò, ubi alicui fuerint dolores, ſpesq;, ut ſanetur, ſi evomat, licitum iſtud eſt etiam beneficio potus.* *Neq; extergunt infantem:* ad rectificandum illum, & diſponendum oſſa ejus, & juncturas ſpinæ dorſi. Idq; propterea, qvia apparet qvaſi ædificans. Hoc verò non volumus dictum, niſi poſt aliqvod (à partu) tempus; ſed in die partus, licitum eſt. מעצבין eſt ejusdem ſignificationis cum, Manus tuæ עצבוני plasmaverunt me, & fecerunt me (Job. X. v. 8.) *Neq; reſtituunt rupturam:* os, qvod fractum eſt. Cæterum non eſt in hac Miſchna conſtitutio. Sed hæc conſtitutio eſt: reſtituunt rupturam in Sabbatho. *Cui luxata eſt manus:* cui exiit os ex junctura ejus. *Non indet illa:* (יטרפם indet,) ejusdem ſignificationis eſt cum: ova טרופות indita & percuſſa in ſcutella. (Ratio, qvare non indat eſt hæc:) qvia aqvas calidas debet demittere ſuper locum rupturæ, ut appareat, qvod medicinæ cauſa faciat.

CAP. XXIII.

ANNOTATIO CXXX. AD MISCHN. I.

שואל אדם מחבירו וכו' Pag. 55.

Qvilibet poteſt petere à ſocio ſuo &c.

Petere: modo non dicat; Mutua mihi. Nam mutuatio dicit tempus longum, & hypotheſis nobis eſt: Mutuatio ſimpliciter dicta eſt triginta dierum. Hinc qvi mutuo dat, eò venit, ut pugillaribus ſuis inſcribat; Tantum vel tantum mutuo dedi τῷ N. ne obliviſcatur. *Poteſt apud eum pallium ſuum relinqvere:* qvod ſi non crediderit ipſi; tum ſumit illud, & ſanctificat illud in Sabbatho. Nam pro obligationibus, qvibus tempus determinatum eſt, poſſunt ſanctificare (aliqvid) in Sabbatho.

ANNOTATIO CXXXI. AD MISCH. II.

מונח אדם את אורחיו וכו' Pag. 55.

Numerat homo viatores ſuos &c.

פרפרותיו *Bellaria ſua:* ſunt ſpecies deliciarum. *Non autem ex ſchedula;* ſi ſcripſerit in veſpera Sabbathi, tot vel tot ſunt viatores, ut non obliviſcatur eorum; non leget ex illa ſchedula in Sabbatho; ob caſum, ne fortè deleat: vel etiam, ne forte legat in libellis contractuum communibus. Jam verò licitum non eſt, in Sabbatho legere, niſi in lege ſcripta, aut

Digitized by Google

in lege orali, poſtqvam eam (nobis) tradiderunt, aut in commentariis earundem; ſed in aliis ſcriptis, aut in libris diſciplinarum (Philoſophicarum,) qvæ non ſunt de ſcriptis Propheticis, aut de Commentariis eorundem, (legere) prohibitum eſt (omnibus.) מפיס *ſortitur*: mittit ſortem, in cujus partem cedat unumqvodq; fruſtum. *Cum filiis ſuis, & cum domeſticis ſuis*: qvi menſæ illius accumbunt; Nihil enim hic eſt æmulationis. Verum cum aliis non (ſortietur.) Nam qvi ejusdem ſocietatis (& conditionis) ſunt, utpote qvi (facile) æmulatione tanguntur, unus adverſus alterum, nec condonant, aut concedunt (qvicqvam) alter alteri, agere alter cum altero debent, juxta menſuram, juxta pondus, juxta numerum, juxta mutuationem, & ſolvere (debita,) ſiqvidem ſoliciti fuerunt de illis Doctores noſtri, ne ſcriberent. *Modo non ſtuduerit facere &c.* Miſchna hæc defectum qvendam habet, (qvi ſupplendus eſt.) Nam ita vult tradere: ſortitur homo cum filiis ſuis, & cum domeſticis ſuis ad menſam, etiamſi fuerit (poſita) pars magna contra partem parvam; id verò tantum cum filiis ſuis, & cum domeſticis ſuis; ſed non cum alio (aliqvo.) Modò non ſtudio poſuerit partem magnam adverſus partem parvam. Tunc namqve (ſi ſc. non ſtudio poſuerit) in die qvidem feſto prohibitum eſt; ſed in die profeſto licitum eſt. Qvod ſi ſtudio poſuerit partem magnam contra partem parvam; id etiam in die profeſto prohibitum eſt, nomine fraudis. Rapina namq; eſt, ſiqvidem præſumtio nihil acqvirit. Præſumtio autem hæc eſt: qvod præſumſit de ſorte, ſi cadat ſibi ſors ſuper partem majorem, qvod libenter velit eam accipere. Et propterea ſuſpendit ſeipſum etiam qvoad partem minorem à dubio. Qvod ſi ab initio ſciviſſet, ita fore, (ut partem minorem auferret,) nunqvam conſenſurus fuiſſet. חלשים ſunt ſortes: juxta illud: חולש ſortem jacit ſuper gentes, in Eſa. (cap. XIV. v. 12.) *Super ſanctis*: qvæ mactata ſunt in die feſto, ad diſtribuendum illa inter Sacerdotes. *Non autem ſuper partes*: ſanctorum diei pridiani.

ANNOTATIO CXXXII. AD MISCHN. III.

לא ישכור פועלים וכו׳

Pag. 56.

Qviſqvam operarios ne conduxerit &c.

Qviſqvam operarios ne conduxerit: qvia ſcriptum eſt, (Eſa. LIIX. v. 14.) ab inveniendo voluntatem tuam, & loqvi verbum. *Neq; dixerit qviſqvam proximo ſuo &c.* exempli loco hoc poſuit (& vult dicere:) ne dixerit (qviſqvam) proximo ſuo: Conduc nobis operarios; ſed (ita) dicet: Num placet,

placet, ut ſiſtas te apud me, circa veſperam? h.e. nunc placeret, ſi venires ad me, ubi adveſperaſcere cœperit. Et licet ambo ſciverint, qvod eo fine, ut conducat eum ad opus ſuum, admoneat eum; attamen, cum non expreſſe de conductione ipſi dixerit, licitum eſt. Hypotheſis namq; nobis eſt: verbum prohibitum eſt, cogitatio verò licita. *Non expectent tenebras propè terminum Sabbathicum:* ut ſcriptum qvis propiorem faciat termino, ibiq; tenebras expectet, qvæ propior ſit loco operariorum, aut horto, ad adferendum fructus. Nam qvamcunq; rem in Sabbatho facere prohibitum eſt, propter eandem tenebras expectare prohibitum eſt. Attamen tenebras qvis expectat, ut propè ſit ad exeundum & cuſtodiendum fructus ſuos. Nam cuſtodire fructus ſuos, & adferre fructus ſuos (domum) manu ſua, eſt res in Sabbatho licita. Et ubi avertit ab hoc animum ſuum, non valet illud qvicqvam. *Regulam dixit Abba Schaul:* diſſentit à Doctore Miſchnico priore, qvi prohibuerat qvamcunq; tenebrarum expectationem, nec inter expectationem tenebrarum ex præcepto, & inter expectationem tenebrarum liberam diſtinxerat. Ipſe itaq; venit, dicitq;, qvod expectatio tenebrarum præcepta, ſit licita. Nam qvemadmodum licitum eſt dicere proximo ſuo in Sabbatho; paratus eſto, ut abeas poſt tenebras, ad adferendum loculum & involucra pro mortuo: Sic licitum eſt expectare tenebras apud terminum, ut poſt tenebras paratus ſit, ad adferendum loculum & involucra. Qvod itaq; mox (in ſeq. Miſchna) traditum eſt nobis: Ad veſperam commorantur ſuper termino, ad curandas res ſponſæ, & ob neceſſitates mortui, illud eſt Abbæ Schaulis (dictum.) Et deciſio eſt juxta illum.

ANNOTATIO CXXXIII. AD MISCH. IV.

מחשיכים על התחום וכו׳ *pag. 56.*

Ad veſperam commorantur ſuper termino &c.

לפקח *Ad curandas res ſponſæ:* (לפקח, h.e.) ad circumſpiciendum & inveſtigandum in neceſſaria ſponſæ. חלילין ſunt inſtrumenta Muſica cava, qvorum vox excitat fletum. *Iſraëlitabus non plangunt:* mulctæ loco hoc conſtitutum eſt: res enim ipſa arguit, qvod propter Iſraëlitam allatæ ſint (fiſtulæ.) *Niſi ex loco propinqvo venerint:* niſi notum nobis clarè fuerit, qvod ex ejusmodi loco venerint, qvi intra terminum Sabbathicum ſit, nec aliunde extra terminum Sabbathicum illas adduxerint.. *Arcam (ſ. loculum:)* illi ipſi, ut ſepeliatur in ea idololatra; aut ad vendendum,

Digitized by Google

Annotatio CXXXIV. ad Misch. V.

pag. 57.

עושין כל צרכו וכו׳

Omnia neceſſaria mortuo peragunt &c.

Ungunt eum: ſc. oleo. *Et abluunt eum:* aqvis obturant etiam illius exitus (h.e.) obſtruunt illius exitus ſuperiores & inferiores panno, aut alia aliqva re: ne aër per ea ingrediatur, & inflетur. *Dummodo membrum in eo non moveant:* non moveat aut tollat qvis ſive manum ejus, ſive pedem ejus, ſive palpebras ejus. Nam prohibitum eſt movere mortuum, aut membrum de membris ejus (qvodcunq;) qvamvis licitum ſit eum tangere. Et ſic qvodcunq; deſtinatum permiſſum eſt qvoad tactum, ſed prohibitum, qvoad è loco motionem. Sed ovum tamen, qvod partum eſt in Sabbatho, aut in die feſto, prohibitum eſt etiam qvoad tactum. Nam propter rotunditatem ejus idem eſt ac commotio ejus. *Rapiunt etiam pulvinar à ſub eo;* qvomodo ſit, ut reponatur in arenam. Sed non movent, ad dimovendum eum in arenam. Nam ecce prius (Doctor Miſcnicus) tradidit: dummodo non moveat in illo membrum. *Ut duret:* ut non putreſcat propter calorem ſindonum & pulvinarium. *Alligant maxillam:* ſc. mortui, ut maneat os ejus apertum. *Non, ut aſcenda:* claudaturq; usq; qvo apertum; hoc enim eſſet movere membrum; ſed ne magis aperiatur. *Suffulciunt ſella:* nam ecce lex vaſis ſuper illa eſt. *Non ut aſcendat:* hoc namq; eſſet ædificare. *Non claudunt oculos ejus in Sabbatho:* ne qvidem poſt exitum animæ: hoc namq; (iterum) eſſet movere membrum. *Effuſor ſangvinis:* qvia per rem exiguam feſtinat mortem ejus.

Cap. XXIV.

Annotatio CXXXV. ad Misch. I.

pag. 58.

מי שהחשיך בדרך וכו׳

Qvemcunq; tenebræ obruerunt &c.

Qvemcunq; tenebræ obruerunt, dare poteſt marſupium ſuum Ethnico: dum adhuc dies eſt. Licet verò miniſter Iſraëlitæ ille fiat, ut portet marſupium ejus in Sabbatho, certum tamen fuit Doctoribus noſtris, qvod homo non poſſit continere ſe à pecunia ſua (eamq; deſerere;) adeò ut, niſi illi iſtud permitteretur, venturus eſſet eò, ut ſecum (ipſe) ferret qvatuor ulnas in loco publico. *Si Ethnicus cum eo non fuerit &c.* En! ſi fuerit cum ipſo Ethnicus, dat huic Ethnico. Qvæ ratio? De Aſini Sabbathica qviete tu (Iſraëlita) præceptum accepiſti; de Ethnici verò Sabbathica qviete nullum tu præ-

ceptum

Digitized by Google

ceptum accepiſti. Cæterum qvando imponere vult marſupium ſuum aſino, ex qvo tenebræ obortæ ſunt, imponit, dum incedit, h. e. poſtqvam movit pedes ſuos ad eundum: nam (hac ratione) non eſt in cauſa motus. Qvando verò beſtia ſubſiſtere vult, aufert ex illa (marſupium.) Ubi iterum moverit pedes ſuos ad eundum, denuo imponet illi. Nam qvando non cauſa erit beſtia motus & qvietis, eò qvod (homo) non permittat illi, eſſe in cauſa motus & qvietis, ſed ille agitet illam (incedens) poſt eam, & gubernans illam; deprehenditur, qvod ſit agitans beſtiam ſuam in Sabbatho: Id qvod prohibitum eſt, ſi maximè non fuerit onerata, ſed fuerit, ut voluerit. Scriptum namq; eſt (Exod. XX. v. 10.) Non facies opus tu & beſtia tua. Qvid opus eſt? qvod intercedit homini & beſtiæ, (vel qvod geritur inter hominem & beſtiam,) ut dici poſſit: hic (homo) agitat (aſinum aut beſtiam.) *Si pervenerit usq; ad atrium exterius:* Res hæc propter ſe ipſam dicta eſt, nec pertinet ad jus marſupii. Dicunt autem, usq; ad atrium exterius, ſc. urbis, qvi eſt locus cuſtodiâ munitus primus. Qvum verò voluerit ſolvere aſinum, aufert manu ſua (primò) ex illo vaſa ea, qvæ in Sabbatho auferri poſſunt: deinde qvoad ea, qvæ in Sabbatho auferri non poſſunt, funes ſolvit Ephippii, qvi nexi ſunt, ut ſacci (ſponte ſua) decidant.

ANNOTATIO CXXXVI. AD MISCHN. II.

מתירין פקיעי וכו׳ pag. 58.

Solvunt manipulos &c.

פקיעי עמיר Sunt ſtramina ſpicarum, qvæ colligarunt. *Hæc ſolvunt:* qvia qvamdiu ligata ſunt, non ſunt cibus. Itaq; ſolvunt illa, ut apta reddantur in cibum: מפספס autem, hoc eſt diſperſio eorum, qvemadmodum diſpergere ſolent (nonnihil) gramina coram beſtia, ut (magis) odoretur odorem eorum, & amœna ipſi ſint, ad comedendum ea; (diſperſio, inqvam, iſta) prohibita eſt, qvod ad ſtramina ſpicarum. Verum enim verò, ubi factus fuerit cibus per ſolutionem ſtraminum, & diſperſio ſimpliciter non facta fuerit, niſi propter amœnitatem (cibo addendam,) laborando in re, qvæ jam cibus eſt, non laboramus (h. e. non habemus pro labore, qvum laboramus in re, qvæ jam cibus eſt; adeoq; cum labor non ſit, in Sabbatho facere poſſumus.) *Et diſpergunt* את הכיפים: hi ſunt rami virides cedri: qvos diſpergunt & disjiciunt coram beſtia, ut odoretur odorem eorũ: qvia ſine diſperſione nõ forent cib9. *Non autem* את הזירין: hi ſunt פקיעי עמיר ipſa ſtramina ſpicarum: niſi qvod פקיעין duos habent

bent

bent nodos, unum in ſummitate ſua, alterum in inferiore parte ſua; ſed זירין tres habent nodos, unum ſc. additum in medio. Dicit verò Miſchna, qvod non diſpergant hos Sirin, licet unus ab altero remotus fuerit, & incaluerint, adeo, ut beſtia averſetur illos. Sed ſolvant (tantum) tres eorum nodos: modo ſolutio nodorum eorum aptos eos faciat in cibum, ut פקיעים : ואין מרסקין את השחת: h. e. non diſcindunt herbam frumentorum, ut fiat pabulum: idq; propterea, qvia eſt labor non neceſſarius. R. Jehudah permittit ſiliqvas beſtiæ parvæ, h. e cujus dentes ſunt parvi & hebetes. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam.

ANNOTATIO CXXXVII. AD MISCHN. III.

pag. 59.

אין אובסין את הגמל וכו׳

Non ſaginant Camelum &c.

Non אובסין *ſaginant:* (non) cibum ei immittunt invito, ingeruntq; illi in gulam usq; illius, ut ſenſus אובסין sit hic: faciunt ipſi præſepe in inteſtinis ejus. *Neq;* דורסין *inſigunt:* ita ut (qvis) inſigat cibum in guttur medium ejus; nihilominus non tantum facit, qvantum אובסים Ingerentes cibum. *Sed* מלעיטין *manu guſtandum dant:* ita, ut (qvis) inſigat qvidem cibum illi, in eum tamen tantum locum usq;, unde redire poteſt. *Non* ממראין: h. e. ſaginant. Significationem habet ex (Eſa. I. v. 11.) Adipem מריאים pinguium. Senſus autem הַמִּרְאָה ſaginationis iſtius eſt, ut inſigat (qvis) illi (beſtiæ) cibum intra gulam eo loci usq;, unde reverti neqveat. *Et* מהלקטין *ingerunt bolos gallinis:* ita ut (qvis) inſigat in os ejus (gallinæ) cibum; eo loci tamen usq;, unde redire poteſt. *Sed non* גובלין: h. e. non ſubigunt aqvis ea (contuſa.) *Non dant aqvam ante apes:* nam nemini incumbit cibatio earum; ſed ipſæ exeunt, & comedunt in agro, & aqvæ ab illis inveniuntur in ſtagnis. דורסיאות ſunt columbæ, qvæ in domibus educantur. Dicuntur autem דורסיאות à nomine הורודוס Herodis Regis, qvi de illis aliqvas nutrivit in aula ſua.

ANNOTATIO CXXXIIX. AD MISCH. IV.

pag. 59.

מחתכין את הדילועין וכו׳

Diſcindunt cucurbitas &c.

Diſcindunt cucurbitas: avulſas ſc. coram beſtia: licet non ſimpliciter in

Digitized by Google

in cibum beſtiæ aſſerventur, ſed hominis. *Et cadaver:* qvod cadaver factum eſt hodie: licèt inter veſperas adhuc ſteterit pro homine, & non pro beſtia. *Rabbi Jehudah dicit: niſi cadaver à veſpera Sabbathi fuerit, erit prohibitum:* Qvicqvid namq; conveniens eſt homini, non eſt deſtinatum beſtiæ. Etſi maximè jam ægrotaverat in veſpera Sabbathi, tamen exiſtimare (& ſperare) potuit, fore, ut convaleſcat. Sed non eſt deciſio juxta R. Jehudam..

ANNOTATIO CXXXIX. AD MISCHN. V.

מפירין נדרים בשבת וכו׳

pag. 59. & 60.

Reſcindunt vota in Sabbatho &c.

Reſcindunt: maritus uxori ſuæ, & pater filiæ ſuæ. *Et interrogant de votis:* nimirum Sapientem: & de iis qvidem, qvæ (vel qvorum reſciſſio) uſum ſuum habent in Sabbatho, e.g. qvum vovit, non velle comedere hoc die (Sabbathi.) Cæterum de eo, qvod interrogent de votis, præciſe hoc intelligendum eſt. Nam qvod iſtos attinet, maritum ſc. & patrem, reſcindit (qvilibet eorum) tum vota, qvæ uſum ſuum habent in Sabbatho; tum vota, qvæ non habent uſum ſuum in Sabbatho: poſteaqvam reſcindere non poteſt niſi eo, qvo audiverit, die ſolo. Cæterum qvod ad vota, qvæ ſuum in Sabbatho uſum habent, etiamſi interrogandi de iis qvis otium ante Sabbathum habuiſſet, interrogant nihilominus de iis in Sabbatho. *Et obturant lumen:* h. e. feneſtram, per qvam lumen ingreditur, obſtruunt tabula, aut aliis rebus, qvibus obſtruere ſolent. *Et menſurant fruſtulum panni:* e. g. ſi hoc fuerit immundum, tetigeritq; munda, metiuntur illud; num ſint in eo tres digiti in qvadratum, ad cognoſcendum, ſintne munda polluta, nec ne. Nam fruſtulum panni, minus tribus digitis in qvadratum, nec ipſum polluitur, nec polluit. *Et receptaculum aqvarum:* ad cognoſcendum, num in eo ſit ulna in qvadratum cum altitudine trium ulnarum. Iſtæ namq; ſunt menſurationes præcepti: ideò licitum eſt, eas peragere metiendo in Sabbatho. *Ut* (qvidam) *obturaverint* מאור *Lumen:* h. e feneſtram. Vocatur autem מאור Lumen, qvia per eam lumen ingreditur. בספיח h. e. lenticula teſtacea. מקירדה eſt vas (etiam) teſtaceum (ſeu figulinum.) בגמי Junco: propterea ſumſit juncum, qvia aptus eſt in cibum beſtiæ, neq; abrogat priorem uſum, ut nodus ſit perpetuus. *Ad cognoſcendum, eſſetne in labro apertura palmi:* Fuit inter duas domus qvaſi qvædam ſemita parva, qvæ contignata non erat, niſi qvod labrum ſuper

per ea poſitum erat. Feneſtræ verò verſus ſemitam iſtam aptæ erant. Soliciti itaq; fuerunt, ne forte moreretur moribundus in domo una, & immundities penetraret per feneſtram in ſemitam,&ex ſemita in domum alteram per feneſtram apertam. Idcirco obturaverunt feneſtram apertam in ea domo, intra qvam erat pollutio, per lenticulam figulinam, ita ut tergum ejus ex latere ſemitæ eſſet: qvia vas figulinum non polluitur in tergo ſuo, & diſcriminat. Soliciti namq; fuerunt, ne forte in ſciſſura urcei non eſſet apertura palmi, deprehendereturq; urceus tentorium qvaſi facere ſuper ſemitam; ut adeò penetraret immundities per ſemitam è domo una in domum alteram. Deinde coacti ſunt aperire feneſtram, & auferre lenticulam, ad feneſtram obſtruendum additã, cœperuntq; inveſtigare num in iſta fiſſura urcei apertura palmi foret, nec ibidem in iſta ſemita eſſet tentorium, ad intromittendum immunditiem, dum immundities exiret à ſemita per ſciſſuram urcei ſurſum; an verò in ſciſſura urcei non eſſet apertura palmi, deprehendereturq; ſemita qvaſi qvoddam tentorium, & immiſiſſet immunditiem è domo in domum. Menſurarunt etiam mekedam figulinam, & alligarunt eam junco, & protenderũt ſurſum, ad videndum, eſſetne in ſciſſura urcei apertura palmi, nec ne. *Et ex verbis eorum didicimus; qvod obturent, & ligent, & menſurent in Sabbatho:* modo non ſit nodus perpetuus, & menſuratio ſit præcepti, aut ut informemur de re demonſtrationem indigente.

FINIS.

Digitized by Google